

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ★FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ İÇİN
KORUMA VE SAĞLIKLAŞTIRMA ÖNERİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÖKÇE ÜRK**

**AnaBilim Dalı: Mimarlık
Programı: Mimarlık Tarihi ve Restorasyon**

Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Elif Mihçioğlu Bilgi

Ocak 2012

**HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ İÇİN
KORUMA VE SAĞLIKLAŞTIRMA ÖNERİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÖKÇE ÜRK
0909351021**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 23 Aralık 2011

Tezin Savunulduğu Tarih: 26 Ocak 2012

Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Elif Mihçioğlu Bilgi

Diğer Juri Üyeleri: Prof.Dr. Nur Akın

Prof.Dr. Nadide Seçkin

Ocak 2012

ÖNSÖZ

Mimarlık lisans eğitimimden beri çalışmalarına destek olan tez danışmanım Yrd.Doç.Dr. Elif Mihçioğlu Bilgi'ye;

Yüksek Lisans çalışmalarım boyunca tezimin genel yapısında bilgi ve deneyimleriyle bana katkı sağlayan Prof.Dr. Nur Akın, Prof.Dr. Nadide Seçkin, Yrd.Doç.Dr. Ege Uluca Tümer ve Yard.Doç.Dr. Selen Onur'a;

Tez sürecimde konum ile ilgili bilgi bulmama katkıda bulunan, İstanbul Kütüphanesi görevlisi Neslihan Yalav, İstanbul Anadolu Sanatı Araştırma Enstitüsü, İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, İstanbul Bölge Kurulu ve İstanbul Vakıflar Genel Müdürlüğü görevlilerine;

Tez çalışmam için gerekli olan fotoğraf ve haritaları bulmamda katkısı olan; Fransız Anadolu Araştırmaları Haritacılık Atölyesi görevlisi Pascal Lueboteiller'a ve Harita Genel Komutanlığı'ndan Kamil Mese'ye;

Tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen sevgili ailem ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Gökçe Ürk

Ocak 2012

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
İÇİNDEKİLER	ii
TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET	xviii
ABSTRACT	xix
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	1
1.2 Çalışmanın Hedefi	2
1.3 Çalışmanın Yöntemi	2
BÖLÜM 2. HASEKİ BÖLGESİ'NİN TARİHSEL VE FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ	4
2.1 Bölgenin Tarihi Yarımada İçerisindeki Konumu ve Yeri	4
2.2 Bölgenin Tarihi Gelişimi	7
2.3 Sosyo-Ekonomik Yapı	10
2.4 Fiziksel Yapı	13
2.4.1 Anıtsal Yapılar	16
2.4.2 Konut Dokusu	20
BÖLÜM 3. ÇALIŞMA ALANINDA ÇEVRESEL NİTELİKLER	22
3.1 Çalışma Alanının Tanımı, Konumu, Yeri ve Bağlantıları	22
3.2 Çalışma Alanının Morfolojik Gelişimi	29
3.3 Yangın ve Depremlerin Çalışma Alanındaki Etkisi	44
3.4 Çalışma Alanının Genel Özellikleri	47
3.5 Çalışma Alanının Trafik/Ulaşım/Erişim Özellikleri	50
3.6 Çalışma Alanında Çevre Verileri	52
3.7 Çalışma Alanında Çatı Malzeme Analizi	54
3.8 Çalışma Alanında Mülkiyet Dağılımı	56

BÖLÜM 4. ÇALIŞMA ALANININ MİMARİ NİTELİKLERİ	58
4.1 Alandaki Genel Dağılımına Göre	58
4.1.1 Yapıların Tarihi Dönem Analizi	58
4.1.2 Yapıların Kat Sayıları	61
4.1.3 Yapıların Kullanım Durumu	61
4.1.4 Yapıların Strüktürel Sistem ve Malzeme Analizi	61
4.1.5 Yapısal Durum	64
4.1.6 Yapıların Değişmişlik Durumu	64
4.1.7 Arazi Kullanımı	67
4.1.8 Alanda Tarihi Değerlilik Durumu	71
4.2 Anıtsal Yapılar	73
4.2.1 Arcadius Sütunu	73
4.2.2 Külliyeleler	79
4.2.2.1 Haseki Sultan Külliyesi	79
4.2.2.2 Bayram Paşa Külliyesi	89
4.2.2.3 Cerrah Paşa Külliyesi	101
4.2.3 Camiler	108
4.2.3.1 Başçı Mahmut Mescidi	108
4.2.3.1 Cambaziye Cami	109
4.2.4 Medreseler	111
4.2.4.1 Gevher Sultan Medresesi	111
4.2.5 Sıbyan Mektepleri	114
4.2.5.1 İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi	115
4.2.5.2 Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi	116
4.2.6 Çeşmeler	118
4.2.6.1 Başçı Hacı Mahmut Çeşmesi	119
4.2.6.2 Cerrah Paşa Kazım Bey Çeşmesi	120
4.3 Alandaki Sivil Mimarlık Örnekleri	120
4.3.1 Genel Özellikler	120
4.3.2 Tipolojiler	126
4.3.2.1 Yapı-Çevre İlişkileri ile İlgili Tipolojiler	126

4.3.2.2 Mimari Özelliklerle İlgili Tipolojiler	128
BÖLÜM 5. ÇALIŞMA ALANININ SOSYO- EKONOMİK NİTELİKLERİ	135
5.1 Sosyal Yapı Analizleri	135
5.1.1 Çalışma Alanında Yaşayanların Kişisel Bilgileri	138
5.1.2 Konut-Aile İlişkisi	138
5.1.3 Yapı-Çevre İlişkisi	139
5.1.2 Yenileme ve Koruma İlişkileri	139
BÖLÜM 6. ÇALIŞMA ALANININ DEĞERLENDİRİLMESİ	141
6.1 Fiziksel Yapı	141
6.1.1 Değerler	141
6.1.2 Sorunlar	144
6.1.3 Potansiyeller	147
6.2 Sosyal Yapı	149
BÖLÜM 7. ALT ÇALIŞMA ALANLARIYLA İLGİLİ KORUMA VE SAĞLIKLAŞTIRMA ÖNERİLERİ	150
7.1 Çalışma Alanıyla İlgili Öneriler	150
7.2 Alt Çalışma Alanları ile İlgili Öneriler	160
7.2.1 Odak Alan I	160
7.2.2 Odak Alan II	187
BÖLÜM 8. SONUÇ	201
KAYNAKLAR	203
EKLER	206

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1.0: 22 Mayıs 1766 Depreminde Hasar Gören İstanbul'daki Anıtsal Yapılar (Mazlum, 2001: 32-34)	45

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1: 1995 Yılında Tarihi Yarımada Sit Bölgelemesi (İBB Arşivi)	4
Şekil 2.2: 2003 Yılında Tarihi Yarımada Koruma Bölgesi'nde Haseki'nin Yeri (İBB Arşivi)	5
Şekil 2.3: 2003 Yılında Tarihi Yarımada ilçelerine göre mahallelerin dağılımı (İBB Arşivi)	6
Şekil 2.4: 2003 yılında Haseki Bölgesi (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 1994: 417)	7
Şekil 2.5: İstanbul'un dönemsel gelişimi (Kuban, 1996: 6)	7
Şekil 2.6: 1978 yılında Haseki Bölgesi (Cezar, 2002: 175)	8
Şekil 2.7: İstanbul'un 15.-16. Yüzyılda Haseki Bölgesi ve önemli yerlerin adları, konumları (Müller-Wiener, 1975: 32)	9
Şekil 2.8: Haseki Bölgesi'ndeki anıtsal yapılar (www.googleearth.com.tr, 11. 2011)	10
Şekil 2.9: Melchior Lock'un İstanbul panoramasında 'Avrat Pazarı Sementi' (Taşkiran, 1972: 74)	11
Şekil 2.10: Stolpe Haritası'nda Avrat Pazarı Sementi (Taşkiran, 1972: 76)	11
Şekil 2.11: Konstantinopolis Planı'nda Mese'nin güzergahı (450 – 1453) (Kuban, 1994: 404)	12
Şekil 2.12: Avrat Pazarı'ndaki Agora tarzında yapılmış dükkanlar (Gökçe Ürk, 2009)	13
Şekil 2.13: Haseki Sultan Külliyesi ve yakın çevresi (İBB, 2003: 21)	14
Şekil 2.14: 1962'de Haseki Bölgesi'ndeki topoğrafya eğrileri ve anıtsal yapılar (Müller-Wiener, 2001: 251)	15
Şekil 2.15: Haseki- Cerrahpaşa Bölgesi'nin Marmara Denizi tarafından silüeti (İBB, 2003: 53)	16
Şekil 2.16 (sol): Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	17

Şekil 2.17(sağ): Hekimoğlu Ali Paşa Camii görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	17
Şekil 2.18(sol): Hekimoğlu Ali Paşa Küllisi'ndeki sebinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	17
Şekil 2.19(sağ): Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi'ndeki sebilde taş işçiliği (GökçeÜrk, 2010)	17
Şekil 2.20: Hekimoğlu Ali Paşa Camii iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	18
Şekil 2.21: Davut Paşa Camii avlusu dış görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	19
Şekil 2.22: Davut Paşa Camii iç görünümü (2010) (wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=42093,12.2010)	19
Şekil 2.23: Davut Paşa Külliyesi'nin vaziyet planı (Müller-Wiener., 2001: 395)	20
Şekil 2.24: Davut Paşa Medresesi'nin günümüzdeki durumu (http://www.ibb.gov.tr, 12.2010)	20
Şekil 2 25 (sol): 16.-18. yüzyıldan bir yapı örneği; Cerrah Paşa Cami (Gökçe Ürk, 2010)	21
Şekil 2.26 (sağ): 19.-20. yüzyıldan bir yapı örneği; Bulgur Palas (Gökçe Ürk, 2010)	21
Şekil 2.27 (sol): 1930-1950 dönemi yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)	21
Şekil 2.28 (sağ): 1950-1970 dönemi yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)	21
Şekil 2.29 (sol): 1970-2000 dönemi yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)	21
Şekil 2.30 (sağ): 2000 sonrasında yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)	21
Şekil 3.1: Çalışma alanı sınırı (www.googleearth.com, 10.2007)	22
Şekil 3.2: Çalışma alanı sınırı ve anıtsal yapılar (www.google earth.com,10. 2007)23	
Şekil 3.3: 1985 yılı Ekrem Hakkı Ayverdi Haritasında çalışma alanı sınırı (Ayverdi, 1958)	24
Şekil. 3.4: Haseki çalışma alanı kent içi konumu ve ulaşım bağlantıları (Gökçe Ürk, 2010)	26
Şekil 3.5: Haseki çalışma alanı kapı numarası paftası (Gökçe Ürk, 2010)	27
Şekil 3.6: Haseki çalışma alanı ada parsel numaraları (Gökçe Ürk, 2010)	28
Şekil 3.7: Çalışma alanında bulunan önemli anıtsal yapılar (www.googleearth.com, 10.2011)	29
Şekil 3.8: 1913-1914 yılı Alman Mavileri haritası'nda çalışma alanı (Atatürk Kütüphanesi)	31
Şekil 3.9: 1913-14 yılında ulaşım kanalları (1913-1914 Alman Mavileri haritası baz alınarak çizilmiştir) (Gökçe Ürk, 2010)	32

Şekil 3.10: Haseki Bölgesi'nin 1942 tarihli hava fotoğrafı (Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Ankara)	33
Şekil 3.11: 1942 yılında ulaşım kanalları (1942 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir) (Gökçe Ürk, 2010)	34
Şekil 3.12: 1942 yılında kentsel doku (1942 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir) (Gökçe Ürk, 2010)	35
Şekil 3.13: Haseki Bölgesi'nin 1968 yılındaki hava fotoğrafı (Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Ankara)	36
Şekil 3.14: 1968 yılı ulaşım kanalları (1968 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)	37
Şekil 3.15: 1968 yılında kentsel doku(1968 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir) (Gökçe Ürk, 2010)	38
Şekil 3.16: Haseki Bölgesi 1980 yılı İBB haritası (İ.B.B)	39
Şekil 3.17: 1980 yılı ulaşım kanalları (1980 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)	40
Şekil 3.18: 1980 yılı kentsel doku (1980 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)	41
Şekil 3.19: 2007 yılında Haseki Bölgesi (Fatih Belediyesi)	42
Şekil 3.20: 2007 yılı ulaşım kanalları(2007 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)	43
Şekil 3.21: 2007 yılında kentsel doku (2007 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)	44
Şekil 3.22: Haseki çalışma alanı topoğrafya eğrileri (Gökçe Ürk, 2010)	48
Şekil 3.23: Doluluk ve Boşluk Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	49
Şekil 3.24: Trafik/Ulaşım/Erişim Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	51
Şekil 3.25: Çevre Verileri Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	53
Şekil 3.26: Çatı Malzemesi Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	55
Şekil 3.27: Mülkiyet Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	57
Şekil 4.1: Tarihi Dönem Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	59
Şekil 4.2: Kat Yükseklikleri Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	60
Şekil 4.3: Kerpiç dolgulu ev örneği (Kürkçü Başı Çeşmesi 2.Çıkmazı)	61
Şekil 4.4: Yapıların Kullanım Durum Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	62
Şekil 4.5: Strüktürel Sistem ve Malzeme Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	63
Şekil 4.6: Yapısal Durum Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	65

Şekil 4.7: Değişmişlik Durum Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	66
Şekil 4.8: Arazi Kullanım Analizi (Zemin Kat) (Gökçe Ürk, 2010)	68
Şekil 4.9: Arazi Kullanım Analizi (Üst Kat) (Gökçe Ürk, 2010)	70
Şekil 4.10: Tarihi Değerlilik Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	72
Şekil 4.11: Çalışma alanındaki anıtsal yapılar (kırmızı renkli) (Gökçe Ürk, 2010)	73
Şekil 4.12 (sol): Arcadius Sütunu'nun M.S 404 'teki görünümü (Öztürk, 1992: 152)	75
Şekil 4.13 (sağ): Arcadius Sütunu'na M.S 421'de II.Theodosios'un heykelinin eklendindikten sonraki görünümü (Öztürk, 1992: 14)	75
Şekil 4.14: Doğan Kuban'ın çizimiyle, Arcadius Forumu'nun Roma Devri'nde şehir içindeki yeri (Öztürk, 1992: 80)	76
Şekil 4.15 (sol): 1570-1578 yıllarından bir çizimle kaidenin batıdan görünümü (Öztürk, 1992: 108)	76
Şekil 4.16(orta-sağ): 1570-1578 yıllarından bir çizimle üstündeki kabartmalar (Öztürk, 1992: 149)	76
Şekil 4.17: 1936 Ercüment Arşivi'nden Arcadius Forumu'nun görünümü (Özekinci, 2011: 8)	77
Şekil 4.18: Arcadius Forumu'nun 2009 yılındaki görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	77
Şekil 4.19: 1896 yılında Avrat Pazarı'nı gösteren Osmanlıca kroki baz alınarak çizilen kroki (Öztürk, 1992: 159)	78
Şekil 4.20 (sol): 1159 yılındaki Melchior Lorichs'in gravürü (Öztürk, 1992: 103)	78
Şekil 4.21 (sağ): 17. yüzyılda Arcadius Sütunu ve Avrat Pazarı (Öztürk, 1992: 105)	78
Şekil 4.22: Avrat Pazarı'nın kurulduğu yerdeki günümüz pazarından görüntüler (Gökçe Ürk, 2010)	79
Şekil 4.23 (sol): Vakıflar Arşivi'nde 1960 onarım dosyasında yer alan Haseki Medresesi'nin bitişiğindeki Avrat Pazarı dükkanları (Özekinci, 2011: 9)	79
Şekil 4.24 (sağ): Haseki Medresesi'nin bitişiğindeki Avrat Pazarı dükkanlarının görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	79
Şekil 4.25: 1913-1914 yılında Alman Mavileri'nde Haseki Külliyesi	80
Şekil 4.26: Ekrem Hakkı Ayverdi tarafınan 1978 yılında çizilen Haseki Sultan Külliyesi Planı (19.yüzyılda İstanbul Haritası)	81
Şekil 4.27: 1938 yılı Haseki Sultan Külliyesi'nin havadan görünüşü (Kuran, 1986: 40)	81

Şekil 4.28: Haseki Külliyesi'nin görünümü (Günay, 2006: 157)	82
Şekil 4.29: 1938 yılında Haseki Sultan Külliyesi'nin Havadan Görünüşü (Taşkiran, 1972:92)	82
Şekil 4.30: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilen Haseki Külliyesi planı	83
Şekil 4.31: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilen Haseki Cami plan ve kesiti	83
Şekil 4.32: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilmiş olan Haseki Sultan Medresesi kesit ve görünüşleri (Taşkiran, 1972: 110)	84
Şekil 4.33: Haseki Medresesi (Vakıflar Arşivi, 1964 onarım dosyası)	84
Şekil 4.34: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilmiş olan Haseki Sultan İmareti kesit ve görünüşleri (Taşkiran, N., 1972: 119)	85
Şekil 4.35: 1964 yılında Haseki İmareti'nin dış görünümü (Vakıflar Arşivi, 1964 onarım dosyası)	85
Şekil 4.36: Haseki Sultan İmareti'nin dış görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	85
Şekil 4.37: Haseki Sultan İmareti'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	85
Şekil 4.38: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilmiş Haseki Sultan Sıbyan Mektebi plan ve kesitleri (Taşkiran, 1972: 124)	86
Şekil 4.39: Haseki Sultan Darüşşifa'nın dış görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	
Şekil 4.40: Haseki Sultan Sıbyan Mektebi'nin iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	86
Şekil 4.41: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 tarihinde çizilmiş, Haseki Sultan Külliyesi darüşşifa cepheleri (Türk Tarih Kurumu Arşivi)	87
Şekil 4.42: Darüşşifa Görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	87
Şekil 4.43: Haseki Sultan Külliyesi Çeşmesi (Gökçe Ürk, 2010)	88
Şekil 4.44(sol): Haseki Sultan Külliyesi Çeşmesi'nin üzerindeki Osmanlıca kitabe (Gökçe Ürk, 2010)	88
Şekil 4.45 (sağ): Haseki İmareti Kapısı, imaret aralığı, külliye içinde yer alan konut ve çeşme (Vakıflar Arşivi, 1960)	88
Şekil 4.46: Külliye içinde bulunan 1S numaralı konutun dış ve içten görüntüleri (Gökçe Ürk, 2010)	88
Şekil 4.47: 1966 tarihli Bayram Paşa Külliyesi hava fotoğrafı (İBB Hava Fotoğrafları, 2007)	89
Şekil 4.48: 1993 yılında Bayrampaşa Külliyesi'nin görünümü (Tanman, 1994: 102)	89
Şekil 4.49: 2008 yılında Bayram Paşa Külliyesi'nin genel görünümü	

(Mehmet Cambaz Fotoğraf Arşivi, 2007)	90
Şekil 4.50 (sol): 1975 yılında Haseki Caddesi'nden Bayram Paşa Mederesesi dershanesine bakış (Nayır, 1975: 410)	90
Şekil 4.51 (sağ): 2009 yılında Haseki Caddesi'nden Bayram Paşa Medresesi dershanesine bakış (Gökçe Ürk, 2009)	90
Şekil 4.52: Bayram Paşa Külliyesi'nin görünümü (Mustafa Cambaz Arşivi, 2007)	91
Şekil 4.53: Bayram Paşa Külliyesi planı (Nayır, 1975: 418)	92
Şekil 4.54: Haseki Caddesi tarafından 17. yüzyılda Sıbyan Mektebi'nin görünümü (Aksoy, 1967: 103)	93
Şekil 4.55: 1950 yılında Bayram Paşa Külliyesi'nin görünümü (Kara, 2008: 107)	93
Şekil 4.56 (sol): 1975 yılında yıkılmış olan Sıbyan Mektebi'ne çıkan merdivenler ve dış avlu duvarı (Nayır, 1975: 412)	94
Şekil 4.57 (sağ): 2009 yılındaki Sıbyan Mektebi'nin görünümü, çıkan merdivenler ve dış avlu duvarı (Gökçe Ürk, 2009)	94
Şekil 4.58 (sol): 1975 Yılında Haseki Caddesi'nden Bayram Paşa Medresesi ve dükkanların görünümü (Nayır, 1975: 411)	94
Şekil 4.59 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Medresesi ve dükkânların görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	94
Şekil 4.60: 1975 yılında Bayram Paşa Medresesi avlusundaki şadırvan (Nayır, 1975: 412)	95
Şekil 4.61 (sol): 1975 yılında Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin genel görünümü (Nayır, 1975: 415)	95
Şekil 4.62 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin genel görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	95
Şekil 4.63 (sol): 1975 yılı Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin genel görünümü (Nayır, 1975: 413)	96
Şekil 4.64 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	96
Şekil 4.65: 2009 yılında Bayram Paşa Külliyesi hazire ve tekke dershanesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	96
Şekil 4.66: 2009 yılında Semâhane'nin dış ve iç görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	97
Şekil 4.67 (sol): 1975 yılında türbedeki eyvanların ana kütle ile birleşimi görünümü (Nayır, 1975: 414)	97

Şekil 4.68 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Türbesi'nin ana kütle ile birleşimi görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	97
Şekil 4.69: 2009 yılında Bayram Paşa Türbesi'nin eyvanlarının görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	98
Şekil 4.70: 2009 yılında türbe eyvanının görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	98
Şekil 4.71(sol): 1975 yılında Sebil girişi, hacet penceresi ve çeşme (Nayır, 1975: 414)	99
Şekil 4.72 (sağ): 2009 yılında Sebil girişi, hacet pencere ve çeşme (Gökçe Ürk, 2009)	99
Şekil 4.73: 2009 yılında Bayrampaşa Külliyesi Çeşmesi (Gökçe Ürk, 2009)	99
Şekil 4.74 (sol): 1975 Yılında Tekke avlusu; önde şadırvan, arkada semâhane (Nayır, 1975: 413)	99
Şekil 4.75 (sağ): 2009 Yılında Tekke avlusu; önde şadırvan, arkada semâhane (Gökçe Ürk, 2009)	99
Şekil 4.76 (sol): 1975 Yılında Tekke avlusunda bulunan dolaplı kuyu (Nayır, 1975: 415)	100
Şekil 4.77 (sağ): 2009 Yılında Bayram Paşa Tekke avlusunda bulunan dolaplı kuyu (Gökçe Ürk, 2009)	100
Şekil 4.78: 1958 Ekrem Hakkı Ayverdi Haritası'nda Cerrah Paşa Külliye Planı (Nayır, 1975: 417)	101
Şekil 4.79 (sol): Cerrah Paşa Camii ve Türbe planı (Müller-Wiener, 2001: 393)	101
Şekil 4.80 (sağ): Cerrah Paşa Camii planı (Göktürk, 1965: 3504)	101
Şekil 4.81: Cerrah Paşa Külliyesi kuzey cephe yönündeki giriş cümle kapısı (Gökçe Ürk, 2010)	102
Şekil 4.82: Cerrah Paşa Külliyesi Cümle kapısının üzerindeki kitabe (Köksal, 1965: 425)	102
Şekil 4.83: Cerrah Paşa Camii'nin iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	103
Şekil 4.84: 1925 yılı Cerrah Paşa Camii görünümü (Kartpostallarda İstanbul, 1925: 202)	103
Şekil 4.85: 2010 yılı Seyit Yakuphan Sokak'tan Cerrah Paşa Camii görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	103
Şekil 4.86 (sol): 1935 yılı Cerrah Paşa Türbesi'nin cami avlusundan görünümü (Ercüment Ailesi Arşivi)	104
Şekil 4.87 (sağ): Cerrah Paşa Türbesi'nin camii avlusundan görünümü	

(Gökçe Ürk, 2010)	104
Şekil 4.88: Cerrah Paşa Camii'nin avlusunun görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	104
Şekil 4.89 (sol): Cerrah Paşa Külliyesi'nin panoramik görünümü (Mustafa Cambaz Arşivi, 2007)	105
Şekil 4.90 (sağ): Cerrah Paşa Caddesi'nden külliyenin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	105
Şekil 4.91 (sol): Cerrah Paşa Camii'nin revak görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	105
Şekil 4.92 (sağ): Cerrah Paşa Camii'nin şadırvan görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	105
Şekil 4.93: 1933 yılında Dr. A. Süheyl Ünver'in çizimiyle Cerrah Paşa Hamamı (Koçu, 1965: 3506)	106
Şekil 4.94: 1941 yılında Cerrah Paşa Hamamı enkazı çizimi (Koçu, 1965: 3507)	106
Şekil 4.95(sol): Cerrah Paşa Hamamı erkekler tarafı soyunma bölümünün görünüşü (Süheyl, 1933: 4)	106
Şekil 4.96 (sağ): Cerrah Paşa Hamamı'nın, Cerrah Paşa Camii bahçesinden görünüşü (Süheyl, 1933: 5)	106
Şekil 4.97: Cerrah Paşa Caddesi'nden Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	107
Şekil 4.98: Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi Planı (Kara Pilehvarian, 2000: 204)	107
Şekil 4.99: Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi kesit ve görünüşü (Kara Pilehvarian, 2000: 204)	108
Şekil 4.100: 1940 yılında Cerrah Paşa Cami ve Çeşmesi (Ercüment Ailesi Arşivi'nden)	108
Şekil 4.101: Başçı Mahmut Mescidi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	109
Şekil 4.102: Başçı Mahmut Mescidi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	109
Şekil 4.103(sol): Cambaziye Camii'nin Kargı Sokak'tan görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	110
Şekil 4.104 (sağ): Kazım Bey Çeşmesi ve mezarlığın Kargı Sokak'tan görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	110
Şekil 4.105: Cambaziye Cami'nin iç görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	110
Şekil 4.106: Gevher Sultan Medresesi'nin planı (Kurşun, 2010: 177) ve 1944 yılında Cerrah Paşa Caddesi'nden Gevher Sultan Medresesi'nin görünümü (Ercüment Ailesi Arşivi)	111
Şekil 4.107: 1945 yılında Cerrah Paşa Caddesi'nden Gevher Sultan Medresesi'ne bakış (Müller-Wiener, 1945: 360)	112

Şekil 4.108: 1950 yılında Gevher Sultan Medresesi ve çevresinin görünümü(Anıtlar Yüksek Kurulu 135 nolu dosya Arşivi)	112
Şekil 4.109 (sol): Gevher Sultan Medresesi'nin Cerrah Paşa Caddesi'nden görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	113
Şekil 4.110 (sağ): Gevher Sultan Medresesi'nin ana giriş kapısının iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	113
Şekil 4.111 (sol): Gevher Sultan Medresesi'nin iç avlu görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	113
Şekil 4.112(sağ): Gevher Sultan Medresesi'nin ıslak mekanlarının bulunduğu bölüm (Gökçe Ürk, 2010)	113
Şekil 4.113 (sol): Gevher Sultan Medresesi'nin yemek salonundan görünüm (Gökçe Ürk, 2010)	113
Şekil 4.114 (sağ): Gevher Sultan Medresesi'nin öğrenci odalarının iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	113
Şekil 4.115: Gevher Sultan Medresesi'nin öğrenci odalarında bulunan ocak (Gökçe Ürk, 2010)	114
Şekil 4.116: 16.yüzyıl'da Çalışma Alanı (Ayverdi, 1958: 101)	114
Şekil 4.117: Haseki Caddesi üzerinden İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin kuzey cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	115
Şekil 4.118: Haseki Caddesi üzerinden İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin doğu cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	115
Şekil 4.119: İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin batı cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	116
Şekil 4.120: İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin güney cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	116
Şekil 4.121: İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	116
Şekil 4.122: Yokuş Çeşme Sokak'tan Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	117
Şekil 4.123 (sol): Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin Kapısı üzerindeki kitabe (Gökçe Ürk, 2009)	117
Şekil 4.124 (sağ): Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin Cephesinde bulunan kuş evi (Gökçe Ürk, 2009)	117
Şekil 4.125: Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin yanında bulunan mezarlık (Gökçe Ürk, 2009)	117

Şekil 4.126: Kırmızı renk ile gösterilen, çalışma alanında bulunan çeşmeleri gösteren anahtar pafta (Gökçe Ürk, 2010)	119
Şekil 4.127 (sol): 1947 Ercüment Arşivi'nde yer alan Başçı Hacı Mahmut Efendi Çeşmesi (Öztürk, 2011: 10)	119
Şekil 4.128 (sağ): Başçı Hacı Mahmut Efendi Çeşmesi görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	119
Şekil 4.129: 21 A kodlu, Cerrahpaşa Kazım Bey Çeşmesi (2390 ada, 29 parsel) (Gökçe Ürk, 2009)	120
Şekil 4.130: 24A kodlu çeşme (1814 ada,16 parsel) (Gökçe Ürk, 2009)	120
Şekil 4.131: Çalışma alanındaki tescilli 69 adet sivil mimarlık örneğinin alan içindeki dağılımı (Gökçe Ürk, 2010)	121
Şekil 4.132(sol): Nakşi Sokak'ta bulunan , 262 kodlu tescilsiz, orta yapısal duruma sahip yapının görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	121
Şekil 4.133 (sağ): Kürkçü Başı Çeşme Sokak'ta bulunan, 406 kodlu tescilsiz, harap yapısal duruma sahip yapının görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	121
Şekil 4.134: Kürkçü Başı Çeşme Sokak'ta bulunan, 406 kodlu tescilsiz, harap yapısal duruma sahip yapının görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	122
Şekil 4.135 (sol): Kargı Sokak'ta bulunan, 52S kodlu yapı (yanındaki 51S kodlu yapıda yaşayanların çektiği fotoğraf, 2006)	122
Şekil 4.136(sağ): Kargı Sokak'ta bulunan, 52S kodlu yapının 2010'da yıkılmasından sonraki görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	122
Şekil 4.137: Nakşi Sokak'ta bulunan 42S kodlu yapının yıkılmadan önceki sokak silüetindeki görünümü (İBB, 2007)	122
Şekil 4.138 : Nakşi Sokak'ta bulunan, 42S kodlu yapının yıkıldıktan sonraki görünümü (Gökçe Ürk, 2009)	122
Şekil 4.139 (sol): Küçük Mühendis Sokak'ta bulunan, 38Skodlu yapının doğu cephesi (Kurul dosya resmi, dosya no:534, 1945)	123
Şekil 4.140 (sağ): Küçük Mühendis Sokak'ta bulunan, 38S kodlu yapının 2010'daki görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	123
Şekil 4.141: Bulgur Palas'ın görünümü (www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr, 10. 2010)	123
Şekil 4.142: Bulgur Palas'ın Marmara Denizi Tarafından Silüeti (Erdem, 2000: 50)	125
Şekil 4.143: Bulgur Palas'ın batı kuzey cephe görünümü	

(www.obarsiv.com,11. 2010)	125
Şekil 4.144(sol): Bulgur Palas'ın batı cephe görünümü (Erdem, 2000: 51)	125
Şekil 4.145 (sağ): Bulgur Palas'ın güney cephe görünümü (Erdem, 2000: 52)	125
Şekil 4.146 (sol): Bulgur Palas'ın doğu cephe görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	126
Şekil 4.147 (sağ): Bulgur Palas'ın iç merdivenlerinin görünümü (Erdem, 2000: 53)	126
Şekil 4.148: Konum Tipolojisi Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	127
Şekil 4.149: Konut Giriş Cepheleri Tipolojisi Analizi (Gökçe Ürk, 2010)	129
Şekil 4.150: Giriş cepheleri bazında çıkma tipolojisi (Gökçe Ürk, 2010)	130
Şekil 4.151 (sol): Sami Paşa Sokak 21S kodlu kemerli masif kapı görünümü (GökçeÜrk, 2010)	131
Şekil 4.152 (sağ): Seyit Yakuphan Sokak 59S kodlu camlı üst pencere kapı görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	131
Şekil 4.153 (sol): Seyit Yakuphan Sokaktaki 59S kodlu çift kanatlı düz pencere görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	131
Şekil 4.154 (sağ): Seyit Yakuphan Sokaktaki 58S kodlu çift kanatlı kemerli pencere görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	131
Şekil 4.155: Konut, ana giriş kapıları tipolojisi analizi (Gökçe Ürk, 2010)	132
Şekil 4.156: Konut, pencere tipolojisi analizi (Gökçe Ürk, 2010)	133
Şekil 4.157: Küçük Mühendis Sokaktaki 38 S kodlu yapının konsol görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	134
Şekil 4.158: Seyit Yakuphan Sokaktaki 59S kodlu yapının konsol görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	134
Şekil 4.159: Seyit Yakuphan Sokaktaki 56 S kodlu yapının konsol görünümü (Gökçe Ürk, 2010)	134
Şekil 5.1: Sosyal anket uygulanan yapılar (Gökçe Ürk, 2010)	136
Şekil 5.2: Sosyal anket sonucu oluşan sosyo-ekonomik dağılım tablosu (Gökçe Ürk, 2010)	137
Şekil 6.1: Haseki Çalışma Alanı'ndaki değerler paftası (Gökçe Ürk, 2010)	143
Şekil 6.2: Haseki Çalışma Alanı Sorunlar Paftası (Gökçe Ürk, 2010)	146
Şekil 6.3: Haseki Çalışma Alanı Potansiyeller Paftası (Gökçe Ürk, 2010)	148
Şekil 7.1: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı kullanım önerisi (Gökçe Ürk, 2010)	153
Şekil 7.2: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı müdahale önerisi -I (Gökçe Ürk, 2010)	154

Şekil 7.3: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı müdahale önerisi -II (Gökçe Ürk, 2010)	157
Şekil 7.4: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı müdahale önerisi -II (Gökçe Ürk, 2010)	158
Şekil 7.5: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı silüet ve müdahale önerileri anahtar paftası (Gökçe Ürk, 2010)	159
Şekil 7.6: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Odak Alan -I değerlendirme ve alternatif öneri-I paftası (Gökçe Ürk, 2010)	162
Şekil 7.7: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Odak-I değerlendirme ve alternatif öneri-II paftası (Gökçe Ürk, 2010)	163
Şekil 7.8: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı A'-A' ve B'-B' Kesiti (Gökçe Ürk, 2010)	165
Şekil 7.9: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı C'-C' ve D'-D' Kesiti (Gökçe Ürk, 2010)	166
Şekil 7.10: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cevdet Paşa Caddesi A-A silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	168
Şekil 7.11: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cevdet Paşa Caddesi B-B Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	170
Şekil 7.12: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cevdet Paşa Caddesi C-C Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	172
Şekil 7.13: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Sami Paşa Caddesi D-D Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	174
Şekil 7.14: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak Planı (Gökçe Ürk, 2010)	176
Şekil 7.15: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak E-E Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	177
Şekil 7.16: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak E-E Planı (Gökçe Ürk, 2010)	179
Şekil 7.17: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak E-E Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	180
Şekil 7.18: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak F-F Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	182
Şekil 7.19: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Haseki Caddesi G-G Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	184
Şekil 7.20: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Haseki Caddesi H-H Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	186

Şekil 7.21: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı odak-II öneri ve değerlendirme paftası (Gökçe Ürk, 2010)	188
Şekil 7.22: 1936 pervitich haritası (Atatürk Kütüphanesi Arşivi)	189
Şekil 7.23: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Caddesi J-J Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	190
Şekil 7.24: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Sokak J-J Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	191
Şekil 7.25: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Sokak K-K Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	193
Şekil 7.26: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Sokak J-J Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	194
Şekil 7.27: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Camii Sokak M-M Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	195
Şekil 7.28: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Seyit Yakuphan Sokak N-N Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	197
Şekil 7.29: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Seyit Yakuphan Sokak P-P Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)	199
Şekil 7.30: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Öneri Grubu(Gökçe Ürk, 2010)	200

Enstitüsü : Fen Bilimleri
Dalı : Mimarlık
Programı : Mimarlık Tarihi ve Restorasyon
Tez Danışmanı : Yard.Doç.Dr. Elif Mihçioğlu Bilgi
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans - Ocak 2012

HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ İÇİN KORUMA VE SAĞLIKLAŞTIRMA ÖNERİSİ

ÖZET

Bu tez çalışması, Haseki Külliyesi ve çevresindeki tarihi alan için koruma ve sağliğlaştırma önerisidir. Yapılan bu çalışma kapsamında, İstanbul Tarihi Yarımada'da bulunan Haseki Bölgesi ve daha detaylı olarak incelenen çalışma alanının fiziksel ve sosyal sorunları irdelenerek, onlara çözümler üretilmesi amaçlanmaktadır. Bizans ve Osmanlı'nın tarihi izlerini taşıyan Haseki Bölgesi'nde, tarihi çevrenin daha iyi korunması, yaşatılması hedeflenmekte, bunun ötesinde koruma önerilerinin getirildiği bir çalışma ile bölgenin özgün niteliklerinin ve kimliğinin ortaya çıkarılmasına çalışılmaktadır. Koruma Projesi, üç aşamada ele alınmıştır. İlk aşama 'analiz', ikinci aşama 'değerlendirme' ve üçüncü aşama ise 'öneri'den oluşur. Çalışma alanında, Haseki Külliyesi ve Cerrah Paşa Cami odaklı projeler yapılmış ve ileriye yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Haseki, tarihi çevre, koruma, sağliğlaştırma

Univercity : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Science and Technology
Department : Architecture
Programme : History of Architecture and Restoration
Supervisor : Yard.Doç.Dr. Elif Mihçioğlu Bilgi
Degree Awarded and Date: M. Arch – January 2012

CONSERVATION AND REHABILITATION PROPOSAL FOR HASEKİ COMPLEX AND ITS ENVIRONS

ABSTRACT

This thesis study is a conservation and rehabilitation proposal for Haseki Complex and its historic environs. Within the framework of this study, it is aimed to propose solutions to the physical and social problems within Haseki Region, and the Study Area which was studied in detail. It is intended to better preserve and sustain the historic environment. Above all, it is to reveal the original qualities and the identity of the region through a study bringing conservation proposals. Conservation Project is handled in three phases. First phase is the ‘analysis’, second phase is the ‘evaluation’ and the third one is the ‘porposal’ phase. Within the study area, two important nodal areas of Cerrah Paşa Mosque and Haseki Complex has been studied as sub-study areas in more detail, to put forward new proposals for the future.

Key Words: Haseki, historical environment, conservation, rehabilitation

BÖLÜM 1

GİRİŞ

"Kentler, zaman içinde oluşur ve sürekli değişerek biçimlenir. Bu sürekli değişim, insanların yaşam döngüsünden çok daha yavaş ilerlemektedir. Tarihsel süreç, değişken bir biçimde kentlerin kimliğini belirlemektedir. Değişen yerel ya da evrensel değer yargılarına göre, kent kimliğinin somut ve soyut öğeleri ortaya çıkar. Bu öğelerin ilişkileri, insanların belleğine yerleşerek kent imgesini oluşturur. Geçmişten günümüze taşınan ve kent kimliğini oluşturan somut öğeler ve aralarındaki ilişkilerin tarihi süreçlerini yansıtan kent imgesine ait varlıklar, tarihi kentlerde korumaya değer bulunmaktadır" (Kuban, 1998: 25).

İstanbul ele alındığında, tarihsel süreci binlerce yıl öncesinden başlayan, evrensel bir kent söz konusudur. İstanbul kenti, bir Grek koloni kenti olan Byzantion'dan sonra Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihi süreçlerinin gelişimiyle biçimlenmiştir. Bu medeniyetlerin izleri hala devam etmektedir. Tarihi Yarımada içerisindeki bu izleri taşıyan bölgelerden biri de Haseki-Cerrah Paşa bölgesidir. Bizans ve Osmanlı tarihinin izlerini taşıyan bu bölge, birçok anıtsal ve sivil mimarlık yapılarını da barındırmaktadır ve bunların birçoğu günümüze kadar gelmeyi başarmışlardır.

1.1 Çalışmanın Amacı :

"Korunacak varlıklar, öncelikle tanımlanmalıdır. Bu, sadece tekil fiziksel varlıkları değil, onlar arasındaki özgün ve değişen ilişkileri belirlemeyi gerektirir." (Topçu, 2004). Tarihi sürekliliğin belgelenebilmesi için, toplanan bütün verilerin ayrıntılı olarak çözümlenmesi gerekmektedir. Kentteki dönüşümün aşamaları, ortaya çıkarılarak incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Böylece, tarihi kentlerin korunması için sağlam bir alt yapı oluşur. Bu düşünceler içinde oluşan çalışma amacında ise, İstanbul Tarihi Yarımada'da bulunan Haseki Bölgesi ve daha detaylı olarak incelenecek çalışma alanının fiziksel ve sosyal sorunları irdelenerek, onlara çözümler üretilmesi amaçlanmaktadır.

1.2 Çalışmanın Hedefi

Bu çalışmada, Tarihi Yarımada içerisindeki bu bölgenin, sadece tekil yapılar olarak değil, çevre ölçeğinde bir bütün olarak incelenmesi ve kültürel mirasımıza katkıda bulunacak koruma ve rehabilitasyon amaçlı bir proje yoluyla iyileştirilmesi hedeflenmektedir.

Bizans ve Osmanlı'nın tarihi izlerini taşıyan Haseki Bölgesi'nde, tarihi çevrenin daha iyi korunması, yaşatılması hedeflenmekte; önerilerin getirildiği bir çalışma ile bölgenin kimliğinin ortaya çıkarılmasına çalışılmaktadır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi:

Öncelikle, konuyla ilgili kaynak araştırması yapılmıştır. Konuya ve bölgeye ilişkin alanın ; tarihi geçmişini, sosyal ve fiziksel yapısını anlatan kitap, tez, dergi ve makalelerden; görsel değerlendirme için de eski haritalar, hava fotoğrafı ve diğer fotoğraflardan yararlanılmıştır.

Koruma Projesi ise, üç aşamada ele alınmıştır. İlk aşama 'analiz', ikinci aşama 'değerlendirme' ve üçüncü aşama ise 'öneri' bölümleridir.

1) Analiz aşamasında:

Belirlenen alan sınırları içinde yer alan çalışma alanı, çevre ve yapı ölçeğinde olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Çevre ölçeğinde: çalışma alanının kent ve bölge içindeki konumu; yeri ve bağlantıları; topoğrafik durumu; adaparsel numaraları dağılımı; mülkiyet durumu; çevre verileri; trafik-ulaşım-erişim durumu; arazi kullanımı incelenmektedir. Yapı ölçeğinde ise: yapı malzemesi; çatı malzemesi; kat yükseklikleri; yapıların kullanım durumu; yapısal durum; değişmişlik durumu ve tarihi değerlilik durumlarının incelemesi yapılmaktadır.

2) Değerlendirme aşamasında:

Analizler doğrultusunda çevre ve yapı ölçeğinin yanı sıra, sosyal yapı başlığı altında incelemeler yapılmaktadır. Çevre ölçeğinde: bölgenin değerleri; sorunları; potansiyelleri; yapı ölçeğinde: konum; cephe; çıkma; kapı ve pencere tipolojisi ve sosyal yapı olarak 20 adet tescilli sivil mimarlık örneğinde yapılan sosyal anket sonucunda: yapıda yaşayanların kişisel

bilgileri; konut-aile ilişkileri; konut-çevre ilişkileri ve yenileme-koruma ilişkileri bakımından durumları incelenmektedir.

3) Öneri aşamasında:

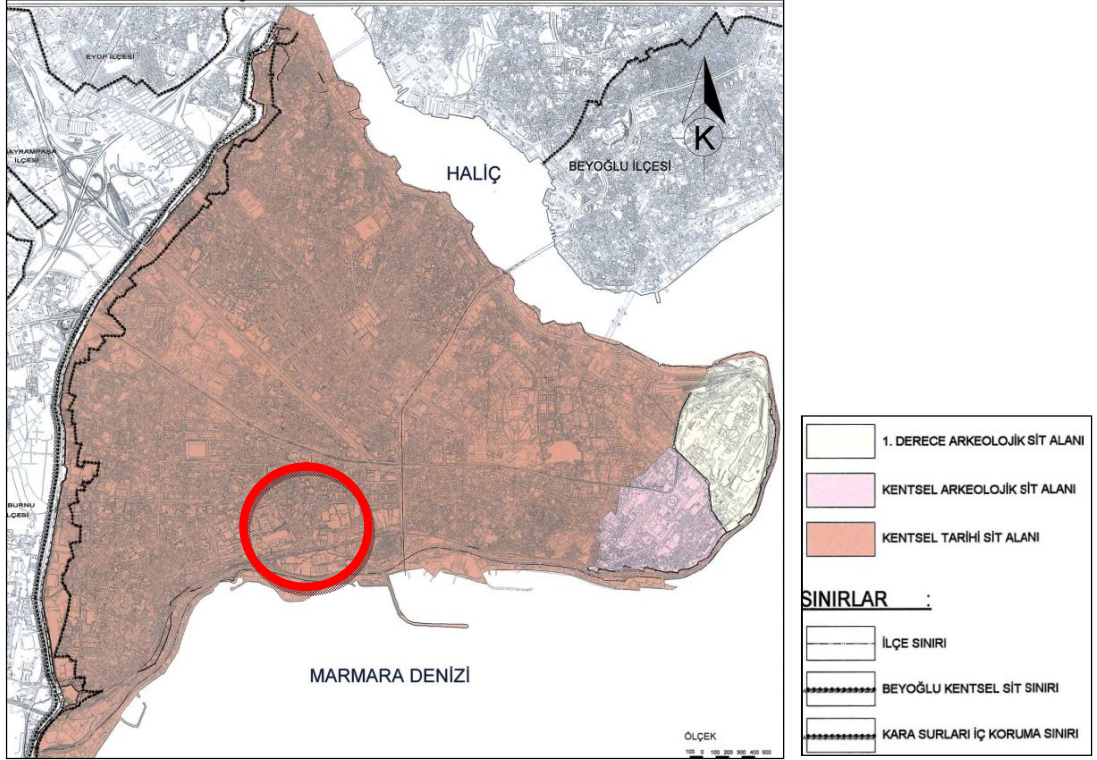
Analiz ve değerlendirme çalışmaları sonucunda, çalışma alanı içerisinde, önce çalışma alanı genelinde, sonra da belirlenen alt bölgelerde öneriler geliştirilmektedir. Alt bölgelerde mevcut durum: plan ve cephe olarak incelenmekte ve tarihi çevrenin daha iyi korunması ve yaşatılması için gerekli görülen düzenlemeler önerilmektedir.

BÖLÜM 2

HASEKİ BÖLGESİ'NİN TARİHSEL VE FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

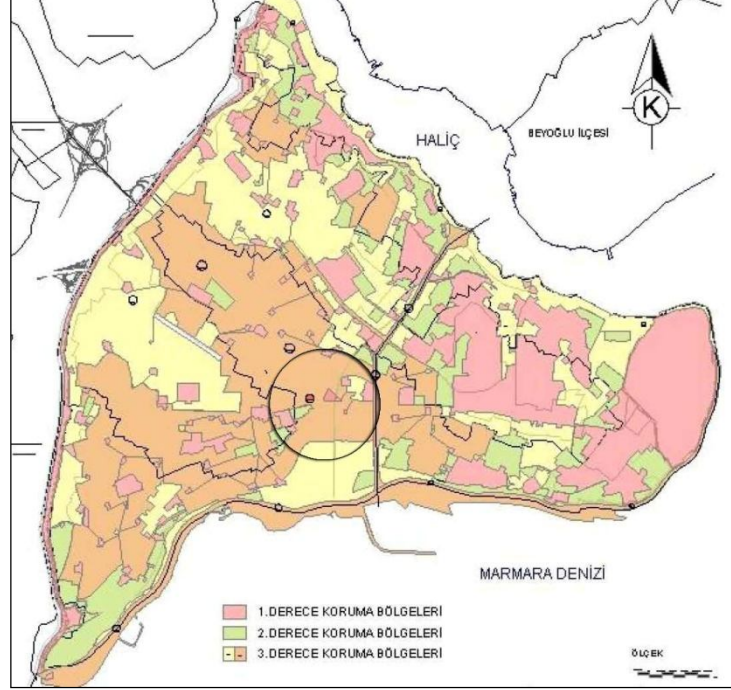
2.1 Bölgenin Tarihi Yarımada İçerisindeki Konumu ve Yeri:

Fatih İlçesi'ne bağlı Haseki Senti, Tarihi Yarımada'nın kentsel tarihi sit alanı içerisinde bulunmaktadır (Şekil.2.1-2.2). Tarihi Yarımada'nın güneyinde Turgut Özal Caddesi (eski Millet Caddesi) ve Cerrahpaşa Caddesi arasında, yer alan Fındıkzade; Cerrahpaşa,; Aksaray; Muratpaşa semtleri'nin çevrelediği tarihi bir semttir (Şekil 2.3).

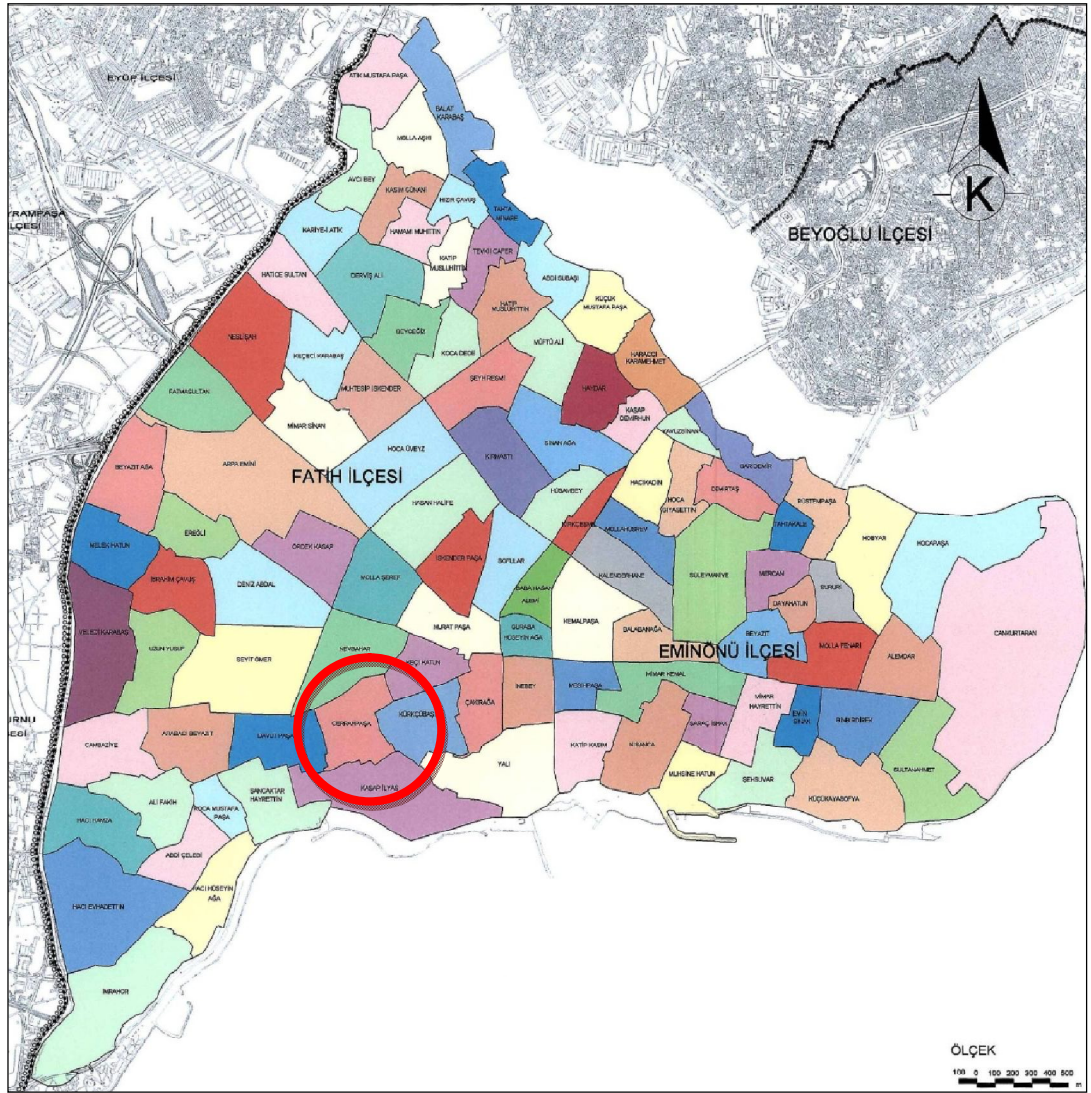
Turgut Özal Caddesi ve Haseki Caddesi'nin kesiştiği noktadan başlayan semtin merkezi, Kızılelma Caddesi'ne dayanan üçgen şeklindeki bir alana yayılmaktadır. Haseki Senti, Molla Gürani (şimdiki Fındıkzade), Davut Paşa, Esekapı, Cerrahpaşa ve Yusuf Paşa gibi semt ve mahalleler ile iç içe girmiş ve bir kısmını kendi sınırları içine dahil etmiştir. Eski mahalle sistemine göre semti Yusuf Paşa; Sülüklü; Taş Kasap; Molla Gürani; Davut Paşa; Hobyar, Kürkçübaşı mahalleleri çevrelemektedir.

Söz konusu semtleri, bu sınırların kuzeyini oluşturan Sülüklü, Taşkasap, Molla Gürani ile Haseki arasından geçen ve bugün Turgut Özal Caddesi olarak anılan eski Millet Caddesi, ayırır (İşli,1994:1) (Şekil 2.4).

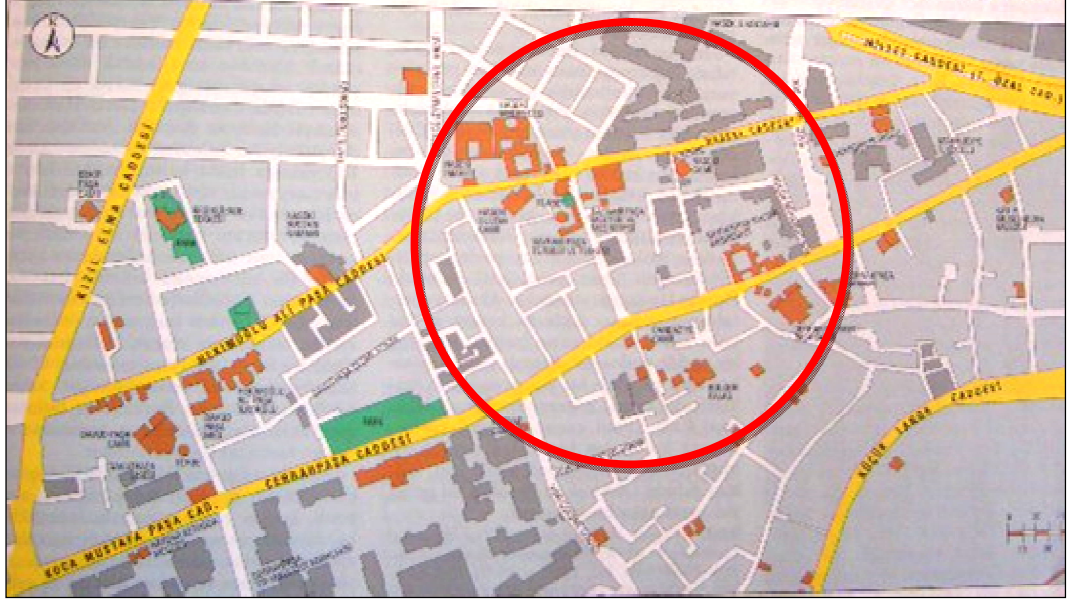

Şekil 2.2: 2003 Yılında Tarihi Yarımada Koruma Bölgesi'nde Haseki'nin Yeri (İBB Arşivi)

Haseki Bölgesi'nin gerçek sınırlarını Keyci Hatun (bugünkü adıyla Keçi Hatun), Nevbahar ve Bahçı Hacı Mahmut mahalleleri oluşturmaktadır. Bu mahalleler, İstanbul'un fethinden sonra oluşturulan Müslüman mahalleleri olarak bugün ilk kurucularının isimlerini taşımaktadır (Çmar, 2003: 4-5).

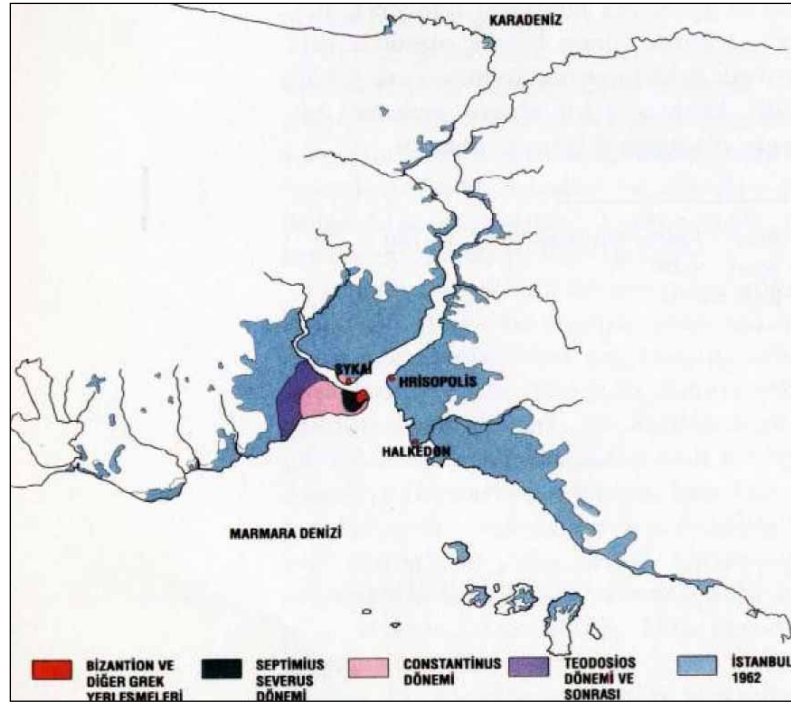
Şekil 2.3: 2003 Yılında Tarihi Yarımada ilçelerine göre mahallelerin dağılımı (İBB Arşivi)

Şekil 2.4: 2003 yılında Haseki Bölgesi (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 1994: 417)

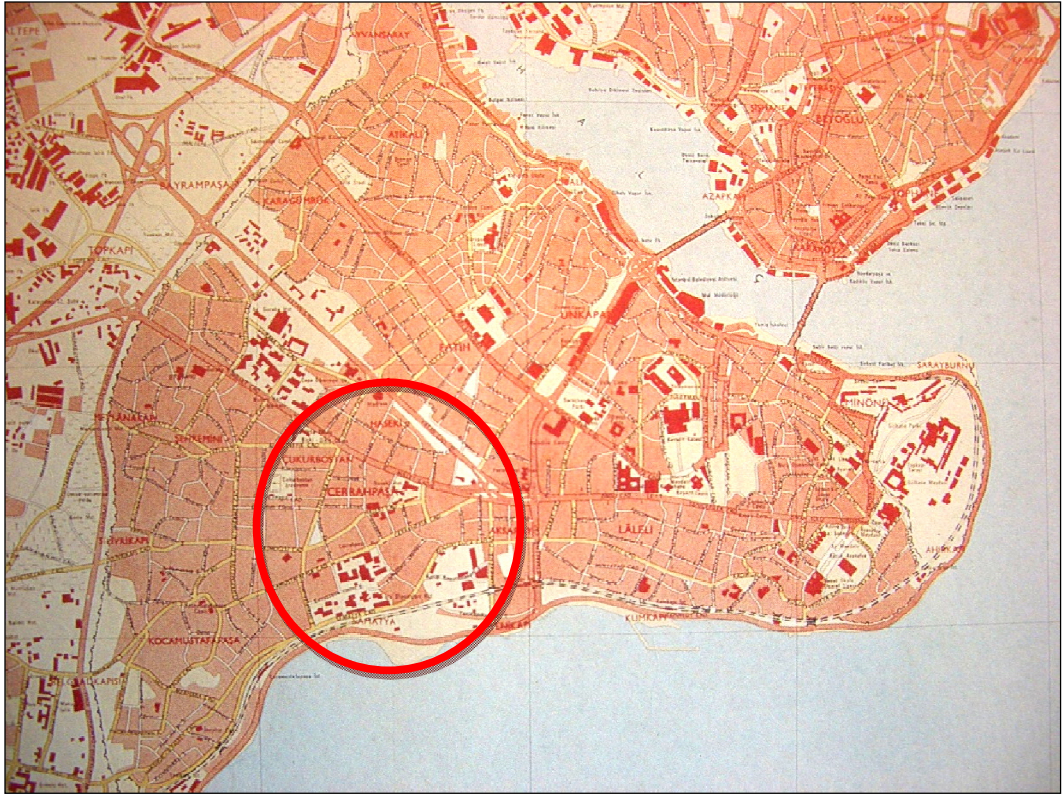
2.2 Bölgenin Tarihi Gelişimi:

Bizans Dönemi'nde semte 'Xerolophos' denilmiş, sonrasında ise 'Başçı Hacı' Mahallesi adı verilmiştir. Geçmişte İstanbul mahalleleri adlarını; ya bir kişinin, ya da orada kurulmuş olan bir mescidin adından alırdı. Başçı Mahmud'un da burada bir mescidi bulunmaktaydı. Mescidin, 1918 yangınında yandığı ve tekkelerin kapatıldığı tarihe kadar varlığını sürdürdüğü bilinmektedir (Taşkiran, 1972: 70).

Şekil 2.5: İstanbul'un dönemsel gelişimi (Kuban, 1996: 6)

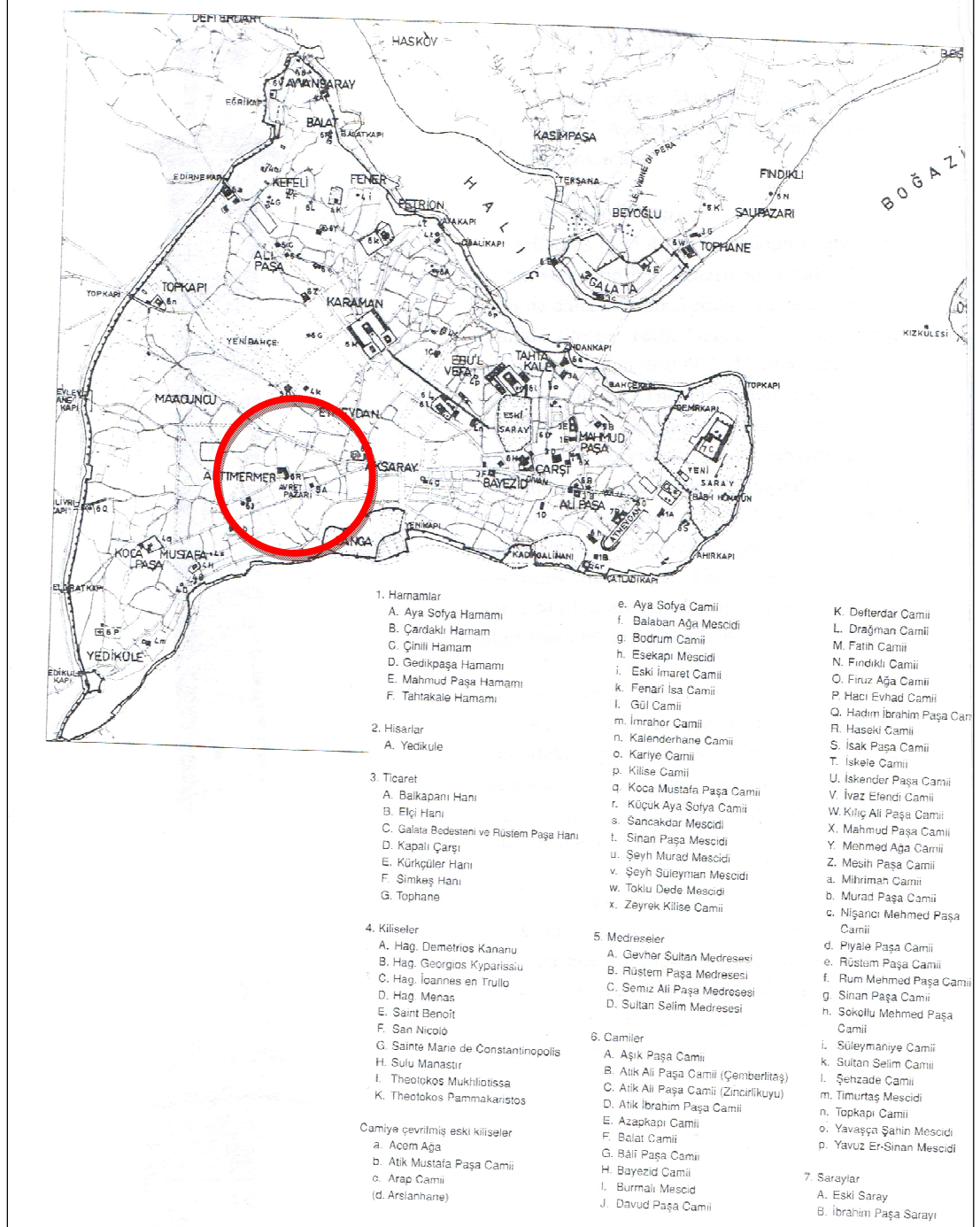
Şekil 2.5’de görüldüğü gibi, Haseki Bölgesi, uzun bir süre Constantinus’un yönetimi altında bulunmuş, sonrasında ise, Teodosios’in yönetimine geçmiş ve günümüze kalan Arcadius Forumu’nu oluşturmuştur. Daha sonra semt, 'Avrat Pazarı' adını almıştır. Orijinal vakfiyelerde, Avrat Pazarı adı geçmiyorsa da, Haseki Külliyesi tamamlandıktan sonra bile uzun süre, semt 'Avrat Pazarı' adıyla anılmıştır (Taşkıran, 1972: 78).

Şekil 2.6: 1978 yılında Haseki Bölgesi (Cezar, 2002: 175)

Bizans Dönemi’nden beri bölgedeki yer adları kadınlarla ilgilidir. Arcadius Forumu’nun bulunduğu alanda yer alan, Avrat Pazarı’nın buradaki bulunuşu ve II. Mehmet (Fatih Sultan Mehmet) döneminde (1451-1481) Keyci Hatun isimli bir hanımın burada mescit yaptırması ve Haseki Külliyesi’nin inşası gibi, ‘Kadınlar Şehri’ olarak nitelendirilen İstanbul’un bu tarihi semtinin ismi de bir kadına armağan edilmiştir (Şekil 2.6).

Bölgenin son olarak, 'Haseki Senti' ismini alması, 1538 yılında I. Kanuni Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultan adına, Mimar Sinan'a bir külliye yaptırmasıyla gerçekleşmiştir (İşli, 1994: 2).

Şekil 2.7: İstanbul'un 15.-16. yüzyılda Haseki Bölgesi ve önemli yerlerin adları konumları (Müller-Wiener, 1975: 32)

Haseki Bölgesi'nin geneline bakıldığında, anıtsal yapılar kategorisindeki külliyelerin alanda yoğun olduğu görülmektedir. Alanda; Hekimoğlu Caddesi üzerinde bulunan Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi, Davut Paşa Külliyesi, Haseki Caddesi üzerindeki Haseki Hürrem Sultan Külliyesi, Bayram Paşa Külliyesi ve Cerrah Paşa Caddesi üzerinde Cerrah Paşa Külliyesi bulunmaktadır. Bunun yanında, Bizans Dönemi'nin izini taşıyan Arcadius Sütunu, Haseki Caddesi üzerinde bulunan Bostan Ali Paşa Hamamı, Cerrah Paşa Caddesi üzerinde bulunan Gevher Sultan Medresesi bölgenin önemli anıtsal yapılarıdır (Şekil 2.8).

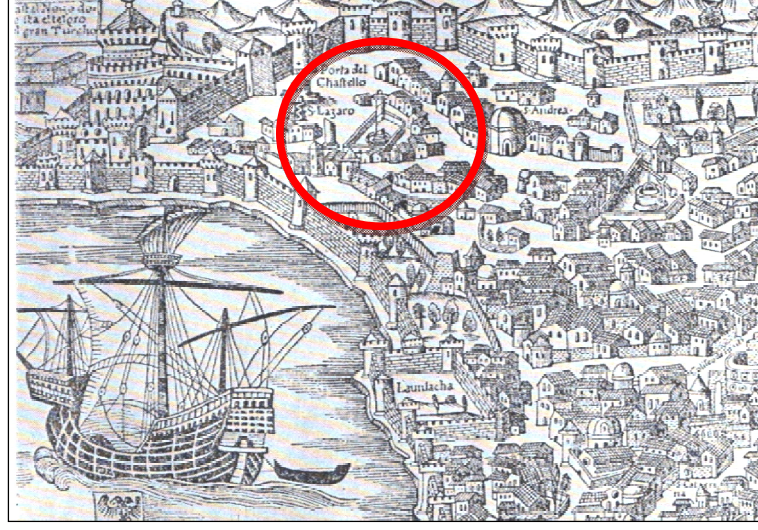

Şekil 2.8: Haseki Bölgesi'ndeki anıtsal yapılar (www.googleearth.com.tr, 11. 2011)

2.3 Sosyo-Ekonomik Yapı:

Roma ve Bizans Dönemi'nde, Avrat Pazarı ve Mese Yolu'nun burada bulunması, bölge için sosyal ve ekonomik açıdan önem taşımaktadır. Anadolu'da çok yaygın olan üreticiden tüketiciye araçsız satış, İstanbul'un çok yerinde uygulanmaktaydı. İskele kenarlarına yakın olan yerlerde kurulan satıcıları ve alıcıları erkek olan pazarların yanında, sadece kadınlar için kurulan pazarlar da bulunmaktaydı. Bu pazarlara, Anadolu'da 'Avrat Pazarı' dendiği gibi, İstanbul'da da böyle adlandırılıyordu (Şekil 2.9). Haseki Senti, 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında pek çok tanınmış insanın yetiştiği, ya da oturduğu bir sent idi. Ayrıca, Haseki Senti

tekkelerinde bazı şeyhler, musiki ve tasavvuf kültürüne büyük katkıda bulunmuşlardır (İşli, 1994: 1) (Şekil 2.10).

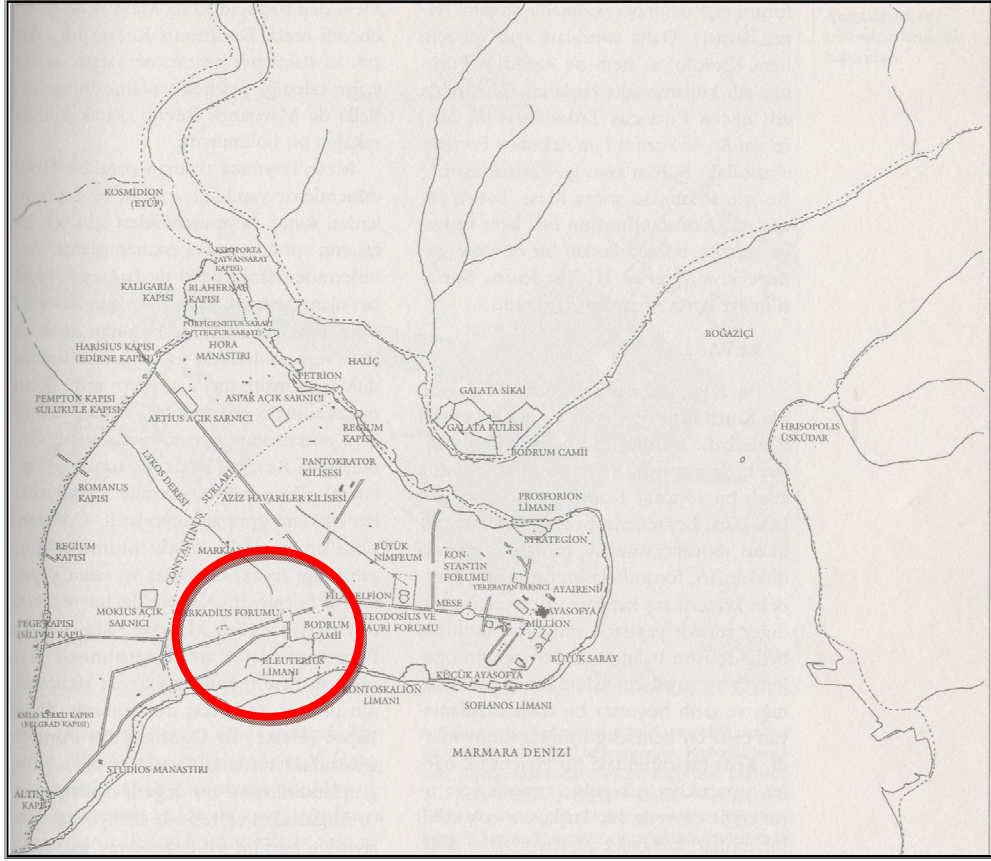

Şekil 2.9: Melchior Lock'un İstanbul panoramasında 'Avrat Pazarı Senti' (Taşkıran, 1972: 74)

Şekil 2.10: Stolpe Haritası'nda Avrat Pazarı Senti (Taşkıran, 1972: 76)

Kentin bütün tarih boyunca omurgasını oluşturan anayol ya da orta yol, Roma ve Bizans Dönemi'nde 'Mese' adını almıştır. Bu yol, Trakya'dan Byzantium'a gelen eski Via Egnatia'nın sonradan kent içinde kalan bölümüdür (Kuban, 1994: 404).

Şekil 2.11: Konstantinopolis Planı'nda Mese'nin güzergahı (450 – 1453) (Kuban, 1994: 404)

Şekil 2.11'de görüldüğü gibi, Mese'nin, Beyazıt'tan sonra Edirnekapı ve Aksaray'a doğru uzanan bölümü, Ayasofya-Beyazıt arasında kalan bölümü kadar iyi bilinmiyorsa da, kent yaşamında omurga görevi gördüğü, Konstantinopolis'in ve İstanbul'un kent içi imgesinin onun çevresinde şekillendiği bilinmektedir (Kuban, 1994: 404).

Doğu Roma İmparatorluğu başkentinin bu anayolu, ortada büyük taş döşeli yaya ve araba yolundan oluşmaktaydı. Mese'nin iki tarafında revaklar vardı. Bu revakların arkasında, dükkanlar sıralanıyordu. Duvarları tuğladan yapılmış, birinci katı tonozlarla örtülü, kolonları mermer olan bu revakların dükkanları ve çatıları ahşaptı. Revaklar arasında ahşap merdivenler, birbirini izleyen revaklarda değişik mesleklere mensup ticaret erbâbının dükkanları ya da alanları vardı. Dükkanların sahipleri, dükkânlarının yakınında otururlardı. Çarşı gibi çalışan bu revaklara 'agora' denirdi. Haseki Bölgesi'nde ise, bu tip dükkanlardan günümüze kadar ulaşabilen sadece iki tane bulunmaktadır. Bu dükkanlar, kemerli olarak 'agora' tarzında inşa edilmiştir.

Buradan da anlaşıldığı gibi, bölgede ticaretle uğraşan bir sosyal yapı yaşamaktaydı (Kuban, 1994: 404) (Şekil.2.12).

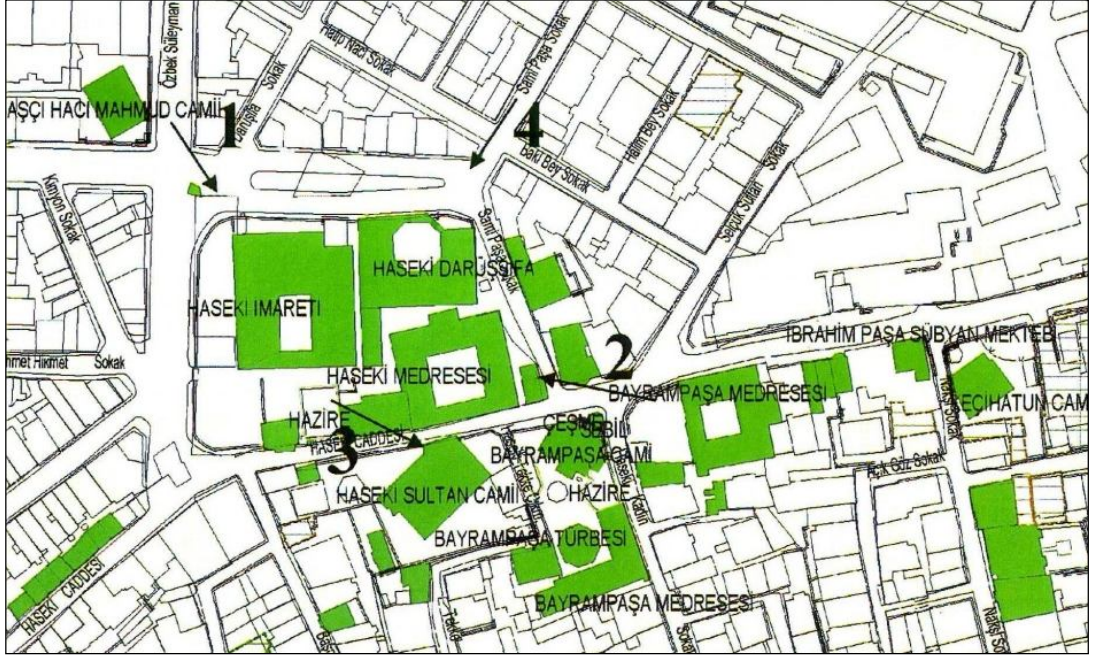
Şekil 2.12: Avrat Pazarı'ndaki Agora tarzında yapılmış dükkanlar (Gökçe Ürk, 2009)

2.4 Fiziksel yapı:

İnsan nüfusunun artmasıyla beraber kent yayılmakta ve doku yoğunluğu hızla artmaktadır. Ayrıca, dokunun değişmesinde, deprem ve yangınlar büyük önem taşımaktadır. Zaman içinde çıkan yangınlar, yeni ulaşım yollarının oluşması ve yeni yapılaşma sonucunda fiziksel çevrenin hızlı bir şekilde değişmiştir. 1918 Cibalı, Fatih ve Altı Mermer yangınları, semtin büyük kısmını arsa haline getirmiştir. Felaketler ve imar faaliyetleri tarihi dokuyu önemli ölçüde yok etmiştir (Çınar, 2003: 6).

Haseki Hastanesi ile Vatan Caddesi'nin genişletilmesi sırasında bazı eserler yok olmuştur. Arap Manav Sokağı ile Hafız Galip Sokağı birleştirilerek, geniş bir cadde haline getirilmiş ve bu aksa 'Doktor Adnan Adıvar Caddesi' ismi verilmiştir. 1955 ile 1960 arasındaki bu imar faaliyetleri sırasında Haseki Semti sınırında bulunan Zıbın-ı Şerif Tekkesi, Selçuk Hatun Camii, Şirmerd Çavuş Camii ve Tevekkül Hamamı yıkılarak Millet Caddesi genişletilmiştir. Yol çalışmalarından dolayı ortadan kaldırılan tarihi eserlerden; sadece Selçuk Hatun Camii caddenin kenarında yeniden yaptırılmıştır. Cerrah Paşa Caddesi ve Millet Caddesi arasında, bunlara paralel olarak uzanan Haseki Caddesi, Doktor Adnan Adıvar Caddesi'yle birleşerek Kızıl Elma Caddesi'ne ulaşır. Anıtsal yapıların büyük bölümü Haseki Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Haseki Caddesi'nin başından Kızıl Elma Caddesi'ne doğru ilerlendiği zaman Haseki Hastanesi'nin eski kapısı karşısında Keyci Hatun Camii bulunur. Bu

caminin karşı köşesinde, Nakşi Sokağı'nın başında İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi ve Kasım Ağa Sıbyan Mektebi vardır. Haseki Kadın Sokağı'nın Haseki Caddesi ile kesiştiği köşede, Bayrampaşa Külliyesi'nin yapıları sıralanmıştır. Bu yapıları geçince cadde genişleyerek bir meydan oluşur. Burada, meydan çeşmesi vardır. Bu eser, Başçı Mescidi ve Tekkesi'nden kalan tek eserdir. Yine, bu meydana açılan Güzel Sebzeçi Sokağı'nda Dellak Baba Türbesi yer almaktadır (İşli, 1994: 1) (Şekil 2.13).

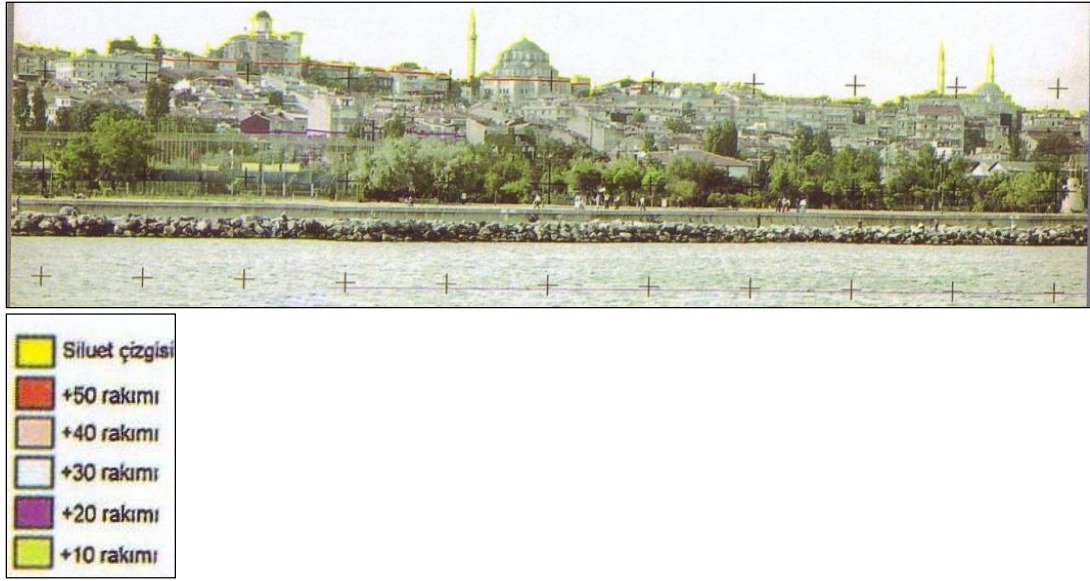

Şekil 2.13: Haseki Sultan Külliyesi ve yakın çevresi (İBB, 2003: 21)

Semtin yapı oluşumundaki en önemli etkenlerden biri de, denizden yukarıya çıkıldıkça dikleşen eğim ve denizden görülen konumudur. Marmara Denizi'nden bakıldığında, semtte bulunan Cerrah Paşa Cami ve Bulgur Palas silüeti, dikleşen eğim dolayısıyla belirginleşmektedir (Şekil 2.14-15).

Şekil 2.14: 1962'de Haseki Bölgesi'ndeki topoğrafya eğrileri ve anıtsal yapılar (Müller-Wiener, 2001: 251)

Şekil 2.15: Haseki- Cerrahpaşa Bölgesi'nin Marmara Denizi tarafından silüeti (İBB, 2003: 53)

Değişen sosyal yapı, fiziksel çevrenin de geleneksel özelliklerini kaybetmesine neden olmaktadır. Bugün, Cerrah Paşa Hastanesi ile Haseki Hastanesi arasında sıkışan bu semtin mimari özellikleri tamamen değişmiştir. 1918 yangınından kurtulan bazı ahşap evlerin yerini alan kârgir evler, yerlerini niteliksiz restorasyon örneklerine ya da cephe düzeni açısından çevreyle uyumsuz yüksek yapılara bırakmıştır. Bölgenin Fındıkzade'ye doğru olan kısmında, alan uzun zaman yangın yeri olarak kaldığından, Cumhuriyet Dönemi'ndeki imar faaliyetleri sırasında cadde ve sokaklara; birbirine paralel ve dik olarak düzgün bir şekil verilmeye çalışılmıştır (İşli, 1994: 2).

2.4.1 Anıtsal Yapılar

Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi

Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi, Davutpaşa Mahallesi'nde Kızıl Elma Caddesi ile Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi kavşağında yer alan Osmanlı Dönemi'nden kalma bir külliye'dir. 1734-35 yıllarında inşa edilmiştir. Üç kere sadrazamlık yapmış olan Hekimoğlu Ali Paşa adına yapılmıştır. Mimarları Çuhadar Ömer Ağa ile Hacı Mustafa Ağa'dır (<http://www.obarsiv.com>, 11.2010).

Şekil 2.16 (sol): Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

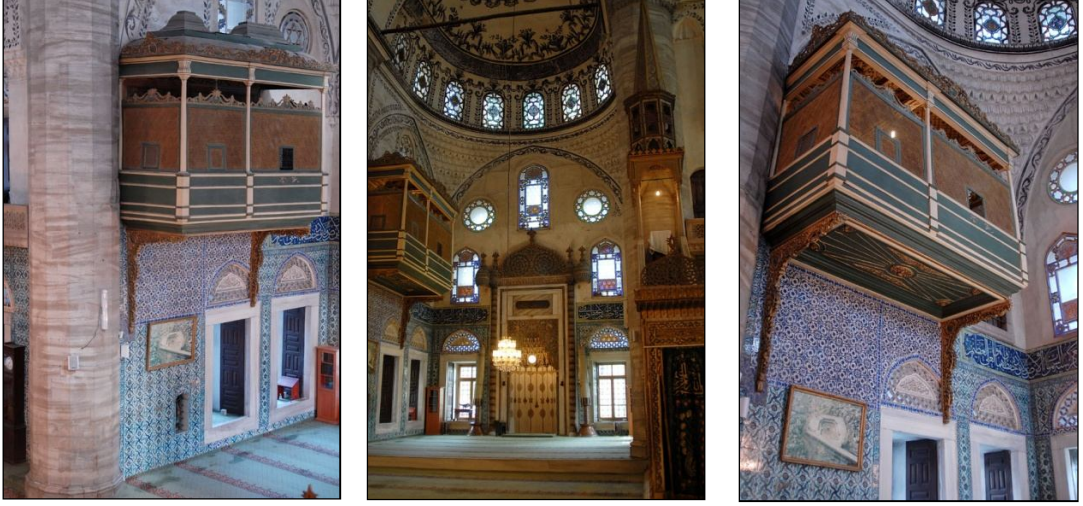
Şekil 2.17(sağ): Hekimoğlu Ali Paşa Camii görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 2.18(sol): Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi'ndeki sebilin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 2.19(sağ): Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi'ndeki sebilde taş işçiliği (GökçeÜrk, 2010)

Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi: cami; tekke; türbe; şadırvan; kütüphane; sebil ve çeşmeden oluşan bir külliye. Caminin, yüksek bir subasman üzerinde üç avlu kapısı ve üç cami kapısı olup, yapı kesme küfeki taşından yapılmıştır. Cümle kapısı üzerindeki yapı, kütüphanedir. Avlu taş döşemelidir; bahçeleri çam ve çınar ağaçlarıyla kaplıdır. Şadırvan, mermer olan sekiz sütunla taşınan ahşap çatılı olup, üzeri kiremit döşelidir. Şadırvanın yakınında türbe bulunmaktadır. Türbede, Abdal Yakub ve Şeyh İbrahim sandukalarda yatar. Kuzey yönündeki bölümde Hekimoğlu Ali Paşa, eşi Muhsine Hatun ve ailesi yatmaktadır. Avluda su terazisi ve bir kuyu bulunmaktadır (<http://www.obarsiv.com>, 11.2010).

Şekil 2.20: Hekimoğlu Ali Paşa Camii iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Sebil, cümle kapısı, şadırvan, türbe hizasında iki caddenin köşesinde yer alan kubbeli bir yapıdır. Dilimli, beş cepheli, beş pencerele sebilin madeni şebekelerini bir kitabe kuşatır. Caminin, anakubbesi altı filayağına yaslanır, onikigen kesitli sivri kemerleri vardır. Pandantif ve mukarnaslı geçişle, altı yarım kubbe yanlara doğru genişler. Beşer sıralı pencereler oldukça fazladır. İnce ve tek şerefeli minaresi doğuda, son cemaat yerine bitişiktir. Caminin kuzey giriş kapısından hareme girildiğinde, harem mihrap dışında üç yönden mahfile çevrilidir ve galeri maksurelere iki yandan döner merdivenlerden çıkılır. Mahfil, mermer korkulukludur (Çobanoğlu, 1998: 169).

Mukarnaslı ve rokoko-klasik sanatlı mihrap sarkıtlı yağmaklı, iki sütunçeli, iki kabartma dolgulu ve kahverengi tonlarında bezemelidir. Üstünde iki yanda Kadiri eşrefî tacı ortada bir gül bulunur. Mihrap alanı, harimden 30 cm yüksekte, kare bir alandır. Batı yönündeki duvarda ahşap yeşil renkli hünkar mahfili asılı gibi durur. Ahşap kürsü, batı yönündeki sütuna bitişiktir. Duvarlar, mahfile kadar hatlı mavi çiniyle kaplıdır (Çobanoğlu, 1998: 170).

Davut Paşa Külliyesi

Davut Paşa Külliyesi, Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kitabesine göre H.890/M.1485’de Sadrazam Davud Paşa tarafından kendi adına

yaptırılmıştır. Tabhane, medrese, mektep, türbe ve çeşmeden meydana gelmektedir (<http://www.fatihbelediyesi.gov.tr>, 12.2011) (Şekil 2.21).

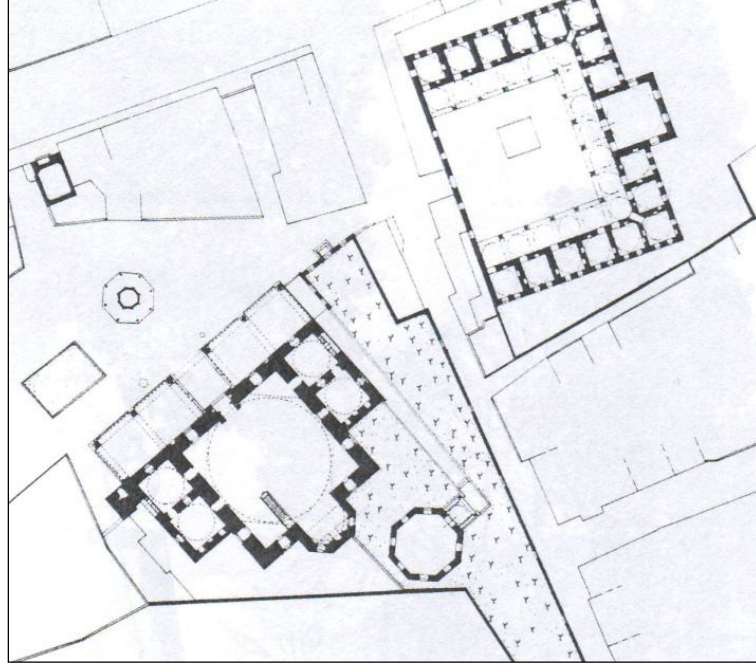
Tek kubbeli plan tipine sahip camii, yanlarında birinin önü açık, diğeri ocaklı ikişer tabhane odası içermektedir. Mihrab tarafında beş kenarlı ve üstü yarım kubbe ile örtülü bir niş bulunmaktadır. Kaidesi dört köşeli olan minaresi doğu yönündedir. Pabucun bir metre yukarısından itibaren sonradan inşa edilmiş olduğu kolaylıkla fark edilmektedir. Tamamı kesme küfeki taşından yapılmıştır. 1980'li yıllarda, cami bahçesinde tamamen harap durumda bulunan şadırvan, aslına sadık kalınarak yeniden restore edilmiştir (Müller-Wiener, 2001: 395) (Şekil 2.22-23-24).

Şekil 2.21: Davut Paşa Camii avlusu dış görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 2.22: Davut Paşa Camii iç görünümü (2010) (wowturkey.com/forum/viewto-pic.php?t=42093, 12.2010)

Şekil 2.23: Davut Paşa Külliyesi'nin vaziyet planı (Müller-Wiener., 2001: 395)

Şekil 2.24: Davut Paşa Medresesi'nin günümüzdeki durumu (<http://www.ibb.gov.tr>, 12.2010)

2.4.2 Konut Dokusu

Haseki Bölgesi'nin yoğun bir konut dokusu vardır. Son yirmi yıl içerisinde, azalan ahşap binalar, yerlerini betonarme yapılara bırakmıştır. Dönem olarak incelendiğinde, semtin konut dokusunun, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait olduğu görülmektedir.

Alanda bulunan 16. ve 18.yüzyıl yapıları anıtsal yapılar olup, döneminin mimarisini yansıtır. Bunlar Kubbeli ve kemerli Osmanlı mimarisi örnekleridir (Şekil 2.25).

19. ve 20. yüzyıl yapıları ve 1830-1950 dönemi yapıları, sivil mimarlık örnekleri olup, zemin katları kagir, üst katları ahşaptır.

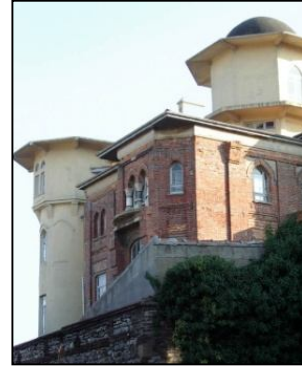
Bunlar arasında farklı mimari yapısı ile, Bulgur Palas öne çıkmaktadır (Şekil 2.26)

Çalışma alanında Cumhuriyet Dönemi yapılarının yoğun olduğu görülmektedir. Bu dönem yapıları ağırlıklı, 1950-1970 arasına tarihlenmektedir (Şekil 2.28). Söz konusu betonarme yapılar, çok katlı olup, bazılarının cepheleri mozaik kaplıdır.

2000 sonrasında ise, semtte yeni teknoloji ve malzemelerin kullanıldığı, oldukça niteliksiz betonarme yapılaşmanın ağırlıkta olduğu görülmektedir (Şekil 2.30).

Şekil 2.25 (sol): 16.-18. yüzyıldan bir yapı örneği; Cerrah Paşa Cami (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 2.26 (sağ): 19.-20. yüzyıldan bir yapı örneği; Bulgur Palas (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 2.27 (sol): 1930-1950 dönemi yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 2.28 (sağ): 1950-1970 dönemi yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 2.29 (sol): 1970-2000 dönemi yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)

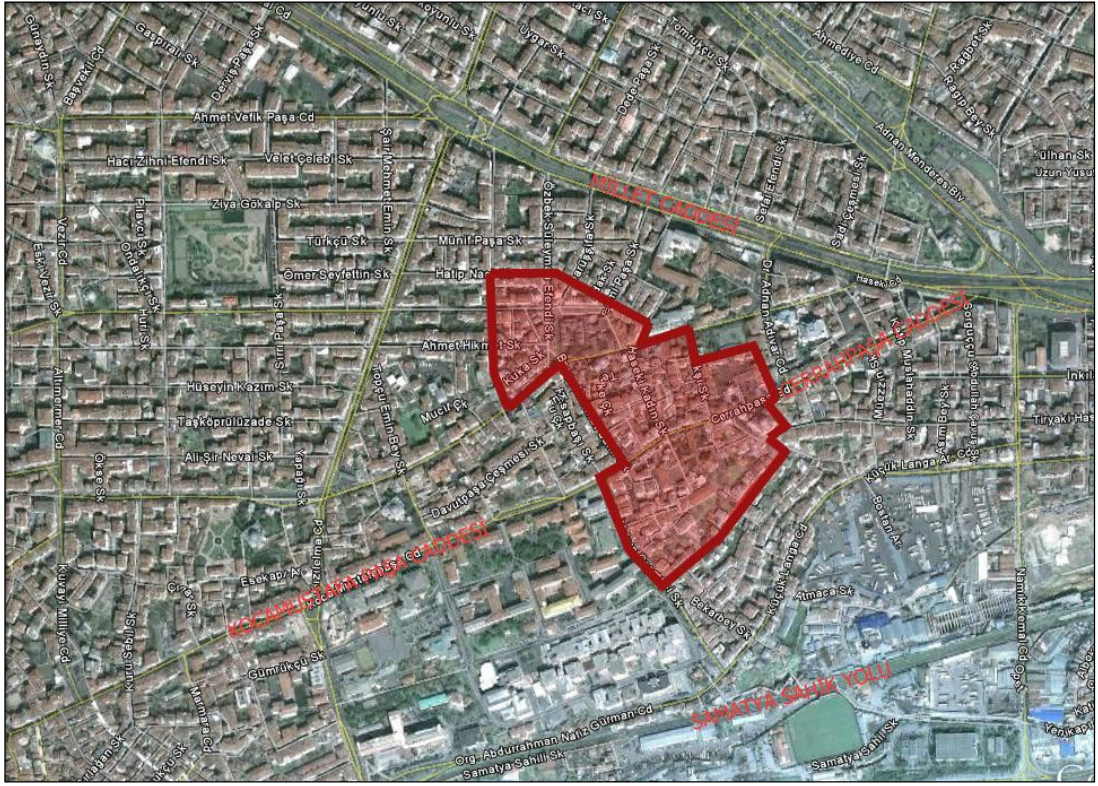
Şekil 2.30 (sağ): 2000 sonrasında yapı örneği (Gökçe Ürk, 2010)

BÖLÜM 3

ÇALIŞMA ALANINDA ÇEVRESEL NİTELİKLER

3.1 Çalışma Alanının Tanımı, Konumu, Yeri ve Bağlantıları :

Çalışma alanı seçiminde ortak dönemsel özellikler taşıyan, Haseki, Bayrampaşa ve Cerrah Paşa Külliyesi ve Gevher Sultan Medresesi referans alınarak, belirlenen alanlar içinde kalınmıştır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1: Çalışma alanı sınırı (www.googleearth.com, 10.2007)

Çalışma alanının sınırına kuzeyde Haseki Külliyesi ve çevresindeki konut dokusu da katılarak, söz konusu sınır Hatip Naci Sokak'tan geçirilmiştir. Güneyde ise, Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi göz önünde bulundurularak, Kürkü Başı Çeşme Sokak sınır olarak belirlenmiştir.

Doğuda ise Aksaray yönüne, Adnan Adıvar Caddesi'ne yakın olan Gevher Sultan Medresesi, Cerrah Paşa Cami, Bulgur Palas ve çevresindeki konut dokusu çalışma alanı içine alınmıştır.

Batı yönünde ise, Koca Mustafa Paşa Caddesi istikametine doğru, güney sınırının içinde bulunan Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi de dahil edilerek, sınırın Yokuş Çeşme Sokak'tan anıtsal yapıların azaldığı Başçı Mahmut Sokak ve Tevfik Fikret Sokak'tan geçirilmesi uygun bulunmuştur (Şekil 3.2).

Şekil 3.2: Çalışma alanı sınırı ve anıtsal yapılar (www.google earth.com,10. 2007)

Çalışma alanı, kuzeyde Molla Gürani; güneyde Cerrah Paşa; doğuda Aksaray; batıda Fındıkzade ile sınırlanan bir alan olarak tanımlanmıştır (Şekil 3.3). Ulaşım bağlantılarına bakıldığında, bölgenin kent merkezinde bulunmasından dolayı tramvay, tren, metro ve deniz ulaşımından yararlanılabilmektedir. Millet Caddesi üzerinde bulunan tramvay hattı, Samatya'da sahil yolu üzerinde bulunan tren hattı, Aksaray'da bulunan metro ulaşımı ve Aksaray-Yenikapı, Samatya-Hisar Koyu'nda bulunan deniz ulaşımı ile bölgeye kolaylıkla ulaşılabilir (Şekil 3.4).

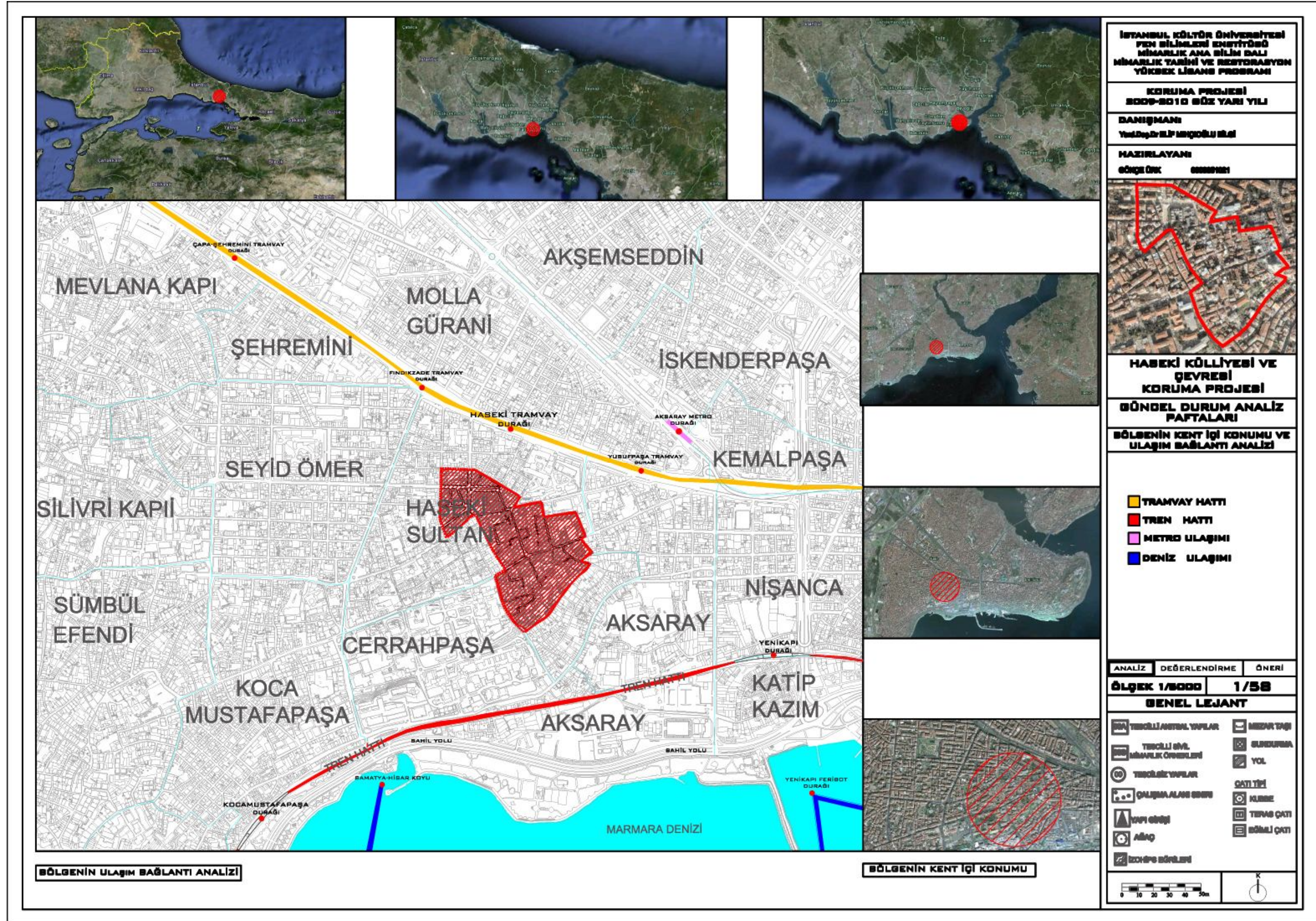

Şekil 3.3: 1985 yılı Ekrem Hakkı Ayverdi Haritasında çalışma alanı sınırı (Ayverdi, 1958)

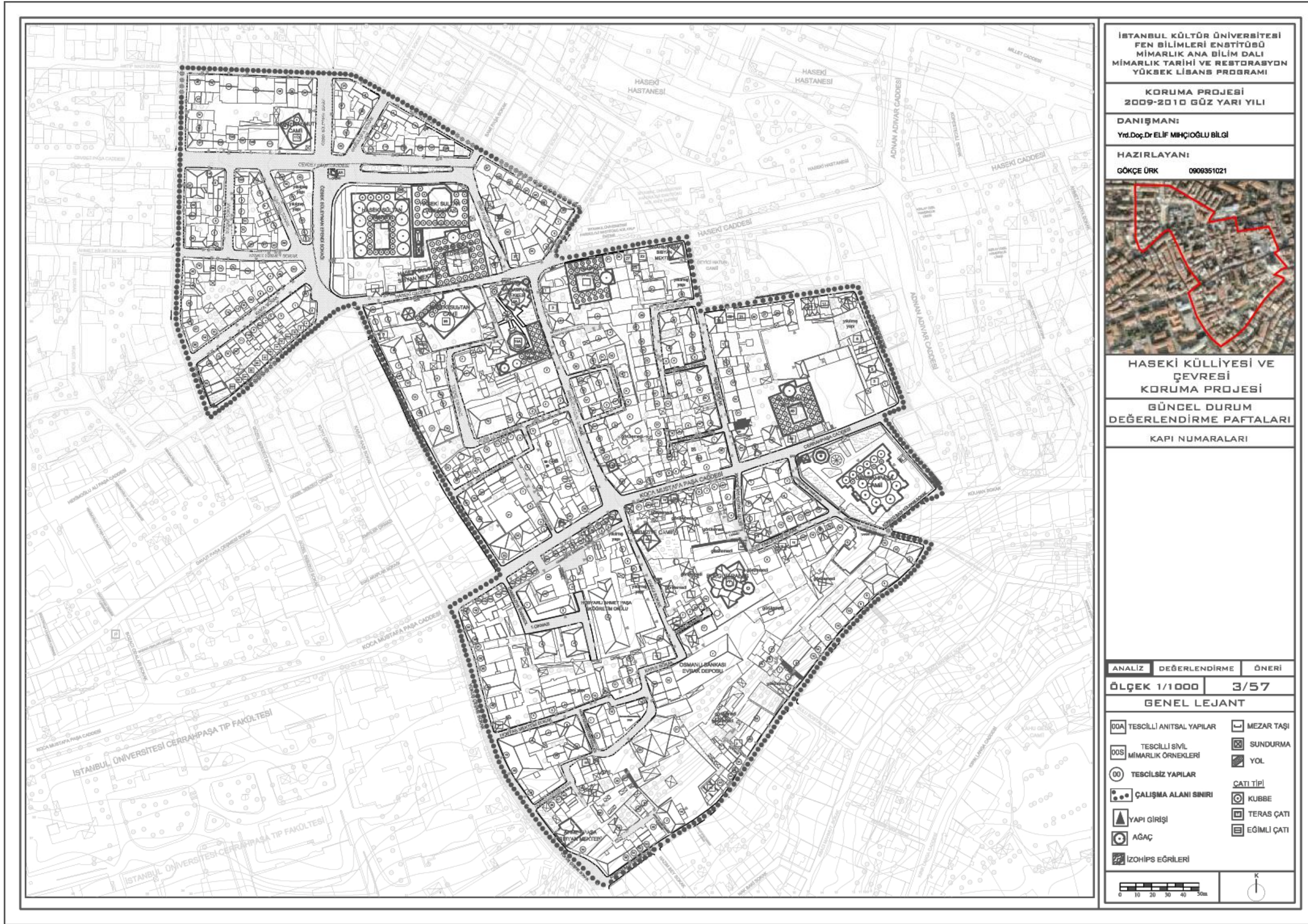
Çalışma alanı içinde; 24 adet anıtsal, 69 adet tescilli sivil mimarlık örneği, 17 adet tescile önerilen sivil mimarlık örneği, 404 adet tescilsiz betonarma yapı olmak üzere, toplam 514 adet yapı bulunmaktadır. 24 adet anıtsal yapı arasında külliye yapıları, medrese, cami, tekke, çeşme ve sıbyan mektebi bulunmaktadır. 69 adet sivil mimarlık örneği ise, geleneksel konutlar ve Bulgur Palas'tan oluşmaktadır. Bu yapıların dışında kalan 422 adet tescilsiz yapının çoğunluğunu, yukarıda sözü edilen betonarme yeni yapılar oluşturmaktadır. Proje çalışması sırasında, tanımlama kolaylığı açısından anıtsal yapılar, sivil mimarlık örnekleri ve diğer yapılar için bir kodlama sistemi uygulanmış ve her yapı, hangi sınıfta yer aldığı için belirlenmesi için numaralandırılmıştır. Kodlama sistemi baz paftada, dolayısıyla her paftanın altında

verilmiştir. Sınıflama için verilen bu kod numaralarının yanısıra, başka bir paftada ise kapı numaraları belirtilmiştir (Şekil 3.5).

Çalışma alanı, 34 yapı adasından oluşmaktadır. Her yapı adasındaki yapılar ve parselasyon durumu da baz paftada belirtilerek, yapılacak çalışmalarda yapı ve açık alanların tanımlanmasına açıklık kazandırılmıştır (Şekil 3.6).

Şekil. 3.4:Haseki çalışma alanı kent içi konumu ve ulaşım bağlantıları (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 3.5: Haseki çalışma alanı kapı numaralı paftası (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 3.6: Haseki çalışma alanı ada parsel numaraları (Gökçe Ürk, 2010)

3.2 Çalışma Alanının Morfolojik Gelişimi

Bizans Dönemi'nden, Cumhuriyet Dönemi'ne kadar önemli gelişim gösteren Haseki Bölgesi anıtsal yapıların çoğunlukta olduğu bir alandır. Haseki Sultan, Bayram Paşa, Cerrah Paşa Külliyesi, Gevher Sultan Medresesi, İbrahim Paşa ve Ahmet Paşa sıbyan mektepleri ve Bulgur Palas alandaki önemli yapılardır. Alandaki en eski yapı ise, Bizans Dönemine ait olan, Arcadius Sütunu (M.S 404)'dur.

Şekil 3.7: Çalışma alanında bulunan önemli anıtsal yapılar (www.googleearth.com, 11.2011)

Alanın tarihsel gelişiminde yer alan en önemli yapıların başında, külliyeler gelmektedir. Külliyeler, kent içinde dinsel ya da toplumsal merkez oluşturmak amacıyla kurulduğundan, yapılaşma da külliyeler çevresinde olmuştur. Haseki Sultan, Külliyesi, Bayram Paşa Külliyesi ve Cerrah Paşa Külliyesi önemli odak

noktaları olarak yapılaşmanın başladığı, dolayısıyla çevresinin geliştiği yerler olmuştur.

Külliyeleerin gelişiminden sonra, kent içi yapılaşma dönemi 1930 yılından itibaren başlamaktadır. Bu dönemde, çalışma alanında yapı gelişimi olarak %60'ı ahşap ve %40'ı kâgir olan yapılar bulunmaktadır. 1970 yılında ise, ahşap ve kâgir yapıların giderek yok olduğu ve 2000 yılına gelindiğinde ise, betonarme yapıların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Çalışma alanının, morfolojik gelişimi, ulaşım kanalları ve kentsel doku açısından çalışılmıştır. İki ana başlık altında incelenerek dönemsel olarak değişim ve gelişim görülmüştür. Kent içi ulaşım kanalları, 1913-1914; 1942; 1968; 1980 ve 2007 yılları olarak, beş farklı dönemde ele alınmıştır. Bu tarihlerdeki çalışma alanındaki yol genişlikleri (geniş, dar), çıkmaz sokaklar, yol ağının sıklığı, yol biçimlenişi (geometrik olarak; üçgen, dörtgen, kare; organik, eğrisel, ızgara vb.), yapı adaları biçimlenişi ve yapı adaları düzenleri incelenmiştir.

Çalışma alanının kentsel yapı yoğunluğunun (kentsel doku niteliği) gelişimi açısından da dört farklı dönem incelenmiştir. Elde edilen eski haritalara bağlı olarak, olabildiğince eşit aralıklarla belirlenmiş olan bu gelişim dönemleri; 1942, 1968, 1980 ve 2007 yıllarına aittir. Kentsel doku nitelikleri yapıların yoğunluk, biçim ve düzen (bitişik, ayırık, dağınık, vb.) özelliklerine göre incelenmiştir.

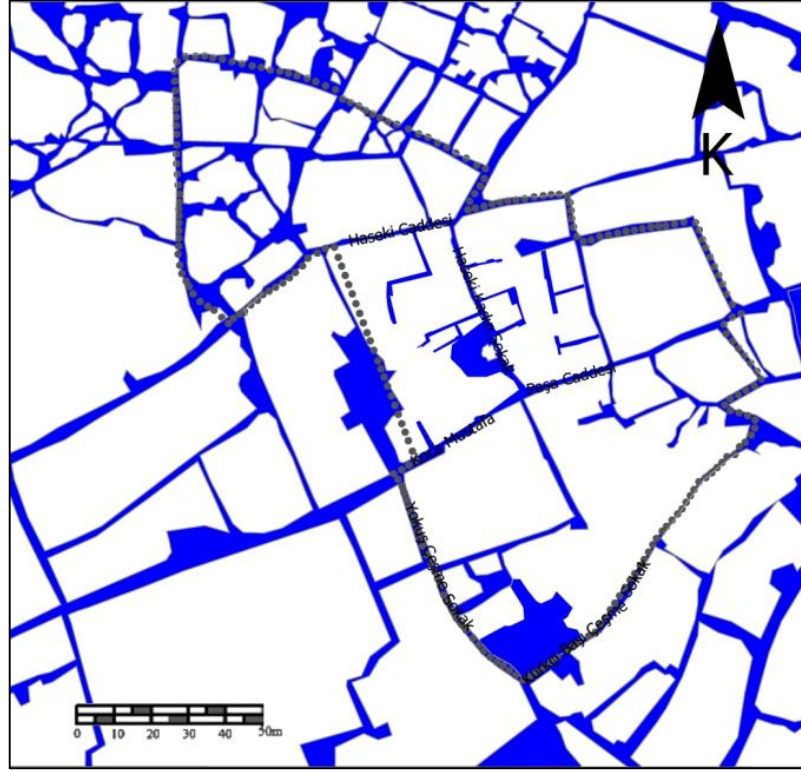
1942 Dönemi:

Şekil 3.10: Haseki Bölgesi'nin 1942 tarihli hava fotoğrafı (Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Ankara)

1942 dönemi, Harita Genel Komutanlığı'nın 1/35.000 ölçekli hava fotoğrafı baz alınarak ulaşım kanalları ve kentsel doku yoğunluğu değerlendirilmek üzere yeniden çizilmiştir (Şekil 3.11).

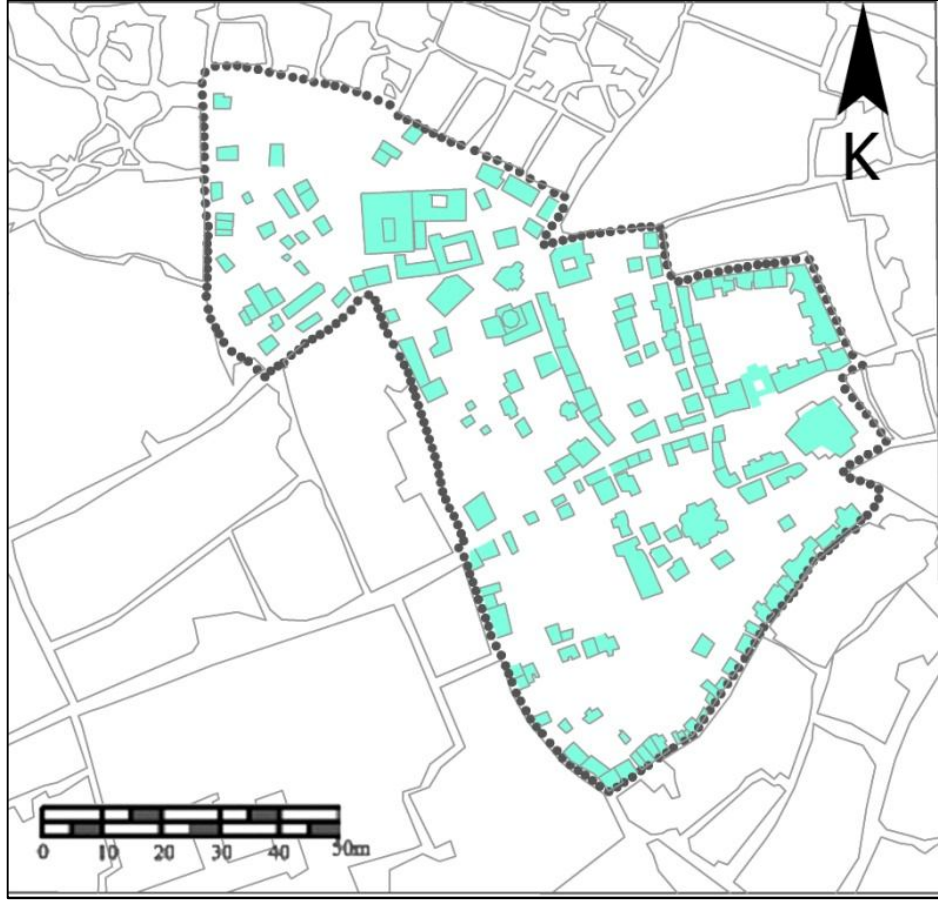
1942 Dönemi Ulaşım Kanalları

Şekil 3.11: 1942 yılında ulaşım kanalları (1942 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)

Kentsel ulaşım kanalları, ana ve ara arterlerden oluşmaktadır. 1913-1914 döneminde bulunan ana arter olan; Haseki Caddesi ve Koca Mustafa Paşa Caddesi alandaki nispeten geniş yollar olmakta, bu yollara yatay ve dikey, dar çıkmaz sokaklar ve normal sokaklar ilave olmaktadır, bu suretle yol ağı sıkılaşmıştır. Bu dönemde, yapı adalarının dikdörtgen bir biçim aldığı görülmektedir. Ayrıca, Yokuş Çeşme Sokak ve Kürkçü Başı Çeşme Sokak'ın birleştiği köşede boş bir alan oluşmaktadır (Şekil 3.12).

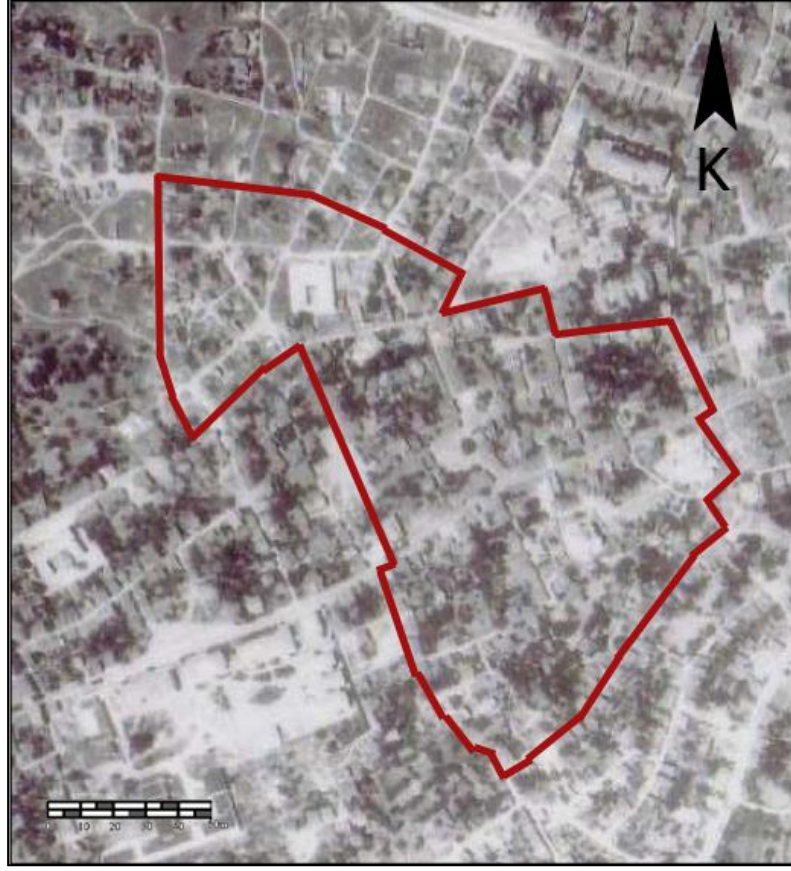
1942 Dönemi Kentsel Doku:

Şekil 3.12: 1942 yılında kentsel doku (1942 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)

1942 yılındaki kentsel doku yoğunluğuna bakıldığında, anıtsal yapılar etrafında diğer yapıların yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Kentsel dokuda biçimleniş ve geometrik olarak; dörtgen ve kare formlar bulunmaktadır. Yapıların açık alan üzerindeki düzenine bakıldığında ise, yapılar bitişik ve ayırık nizamda bulunmaktadır. Özellikle Haseki Hürrem Sultan Külliyesi, Bayram Paşa Külliyesi ve Cerrah Paşa Külliyesi'nin bulunduğu yerlerde, artan kentsel doku yoğunluğunun belirginleştiği görülmektedir (Şekil 3.13).

1968 Dönemi

Şekil 3.13: Haseki Bölgesi'nin 1968 yılındaki hava fotoğrafı (Harita Genel Komutanlığı Arşivi, Ankara)

1968 dönemi, 1968 tarihli Harita Genel Komutanlığı 1/30.000 ölçekli hava fotoğrafı baz alınarak, ulaşım kanalları ve kentsel doku yoğunluğu açısından yeniden çizilmiştir (Şekil 3.14).

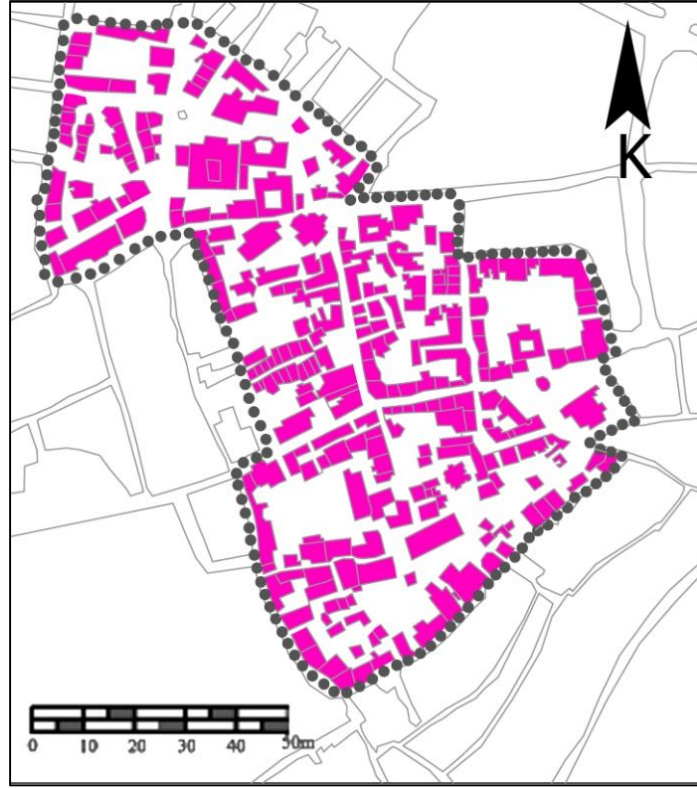
1968 Dönemi Ulaşım Kanalları:

Şekil 3.14: 1968 yılı ulaşım kanalları (1968 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)

1962 dönemi ulaşım kanalları, geniş yollar ve çıkmaz sokakların birarada bulunduğu ızgara düzenindedir. Çalışma alanı içerisinde, kuzeyde bulunan Haseki Hürrem Sultan Külliyesi'nin yakınındaki yapı adalarının bir kısmının biçimlenişi şekilsiz formlarda iken, diğerleri dörtgen (kare ya da dikdörtgene yakın) formlardadır. Güneydeki yapı adaları ise, daha büyük ve yine şekilsiz formludur. Yine bu dönemde alanda çok sayıda çıkmaz sokak bulunmaktadır (Şekil 3.15).

1968 Dönemi Kentsel Doku:

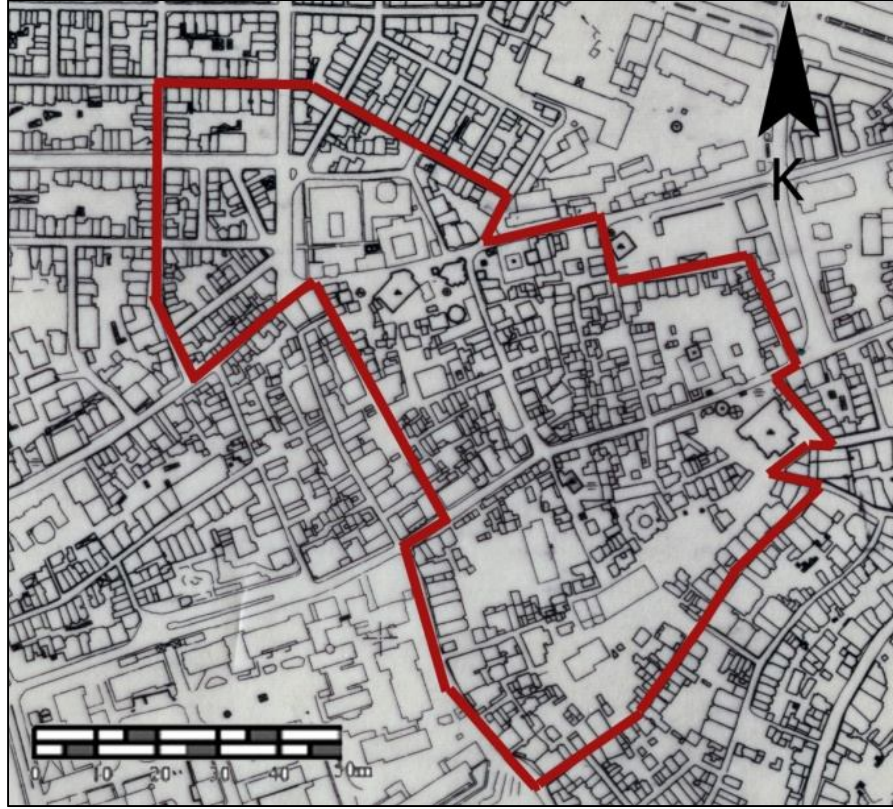

Şekil 3.15: 1968 yılında kentsel doku(1968 yılı hava fotoğrafı baz alınarak çizilmiştir) (Gökçe Ürk, 2010)

1968 yılındaki kentsel dokunun yoğunluğu, çalışma alanı içerisine genel olarak homojen bir biçimde yayılmaktadır. Yapı düzeni olarak bakıldığında ise, yapılar genelde ana ve ara arterler üzerinde bitişik nizamda bulunurken, diğer yerlerdeyse ayrık düzen içinde bulunmaktadır (Şekil 3.16).

1942 dönemini ile karşılaştırmalı bakıldığında ise, anıtsal yapılar etrafındaki doku yoğunluğu bitişik nizam içinde önemli ölçüde artmıştır.

1980 Dönemi:

Şekil 3.16: Haseki Bölgesi 1980 yılı İBB haritası(İ.B.B)

1980 dönemi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1/1000 ölçekli halihazır haritası baz alınarak ulaşım kanalları ve kentsel doku yoğunluğu açısından yeniden çizilmiştir (Şekil 3.17).

1980 Dönemi Ulaşım Kanalları:

Şekil 3.17: 1980 yılı ulaşım kanalları (1980 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)

1980 dönemindeki ulaşım kanallarına bakıldığında, kuzeyde Haseki Hürrem Sultan Külliyesi'nin çevresinde bulunan yapı adaları daha dar ve ince formlardadır. Ana yollar geniş, ara yollar daha dardır. Yol dolaşım ağı, ızgara plana yakın olmakla birlikte, kısmen açılı olan bölümler de bulunmaktadır (Şekil 3.18).

1968 dönemindeki ulaşım kanalları karşılaştırıldığında yol ağı sıkışmış, yol biçimlenişleri daha düzgün bir geometride biçimlenmiş ve yapı adaları büyüklüğünü koruyarak, düzen olarak ana ve ara yollar ile ayrılmıştır.

1980 Dönemi Kentsel Doku:

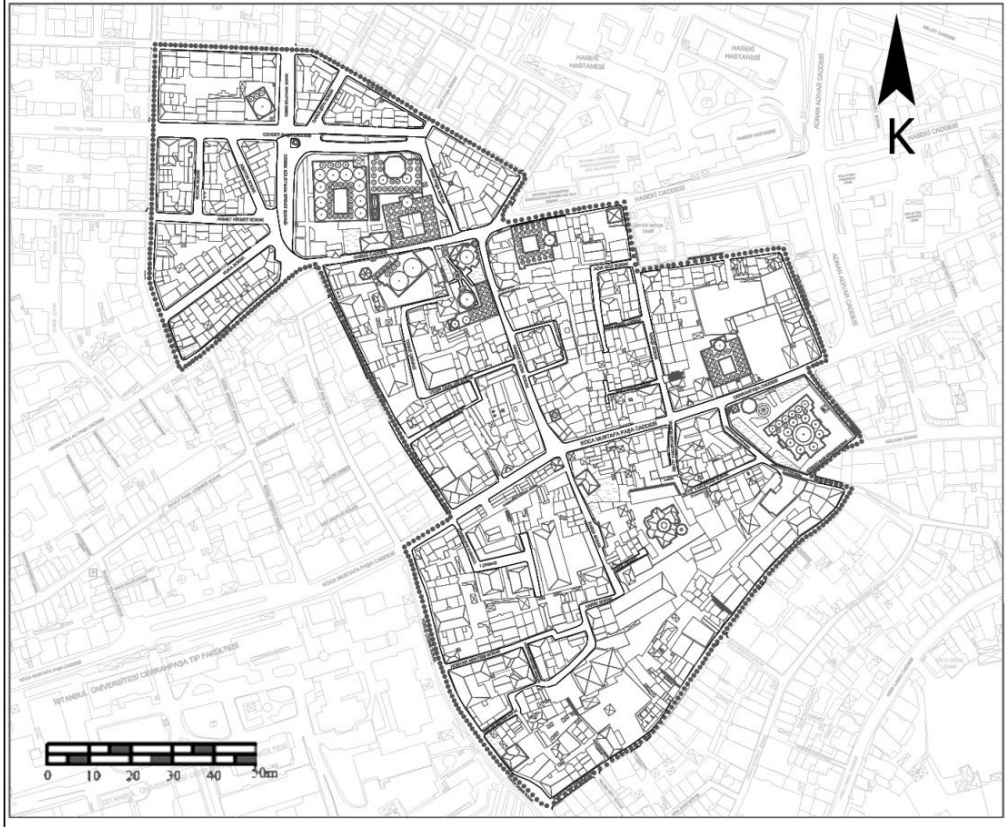

Şekil 3.18: 1980 yılı kentsel doku (1980 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)

1980 döneminde, 1968 dönemine göre kent dokusunun yoğunluğu doğu ve batıda iç kesimlerde artmıştır. Biçimleniş açısından, geometrik düzende olup, geometrik biçim açısından dikdörtgen, kare ve şekilsiz formlarda, düzen olarak ise; bitişik ve ayırık düzende bulunmaktadır (Şekil 3.19).

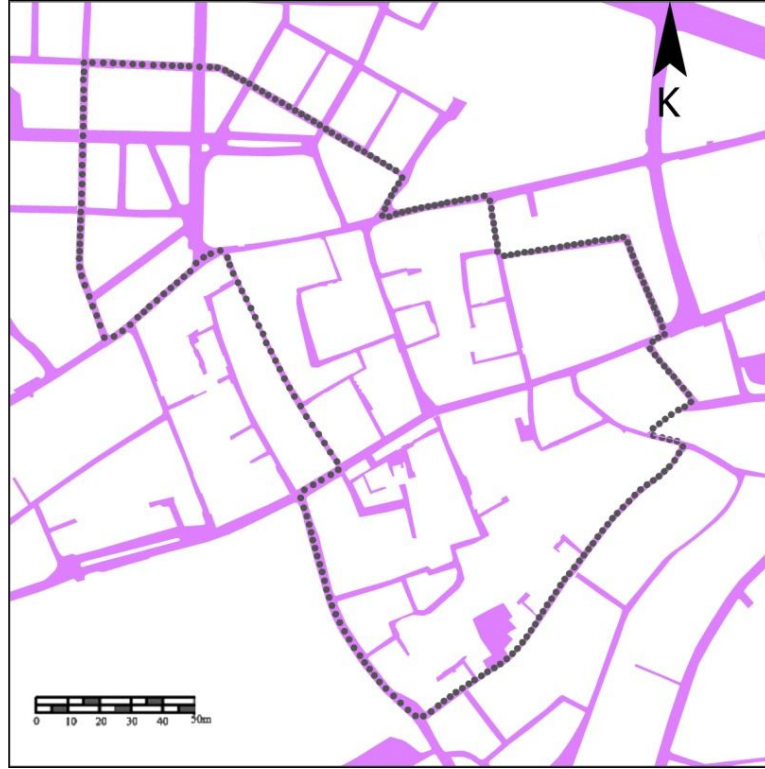
2007 Dönemi

2007 dönemi, Fatih Belediyesi, 1/1000 ölçekli halihazır haritası baz alınarak ulaşım kanalları ve kentsel doku yoğunluğu açısından yeniden çizilmiştir (Şekil 3.21).

Şekil 3.19: 2007 yılında Haseki Bölgesi (Fatih Belediyesi)

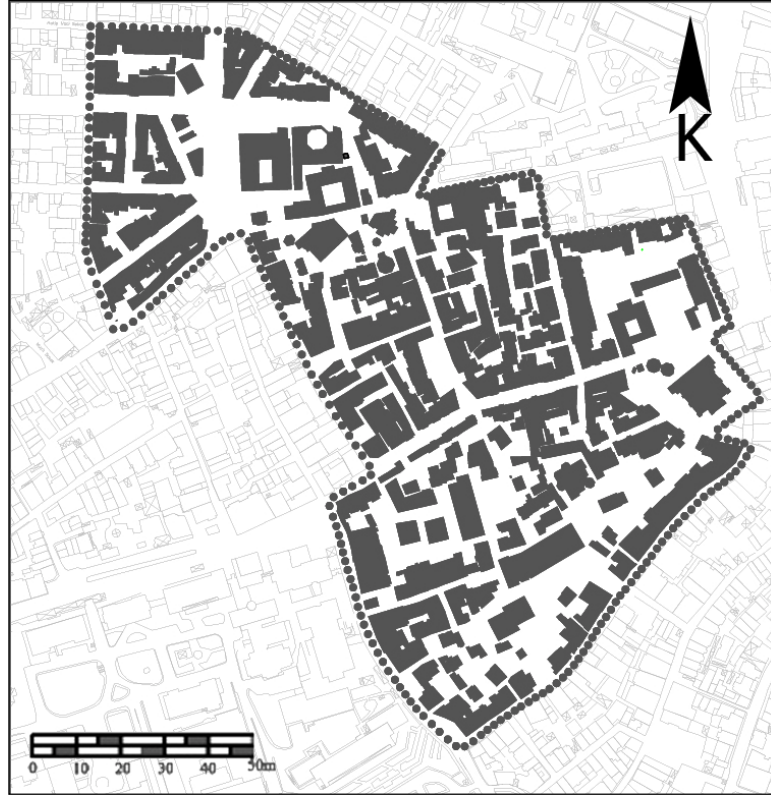
2007 Dönemi Ulaşım Kanalları:

Şekil 3.20: 2007 yılı ulaşım kanalları(2007 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir.) (Gökçe Ürk, 2010)

2007 ulaşım kanalları, büyük ölçüde 1980 dönemi ulaşım kanallarının düzenini sürdürmektedir. Yani ızgara plana yakın olmakla birlikte, kısmen açılı olan bölümler bulunmaktadır. Batı bölümde bulunan çıkmaz sokakların bir kısmı açılarak yola dönüştürülmüştür. Yapı adaları ise daha daralmıştır. Diğer bölümlerde, yapı adaları kimi zaman büyük, kimi yerlerde ise daha küçük adalar şeklinde bulunmaktadır (Şekil 3.21).

2007 Dönemi Kentsel Doku:

Şekil 3.21: 2007 yılında kentsel doku (2007 yılı halihazır harita baz alınarak çizilmiştir) (Gökçe Ürk, 2010)

2007 yılında ise, 1980 yılındaki boş parsellerde yapılaşma sonucu kentsel doku yoğunluğu daha da artmıştır. Yapılar bitişik ya da ayırık düzendedir. Biçimlenişleri ise 1980 döneminde olduğu gibi geometrik düzendedir (Şekil3.22).

3.3 Yangın ve Depremlerin Çalışma Alanındaki Etkileri

İstanbul'un büyük yangınlarından biri, 1918 yılındaki Haliç'te çıkan ve büyük bir hızla etrafı saran yangındır. Rivayetlerde, bu yangının üç günde ancak söndürülebildiği ifade edilmektedir. Bu yangında Haseki bölgesindeki ahşap yapılar büyük zarar görmüştür (Cezar, 2002: 442).

Depremlere bakıldığında ise, 22 Mayıs 1766 ve 1894 yılında depremlerin Haseki Bölgesi'ne zarar verildiği görülür. Özellikle 1766 depremin'in Haseki Külliyesi'ne zararı fazla olmuş ve duvarlarında çatlaklar meydana gelmesine neden olmuştur (Mazlum, 2003: 21).

6 Ekim 1894 tarihindeki depremde ise kâgir binalar önemli ölçüde hasar görmüştür. Haseki Sultan Camii'nin ikinci kubbesinin istinat kemeri yıkılmıştır (Kuban, 2004: 85).

Tablo 1.0: 22 Mayıs 1766 Depreminde Hasar Gören İstanbul'daki Anıtsal Yapılar (Mazlum, 2001: 32-34)

SIRA NO.	YAPI ADI	YERİ	HASAR DERECESESİ	KAYNAK
1	Anadolu Hisarı	Anadoluhisarı	Orta	BOA.MAD. 8947
2	Atik Ali Paşa Külliyesi	Divan Yolu	Ağır	TSMA.D.10129 Hâkim
3	Atik Ali Paşa Camii	Karagümrük	Ağır	TSMA.D.10129
4	Ayasofya Camii	Sultanahmet	Hafif	Hâkim
5	Bab-ı Ensari	Ayvansaray	Orta	BOA.MAD. 8947
6	Balkapanı Hanı	Eminönü	Ağır	Ağır, 1999:93'ten naklen İst.Kadı Sicil Deft. (No.24, s. 137)
7	Baltacılar Hanı	Kapalıçarşı	Ağır	Hâkim
8	Baruthane (Eski)	Şehremini	Ağır	BOA.MAD.8947 Hâkim
9	Baruthane yanında duvarlar	Yenikapı	Hafif	BOA.MAD.8947
10	Bayezit Camii	Bayezit	Ağır	Hâkim
	Behruz Ağa Camii	Şehremini	Orta	Sarkis Tıbir
11	Beşiktaş Sarayı	Dolmabahçe	Ağır	BOA. D.BŞM.3857
12	Çakırcıbaşı Camii	Edirnekapı	Orta	BOA.C.EVK.23350 BOA.MAD.8947
13	Çakırcıbaşı Camii karşısında sur	Edirnekapı	Ağır	BOA.MAD.8947
14	Çorlulu Ali Paşa Camii	Kasımpaşa	?	BOA.MAD.8947
15	Çuhacılar Hanı	Kapalıçarşı	Ağır	Hâkim
16	Davut Paşa Külliyesi	Cerrahpaşa	Ağır	TSMA.D.8568 TSMA.D.9567 TSMA.E.1784
17	Defterdar Camii	Eyüp	?	Hadika
18	Defterhane-i Amire	?	Ağır	BOA.MAD.8947
19	Efdalzade Medresesi	Fatih	Orta	TSMA.D.4985

Tablo 1.0: 22 Mayıs 1766 Depreminde Hasar Gören İstanbul'daki Anıtsal Yapılar (Mazlum, 2001: 32-34)(devam)

20	Emir Buhari Tekkesi Mescidi	Fatih	Orta	T SMA.D.9567
21	Esir Pazarı	Tavukpazarı ?	Ağır	Hâkim
22	Eski Saray (Sarayı Atik)	Bayezit	Ağır	KK.7134 BOA.MAD.8947 Hâkim
23	Esmâ Sultan Sarayı	Boğaziçi	Orta	T SMA.D.10718/1
24	Esmâ Sultan Sarayı	Kadırğa Limanı	Ağır	T SMA.D.10718/3
25	Eyüp Camii	Eyüp	Çok ağır	Hâkim, BOA.C.EVK.7402
26	Fatih Camii	Fatih	Çok ağır	BOA.D.BŞM.BNE.15963 Hâkim, vd.
27	Fatih Darüşşifası	Fatih	Ağır	Hâkim
28	Fatih İmareti	Fatih	Ağır	Hâkim
29	Fatih Medreseleri	Fatih	Ağır	BOA.EV.HMH.5601
30	Fatih Türbesi	Fatih	Çok ağır	BOA.MAD.8947
31	Firuz Ağa Camii	Sultanahmet	Orta	T SMA.E.8219
32	Fişekhane	Mevlevihanekapı	Ağır	BOA.MAD.8947
33	Fişek mahzenleri	Silivrikapı	Ağır	BOA.MAD.8947
34	Galata surları	Galata	Orta	BOA.MAD.8947
35	Gülbahar Hatun Türbesi	Fatih	Ağır	BOA.MAD.8947
36	Hacı Piri Mescidi	Samatya	Orta	T SMA.D.10720
37	Hafız Ahmet Paşa Külliyesi	Küçük Karaman, Fatih	Ağır	T SMA.E.1784 T SMA.D.9567
38	Has Oda-i Mahsus	Edirnekapı	Hafif	BOA.MAD.8947
39	Haseki Külliyesi	Haseki	Ağır	T SMA.D.9567
40	Himmatzade Tekkesi	Çapa	Hafif	T SMA.D.4810
41	Hoca Paşa Camii	Bahçekapı	Hafif	T SMA.D.9567
42	Hüseyin Ağa Camii	Tavukpazarı	Ağır	T SMA.E.1784 T SMA.D.9567
43	İbrahim Paşa Külliyesi	Esekapısı	Orta	T SMA.D.9567
44	İbrahim Paşa Camii	Silivrikapı	Orta	T SMA.D.9567
45	İsmail Paşa Çeşmesi	Edirnekapı	Ağır	BOA.MAD.8947
46	İstinye Yalısı	İstinye	?	BOA.D.BŞM.BNE.15960
47	Kapalıçarşı	Bayezit	Ağır	BOA.KK.7443 T SMA.D.6724 Hâkim
48	Kara surları	E.kapı-Yedikule	Ağır	Hâkim vd.
49	Kariye Camii	Edirnekapı	Ağır	T SMA.D.10129
50	Kayıkhanne	Bahçekapı	Orta	BOA.MAD.8947
51	Kayış Mustafa Ağa Medresesi	Hoca Paşa	Ağır	T SMA.E.1784 T SMA.D.9567
52	Kemankeş Kara Mustafa Paşa Camii	Karaköy	Orta	Sarkis Tibir
53	Kışlak-ı Zabitan-ı Hassa	?	Orta	BOA.MAD.8947
54	Kız Kulesi	Marmara Denizi	Orta	BOA.MAD.8947
55	Koca Mustafa Paşa Camii	Samatya	Ağır	Hadika
56	Küçük Ayasofya Camii ve Medresesi	Küçük Ayasofya	Orta	T SMA.E.1784
57	Lâleli Camii	Lâleli	Hafif	Hâkim
58	Mastgeran-ı Hassa Ocağı	Ahrkapı	Orta	BOA.MAD.9847
59	Mehterhane-i Amire	Sultanahmet	Ağır	BOA.MAD.8947 BOA.C.DAH.15418
60	Mihrimah Sultan Camii	Edirnekapı	Ağır	Hâkim İncicıyan
61	Miri su değirmeni	Beykoz	Ağır	BOA.MAD.8947
62	Molla Gürani Camii	Bayezit/ Şehremini/ Vefa (?)	Ağır	Hâkim
63	Murat Paşa Külliyesi	Aksaray	Orta	T SMA.D.9567
64	Münadi Camii	Şehremini	Çok ağır	Hadika
65	Nuruosmaniye Camii	Nuruosmaniye	Hafif	Hâkim
66	Otluk Ambarı	Ahrkapı	Ağır	BOA.C.MAL.23864
67	Örücüler Çarşısı	Mercan	Ağır	BOA.D.BŞM.BNE.15964
68	Rüstem Paşa Camii	Eminönü	Ağır	Sarkis Tibir
69	Saraçhane	?	?	Hâkim
70	Saray-ı Sadr-ı Ali	Gülhane	Orta	BOA.MAD.8947
71	Sarıkcılar Hanı	Nuruosmaniye	Ağır	Hâkim
72	Silivrikapı'da sur	Silivrikapı	Orta	BOA.MAD.8947

Tablo 1.0: 22 Mayıs 1766 Depreminde Hasar Gören İstanbul'daki Anıtsal Yapılar (Mazlum, 2001: 32-34)(devam)

74	Sultan Ahmet Külliyesi	Sultanahmet	Ağır	BOA.EV.HMH.5600
75	Sultan Selim Camii	Fener	Hafif	Hâkim
76	Süleymaniye Camii	Süleymaniye	Hafif	Hâkim
77	Şah Sultan Camii	Eyüp	Ağır	Sarkis Tıbir
78	Şehzade Camii	Şehzadebaşı	Hafif	Hâkim
79	Şekerci Hanı	Fatih	Ağır	Hâkim
80	Tabya-i Kebir	Cibali	Ağır	BOA.MAD.8947
81	Tersane-i Amire	Kasımpaşa	Ağır	BOA.MAD.8947 BOA.C.DAH.16257
82	Tersane-i Amire Sahilsarayı	Hasköy	Ağır	BOA.C.SAR.4241
83	Toklu ?? Hanı	??	Ağır	Hâkim
84	Topkapı Sarayı	Sarayburnu	Ağır	BOA.MAD.8947 BOA.D.BŞM.3881 Hâkim
85	Tüfenkhane yakınında sur	Cibali	Hafif	BOA.MAD.8947
86	Vezir Hanı	Çemberlitaş	Ağır	Hâkim
87	Yedikule	Yedikule	Ağır	BOA.MAD.8947 BOA.C.BEL.6786
88	Yeni Valide Camii	Üsküdar	Hafif	Hâkim
89	Yeniçeri Kışlaları	Aksaray	Ağır	BOA.MAD.8947 Şemdanizade
90	Yeraltı Camii	Karaköy	?	İnciciyan
91	Yerebatan Ahırları	Sultanahmet	Ağır	BOA.C.MAL.28289

3.4 Çalışma Alanının Genel Özellikleri:

Çalışma alanının topoğrafyasına bakıldığında, Marmara Denizi'nden yukarıya doğru çıkıldıkça eğimin dikleştiği görülmektedir. Alan sınırı içinde kalan Cerrahpaşa Cami ve Kürkçübaşı Mahallesi, eğimin en çok hissedildiği yerlerdir (Şekil 3.22).

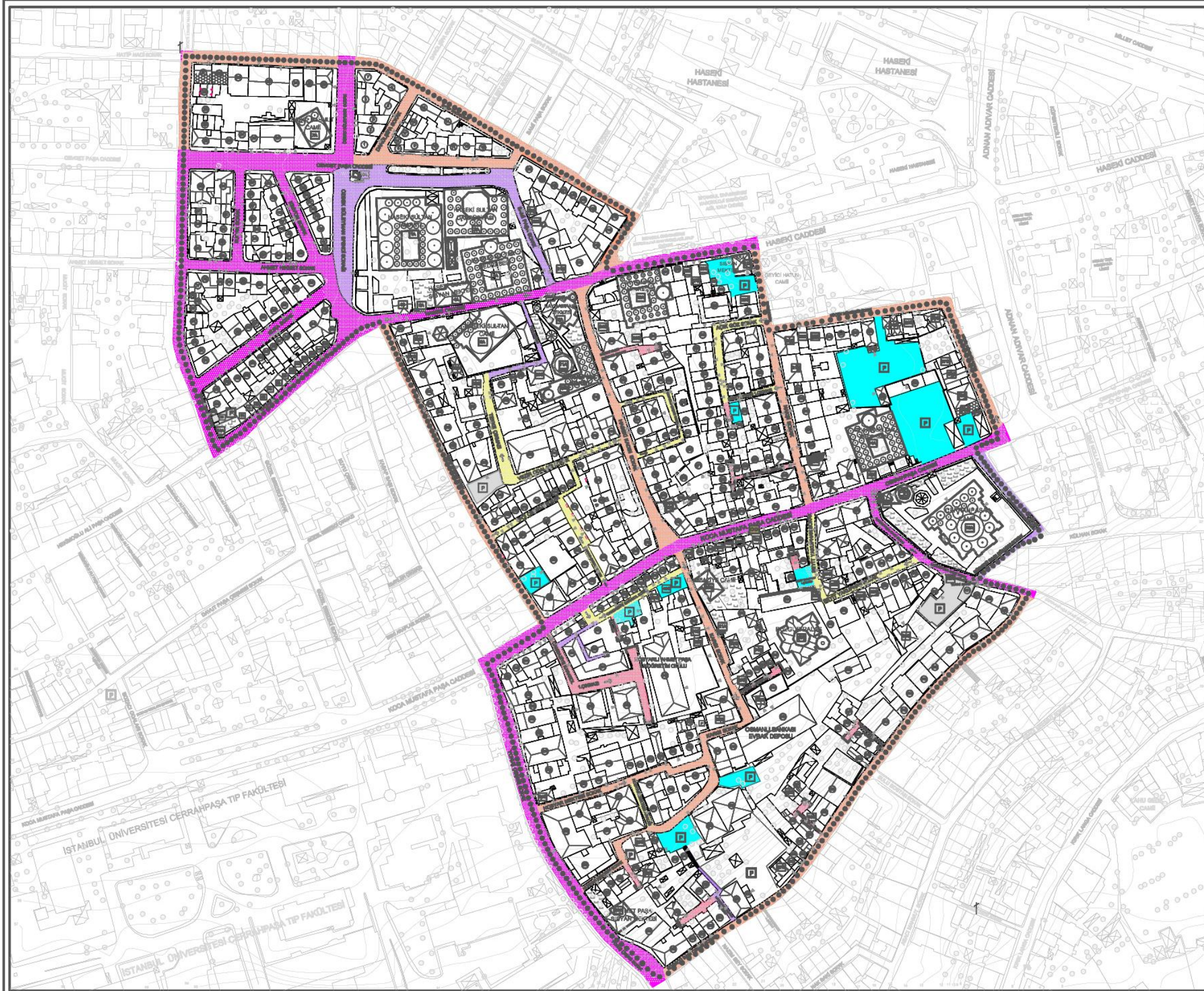
Yapı adalarının doluluk boşluk analizine bakıldığında, yapı adalarının geometrik düzende, ızgara sistemi içerisinde bulunduğunu, düzen olarak ise ayrık ve bitişik düzen içersinde oluştuğu görülmektedir (Şekil 3.23).

Şekil 3.22: Haseki çalışma alanı topoğrafya eğrileri (Gökçe Ürk, 2010)

3.5 Çalışma Alanının Trafik/Ulaşım/Erişim Özellikleri

Trafik/Ulaşım/Erişim Analizi; trafik yoğunluğu, yaya yolu, çıkmaz sokak, merdivenli sokak, otobüs durağı, tek yön ve otopark alanlarını içerir. Trafik yoğunluğu, I., II., III. derece olarak derecelendirilmiştir. (Şekil 3.24'de koyu pembe renk ile ifade edilen) Özbek Süleyman Sokak, Cevdet Paşa Caddesi, Kimyon Sokak, Bucak Sokak, Ahmet Hikmet Sokak, Kuka Sokak, Haseki Caddesi, Koca Mustafa Paşa Caddesi, Yokuş Çeşme Sokak ve Cerrah Paşa Cami Sokak I. dereceden trafik yoğunluğunun görüldüğü sokaklardır. (Açık pembe renk ile ifade edilen) Hatip Naci Sokak, Darüşifa Sokak, Haseki Kadın Sokak, Nakşi Sokak, Küçük Mühendis Sokak, Kargı Sokak, Hobyar Mektebi Sokak ve Kürkçü Başı Çeşme Sokak, II. dereceden trafik yoğunluğunun görüldüğü sokaklardır. (Açık sarı renk ile ifade edilen) III. dereceden trafik yoğunluğunun görüldüğü sokaklar ise; Vezir Odaları Sokak, Teke Çıkmazı Sokak, İpçi Çıkmazı Sokak, Hobyar Çıkmazı Sokak, Cambaziye Çıkmazı Sokak ve Seyit Yakuphan Sokak'tır. (Mor renk ile ifade edilen) yaya yolları ise, Haseki Hürrem Sultan Külliyesi ve çevresindeki yollardır. (Açık kırmızı renk ve 'C' işareti ile gösterilen) çıkmaz sokalarda; Haseki Kadın Yağhane Çıkmazı, Bekçi Hasan Çıkmazı, Cambaziye Karakol 1.Çıkmazı, Kargı Çıkmazı,Hobyar Mektebi Sokak Çıkmazı, Kürkçü Başı Çeşmesi 2., 3., 5. çıkmazıdır. (Koyu mor renk ile ifade edilen) Musa Kazım Efendi Sokak ise yaya yolu olarak ifade edilmiştir. Çalışma alanındaki tek otobüs durağı (koyu yeşil renk ile ifade edilmektedir). Koca Mustafa Paşa Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Haseki Caddesi, Çamurlu Çeşme Sokak, Hobyar Çıkmazı Sokak, İpçi Çıkmazı Sokak, Teke Çıkmazı, Açık Göz Sokak ve Seyit Yakuphan Sokak tek yönlü olan sokaklardır. Otopark alanları; (açık gri renk ve 'P' işareti ifade edilen) düzenli otopark alanları ve (açık mavi renk ile ifade edilen) düzensiz otopark alanları olarak iki grupta toplanmaktadır. Düzenli otopark alanı, Cerrah Paşa Camii Sokak üzerinde bulunmaktadır. Düzensiz otopark alanları ise, Nakşi Sokak, Küçük Mühendis Sokak, Cerrah Paşa Caddesi, Kargı Sokak ve Seyit Yakuphan 1. Çıkmazı üzerinde bulunan otoparklardır (Şekil 3.24).

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜCEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI

DANIŞMANI
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

HAZIRLAYAN
GÖKÇE ÜRK

HASEKİ KÜLLYESİ VE GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
BÜNEL DURUM ANALİZ
PAFTALARI
TRAFİK/ULAŞIM/ERİŞİM
ANALİZİ

TRAFİK YOĞUNLUĞU

- İLDERECE
- İLDERECE
- İLDERECE

YAYA YOLU

- ÇIKMAZ SOKAK
- MERDİVENLİ SOKAK

DURAKLAR

- OTOBÜS
- TIK YÖN
- OTOPARK ALANLARI
- DÜZENLİ
- DÜZENİZ

ÖLÇEK 1/1000 13/58

GENEL LEJANT

- TERCİHİ ANITAL YAPILAR
- TERCİHİ ÖYL
- MİMARLIK ÖRNEKLERİ
- TERCİHİ YAPILAR
- ÇUKURLUK ALANLARI
- YAPILAR
- ALIŞ
- İZLENİMLER
- MİRAS TÜRÜ
- GÜZELHİKA
- YOL
- ÇATI
- KILIM
- TERAS ÇATI
- MÖBİL ÇATI

0 10 20 30 40 50m

K

Şekil 3.24: Trafik/Ulaşım/Erişim Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

3.6 Çalışma Alanında Çevre Verileri

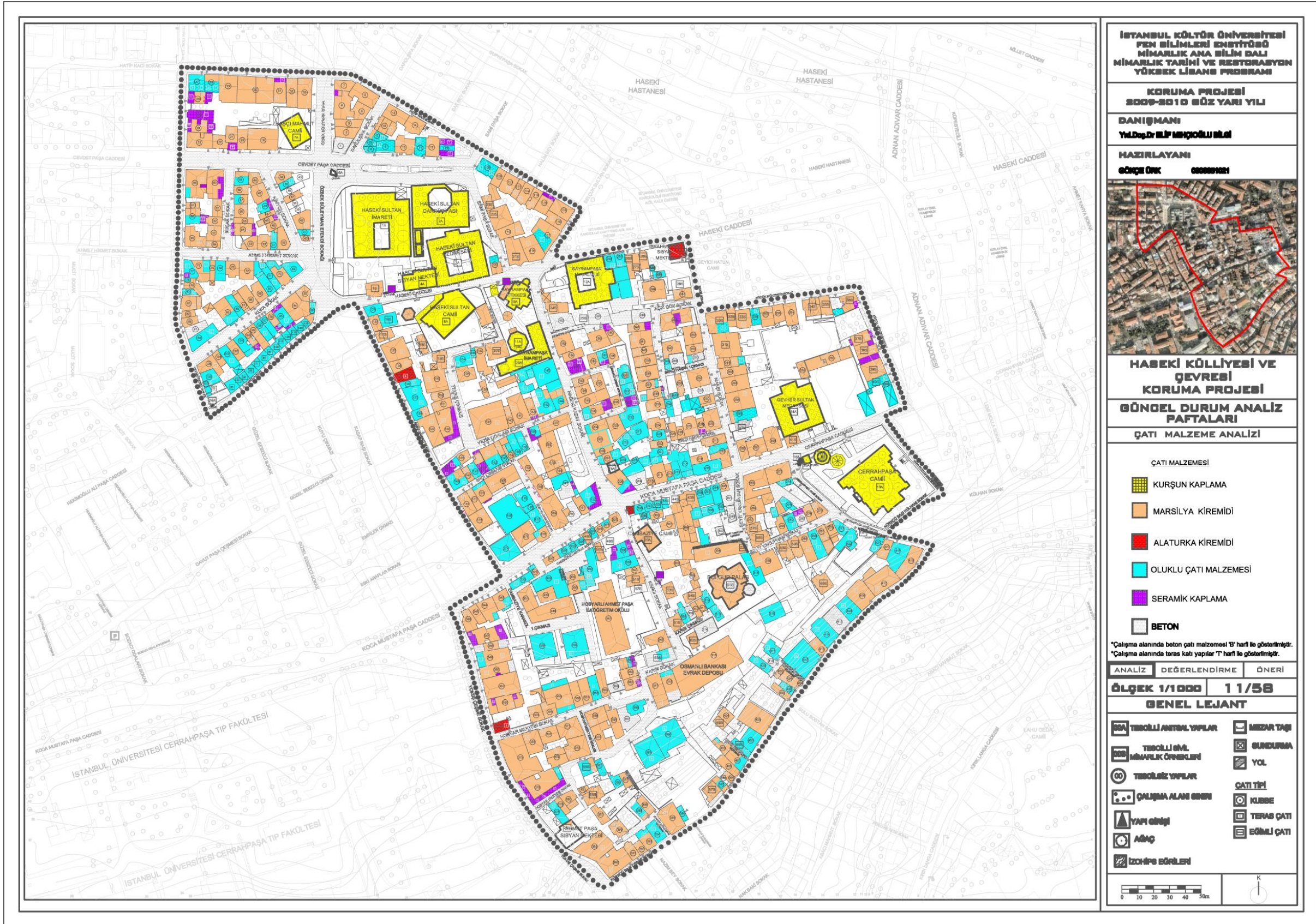
Çalışma alanındaki çevre verileri; yol kaplamaları, duvar tipleri, çeşme, yol eğimi, bölgenin önemli niteliklerinden biri olan bakı noktaları, elektrik direği, sokak aydınlatması ve trafo gibi verilerdir. Buradaki anıtsal yapılara '0A' şeklinde, sivil mimarlık örneklerine '0S' şeklinde kodlama verilmiştir. Yol kaplamaları: geleneksel, beton, düz beton parke, bezemeli beton parke ve asfalttır. Duvar tipleri ise; istinat duvarı, geleneksel dokulu duvar ve bahçe duvarıdır. Geleneksel yol kaplaması, (Şekil 3.25'de pembe renk ile ifade edilen), sadece Haseki Hürrem Sultan Külliyesi'nin kuzey kenarındaki Cevdet Paşa Caddesi'nde görülmektedir. (Koyu gri renk ile ifade edilen) beton yol kaplaması ise Kürkçü Başı Çeşme Sokak'ta bulunan otopark zeminidir. (Koyu mor renk ile ifade edilen) düz beton parke, Haseki Hürrem Sultan Külliyesi çevresindeki yol zemininde, çalışma alanı'nın güneyinde bulunan, Cambaziye Karakol Sokak, Kargı Sokak, Hobyar Mektebi Sokak zeminlerinde bulunmaktadır. (Koyu sarı renk ile ifade edilen), bezemeli beton parke, Küçük Mühendis Sokak üzerinde bulunan otopark zeminidir. Diğer kaplamalar dışındaki tüm yollar kaplıdır. Duvar tiplerine bakıldığında ise: istinat duvarları (açık mavi renk ile ifade edilen) Yokuş Çeşme Sokak üzerinde; (mavi ile ifade edilen) Seyit Yakuphan Sokak ve Cerrah Paşa Cami Sokak üzerindedir. (Koyu mavi ile ifade edilen) bahçe duvarı ise, külliye duvarları, otopark duvarları ve evlerin bahçe duvarlarıdır. Koyu yeşil ile ifade edilen çeşmeler, Özbek Süleyman Efendi Sokak üzerinde bulunan 6A kodlu çeşme; Haseki Caddesi üzerinde bulunan 5A ve 10A kodlu çeşmeler; Cerrah Paşa Caddesi üzerinde, Cerrah Paşa Külliyesi köşesinde bulunan, 16A kodlu çeşme ve Kargı Sokak üzerinde bulunan, 21A kodlu çeşmedir. Yol eğimleri Haseki Külliyesi, Cerrah Paşa Külliyesi ve çevresinde Şekil 3.27'de 'V' işareti ile ifade edildiği gibidir. Bakı noktaları da, kırmızı renk ile bakı yönüne göre işaretlenmiş ve fotoğrafları da verilmiştir. Bakı noktalarının yoğunlaştığı yerler Haseki Caddesi (bakı no:3, 4, 5, 6, 7, 8) Seyit Yakuphan Sokak'tır (bakı no:12, 13). Sokak bütünlüğünün korunduğu Haseki Caddesi, Küçük Mühendis Sokak ve Seyit Yakuphan Sokak'tır. Elektrik direği, sokak aydınlatması ve trafo, belirlenen işaretleri ile harita planı üzerinde gösterilmiştir (Şekil 3.25).

Şekil 3.25: Çevre Verileri Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

3.7 Çalışma Alanında Çatı Malzeme Analizi

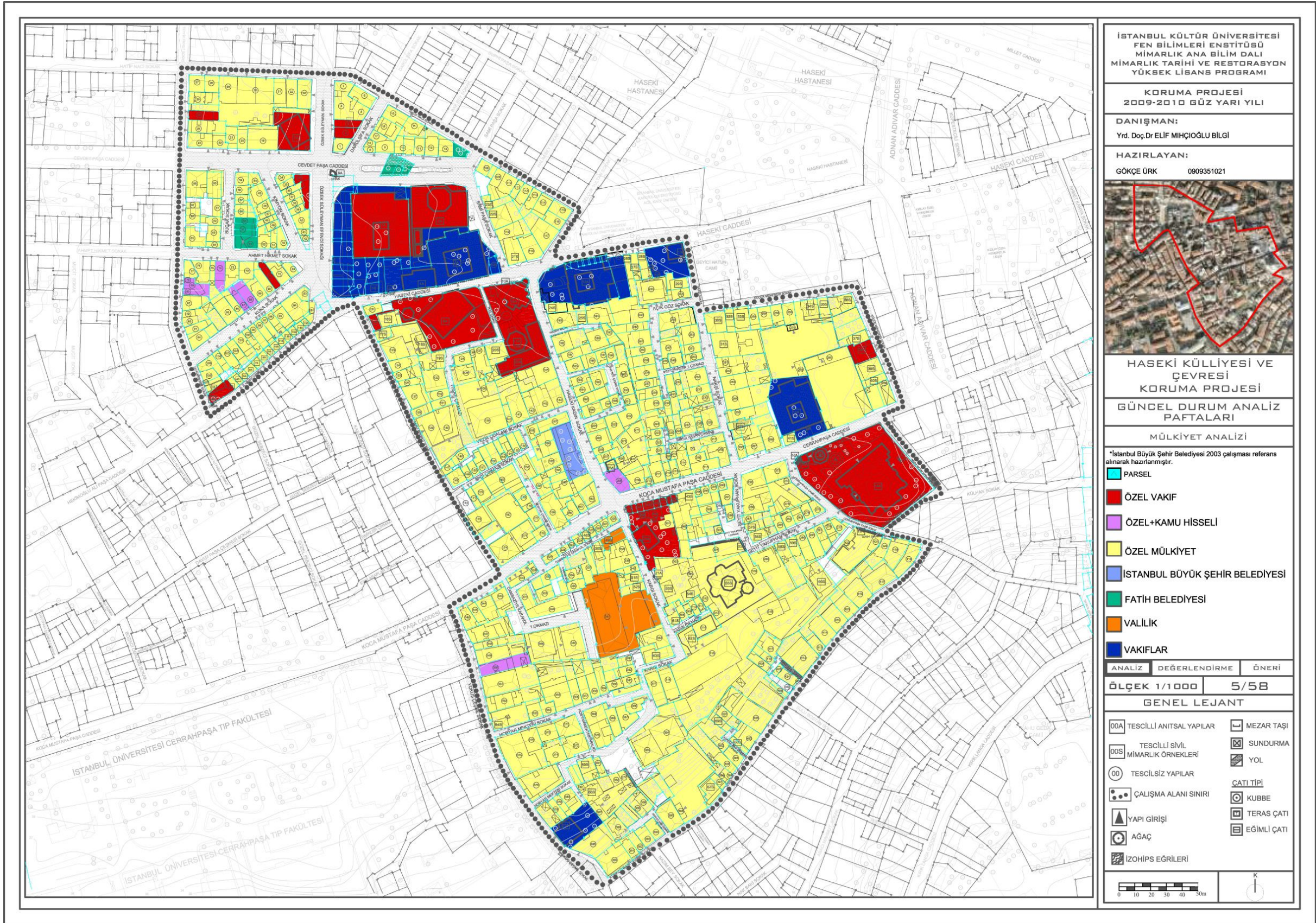
Çalışma alanında çatı türleri olarak; kırma, kubbe ve teras çatı görülmektedir. Çatı malzemesi ise, (Şekil 3.26'da sarı renk ile ifade edilen) kurşun kaplama; (açık pembe ile ifade edilen) marsilya kiremidi; (kırmızı ile ifade edilen) alaturka kiremiti, (açık mavi renk ile ifade edilen) oluklu çatı malzemesi; (mor renk ile ifade edilen) seramik kaplama ve (renksiz olarak ifade edilen) beton çatı malzemeleridir. Çalışma alanı içerisindeki kullanım durumuna bakıldığında ise, (sarı renk ile ifade edilen) kurşun kaplama %3 oranında; (açık pembe renk ile ifade edilen) marsilya kiremidi %51 oranında; (kırmızı ile ifade edilen) alaturka kiremit, toplam 544 yapı arasında 5 adet (%1 oranında) yapıda bulunmaktadır. Öte yandan (açık mavi renk ile ifade edilen) oluklu çatı malzemesi %30 oranında; mor renk ile ifade edilen seramik kaplama %10 oranında ve renksiz tarama ile ifade edilen beton çatı malzemesi %5 oranındadır (Şekil 3.26).

Şekil 3.26: Çatı Malzemesi Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

3.8 Çalışma Alanında Mülkiyet Dağılımı

Mülkiyet dağılımı analizi için, İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2003 çalışması referans alınmıştır. (Çalışma alanı içerisindeki parseller, Şekil 3.27'de açık mavi renk ve '^' işareti ile gösterilmiştir). (Koyu kırmızı renk ile gösterilen) özel vakıf %5 oranında; (açık mor ile ifade edilen) özel+kamu hisseli %2 oranında; (sarı renk ile ifade edilen) özel hisseli %88 oranında; (açık mavi renk ile gösterilen) özel mülkiyet 1 adet parsel üzerinde, (koyu yeşil renk ile ifade edilen), Fatih Belediyesi'ne ait mülkiyet ve (turuncu renk ile ifade edilen) valiliğe ait mülkiyet; %1 oranında ve (koyu mavi renk ile ifade edilen) vakıflara ait mülkiyet %2 oranındadır. Alandaki anıtsal yapıların özel vakıf ve vakıflara ait olduğu görülürken, sivil mimarlık örneklerinin ise, özel mülkiyet ve özel vakfa ait olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 3.27).

Şekil 3.27: Mülkiyet Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

BÖLÜM 4

ÇALIŞMA ALANININ MİMARİ NİTELİKLERİ

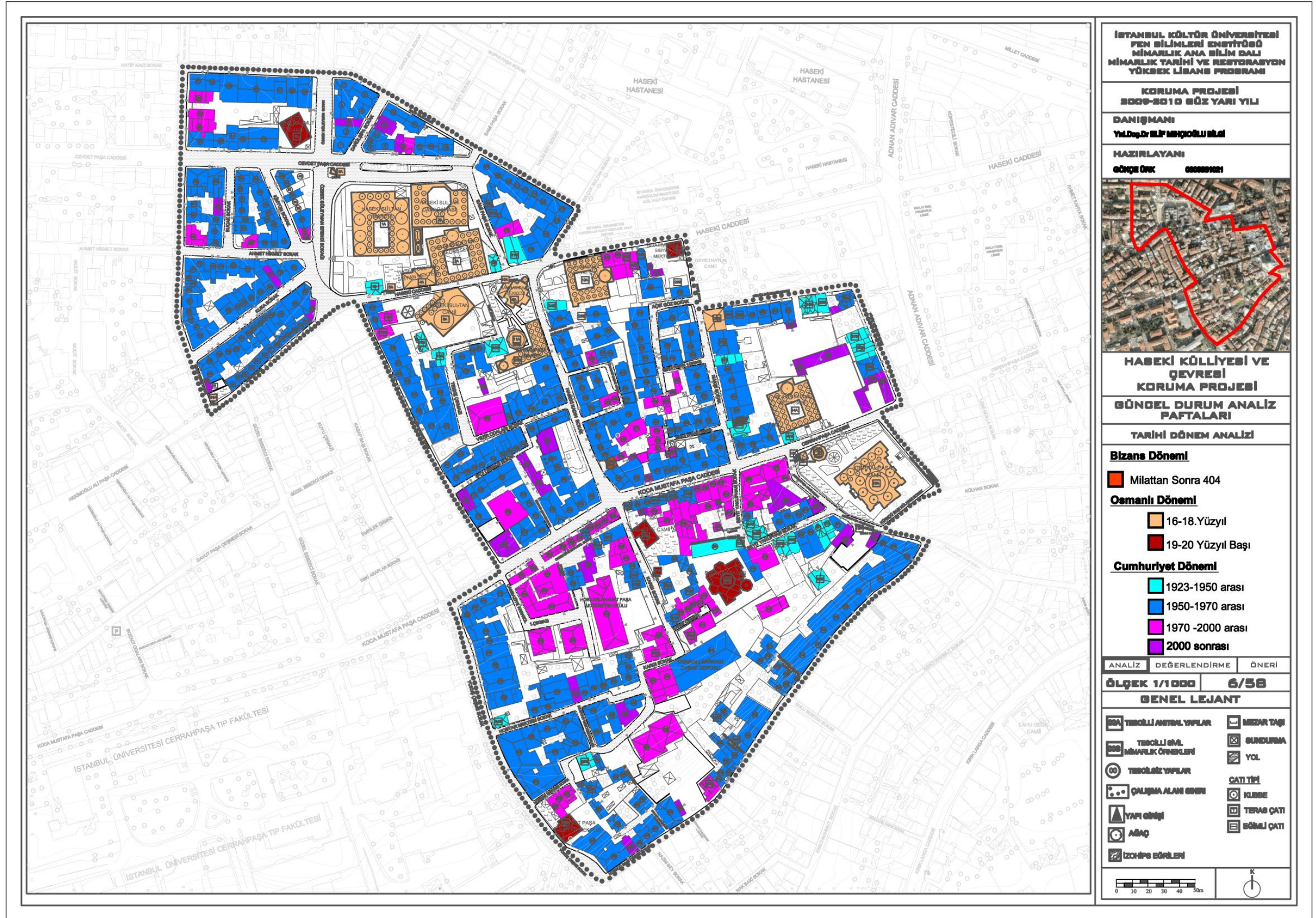
4.1 Alandaki Genel Dağılımına Göre

4.1.1 Yapıların Tarihi Dönem Analizi

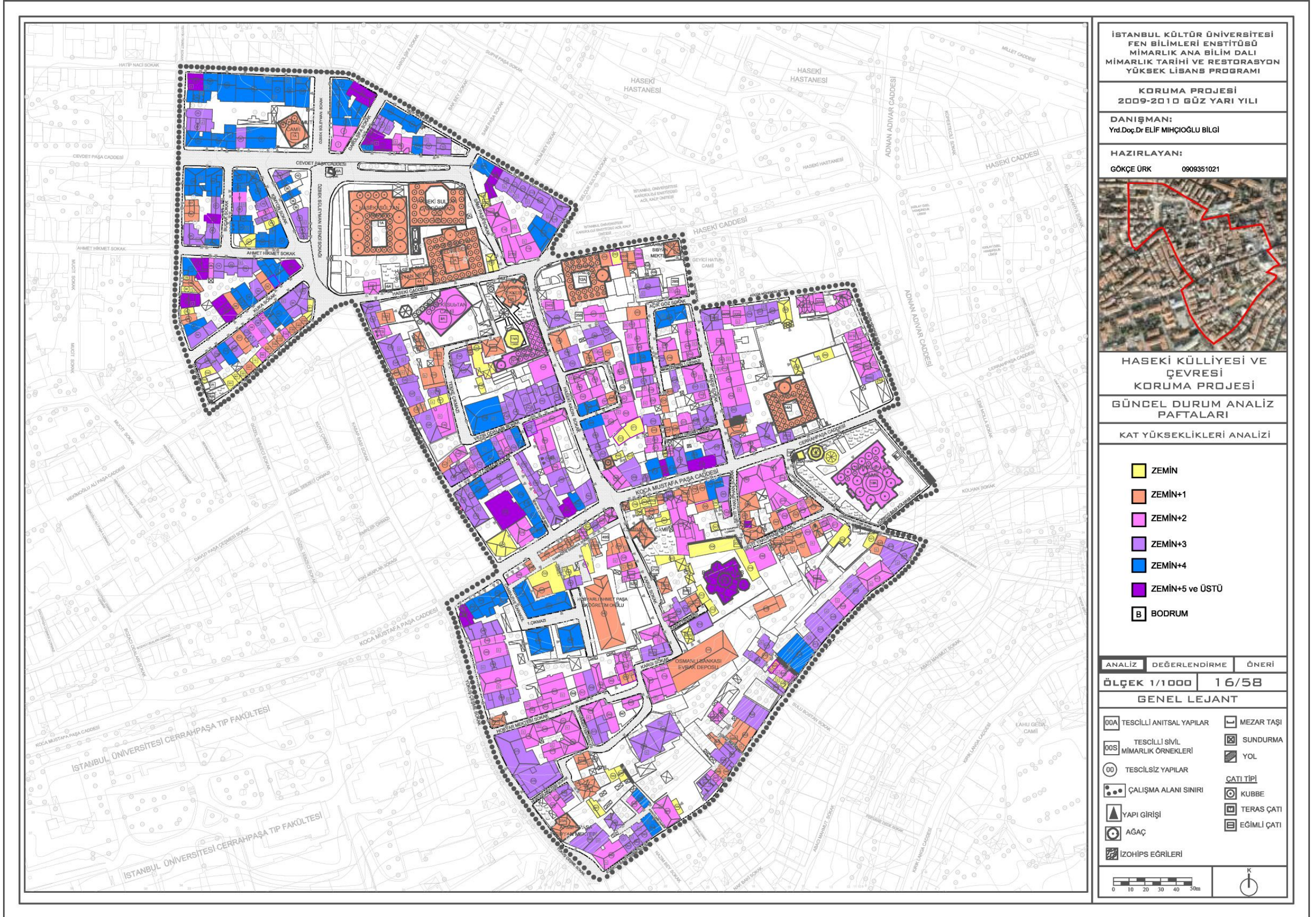
Yapıların tarihi dönem analizine bakıldığında; üç farklı dönem ortaya çıkmaktadır. Bu dönemler: Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleridir. Bizans Dönemi'ne ait olan tek yapı, Arcadius Sütunu'dur. Osmanlı Dönemi 16-18.yüzyıl ve 19-20. yüzyıl olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. 514 adet yapının (anıtsal ve sivil mimarlık örneği) %3'ü 16-18. yüzyıl; %2'i 19-20. yüzyıl olarak tanımlanmaktadır. Cumhuriyet Dönemi ise %6'sı 1930-1950 arası; olarak, %64'ü 1950-1970 arası; %20'si 1970-2000 arası ve %10'u 2000 sonrası olarak dört grupta değerlendirilmektedir. Çalışma alanındaki anıtsal yapılar, 16-18.yüzyıl arasına tarihlenirken, sivil mimarlık örnekleri yoğunlukla 19-20 yüzyıl arasına tarihlenmektedir (Şekil 4.1).

4.1.2 Yapıların Kat Sayıları

Kat yükseklikleri analizi çerçevesinde, (Şekil 4.2'de sarı renk ile gösterilen) tek katlı (Z), (turuncu renk ile gösterilen) zeminin üzerinde tek kat olan yapılar için (Z+1), (pembe renk ile gösterilen) zeminin üzerinde iki kat olan yapılar için (Z+2), (açık mor ile gösterilen) zeminin üzerinde üç kat olan yapılar için (Z+3), (mavi renk ile gösterilen) zeminin üzerinde dört kat olan yapılar için (Z+4), (koyu mor ile ifade edilen) zeminin üstünde beş kat ve fazlası olan yapılar (Z+5 ve üstü) olmak üzere altı grupta tanımlanmıştır. Ayrıca, alanda bodrum katlı yapılar %8 oranında bulunmakta ve yapı üzerine 'B' harfi ile ifade edilmiştir. Çalışma alanında sadece zemin kattan ibaret olan yapılar %12 oranında; zemin+1 olanlar %18 oranında; zemin +2 ve zemin+3 olanlar %25'er oranda; zemin+4 oranında olanlar %15 ve zemin+5 ve üstü olanlar %5 bulunmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.1: Tarihi Dönem Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.2: Kat Yükseklikleri Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

4.1.3 Yapıların Kullanım Durumu

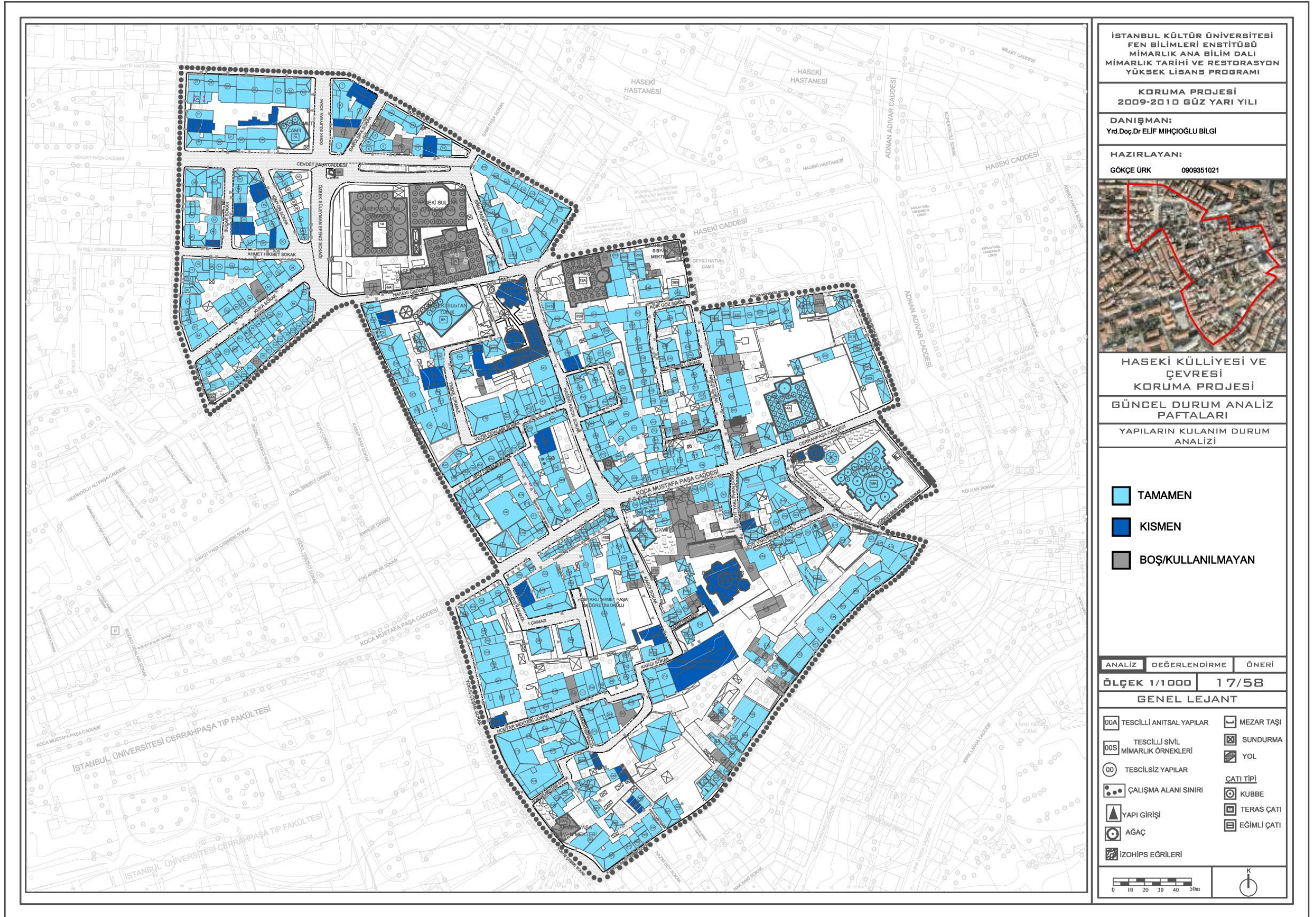
Yapıların kullanım durumuna bakıldığında; (Şekil 4.3'te açık mavi renk ile ifade edilen) tamamen kullanılan, (koyu mavi renk ile ifade edilen) kısmen kullanılan, (gri renk ile ifade edilen) boş/kullanılmayan olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır. Bu bağlamda, çalışma alanındaki yapılarda tamamen kullanım %84 oranında, kısmen kullanılan %6 oranında ve boş/kullanılmayan %10 oranındadır (Şekil 4.3).

4.1.4 Yapıların Strüktürel Sistem ve Malzeme Analizi

Yapılar strüktürel sistem ve malzemelerine göre incelendiğinde; yığma, ahşap karkas, betonarme ve çelik strüktür olarak dört gruba ayrılmaktadır. Alandaki yığma yapılar; tuğla, taş ve tuğla ile taşın birlikte kullanımı olmak üzere üç çeşittir. Ahşap karkas yapılar ise; tuğla dolgu, kerpiç dolgu ve bağdadi olarak üç grupta toplanmaktadır. Haseki Bölgesi çalışma alanında; (açık sarı ile gösterilen) tuğla %3 oranında, (açık pembe renk ile ifade edilen) taş %1 oranında, (turuncu renk ile ifade edilen) taş-tuğla birlikte kullanım %16 oranında bulunmaktadır. Anıtsal yapıların strüktürel sistemi yığma olup, tuğla ve taş malzemenin birlikte kullanımı bölgede çoğunluktadır. (açık yeşil ile gösterilen) tuğla dolgu %6 oranında bulunurken; (Şekil 4.3'de açık mor ile ifade edilen) kerpiç dolgu, (kahve rengi renk ile gösterilen) bağdadi ve çelik strüktür alanda 1'er adet bulunmaktadır. Çalışma alanında malzeme ve strüktür olarak en fazla bulunan (gri renk ile ifade edilen) betonarme ise %72 oranındadır (Şekil 4.4).

Şekil 4.3: Kerpiç dolgulu ev örneği (Kürkü Başı Çesmesi 3.Çıkmazi, no:69S)

Şekil 4.4: Yapıların Kullanım Durum Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÖZGEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI

DANIŞMAN:
Yıldırım Beyazıt İnşaat

HAZIRLAYAN:
Gökçe Ürk

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
GEVRESİ
KORUMA PROJESİ

GÜNEŞ DURUM ANALİZ
FAKTLARI

STRÜKTÜREL SİSTEM
MALZEME ANALİZİ

- YİĞİNEK**
- TUĞLA
 - TAŞ
 - TUĞLA VE TAŞ
- AHŞAP KARKAS**
- TUĞLA DOLGU
 - KERPIÇ DOLGU
 - BAĞDADI
- BAĞDADI**
- BETONARME
 - ÇELİK

ANALİZ	DEĞERLENDİRME	ÖNERİ
ÖLÇEK 1/1000	10/58	

GENEL LEJANT

- TIBBİ/AMBULASYON
- TIBBİ GİV. MİMARLIK ÖZELLİKLERİ
- TIBBİ/AMBULASYON
- ÇALIŞMA ALANLARI
- YAPILAR
- ALAN
- İZLENİMLER
- MİMARLIK
- YOL
- SAKLAMA
- KİLİME
- TIBBİ ÖZEL
- SÖMELİ ÖZEL

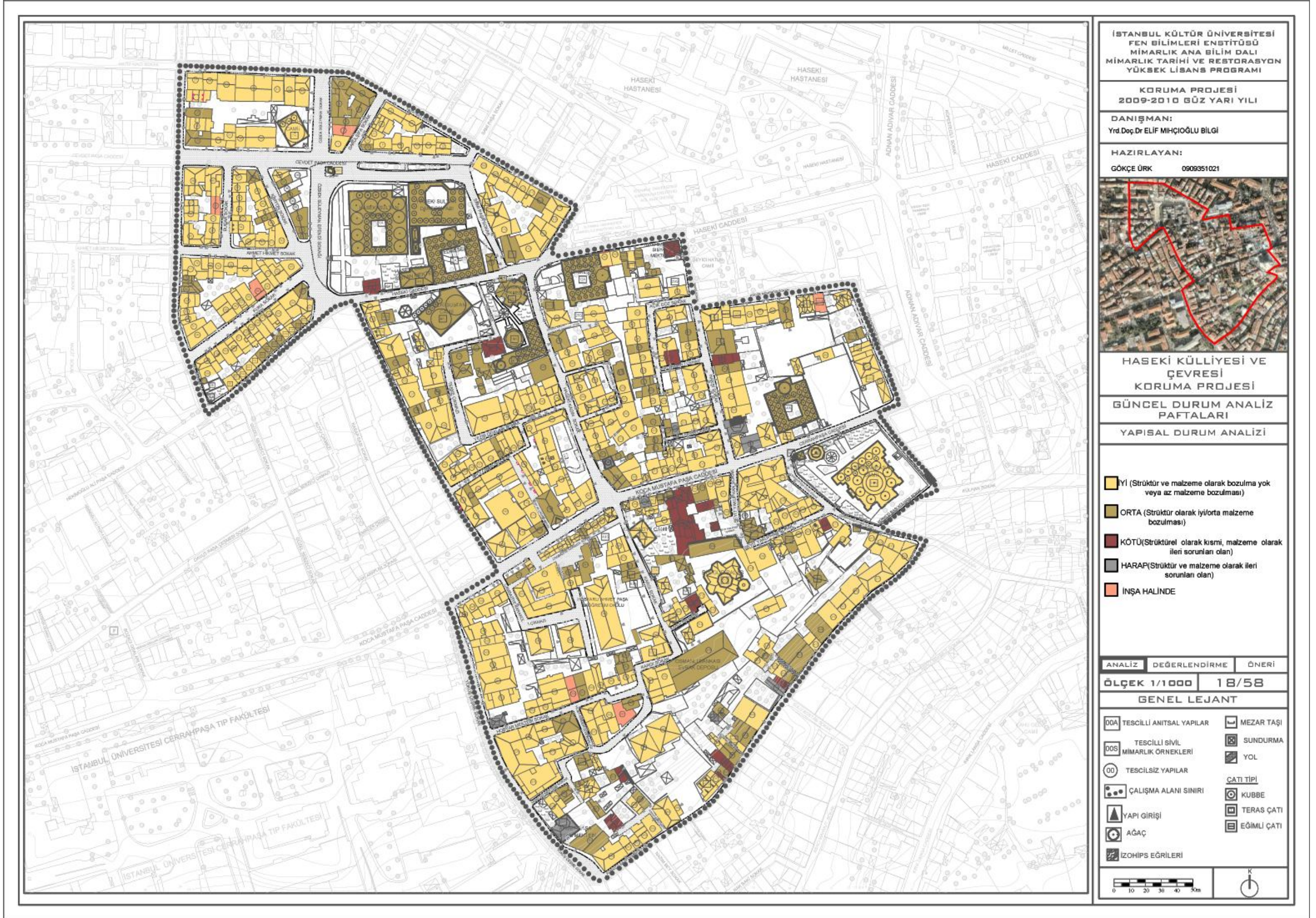
Şekil 4.5: Strüktürel Sistem ve Malzeme Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

4.1.5 Yapısal Durum

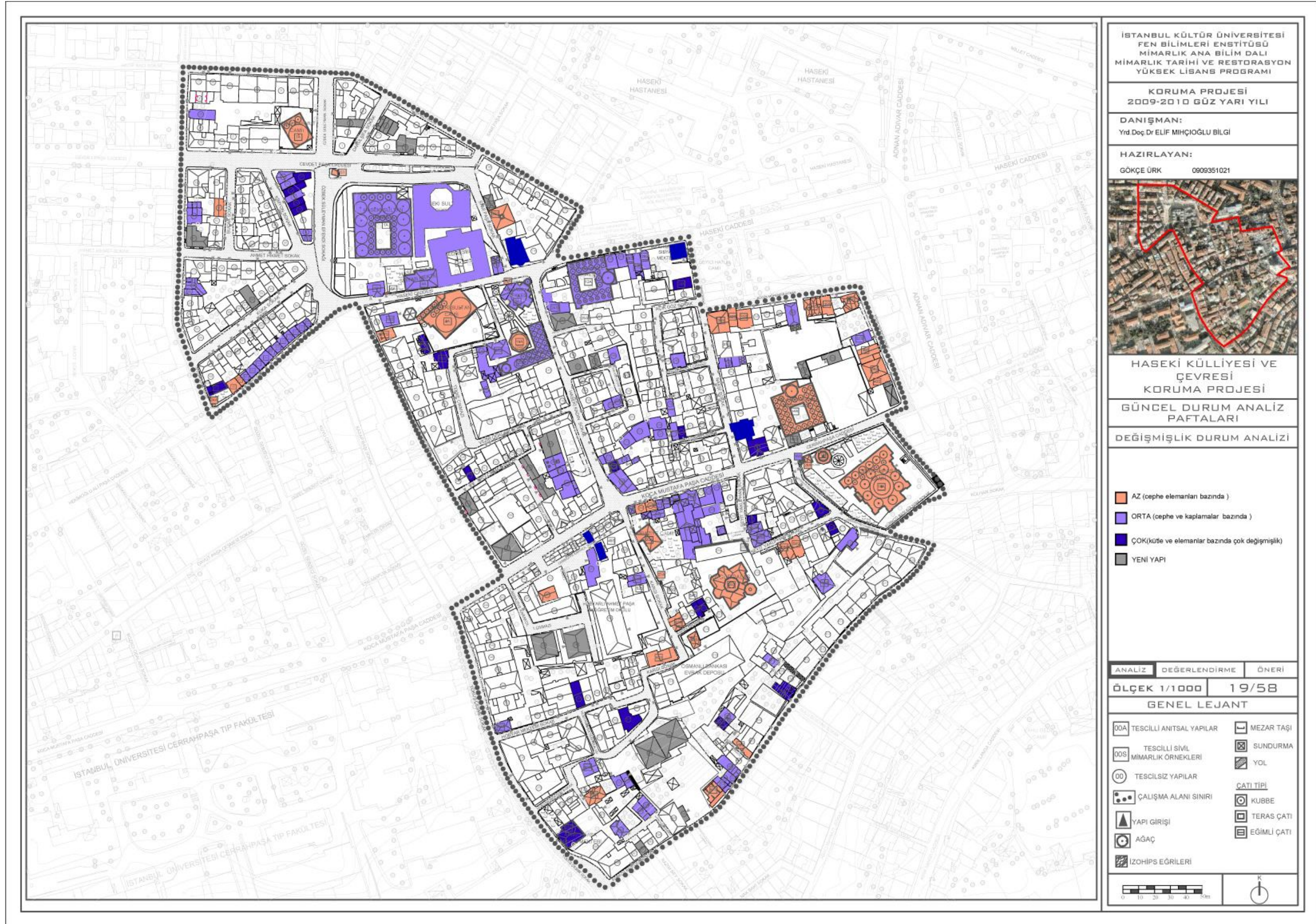
Yapısal durum analizine bakıldığında, (Şekil 4.6'da açık sarı renk ile ifade edilen) iyi (yani strüktür ve malzeme olarak bozulma olamayan veya az malzeme bozulması olan), (açık kahverengi ile ifade edilen) orta (yani; strüktür olarak iyi/orta durumda ve malzeme bozulması olan), (koyu kahverengi ile ifade edilen) kötü (yani; strüktürel olarak kısmi ve malzeme olarak ileri bozulma sorunları olan), (gri renk ile ifade edilen), harap (yani; strüktür ve malzeme bozulmaları olarak ileri derece sorunu olan) ve inşa halinde olmak üzere beş grupta toplanmaktadır. Çalışma alanında iyi durumda olanlar %70, orta durumda olanlar %23, kötü durumda olanlar %4, harap durumda olanlar %2 ve inşa halinde olan %1 oranındadır (Şekil 4.6).

4.1.6 Yapıların Değişmişlik Durumu

Değişmişlik durumu analizine bakıldığında, (Şekil 4.7'da pembe renk ile ifade edilen) az değişmiş (yani; sadece cephe elemanları bazında değişmiş); (mor renk ile ifade edilen) orta değişmiş (yani; cephe ve kaplamalar bazında), (koyu mavi renk ile ifade edilen) çok değişmiş (yani; kütle ve elemanlar bazında önemli ölçüde değişmiş) ve (gri renk ile ifade edilen) yeni yapı olmak üzere dört farklı grupta toplanmıştır. Alanda değişmişlik yönünden yapılar; %21 az değişmiş; %51 orta değişmiş; %13 çok değişmiş durumdadır ve %15 oranında yeni yapı bulunmaktadır (Şekil 4.6).

Şekil 4.6: Yapısal Durum Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

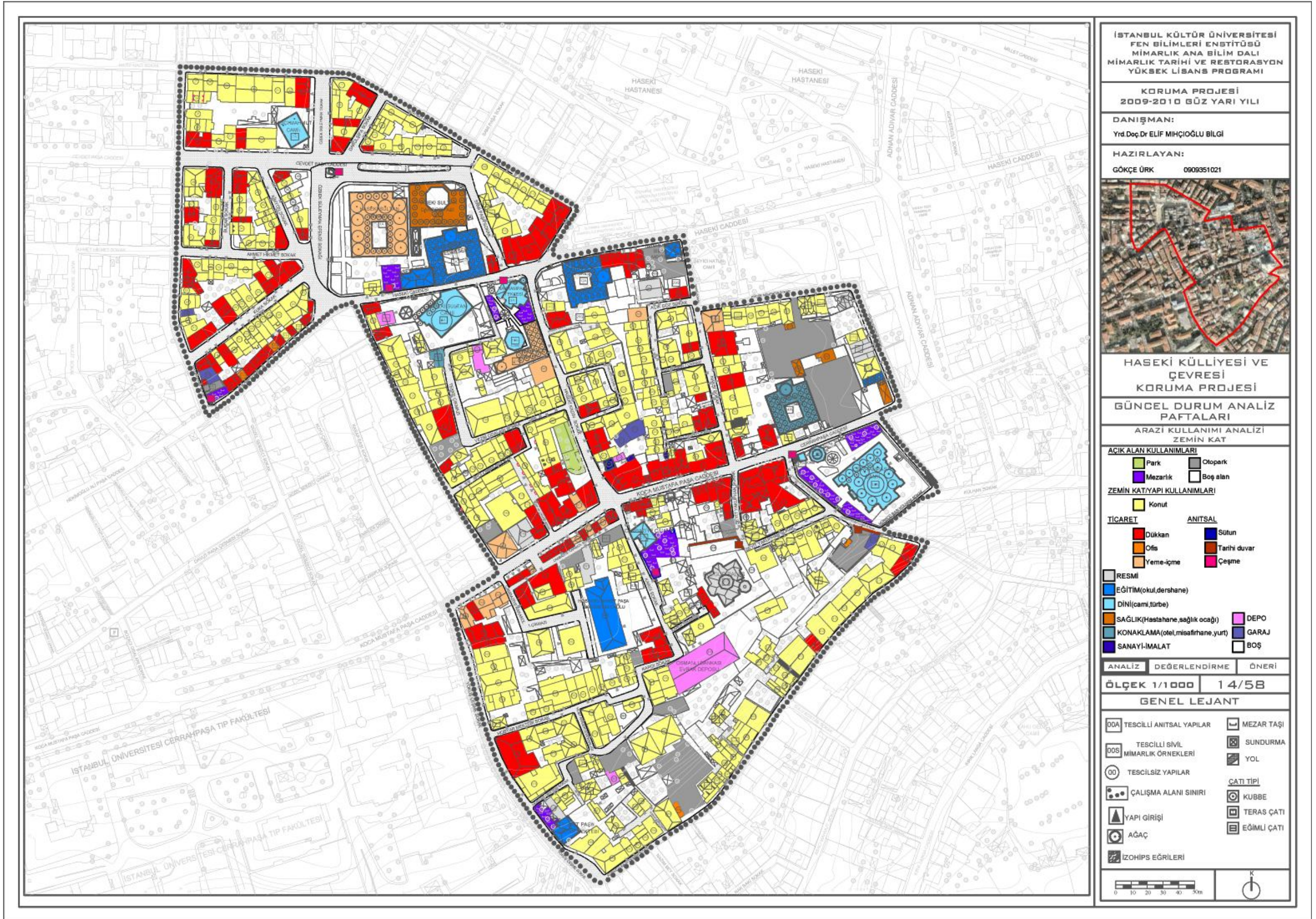

Şekil 4.7: Değişmişlik Durum Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

4.1.7 Arazi Kullanımı

Zemin Katta:

Alanda arazi kullanımı açık alan ve yapı kullanımı olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Açık alan kullanımı; park, mezarlık, otopark ve boş alan olarak ayrılmıştır. Yapı kullanımı ise; zemin ve üst katlar halinde ayrı olarak incelenmektedir. Zemin katta yapı kullanımı; konut, ticaret (dükkan, ofis, yeme-içme), anıtsal (sütun, tarihi duvar, çeşme), resmi, eğitim (okul,dershane), dini(cami, türbe), sağlık (hastane, sağlık ocağı), konaklama (otel, misafirhane, yurt), sanayi-imalat, depo, garaj, boş olmak üzere çeşitlenmektedir. Zemin katlar için açık alan kullanımına bakıldığında; (Şekil 4.8’de yeşil renk ile ifade edilen) çocuk parklarının alanda oldukça az sayıda olduğu; külliye, sıbyan mektebi gibi anıtsal yapıların bahçelerinde (açık mor renk ile ifade edilen) mezarlıkların bulunduğu görülmektedir. (Koyu gri renk ile ifade edilen), boş parsel alanlarının otoparka dönüştürüldüğü görülmektedir. Ayrıca, boş alan olarak, iki bahçe arasında kalan veya terk edilmiş boş parsellerin varlığı gözlenmektedir. Yapı kullanımında ise, Haseki Külliyesi ve çevresinde konut kullanımının yoğunlukta olduğu; özellikle Koca Mustafa Paşa Caddesi ve Cerrah Paşa Caddesi’nde ticaret aksının yoğunlaştığı görülür. (Açık sarı renk ile ifade edilen) konut kullanımının %67 oranında olduğu görülmektedir. (Kırmızı renk ile ifade edilen) dükkanların %23 oranında; (turuncu renk ile ifade edilen) %1 oranında ofislerin ve (koyu turuncu renk ile ifade edilen) yeme-içmenin %3 oranında olduğu görülmektedir. Anıtsal yapılarda ise (lacivert renk ile ifade edilen) Arcadius Sütunu’nun bulunduğu, (koyu kahverengi ile ifade edilen), Seyit Yakuphan Sokak’ta, Bulgur Palas’ın bahçe duvarının devşirme taşlarının bulunduğu ve Cerrah Paşa Camii Sokak’ta bulunan, 421 kod numaralı yapının da tarihi duvar olduğu görülmektedir. Çeşmelere gelince ise; alanda 5A, 6A, 10A, 16A, 21A kodlu çeşmeler bulunmaktadır (ve koyu pembe renk ile ifade edilmiştir). Bu çeşmelerin hiçbiri günümüzde kullanır durumda değildir. (Açık gri renk ile ifade edilen), alanda resmi kullanımın %1 oranında olduğu görülmektedir. (Mavi renk ile ifade edilen) eğitim amaçlı kullanım ve (açık mavi renk ile ifade edilen) %1 oranında dini kullanımının, (kahverengi renk ile ifade edilen) sağlık kullanımının %2 oranında olduğu görülmektedir. (Koyu lacivert renk ile ifade edilen) konaklama, sanayi-imalat kullanımının %1 oranında , (pembe renk ile ifade edilen) garajın ve (koyu mor renk ile ifade edilen) deponun %1 oranında olduğu görülmektedir (Şekil 4.8).

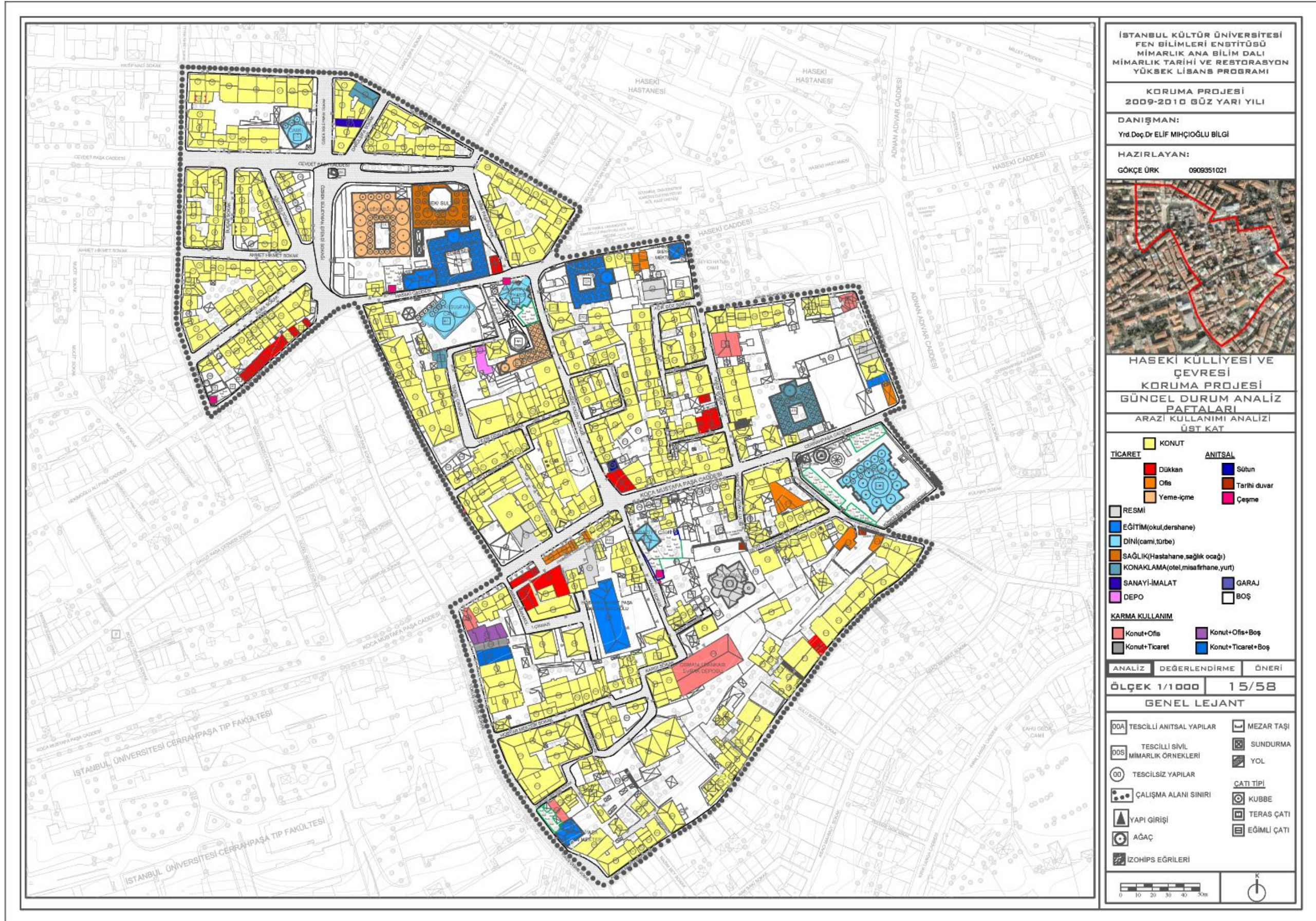

Şekil 4.8: Arazi Kullanım Analizi (Zemin Kat) (Gökçe Ürk, 2010)

Arazi Kullanımı

Üst Katta:

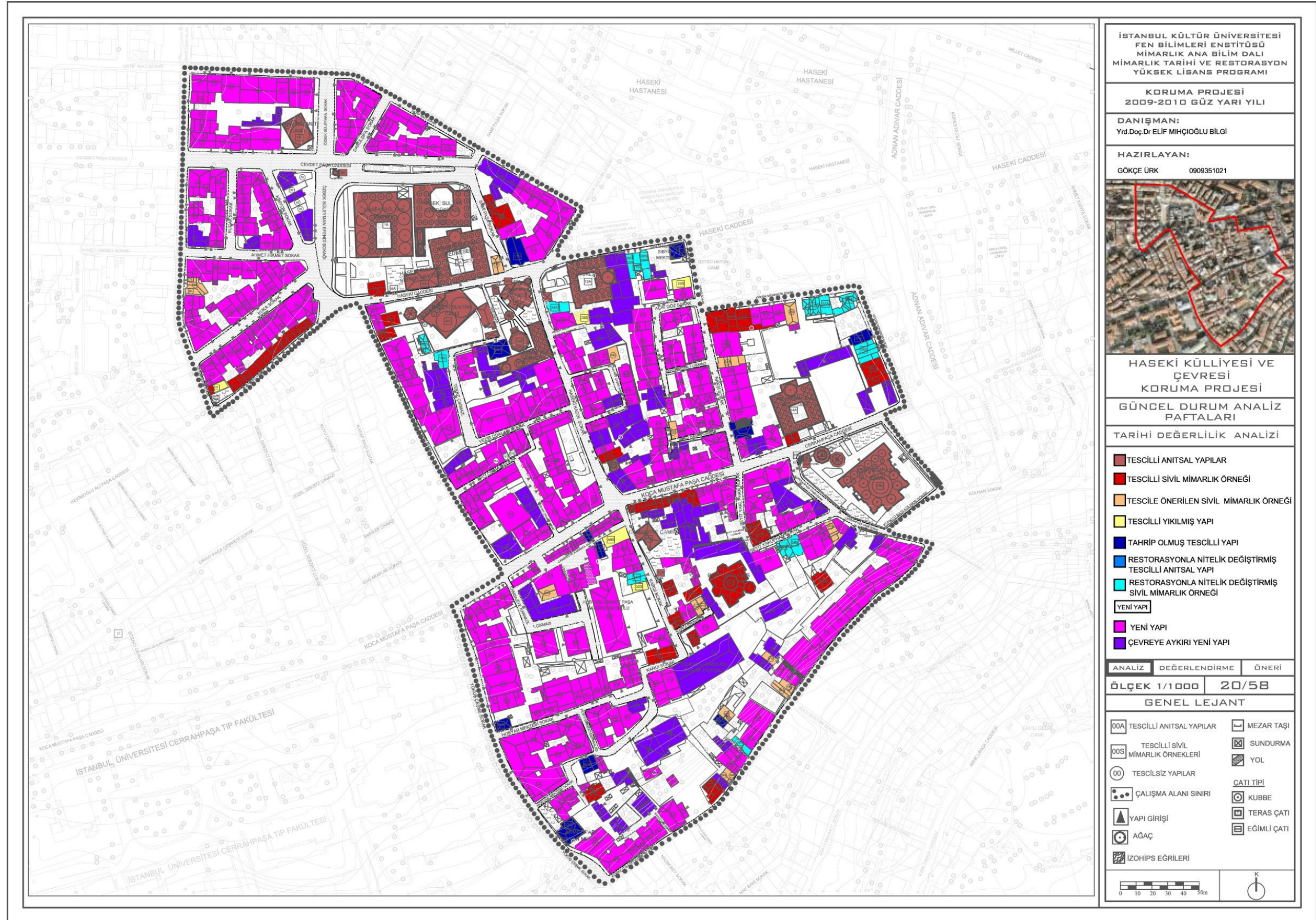
Üst katlarda ise, zemini ticaret olarak kullanılan yapıların konuta dönüştüğü ve dolayısıyla da karma kullanımda olduğu görülmektedir. Yapı kullanımı: konut, ticaret(dükkan, ofis ya da yeme-içme), anıtsal (sütun, tarihi duvar, çeşme); resmi, eğitim, dini, sağlık, konaklama, sanayi-imalat, depo, garaj olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca üst katlarda karma kullanım, konut+ofis, konut+ticaret, konut+ofis+boş, konut+ticaret+boş olarak çeşitlenmektedir. (Renk kullanımı ise zemin katlardaki kullanım ile aynıdır). Konut kullanımına sahip olanlar %82 oranında bulunmaktadır. Ticaret kullanımı içinde dükkan kullanımına sahip olanlar %4 oranında; ofis kullanımı içinde olanlar %2 oranında ve yeme-içme kullanımına sahip olanlar %1 oranındadır. Resmi kullanım ve eğitim kullanımı; %1 oranındadır. Dini ve sağlık kullanımı ise %2 oranında bulunmaktadır. Sanayi-imalat, depo ve garaj sadece 1 adet yapıda bulunmaktadır. (Açık pembe renk ile ifade edilen) konut+ofis 4 adet yapıda; koyu gri renk ile ifade edilen konut+ticaret 2 adet yapıda bulunmaktadır. (Koyu mor renk ile ifade edilen) konut+ofis+boş olan ve (koyu mavi renk ile ifade edilen) konut+ticaret+boş olan ise %1 oranında yapıda görülmektedir. Görüldüğü gibi, üst katlarda konut kullanımı artmış, ticaret kullanımı ise zemin katlara göre azalmıştır (Şekil 4.9).

Şekil 4.9: Arazi Kullanım Analizi (Üst Kat) (Gökçe Ürk, 2010)

4.1.8 Alanda Tarihi Değerlilik Durumu

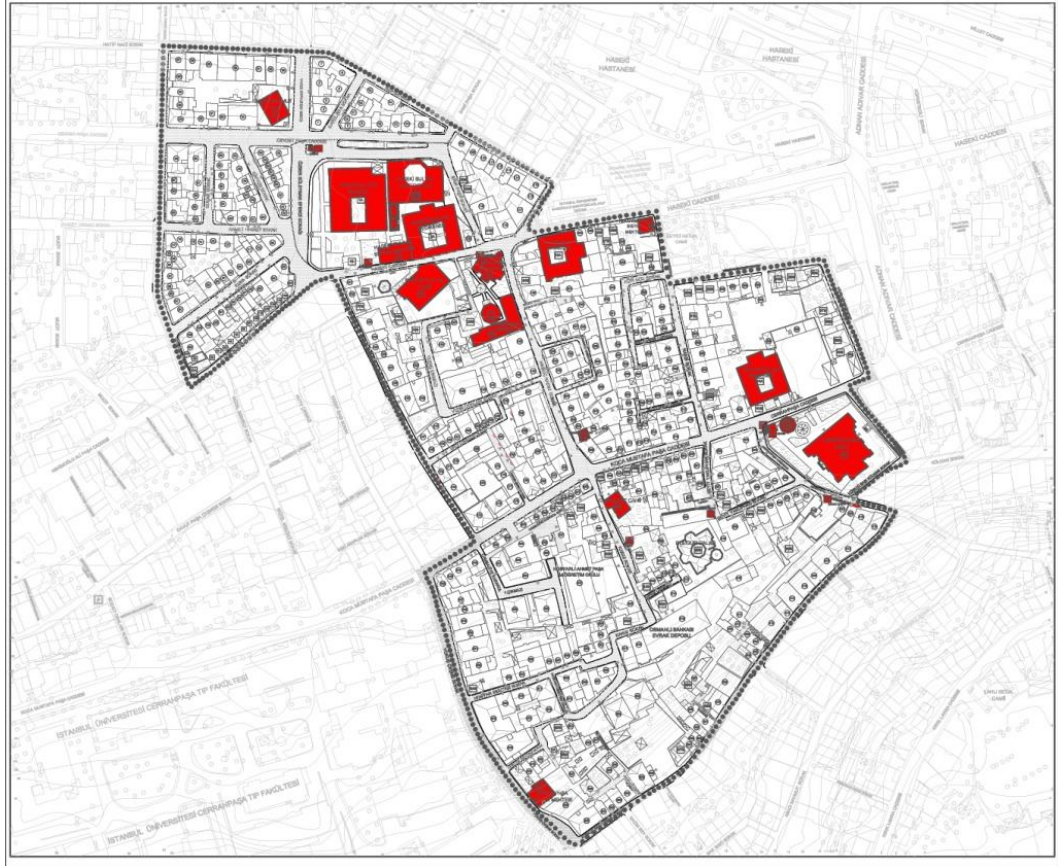
Tarihi değerlilik analizinde, (Şekil 4.10'da açık kahverengi ile gösterilen) tescilli anıtsal yapılar %5 oranında; (koyu kırmızı renk ile gösterilen) tescilli sivil mimarlık örnekleri %9 oranında; (açık turuncu renk ile ifade edilen) tescile önerilen sivil mimarlık örnekleri %4 oranında; (açık sarı renk ile gösterilen) tescilli yıkılmış yapının da %1 oranında olduğu görölmektedir. (Koyu mavi renk ile ifade edilen) tahrip olmuş tescilli yapı %2 oranında; (mavi renk ile gösterilen) restorasyonla nitelik değiştirmiş tescilli anıtsal yapı 1 adettir. (Açık mavi renk ile gösterilen) restorasyonla nitelik değiştirmiş sivil mimarlık örneği %3 oranında bulunmaktadır. Yeni yapılar, çevreye uyumlu yeni yapı ve çevreye aykırı yeni yapı olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Yeni yapı %58 oranında; çevreye aykırı yeni yapı %17 oranındadır. Çevreye uyumlu yeni yapılar, sokak cephe bütünlüğüne malzeme, strüktür ve düzen olarak uyan yapılardır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10: Tarihi Değerlilik Analizi (Gökçe Ürk,2010)

4.2 Anıtsal Yapılar

Haseki çalışma alanında 24 adet anıtsal yapı bulunmaktadır. Anıtsal yapılara '0A' şeklinde kod numaraları verilmiştir. Anıtsal yapılar arasında Arcadius Sütunu külliyyeler, camiler, medreseler, sıbyan mektepleri, çeşmeler ve tarihi duvarlar bulunmaktadır (Şekil 4.11).

Şekil 4.11: Çalışma alanındaki anıtsal yapılar (kırmızı renkli) (Gökçe Ürk, 2010)

4.2.1 Arcadius Sütunu

Arcadius Sütunu, Cerrah Paşa Senti'nde, Koca Mustafa Paşa Caddesi ile Haseki Kadın Sokağı'nın kesiştiği sokağın doğusunda (haritada 1129 ada, 9 parsel, 15A kod numarasıyla) yer almaktadır.

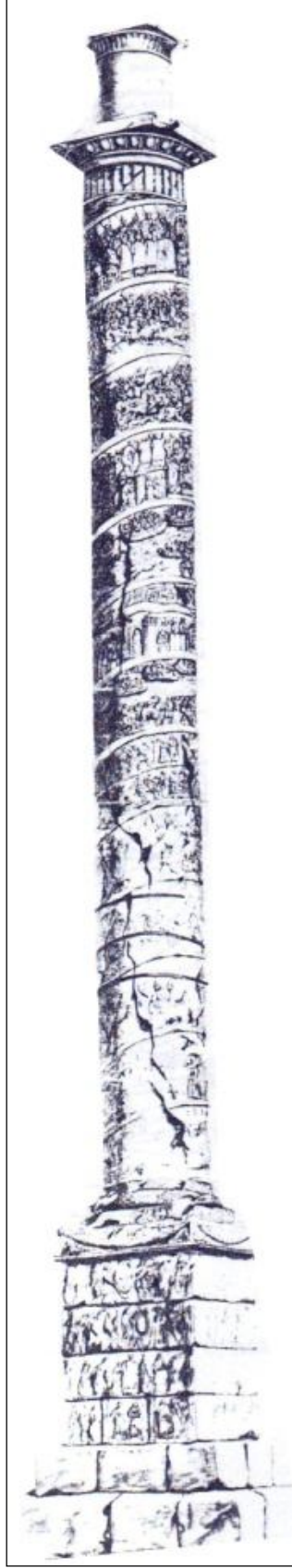
Arcadius Forumu (M.S. 402-421), Constantinus, Tauri ve Bovis forumlarından sonra inşa edilmiş dördüncü ve son forumdur. Anıt, bir kaide ve üzerine yerleştirilmiş, bitiminde İmparator Arcadius'un heykelinden oluşur. Sütunun eski bir Apollon

Tapınağı'nın kutsal alanı yanında yer aldığı düşünülmektedir. Arcadius Sütunu'nun bir forum içerisine alınması sonraki tarihlerde gerçekleşmiş ve çevresinde, galeri ve heykellerle donatılmış Arcadius Forumu yapılmıştır. Forum, yaptıranın adı nedeni ile Theodosius Forumu olarak da anılmaktadır (Müller-Wiener, 2001: 250).

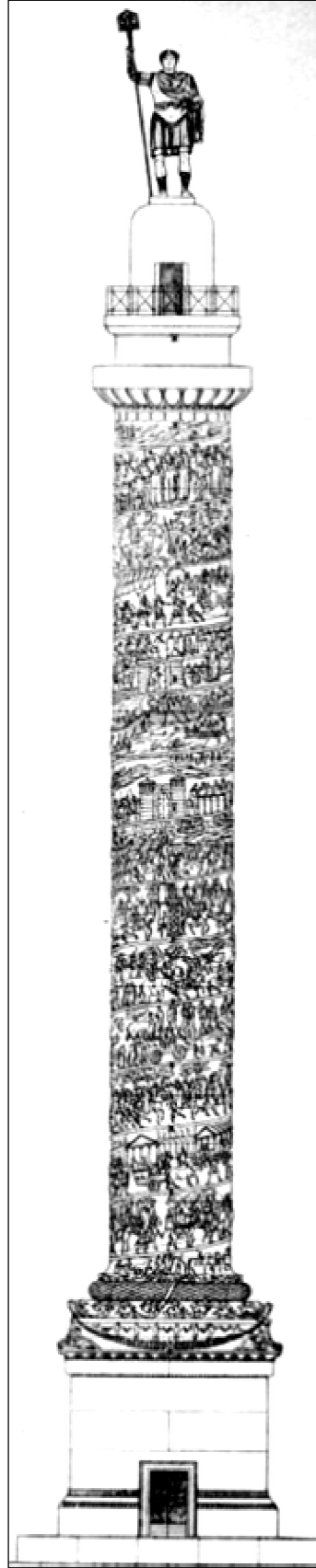
Arcadius, M.S 404'te forumun ortasına, askeri seferlerini betimleyen kabartmalarla bezeli bir anıtsal sütun diktirmiş, onun ölümünden sonra, oğlu II. Teodosius tarafından tamamlanan heykel ise, sütunun üstüne M.S 421'de yerleştirilmiştir (Pekak, 1994: 305-306) (Şekil 4.12-13).

Mese Yolu buradan geçmektedir ve imparator adına yapılmış olan bu yol üzerindeki zafer sütunlarının birbirlerine benzediği görülmektedir (Şekil 4.14). Elde edilen bir başarının anısına inşa edilen sütun, bir zafer sütunu olarak tanımlanabilir. Bu başarı, kimi zaman sütun üzerindeki kabartmalarla spiral bir şekilde dönerek tasvir edilmiştir. Arcadius Sütunu, M.S 543'de depremi ve M.S 550'de yıldırım düşmesi sonucu zarar görmüştür. M.S 740'taki depremden sonra imparatorun heykeli aşağıya düşmüş ve tekrar yerine konulmamıştır (Kuban, 2004: 85) (Şekil 4.15-16).

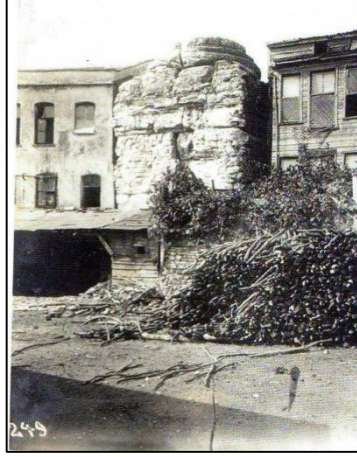
Günümüzde ise, Arcadius Sütunu'nun sadece kaidesi bulunmaktadır. Gelişen konut yoğunluğunun arasında kalan kaide, yeterli özenin gösterilmemesi sonucu yok olmak üzeredir (Şekil 4.18).

Şekil 4.12 (sol): Arcadius Sütunu'nun M.S 404 'teki görünümü (Öztürk, 1992: 152)

Şekil 4.13 (sağ): Arcadius Sütunu'na M.S 421'de II.Theodosios'un heykelinin eklendikten sonraki görünümü (Öztürk, 1992: 14)

Şekil 4.17: 1936 Ercüment Arşivi'nden Arcadius Forumu'nun görünümü (Özekinci, 2011: 8)

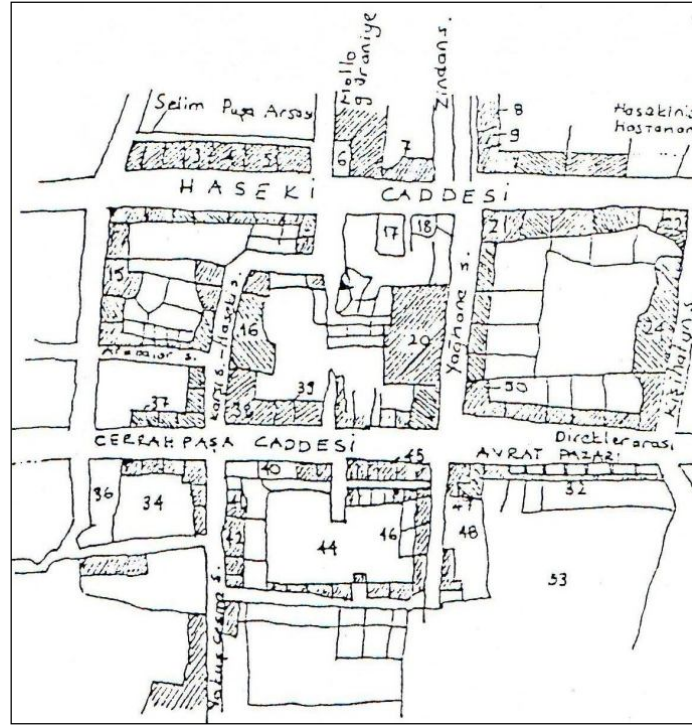

Şekil 4.18: Arcadius Forumu'nun 2009 yılındaki görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Kentin Osmanlı egemenliğine geçmesi ile birlikte Arcadius Sütunu ve Forumu, çevresinde ahşap evler, dükkanların inşa edildiği ve Avrat Pazarı adı ile Pazar günleri kadınların alışveriş ettikleri ve yiyecek maddelerinin satıldığı ticari bir alandır. İstanbul'da bu pazarın kurulduğu semt, zamanla Avrat Pazarı adını almıştır (Sakaoğlu, 1994: 431).

Avrat Pazarı

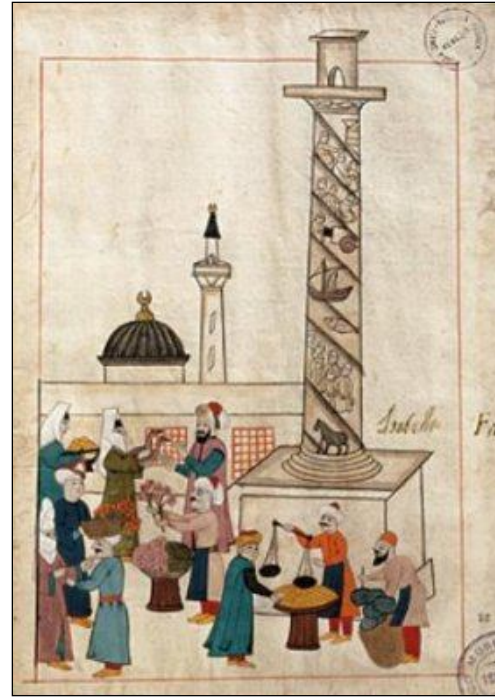
İstanbul Avrat Pazarı, Cerrah Paşa Koca Caddesi ile Mustafa Paşa Caddesi boyunca, kısmen Arcadius Sütunu önünden, Haseki Kadın Sokağı (Yağhane Sokağı) ve Haseki Caddesi'nin bir bölümünde kurulurdu (Şekil 4.19). Melchior Lorichs'in 1559 tarihli İstanbul gravüründe, burası Avrat Pazarı olarak belirtilmektedir ve ancak pazarın hangi tarihte kurulduğu bilinmemektedir (Şekil 4.20-21).

Şekil 4.19: 1896 yılında Avrat Pazarı'nı gösteren Osmanlıca kroki baz alınarak çizilen kroki (Öztürk, 1992: 159)

Şekil 4.20 (sol): 1159 yılındaki Melchior Lorichs'in gravürü (Öztürk, 1992: 103)

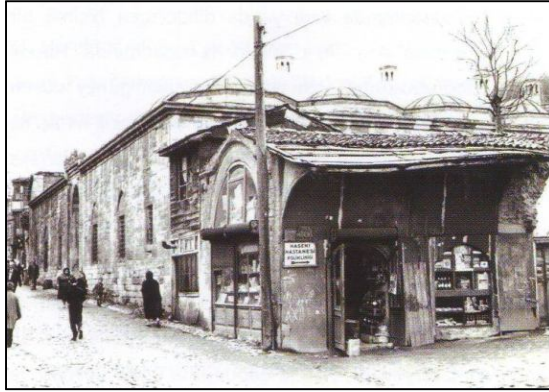
Şekil 4.21 (sağ): 17. yüzyılda Arcadius Sütunu ve Avrat Pazarı (Öztürk, 1992: 105)

Günümüzde ise Özbek Süleyman Efendi Sokak ve Cevdet Paşa Caddesi bölgelerinde kurulan bir semt pazarı bulunmaktadır (Şekil 4.22).

Şekil 4.22: Avrat Pazarı'nın kurulduğu yerdeki günümüz pazarından görüntüler (Gökçe Ürk, 2010)

Osmanlı Dönemi'nde, Haseki Sultan Külliyesi'nin yakın çevresinde yapılaşma faaliyetleri sürmüştür. Haseki Caddesi üzerinde, dükkân olarak kullanıldığı düşünülen bazı tonozlu yapı birimleri bulunmaktadır. Bunlardan ikisi, Haseki Medresesi'nin hemen doğusundadır. Diğerleri ise, sokağın batı tarafına doğru devamında yer almaktadır (Şekil 4.23- 4.24).

Şekil 4.23 (sol): Vakıflar Arşivi'nde 1960 onarım dosyasında yer alan Haseki Medresesi'nin bitişiğindeki Avrat Pazarı dükkanları (Özekinci, 2011: 9)

Şekil 4.24 (sağ): Haseki Medresesi'nin bitişiğindeki Avrat Pazarı dükkanlarının görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

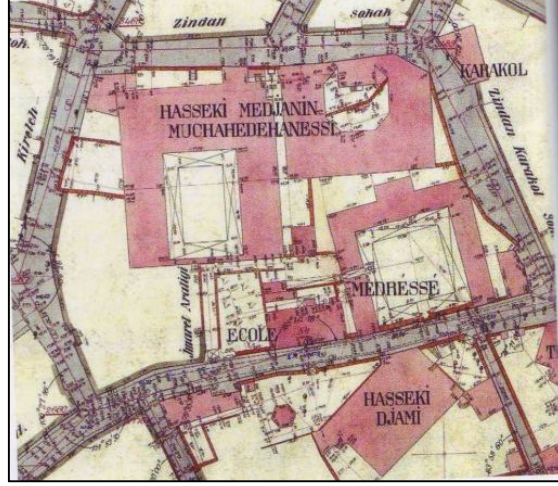
4.2.2 Külliye

4.2.2.1 Haseki Sultan Külliyesi

Haseki Sultan Külliyesi, Bizans Dönemi'nde 'Kuru Tepe', 'Kserolofos', 'Xerolophos' olarak, 1538-1551 yılları arasında inşa edilmiştir. Külliye, Roma ve Bizans

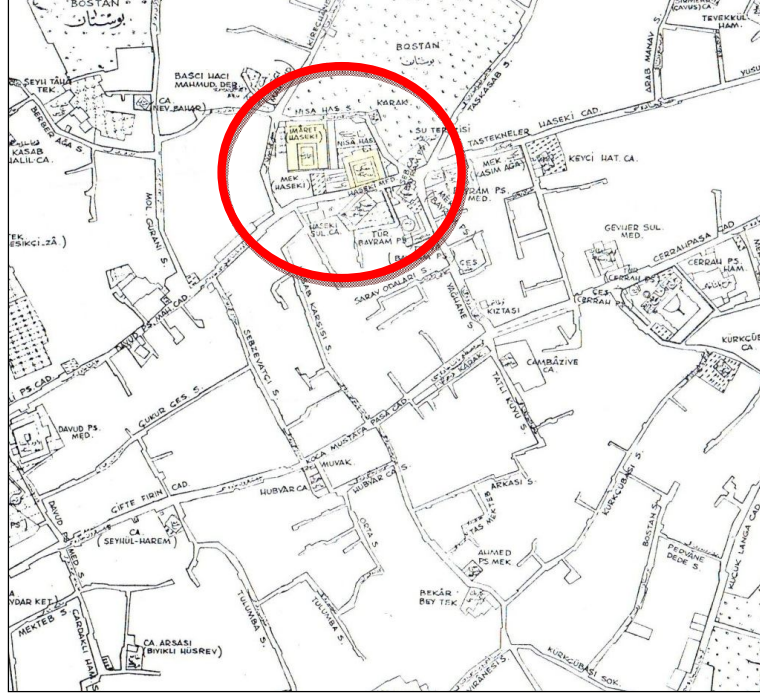
Dönemi'nde İstanbul'un omurgası kabul edilen 'Mese' Caddesi üzerindeki Arcadius Sütunu ile Arcadius Formu yakınlarında yer almaktadır (Taşkiran, 1972: 70).

Cami, medrese, imaret, darüşşifa, sıbyan mektebi ve çeşmeden oluşan bu klasik dönem külliyesi, Haseki Hürrem Sultan için, Mimar Sinan'a yaptırılmıştır (Kuban, 1998: 106)

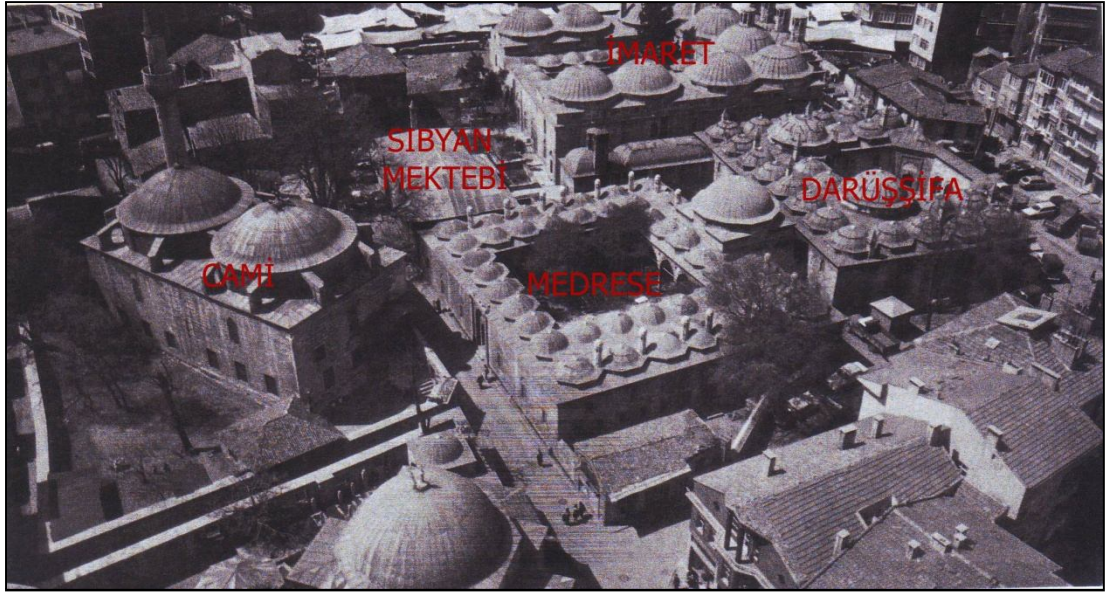

Şekil 4.25: 1913-1914 yılında Alman Mavileri'nde Haseki Külliyesi

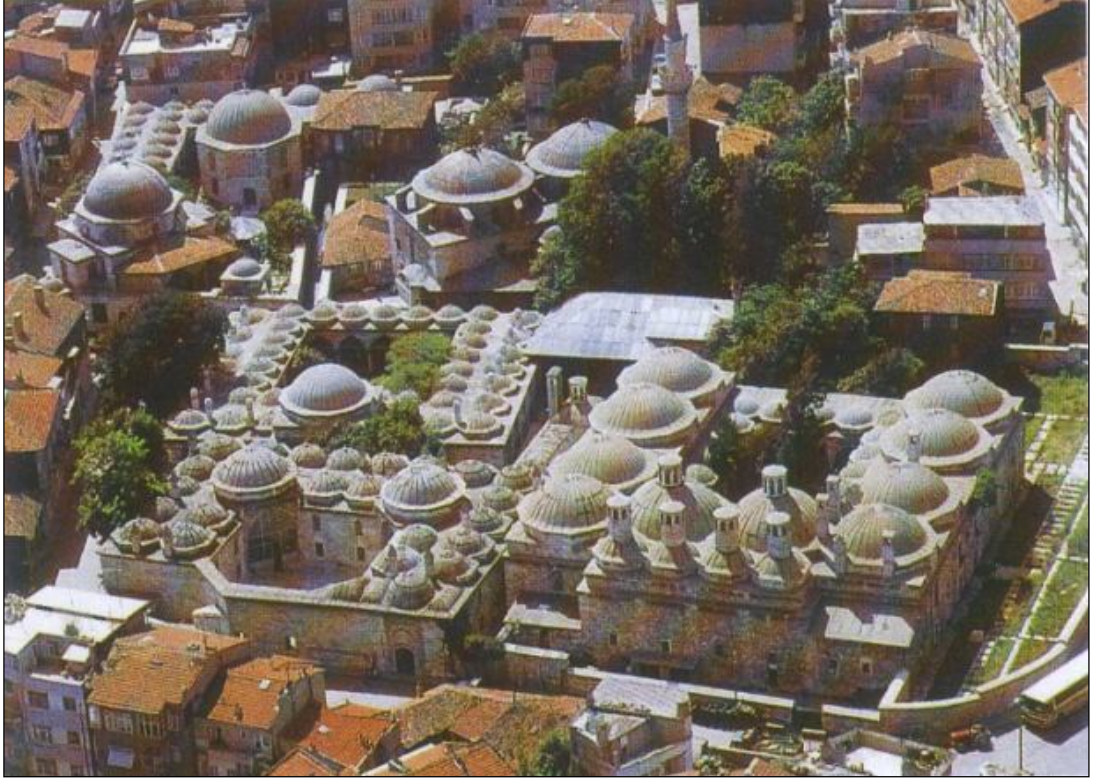
Haseki Sultan Camii, önce tek kubbeli küçük bir cami ile başlamış, bir yıl sonra eklenen kubbe ile genişletilmiştir. En basit Osmanlı camisi temel ünitesi olan 11.30 m çapında kubbeli, tek mekanlı ve kareye yakın formdan, sonradan yapılan kısım ile dikdörtgen şekle getirilmiş, iki kubbeli camilerdendir. Kubbe ve son cemaat kısmında beş tane kubbe bulunmaktadır. Kubbe dışarıdan yüksek yuvarlak bir kasnağa, içerden ise istiridye kabuğu şeklinde tromplara oturmaktadır. Cami, zamanla cemaate dar geldiğinden, 1612'de doğu tarafındaki duvar kaldırılmış, açıklıkla geçilen aynı büyüklükte ek bölüm inşa edilerek, cami, iki kat daha büyük hale gelmiştir (Çınar, 2003: 11).

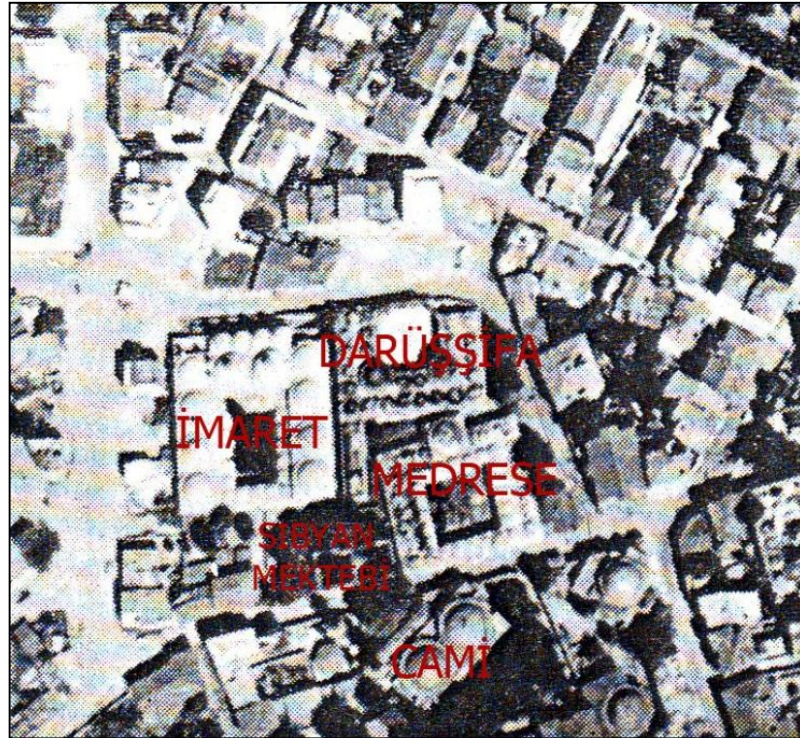
Şekil 4.26: Ekrem Hakki Ayverdi tarafınan 1978 yılında çizilen Haseki Sultan Külliyesi Planı (19.yüzyılda İstanbul Haritası)

Şekil 4.27: 1938 yılı Haseki Sultan Külliyesi'nin havadan görünüşü (Kuran, 1986: 40)

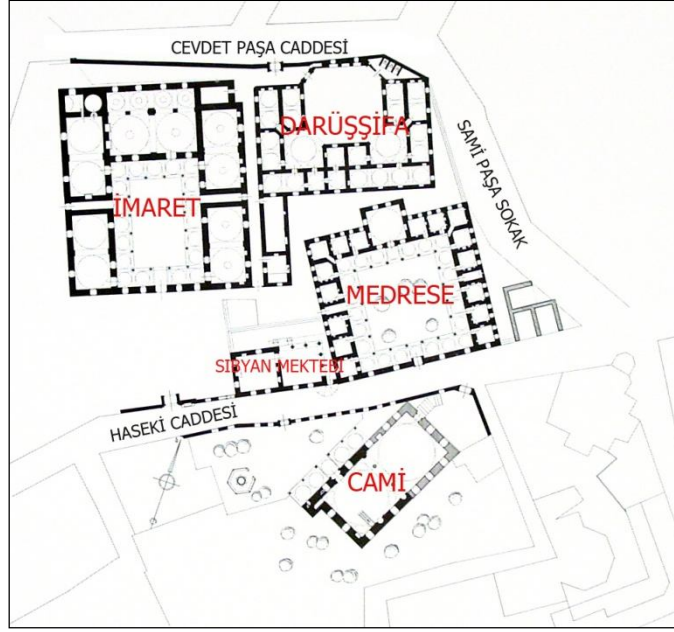
Şekil 4.28: Haseki Külliyesi'nin görünümü (Günay, 2006:157)

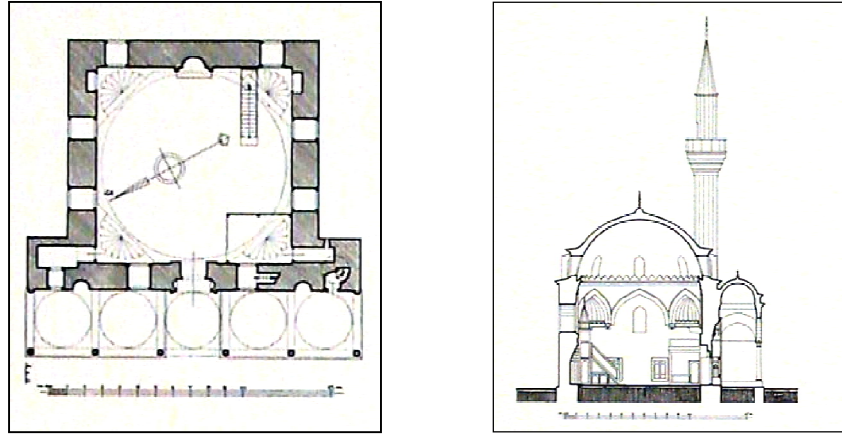
Şekil 4.29: 1938 yılında Haseki Sultan Külliyesi'nin Havadan Görünüşü (Taşkıran, 1972: 92)

Caminin yapılış tarihi ile, sonradan eklenen kısmın yapılış tarihi arasında 66 yıl fark vardır (1538-1612). Önünde, yalnız eski kısmı kavrayan beş kubbeli ve altı sütunlu

revakları vardır. Sütunsuz olan cami, kemerleri ve duvarlarını taşıyacak iki sütun eklenmesi ile sütunlu camiler sırasında yer almıştır (Taşkıran,1972: 97).

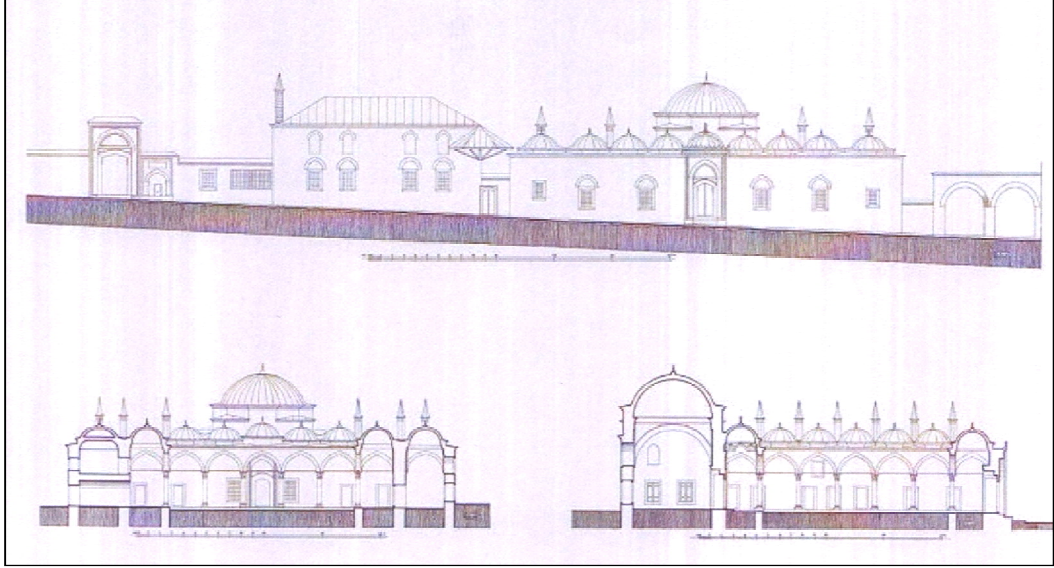
Şekil 4.30: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilen Haseki Külliyesi planı

Şekil 4.31: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilen Haseki Cami plan ve kesiti

Medrese, caminin karşısında yer almaktadır ve 1539-40 yılında inşa edilmiştir. Medrese, revaklı bir avlu ve avlunun üç tarafını çevreleyen kapalı mekanlardan oluşmaktadır. Dershanenin iki yanına üçer tane, avlunun iki yanına beşer tane oda yerleştirilmiştir. Odaların hepsi kubbelidir ve içinde ocak bulunmaktadır. Yanlardaki oda dizileri arasında, karşılıklı iki dar mekân bulunmaktadır. Bu mekanlar, beşik tonozla örtülüdür. Ayrıca, buradan sıbyan mektebine ve diğer yapılara açılan bir dehliz vardır. Medreselerdeki sütunlar, mermer ve mermerin bir türü olan; kırmızı ya da yeşil renkte, damarlı ve çok sert bir çeşit olan 'somaki' taşından oluşmaktadır. Bu sütunların dördü, nilüfer çiçeği biçiminde diğer sütunlar ise baklavalı başlıklara

sahiptir. Ana kapı, zambak alınlıkla taçlandırılmıştır. Ana kapı ve dersane giriş kapısı üzerinde renkli sır tekniğiyle 1539-40 yılında yapılmış iki çini pano, yapının harap olduğu dönemde yeniden alınarak, İstanbul Arkeoloji Müzesi kompleksi içerisinde yer alan Çinili Köşk'e götürülmüştür. Pencere alınlıklarındaki çiniler ise yok olmuştur (Çınar, 2003: 13).

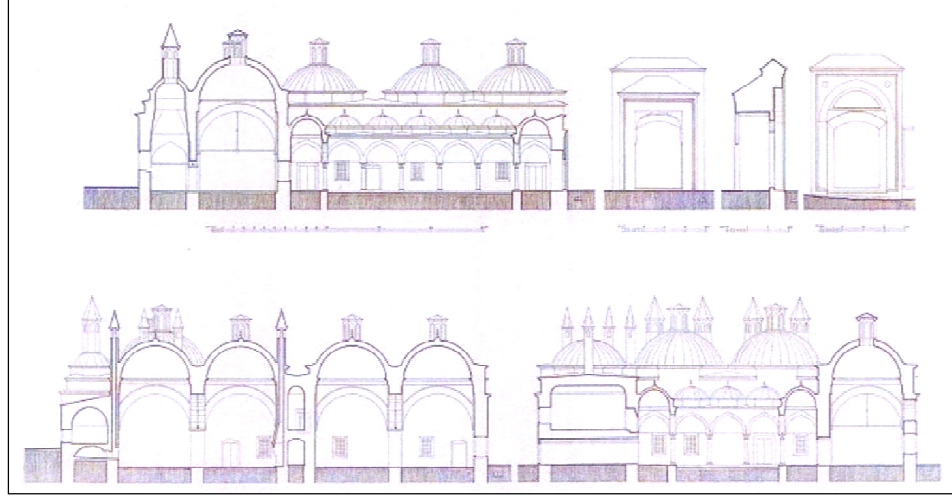

Şekil 4.32: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilmiş olan Haseki Sultan Medresesi kesit ve görünüşleri (Taşkiran, 1972: 110)

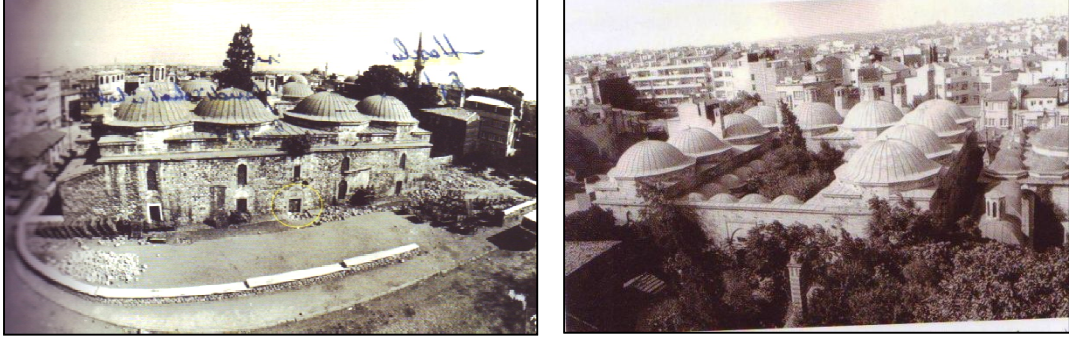

Şekil 4.33: Haseki Medresesi (Vakıflar Arşivi, 1964 onarım dosyası)

İmaret, cami ve medreseden sonra yapılan üçüncü yapıdır (Taşkiran, 1972: 114). Avlusunun doğusu ve batısı beş kemerli, kuzeyi üç kemerli revakla çevrilmiştir. Avluda, iki tane büyük mutfak ve dört tane küçük kubbeli mutfak bulunmaktadır. Yanlarında da dikdörtgen planlı odalar yer almaktadır (Taşkiran, 1972 : 119).

Şekil 4.34: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilmiş olan Haseki Sultan İmaretî kesit ve görünüşleri (Taşkiran, N., 1972: 119)

Şekil 4.35: 1964 yılında Haseki İmaretî'nin dış görünümü (Vakıflar Arşivi, 1964 onarım dosyası)

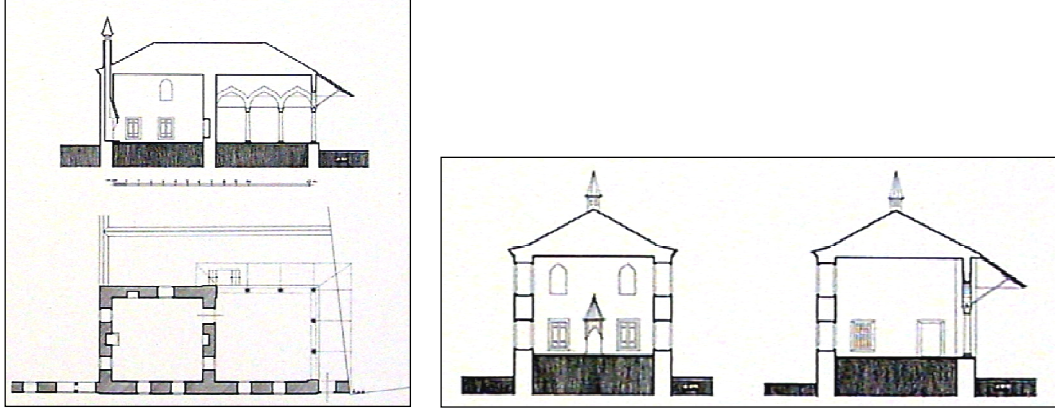

Şekil 4.36: 1964 yılında Haseki İmaretî'nin dış görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

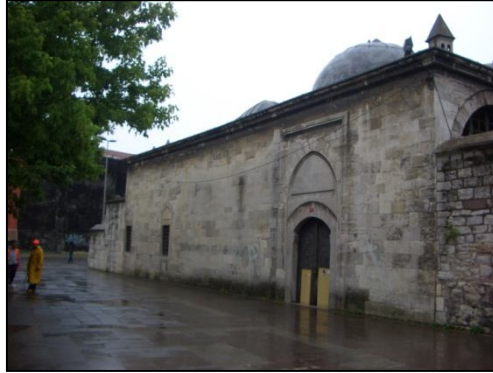

Şekil 4.37: Haseki Sultan İmaretî'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Sıbyan Mektebi, medresenin doğusunda yer almaktadır. İki adet kare planlı yanyana yapıdan oluşmaktadır. Mektebin birinci kısmı açık sütunlu dersane, ikinci kısmı ise kapalı dershanedir. Açık dershanenin caddeye bakan kısmı kapalıdır. Altı, üstlü iki sıra penceresi bulunmaktadır. Binanın önünde, oyun bahçesi olarak kullanılan havuzlu bir alan bulunmaktadır. Kitabenin yeri boş olduğundan mektebin yapılış tarihi net olarak bilinmemektedir. Mektebin yanında, külliye hizmet veren kişilere ve onların aile fertlerine ait olan bir mezarlık bulunmaktadır (Çınar, 2003: 13).

Şekil 4.38: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 yılında çizilmiş Haseki Sultan Sıbyan Mektebi plan ve kesitleri (Taşkıran, 1972: 124)

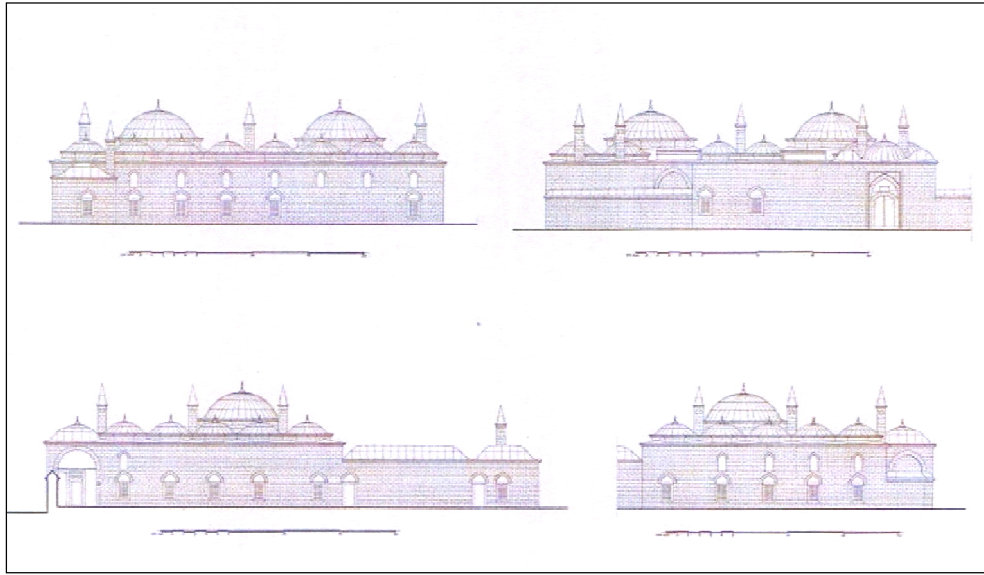
Şekil 4.39: Haseki Sultan Darülfıfâ'nın dış görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.40: Haseki Sultan Sıbyan Mektebi'nin iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Darüşşifa, 1550 yılında tamamlanmıştır. Zaman içerisinde farklı amaçlar için kullanılmış ve kullanış amacına göre de adı değiştirilmiştir. Bir zaman kadınlar hapisanesi olarak, bir süre de hayat kadınlarına meslek edindirme amacıyla kullanılmıştır. 1843'den itibaren hizmet alanı genişlemiş ve memurların çalıştığı kısım ayrılmıştır (Kuban, 1994: 5).

1848 yılında bir müddet boş duran darüşşifa, eklenen bir mutfak ve eczane ile genişletilerek, kimsesiz ve bakıma muhtaç kadınların sığınma yeri ve tedavi oldukları bir merkez haline getirilmiştir. 1869'da Darüşşifa, Zaptiye Müşiriyeti'ne (Eski Polis Teşkilatı) devredilmiş ve bu dönemden sonra bir müddet kadınlar cezaevi olarak kullanılmıştır. Osmanlı mimarisinde türüne rastlanmayan bir düzene sahiptir. Giriş kapısının üstünde kitabe bulunmaktadır. Darüşşifa, iki defa onarılmıştır. Onarım ile ilgili iki kitabesi vardır (Kuran, 1986: 39-43).

Şekil 4.41: Ali Saim Ülgen tarafından 1945 tarihinde çizilmiş, Haseki Sultan Külliyesi darüşşifa cepheleri (Türk Tarih Kurumu Arşivi)

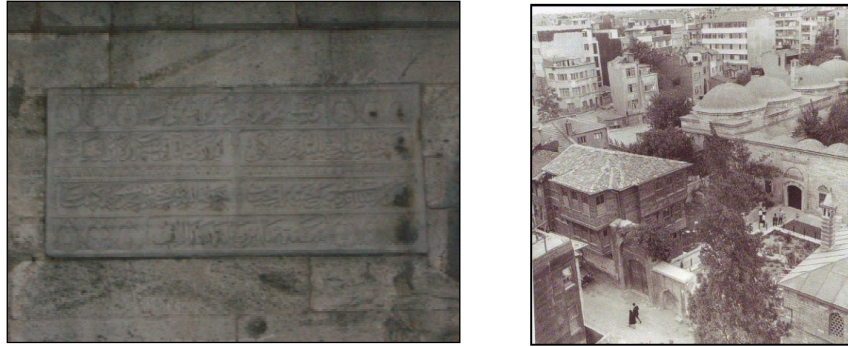

Şekil 4.42: Darüşşifa Görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Çeşme, imaret girişi ve sibyan mektebi girişinin arasında yer almaktadır. 16. yüzyıldan kalmadır ve kesme taştan inşa edilmiştir. Çeşmenin üzerinde, 1766'da tamir gördüğünü gösteren mermer bir kitabe yer almaktadır. Çeşme, klasik tarzda inşa edilmiş ve ayna taşına iki sütunla taşınan yuvarlak kemerli bir kabartma işlenmiştir (Çınar, 2003: 11).

Şekil 4.43: Haseki Sultan Külliyesi Çeşmesi (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.44 (sol): Haseki Sultan Külliyesi Çeşmesi'nin üzerindeki Osmanlıca kitabe (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.45 (sağ): Haseki İmareti Kapısı, imaret aralığı, külliye içinde yer alan konut ve çeşme (Vakıflar Arşivi, 1960)

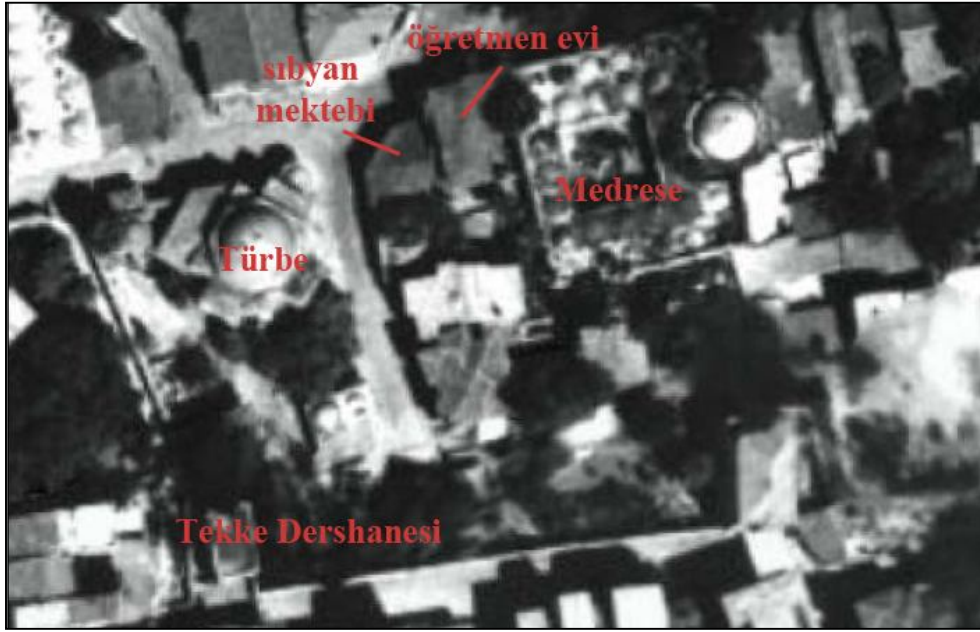
Haseki Külliyesi içinde kalan konut, günümüzde harap durumda olup kullanılmamaktadır (Şekil 4.46).

Şekil 4.46: Külliye içinde bulunan 1S numaralı konutun dış ve içten görüntüleri (Gökçe Ürk, 2010)

4.2.2. Bayram Paşa Külliyesi

Eski bir yeniçeri askerinin oğlu iken, Osmanlı Dönemi'nde yeniçerilikten başlayıp sadrazamlığa kadar yükselmiş olan Bayram Paşa, 17. yüzyılda (1634-35) Mimar Kasım Ağa'ya, Haseki Caddesi üzerinde yer alan 'Bayram Paşa Külliyesi'ni inşa ettirmiştir. Bayram Paşa Külliyesi: medrese, sıbyan mektebi, dükkânlar, tekke; tekke dershanesi, semahane, türbe, sebil, çeşme, şadırvan ve kuyudan meydana gelmektedir (Nayır, 1976: 401).

Şekil 4.47: 1966 tarihli Bayram Paşa Külliyesi hava fotoğrafı (İBB Hava Fotoğrafları, 2007)

Şekil 4.48: 1993 yılında Bayram Paşa Külliyesi'nin görünümü (Tanman, 1994: 102)

Şekil 4.49: 2008 yılında Bayram Paşa Külliyesi'nin genel görünümü (Mehmet Cambaz Fotoğraf Arşivi, 2007)

Bayram Paşa Medresesi, doğu ve güneydoğuya doğru eğimli bir alan üzerine yerleşmiş, altında dükkânların yer aldığı bir terasla doğal zeminden yükseltilmiştir. Haseki Kadın Sokağı üzerinde bulunan kapıdan ulaşılan avluda, bugün bir kuyu ve su haznesi bulunmaktadır. Kare planlı avluyu çevreleyen revaklar ve giriş yönü hariç olmak üzere yer alan hücreler ve dershânenin oluştuğu medresede, kökeni Orhan Bey zamanına uzanan bir plan şemasına sahiptir. Girişin karşısında, simetri aksı üzerinde yer alan dershane, hücre dizilerinin oluşturduğu ana kütlede koparılmıştır. Bu düzenlemeyle kütleler arasında belirgin bir farklılaşma görülmektedir (Nayır, 1975: 403).

Şekil 4.50 (sol): 1975 yılında Haseki Caddesi'nden Bayram Paşa Medresesi dershanesine bakış (Nayır, 1975: 410)

Şekil 4.51 (sağ): 2009 yılında Haseki Caddesi'nden Bayram Paşa Medresesi dershanesine bakış (Gökçe Ürk, 2009)

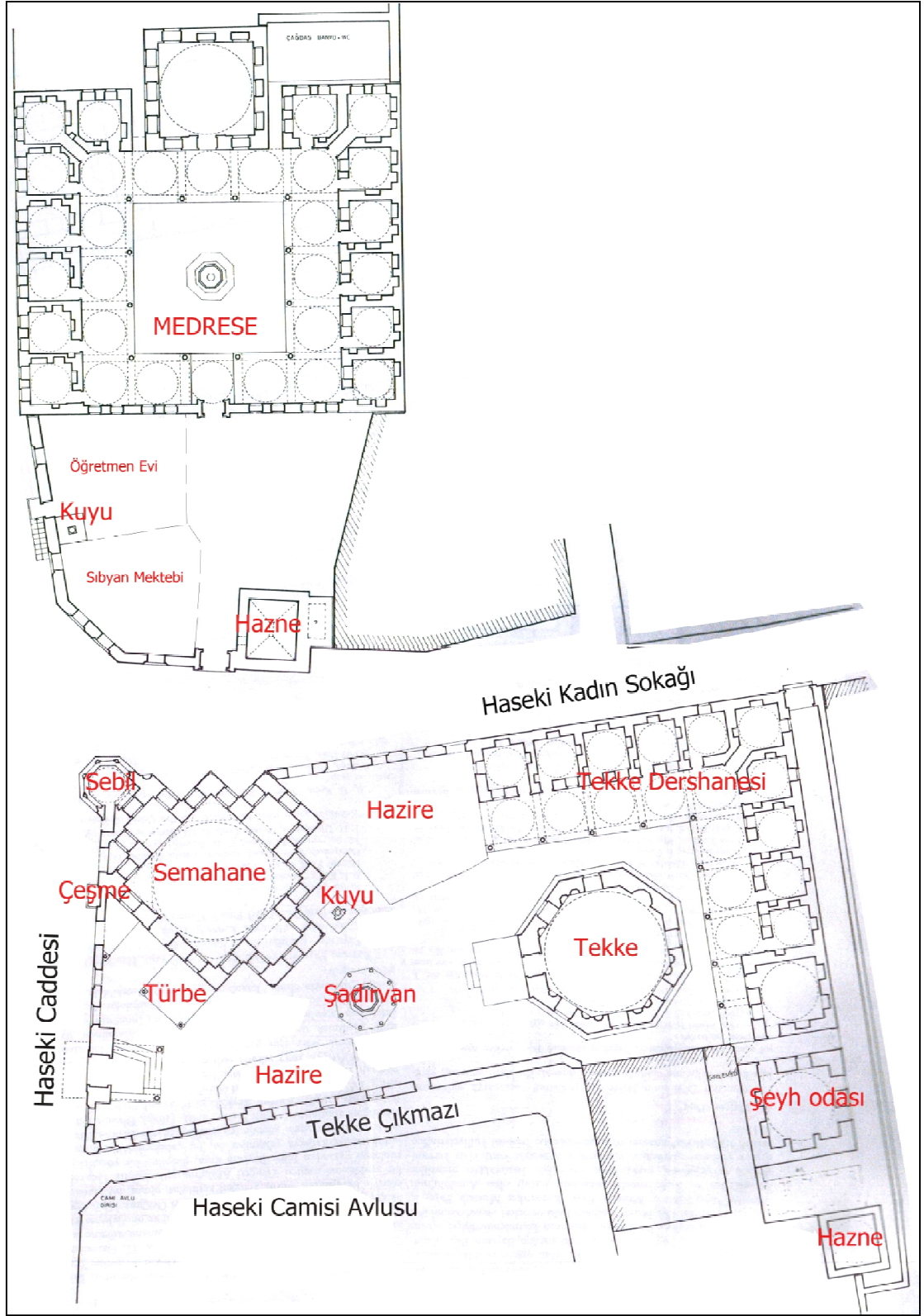
Kare planlı olan dershane, iki katlı pencere düzeniyle aydınlanmaktadır, ancak alt pencerelerinin beşi yerine kitap dolapları yapılmıştır. Eşdeğer nitelikli mekanlar olan

hücrelere, revaklara açılan birer kapıdan ulaşılmaktadır. Her hücrenin bir ocağı, iki-üç dolap nişi ve konumuna göre, revaklara veya dışa açılan bir veya iki penceresi bulunmaktadır (Tanman, 1994: 102).

Medresenin yan duvarı ve alt tarafta dükkânların çatıları üzerinde, üst pencereler açılmamıştır. Pencereler cephe düzeninde ritmik şekilde tekrar eder. Cephe, sekizgen kasnaklı hücre kubbeleri ve aralarında yer alan bacalarla tamamlanmaktadır. Caddeden ancak bir bölümü algılanan dersane, yüksek ve ileri taşan kütleleriyle ağırlık kazanmaktadır. Yapının diğer cephesi giriş yönündedir. Medrese kapısının iki yanında revak pencereleriyle delinen yüzey, geleneksel medrese girişleriyle ortak özellikler taşınmaktadır. Yüksekliğiyle avluya hakim olan dersane kütleleri, revak ve hücre dizisiyle dengeli bir uyum içindedir. Avluda içten ve etkili bir ortam yaratma çabası, kolay kavranabilen boyutlar, kütle oranları ve ritim düzeniyle sağlanmıştır (Nayır, 1975: 403).

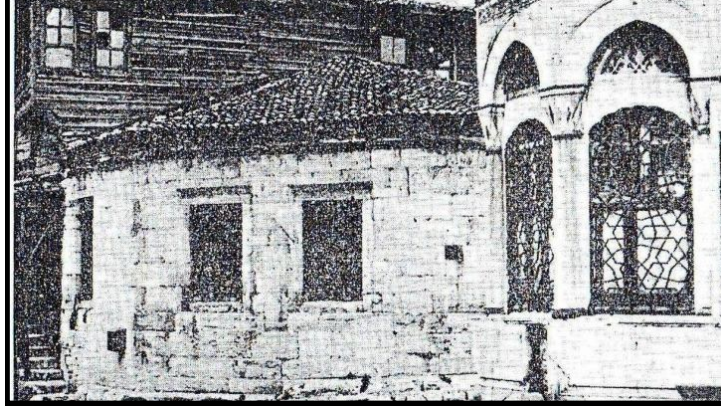

Şekil 4.52: Bayram Paşa Külliyesi'nin görünümü (Mustafa Cambaz Arşivi, 2007)

Şekil 4.53: Bayram Paşa Külliyesi planı (Nayır, 1975: 418)

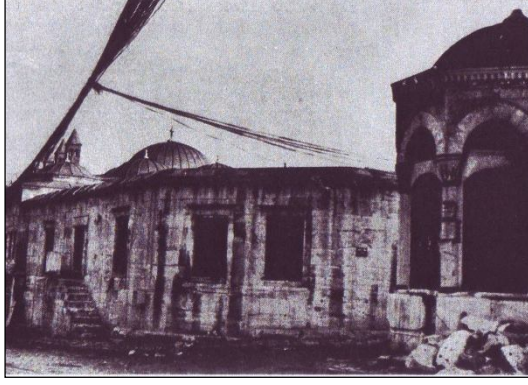
Sıbyan Mektebi, Haseki Caddesi üzerinden başlayan merdivenlerle ulaşılan ve medrese dış avlusunda yer alan, altı penceresi olan giriş bölümü duvarlarının çini, döşemesinin ise ahşap kaplamalı olduğu bilinmektedir. Yıkılmadan önce, yapıya iki katlı 'öğretmen evi' eklendiği ve yapının sokak köşesine yerleştirilmiş, zeminden yükselmiş ve diğer külliye öğelerinden ayrı girişlerle sokağa bağlanmış olduğu bilinmektedir (Nayır, 1975: 404).

Şekil 4.54: Haseki Caddesi tarafından 17. yüzyılda Sıbyan Mektebi'nin görünümü (Aksoy, 1967: 103)

Şekil 4.55: 1950 yılında Bayram Paşa Külliyesi'nin görünümü (Kara, 2008: 107)

Şekil 4.56 (sol): 1975 yılında yıkılmış olan Sıbyan Mektebi'ne çıkan merdivenler ve dış avlu duvarı (Nayır, 1975: 412)

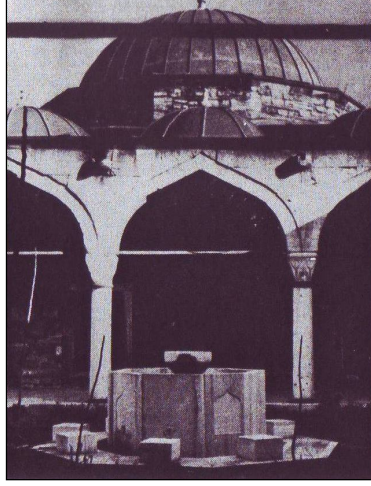
Şekil 4.57 (sağ): 2009 yılındaki Sıbyan Mektebi'nin görünümü, çıkan merdivenler ve dış avlu duvarı (Gökçe Ürk, 2009)

Dükkânlar, doğu yönündeki medrese hücreleri altında yer almakta ve medrese için gerekli alt yapıyı oluşturmaktadır. Dikdörtgen planlı ve tonoz örtülü olan bölmeler, benzer altyapı strüktürlerinde olduğu gibi, döneminde de kurulan vakfa gelir sağlayan ticari birimler olarak kullanılmışlardır (Nayır, 1975: 404).

Şekil 4.58 (sol): 1975 Yılında Haseki Caddesi'nden Bayram Paşa Medresesi ve dükkanların görünümü (Nayır, 1975: 411)

Şekil 4.59 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Medresesi ve dükkanların görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.60: 1975 yılında Bayram Paşa Medresesi avlusundaki şadırvan (Nayır, 1975: 412)

Avlu içinde yer alan yapılardan tekke ve semahane güneybatıda, türbe ve sebil güneydoğuda toplanmıştır. Sokaktan geçenlerin yararlanmaları düşünülerek yerleştirilen türbe ve sebil, tekke bölümüyle dış ilişkileri iyi düzenlenmemişse de, avlu mekanını sınırlayan ve tanımlayan kütleler olarak uyumludurlar (Nayır, 1975: 404).

Şekil 4.61 (sol): 1975 yılında Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin genel görünümü (Nayır, 1975: 415)

Şekil 4.62 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin genel görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Haseki Sokağı'ndan girilen bir aralıkla hücre dizileri arkasından dolaşarak, tekkeye ulaşılmaktadır. Türbeyle ortak olarak kullanılan asıl giriş ise, Haseki Caddesi üzerindedir. Dışta, caddeye doğru çıkan ahşap bir saçak, avlu tarafında kubbeyle örtülen ana giriş, basamaklarıyla avluya bağlanmaktadır. Yapı, 1968-1973 yıllarında Vakıflar İdaresi tarafından restore edilmiştir. 2010 Yılında, Kadınlar Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı tarafından bir kez daha restore edilmiş olup, hâlen kullanılmaktadır (Tanman, 1994: 102).

Şekil 4.63 (sol): 1975 yılı Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin genel görünümü (Nayır, 1975: 413)

Şekil 4.64 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Külliyesi'ndeki türbenin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Sekizgen planlı semâhaneyle, L biçimi çizen hücre dizisinin bir ucuna bitişen tekke, dershanesi ve ondan bir koridorla ayrılan 'şeyh odasından' oluşmaktadır. Dervişlerin barındığı hücreler dışa kapalı, avluya açık olarak tasarlanmış, ancak zorunluluk nedeniyle köşeye bitişik konumdaki hücrelerde pencereler dışa açılmıştır. Kareye yakın planlı hücrelerin duvarlarında nişler bulunmaktadır. Tekkenin yalnız şeyh odasında büyük bir ocak vardır, diğer mekanlar ocaksızdır (Nayır, 1975: 404-405).

Şekil 4.65: 2009 yılında Bayram Paşa Külliyesi hazire ve tekke dershanesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Semâhane, hücrelerin çizdiği L biçimi içinde kalacak şekilde, tekkeye çok yakın olarak yerleştirilmiştir. Kenarların köşelere yakın bölümlerine niş yapılmıştır. Boyut ve onarımlarıyla ağır bir kütle etkisi veren prizmatik altyapıda, iki katlı bir pencere düzeni bulunmaktadır. Semâhanedeki kütlelilik, avlu revaklarının hareketli ve hafif düzeniyle dengelenmektedir (Nayır, 1975: 405).

Şekil 4.66: 2009 yılında Semâhane'nin dış ve iç görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Türbe, mimari özelliklerine bakıldığında, planı ve giriş duvarları hariç olmak üzere, üç kenarı ortasında büyük kenarların üçte biri genişlikte eyvanlarla genişletilmiş bir karedir. Bu eyvanlardan kuzeydoğuda olanına sebil bitişmektedir. Avlu duvarlarının sebil yanındaki başlangıç bölümü, türbenin kuzeydoğu kenarı köşesine bittiğinden, türbeyle duvar arasında, sebile bitişik eyvanın penceresinden geçilen, üçgen planlı bir alan ortaya çıkmıştır. İç mekana katılmayan bölme, sokak üzerine açılan geniş pencereden aşarak, türbe pencereleri aracılığıyla iç mekana bağlanan bir 'hacet penceresi' olarak düşünülmüştür (Nayır, 1975: 405).

Şekil 4.67 (sol): 1975 yılında türbedeki eyvanların ana kütle ile birleşimi görünümü (Nayır, 1975: 414)

Şekil 4.68 (sağ): 2009 yılında Bayram Paşa Türbesi'nin ana kütle ile birleşimi görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

“Giriş önündeki ahşap revak, avlu duvarının eğik oluşu dolayısıyla yamuk biçim almıştır. Ahşap kolonlarda barok özellik gösteren başlıklar bulunmaktadır. Ana hacmi kubbeye örtülmüş bir kare prizma olan türbeye, üç yönden eklenen

eyvanlarla, yapının prizmatik kütle özelliği değişmektedir. Kubbede orijinal kalem işleri dışında medrese ve tekkede boyalı dekorasyon kalmamıştır. Giriş kapısının üstünde yer alan çini tevhit panosuna bitişen yazılı bant duvarları vardır. Lacivert zemin üzerine beyazla yazılı harflerin içindeki sınırlı boşluklar, yer yer kırmızıyla doldurulmuştur. Alçı şebekeli üst pencereleri, 17. yüzyıldan kalan sayılı örneklerdendir. Kare planlı alanı çevreleyen duvarda ve eyvanlarda ayrı desenli pencereler kullanılmıştır.” (Nayır, 1975: 406).

Günümüzde türbe, yapısal durum olarak kötü durumdadır. Eyvanların çatılarında çökmeler ve malzeme eksiklikleri vardır (Şekil 4.66-67).

Şekil 4.69: 2009 yılında Bayram Paşa Türbesi'nin eyvanlarının görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.70: 2009 yılında türbe eyvanının görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Bayram Paşa'nın sandukası, kare alanın ortasında mezarı ise eyvanlarından inilen 'mahzen mezar'¹ denilen bölümünde yer almaktadır. Döşemesi orta bölümünden yükseltelen eyvanlar, türbe için gerekli bir ihtiyacı karşılamak için yapılmıştır (Nayır, 1975: 405).

¹ mahzen mezar: Yer altında, gizli bir bölümde yer alan mezar (Hasol, 2005: 304).

Sebil, biçimi sekizgen planın, dışa açılan beş kenarı su verilmeye uygun pencere ve tezgahla donatılarak, yapının işlevine uygun konumu değerlendirilmiştir. Pencere alınlıklarında ve saçak altında özenli bir mermer işçiliği görülmektedir (Nayır, 1975: 406).

Çeşme, türbe duvarına gömülmüş, sivri kemerli bir niş içinde yerleştirilmiştir. Duvar üzerinde izi olan saçak, günümüze kadar ulaşmamıştır (Nayır, 1975: 407).

Şekil 4.71 (sol): 1975 yılında Sebil girişi, hacet penceresi ve çeşme (Nayır, 1975: 414)

Şekil 4.72 (sağ): 2009 yılında Sebil girişi, hacet pencere ve çeşme (Gökçe Ürk, 2009)

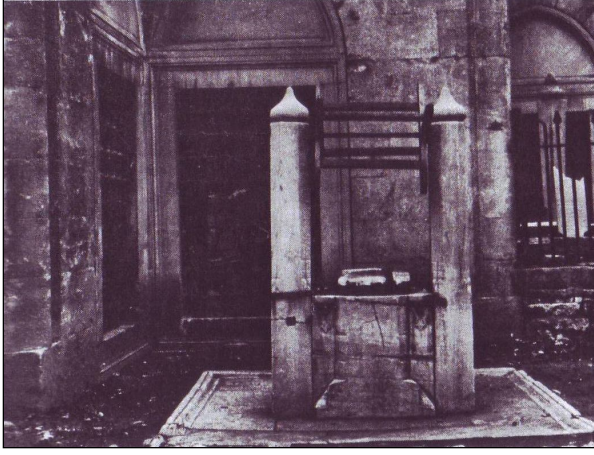

Şekil 4.73: 2009 yılında Bayrampaşa Külliyesi Çeşmesi (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.74 (sol): 1975 Yılında Tekke avlusu; önde şadırvan, arkada semâhane (Nayır, 1975: 413)

Şekil 4.75 (sağ): 2009 Yılında Tekke avlusu; önde şadırvan, arkada semâhane (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.76 (sol): 1975 Yılında Tekke avlusunda bulunan dolaplı kuyu (Nayır, 1975: 415)

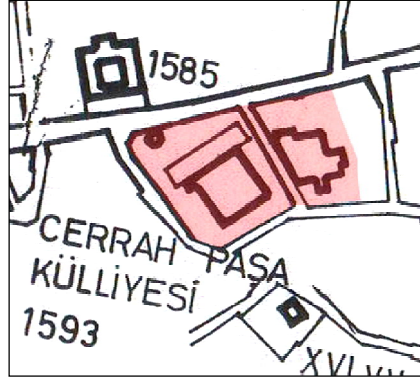
Şekil 4.77 (sağ): 2009 Yılında Bayram Paşa Tekke avlusunda bulunanan dolaplı kuyu (Gökçe Ürk, 2009)

Tekke avlusunda, türbeyle semâhane arasında yer alan şadırvan, sekizgen planlı bir hazne bölümü ve sekiz kolonla taşınan geniş bir saçaktan oluşmaktadır. Türbe yanında bulunan dolaplı kuyuda ise taş işçiliği görülmektedir (Nayır, 1975: 407).

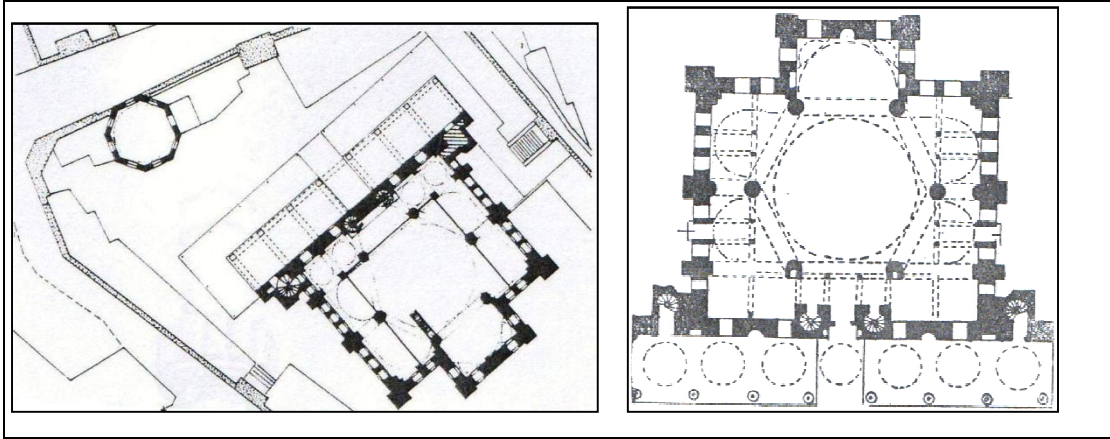
Külliyenin taşıyıcı sistemine bakıldığında, genel olarak yığma olduğu görülmektedir. Örtü temel ögesi kubbe olmakla beraber, tekke dershanesi esas ve yan girişiyle, dükkânlarda tonoz, türbe ve eyvanlarda demir kirişli düz tonoz örtü kullanılmıştır. Medrese ve tekkede kubbeye geçiş ögesi olarak pandantiflerden yararlanılmıştır. Türbe, sebil ve semâhanede ise farklılık göstermektedir. Türbe geçiş ögesi tromplardır. Semâhanede kubbe sekizgen altyapıya oturmaktadır. Sebil kubbesi, dışa açık kenarlarda geçit elemanları olmayan altyapıya oturmakta; türbeye bitişik kenarda ise köşelere atılan kemerlerle alt yapı arasında üçgen yüzeyli tromplar bulunmaktadır. Dış duvarların caddeye bakan yüzeylerinde kesme taş kaplamalı moloz taş, revak ve hücre duvarlarında, horasan harçlı moloz taş konstrüksiyon kullanılmıştır. Yalnız türbede dış kaplamalar tamamen kesme taştır. Medresenin doğu cephesinde ise, horasan harçlı kesme taş duvar örgüsü görülmektedir. Cephe kaplamalarında, revak kemerlerinde ve türbe iç duvarlarında küfeki taşı kullanılmıştır. Kolonlar, şadırvan haznesi, türbe, medrese dershanesi ve semâhane söveleriyle, sebil dış kaplama malzemesi olarak Marmara mermeri kullanılmıştır (Nayır, 1975: 408).

4.2.2.3 Cerrah Paşa Külliyesi

Cerrah Paşa Caddesi ile Adnan Adıvar Caddesi'nin kesiştiği alanda bulunan Cerrah Paşa Külliyesi, III. Mehmed'in sadrazamlarından Cerrah Mehmed Paşa tarafından 1593 yılında yaptırılmıştır. Mimarı, Sinan'ın öğrencisi olan Davut Ağa'dır. Külliye; câmi, türbe, çifte hamam ve çeşmeden oluşmaktadır (Serhadoğlu, 1955: 367).

Şekil 4.78: 1958 Ekrem Hakkı Ayverdi Haritası'nda Cerrah Paşa Külliye Planı (Nayır, 1975: 417)

Şekil 4.79 (sol): Cerrah Paşa Camii ve Türbe planı (Müller-Wiener, 2001: 393)

Şekil 4.80 (sağ): Cerrah Paşa Camii planı (Göktürk, 1965: 3504)

Cerrah Paşa Camii

Cami, geniş bir avlu içinde bulunmaktadır. Planı kare şeklinde olup, kubbesini altı adet kalın fil ayağı üzerinde kemer taşır. Mihrap mahallini dört köşeli bir çıkıntı teşkil eder; bunun üstünde ve iki yanında yarım kubbelere sahiptir (Göktürk, 1965: 3505).

Caminin merkezde hafif basık olan ana kubbesi, sivri kemerler aracılığı ile altı payeye oturmaktadır. Kubbe baskısı kemerler yardımıyla duvarlara aktarılmıştır. Camiyi iç taraftan saran ikinci kat koridorunu kemerler taşınmaktadır. Duvarların dış yüzeylerinde içteki payelerin aksına gelen noktalara, örme payeler konulmuş ve ağırlık bu payelere bindiğinden cephelere bol pencere açılmıştır. Yapının kuzeyinde, sekiz sütunun taşıdığı altı kubbeli son cemaat yeri vardır. Eksendeki girişin üzerini, altı kubbenin ortasında yer alan bir aynalı tonoz örter. Son cemaat yeri, dış avludan daha geniş yapılmıştır ve iki mihrap nişine sahiptir. Kuzeybatıda, kare kaidesi duvar boyunca yükselen minare; kuzeydoğuda ise, caminin ikinci katına geçişi sağlayan üstü kubbe örtülü bir merdiven bulunur. Caminin cümle kapısı en dıştan iki sütunla sınırlandırılmıştır. Girişin iki yanında mukarnashlı nişler, üzerinde de iki satırlı kitabe yer almaktadır. Cümle kapısı üç sıra mukarnashlı bir kuşakla son bulur (Seyhan, 1965: 425)

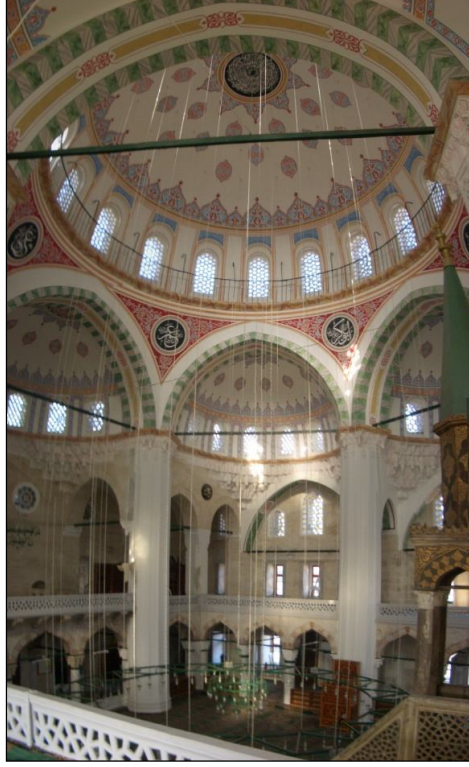
Şekil 4.81: Cerrah Paşa Külliyesi kuzey cephe yönündeki giriş cümle kapısı (Gökçe Ürk, 2010)

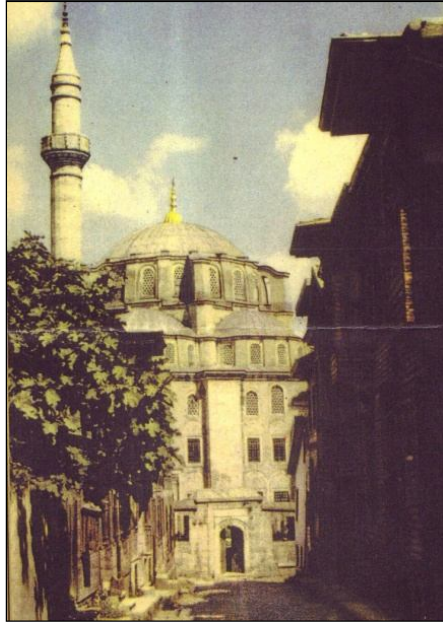
Şekil 4.82: Cerrah Paşa Külliyesi Cümle kapısının üzerindeki kitabe (Köksal, 1965: 425)

Cami, eteğinde 18 penceresi bulunan tek kubbelidir; üç tarafında mermer şebekeli mahfiller vardır. Mahfillerin zarif kemerleri beyaz mermer ve renkli mermer ile örülmüştür. Minaresinin üst kısmı 1894 depreminde zarar görmüş ve tekrar yapılmıştır. Mermer şebekesi ve göbekli minberin mimarisi oldukça göz alıcıdır. Son cemaat yerinin üstünde sekiz sütunun yükseltildiği yedi kubbe vardır. Kubbeler

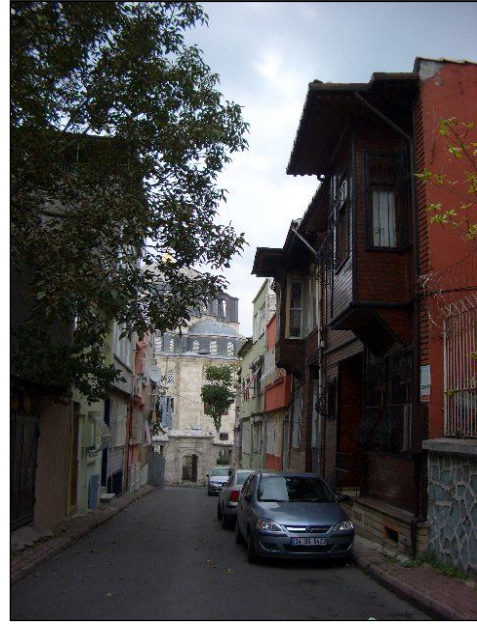
1884'deki büyük depremde yıkılmış ve tamamen çökmüştür. Yalnız sütunlar, gergi ile durmaktadır. Son olarak, 1995 yılında restorasyon geçiren cami, hâlâ kullanılmaktadır (Göktürk, 1965: 3504- 3505).

Şekil 4.83: Cerrah Paşa Camii'nin iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.84: 1925 yılı Cerrah Paşa Camii görünümü (Kartpostallarda İstanbul, 1925: 202)

Şekil 4.85: 2010 yılı Seyit Yakuphan Sokak'tan Cerrah Paşa Camii'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Klasik Osmanlı tarzında olmak üzere ve kesme taştan olan türbenin her yüzünde biri altta, diğeri üstte ikişer pencere yer alır. Alttakiler dikdörtgen ve dövme demir şebekeli, üstekiler ise sivri kemerli ve alçı şebekelidir. Üzeri kubbe ile örtülü olan türbenin içinde Cerrah Paşa ile çocuklarına ait üç ahşap sanduka bulunur (Seyhan, 196: 425).

Şekil 4.86 (sol): 1935 yılı Cerrah Paşa Türbesi'nin cami avlusundan görünümü (Ercüment Ailesi Arşivi)

Şekil 4.87 (sağ): Cerrah Paşa Türbesi'nin camii avlusundan görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Avlunun kuzeybatısında, şadırvan havuzu vardır. Bezemelerden meydana gelen hafif kabarık bir kuşak, havuzu çevreler. Avlunun duvarları kesme taştandır. Daha yüksekçe ve basık kemerli olan kuzeydeki kapının doğusunda altı; batısında ise türbeye kadar dört pencere bulunmakta, bunları türbeye açılan iki pencere, iki niş ile bir açıklık takip etmektedir. Pencerelerin tamamı dövme demir parmaklık ile kapatılmıştır (Seyhan, 2965: 425).

Şekil 4.88: Cerrah Paşa Camii'nin avlusunun görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.89 (sol): Cerrah Paşa Külliyesi'nin panoramik görünümü (Mustafa Cambaz Arşivi, 2007)

Şekil 4.90 (sağ): Cerrah Paşa Caddesi'nden külliye'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

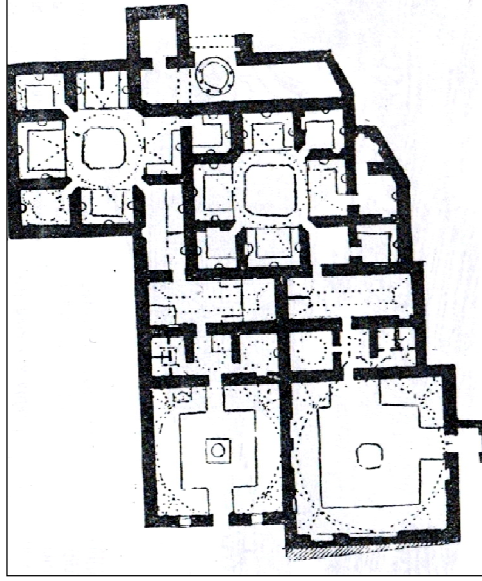

Şekil 4.91 (sol): Cerrah Paşa Camii'nin revak görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

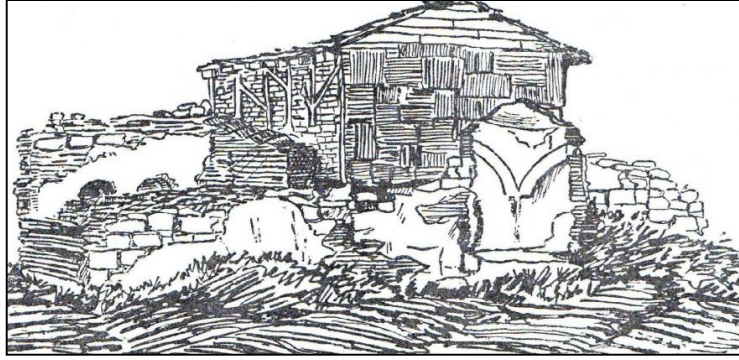
Şekil 4.92 (sağ) :Cerrah Paşa Camii'nin şadırvan görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Hamam

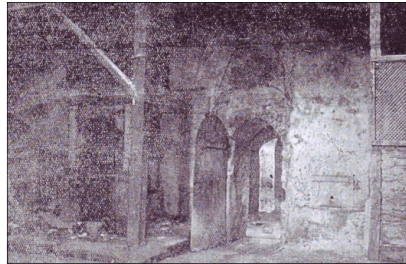
Çalışma alanı sınırları içinde geçmişte yer alan tek hamam, Cerrah Paşa Çifte Hamamı'dır. 1593 yılında yapılmış olan ve Cerrah Paşa Camii'nin doğusunda yer alan hamam, 1944'de yıkılmış ve günümüze ulaşamamıştır (Seyhan, 1964: 3506-3507). Hamam kare planlı ve kubbeli olup, soğukluklarının üç bölümlü olduğu ve sıcaklıklarının da sekizgen kasağa oturan pendentifli kubbelerle örtülü olduğu bilinmektedir (Seyhan, 1964: 425).

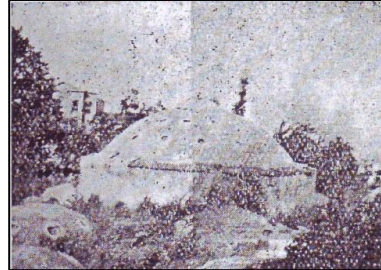
Şekil 4.93: 1933 yılında Dr. A. Süheyl Ünver'in çizimiyle Cerrah Paşa Hamamı (Koçu, 1965: 3506)

Şekil 4.94: 1941 yılında Cerrah Paşa Hamamı enkazı çizimi (Koçu, 1965: 3507)

Şekil 4.95 (sol): Cerrah Paşa Hamamı erkekler tarafı soyunma bölümünün görünüşü (Süheyl, 1933: 4)

Şekil 4.96 (sağ): Cerrah Paşa Hamamı'nın, Cerrah Paşa Camii bahçesinden görünüşü (Süheyl, 1933: 5)

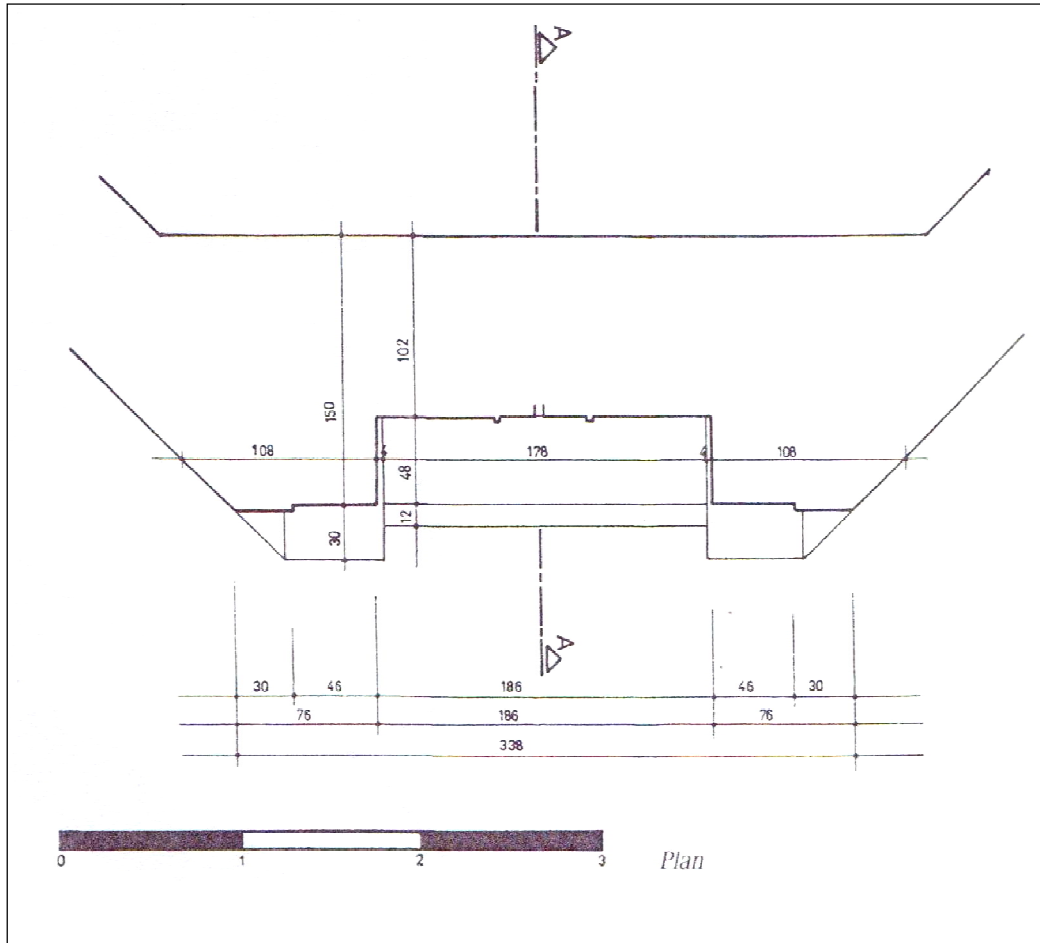
Çeşme

Klasik Osmanlı üslubunda inşa edilmiş tek yüzlü duvar çeşmesi olarak, mezarlık duvarlarına bitişik ve Cerrah Paşa Camii avlusunun köşesinde yer almaktadır. Sivri kemerli çeşmenin nişinde iki servi ile bir vazo içinde, lâle ve karanfil motifi yer alır. Camide doğu duvarında ise, bir giriş kapısı daha bulunmaktadır (İşli, 1965: 418).

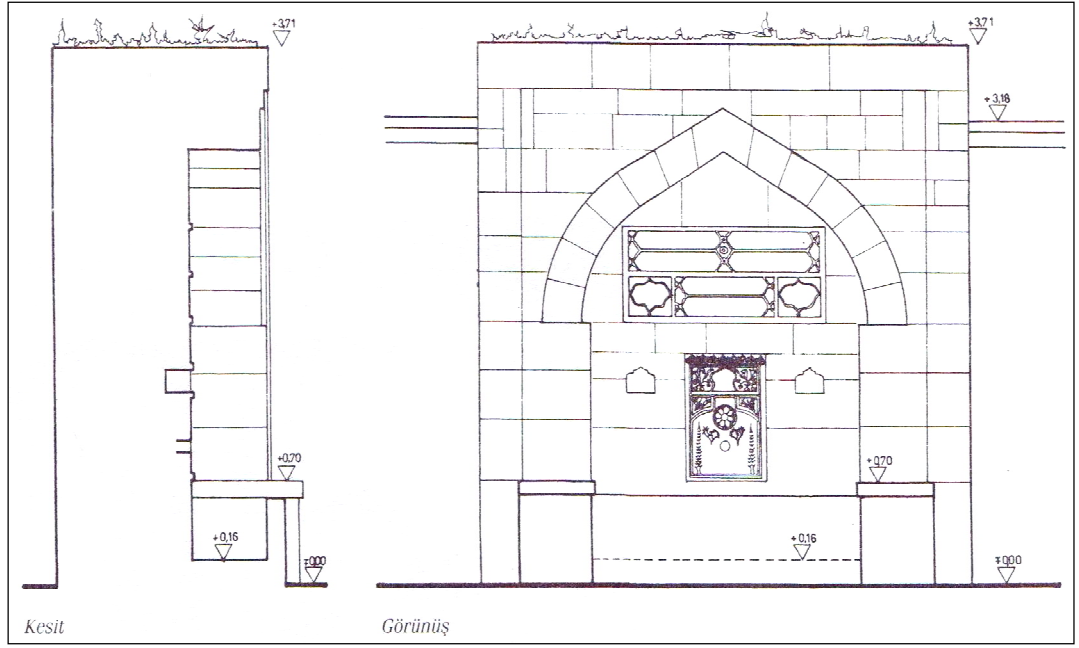
Günümüzde çeşme, Cerrah Paşa Camii'nin avlu duvarında bulunmakta özgün halini korumakta, ancak taş yüzeyinde zamanla oluşmuş patina dikkat çekmektedir.

Şekil 4.97: Cerrah Paşa Caddesi'nden Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.98: Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi Planı (Kara Pilehvarian, 2000: 204)

Şekil 4.99: Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi kesit ve görünüşü (Kara Pilehvarian, 2000: 204)

Şekil 4.100: 1940 yılında Cerrah Paşa Cami ve Çeşmesi (Ercüment Ailesi Arşivi'nden)

4.2.3 Camiler

4.2.3.1 Başçı Mahmut Mescidi

Cevdet Paşa Caddesi'nde yer alan mescid, 15. yüzyılda Fatih'in Başçıbaşı Sinanoğlu Mahmud'a yaptırılmıştır. Kendisi 1494'de vefat etmiş ve mescidinin yakınına defnedilmiştir. 18. yüzyıldan itibaren Gülşeni Tekkesi tevhidhânesi olarak

kullanılmıştır. Mescit özgününde çatılı olarak yapılmıştır. Yapı, yaşanan deprem ve yangın felaketlerinden oldukça zarar görmüştür. Özellikle 1918 yılında yaşanan büyük yangında harabe haline gelmiş ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Tek minaresi ve dört duvarı kalan mescit, 1956 yılında yol çalışması sırasında yıkılmış, fakat 1986 yılında aynı isimle, tam olarak da aslını yansıtmayan betonarme ve tek minareli bir cami inşa edilmiştir (www.fatihmuftuluğu.gov.tr/index.php?option=com_content&view=artic,11. 2010).

Şekil 4.101: Başçı Mahmut Mescidi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.102: Başçı Mahmut Mescidi'nin görünümü (www.fatihmuftuluğu.gov.tr, 11.10)

4.2.3.2 Cambaziye Cami

Cerrah Paşa Camii'nin batı tarafında, Kargı Sokağı'nda yer alan cami Fatih Devri devlet adamlarından Cambaz Mustafa Bey tarafından yaptırılmıştır. Cambaziye Camii'nin 1485 yılından önce yapıldığı bilinmektedir. Başlangıçta mescit olarak inşa edilmiş, daha sonra minber konularak camiye dönüştürülmüştür. Caminin mektebi, medresesi ve tekkesi ile devrinin önemli merkezlerinden biri olduğu bilinmektedir. Medresenin ne zaman yıkılıp yok olduğu ve tekkesinin caminin içinde mi, yoksa

dışarıda müstakil bir yerde mi faaliyet gösterdiği bilinmemektedir. Dışı kâgir, içi ahşap ve çatılı olan cami, 1940 yılında harap olmuş ve 1962 yılında dört duvar, çatı ve yıkık bir minare halindeyken, halkın yardımlarıyla eski temeller üzerine yeniden inşa edilmiştir. 1977 yılında ibadete açılan caminin mihrabı, minberi, kürsüsü beyaz ve renkli mermerden yapılmıştır (www.fatihmuftuluğu.gov.tr, 11. 2010).

Şekil 4.103(sol): Cambaziye Camii'nin Kargı Sokak'tan görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.104(sağ): Kazım Bey Çeşmesi ve mezarlığın Kargı Sokak'tan görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

7,20 m.'ye , 7,95 m. ebadında olan caminin 4,20 m. derinliğinde son cemaat yeri vardır. Doğusunda yer alan minarenin kaidesi eski olup, kesme taştan yedi kenarlı olarak yapılmıştır. Gövdesi tuğladandır. Yanında yer alan mezarlıkta pek çok ünlü kişi yatmaktadır. Bunların başında; Lale Devri'nin meşhur şairlerinden Seyyid Vehbi ile Müverrih, Müderris Müellif ve Şair Keçecizade İzzet Molla gelmektedir. Mezarlıktaki en eski taş ise, ilk yeniçeri ağası Yusuf Ağa'ya aittir. Mezarlığın önündeki sokağa bakan çeşme, Keçecizadelere Kazım Bey'in hayratı olup, 'Kazım Bey Çeşmesi' diye bilinir. Kitabesi, Türk hat sanatının önemli hattatlarından Hattad Vahdeti Efendi'ye aittir (www.fatihmuftuluğu.gov.tr, 11. 2010).

Şekil 4.105: Cambaziye Cami'nin iç görünümü (www.fatihmuftuluğu.gov.tr, 11. 2010)

4.2.4 Medreseler

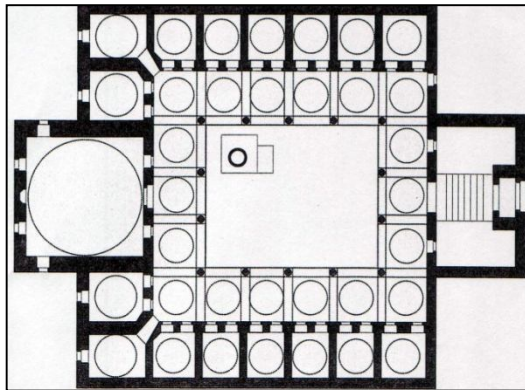
4.2.4.1 Gevher Sultan Medresesi

Haseki Medresesi ve Bayram Paşa Medresesi dışında, çalışma alanında bulunan Gevher Sultan Medresesi, Cerrah Paşa Caddesi üzerinde (kapı numarası:46, 1105 ada 4 parsel, kod numarası: 14A) yer almaktadır. Sultan II. Selim'in kızı, Piyale Paşa'nın eşi Gevher Sultan tarafından 1568'de inşa ettirilmiştir (Müller-Wiener, 2001: 360).

Mimarı kesin olarak bilinmese de, medresenin Davut Ağa'nın mimarbaşlığı zamanında inşa edildiği düşünülmektedir. Kare planlı 15 medrese odası, avlunun etrafında sıralanmıştır. Daha önceden girişin karşısında kare planlı ve yanlarda avluya açılan iki penceresi olan dershaneler bulunmaktaydı (Kütükoğlu, 2000: 288).

1900'lü yıllara kadar düzenli eğitim yapıldı. 1914 yılında harabe durumda olan medrese, 1918 yılında asker için yemek pişirilen bir yerdi. 1970'li yıllarda restore edilip, Tıp Tarihi Enstitüsü'ne tahsis edildi. Bir süre Tıp Tarihi Anabilim Dalı Araştırma Merkezi ve Süheyl Ünver Arşivi olarak faaliyet gösterdi. 2005 yılından bu yana, bir dernek tarafından misafirhane olarak düzenlenerek, İstanbul'da kalacak yeri olmayan hasta yakınlarına konaklama imkanı vermektedir (Kurşun, 2010: 173).

Günümüzde medrese odaları: yatak odaları, yemek ve dinlenme salonları, ıslak mekanlar (mutfak, çamaşırhane, tuvalet) olarak kullanılmaktadır. Yatak odası olarak kullanılan medrese odalarında, orijinal olarak korunmuş ocaklar da kullanılmaktadır.

Şekil 4.106: Gevher Sultan Medresesi'nin planı (Kurşun, 2010: 177) ve 1944 yılında Cerrah Paşa Caddesi'nden Gevher Sultan Medresesi'nin görünümü (Ercüment Ailesi Arşivi)

Şekil 4.107: 1945 yılında Cerrah Paşa Caddesi'nden Gevher Sultan Medresesi'ne bakış (Müller-Wiener, 1945: 360)

Şekil 4.108: 1950 yılında Gevher Sultan Medresesi ve çevresinin görünümü (Anıtlar Yüksek Kurulu 135 nolu dosya Arşivi)

Şekil 4.109 (sol): Gevher Sultan Medresesi'nin Cerrah Paşa Caddesi'nden görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.110 (sağ): Gevher Sultan Medresesi'nin ana giriş kapısının iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.111 (sol): Gevher Sultan Medresesi'nin iç avlu görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.112 (sağ): Gevher Sultan Medresesi'nin ıslak mekanlarının bulunduğu bölüm (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.113 (sol): Gevher Sultan Medresesi'nin yemek salonundan görünüm (Gökçe Ürk, 2010)

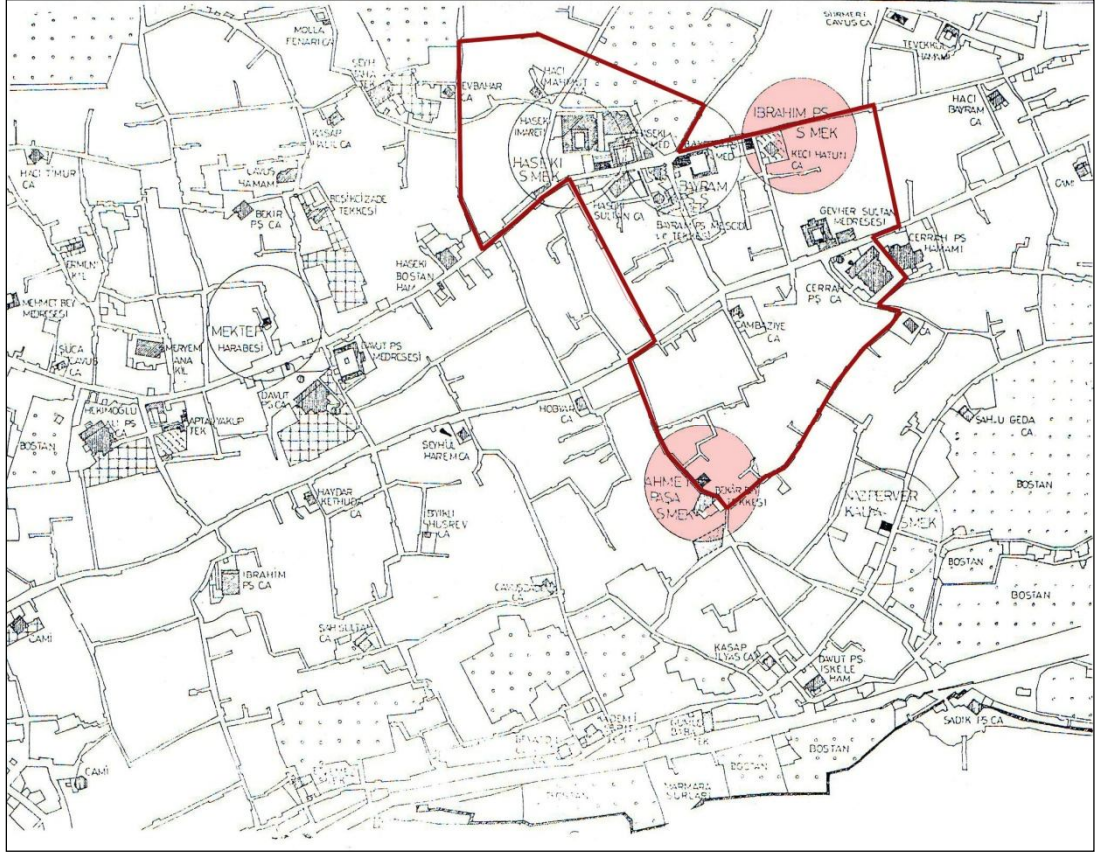

Şekil 4.114 (sağ): Gevher Sultan Medresesi'nin öğrenci odalarının iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.115: Gevher Sultan Medresesi'nin öğrenci odalarında bulunan ocak (Gökçe Ürk, 2010)

4.2.5 Sıbyan Mektepleri

Şekil 4.116: 16.yüzyıl'da Çalışma Alanı (Ayverdi, 1958: 101)

Çalışma alanında Haseki Külliyesi ve Bayram Paşa Külliyesi'nin içinde bulunan sıbyan mektepleri haricinde, Haseki Caddesi üzerinde İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi (13 A kodlu, 1129 ada, 41 parselde bulunan) ve Yokuş Çeşme Sokak üzerinde yer alan, Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi (23 A kodlu, 2390 ada, 3 parsel) bulunmaktadır.

4.2.5.1 İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi

Haseki Caddesi ile Nakşi Sokağı'nın kesiştiği yerde, Geyici Hatun Camii karşısında bulunmaktadır. 17.Yüzyılda Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılmıştır. Fatih döneminin mimarlarından Davut Ağa'nın öğrencisi Kazım Ağa tarafından inşa edilmiştir (Aksoy, 1967: 102).

Yapı, yığma olup kesme taştan inşa edilmiştir. Dört bir cephesinde pencere ve dövme demirden yapılmış parmaklıklar bulunmaktadır. Günümüzde harabe durumda olup, kullanılmamaktadır.

Şekil 4.117: Haseki Caddesi üzerinden İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin kuzey cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.118: Haseki Caddesi üzerinden İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin doğu cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.119: İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin batı cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.120: İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin güney cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.121: İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi'nin iç görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

4.2.5.2 Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi

Cerrah Paşa semtinde, Yokuş Çeşme Sokağı'nda bulunmaktadır. 16. yüzyılda Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır (Aksoy, 1967: 104).

İki katlı yığma yapıda, düzensiz ince yonu taşın üzeri sıvalıdır. Sokak cephesi üzerinde kuş evi ve giriş kapısının batı yönünde dua yazılı kitabe bulunmaktadır. Ahşap çatı ile örtülü olan bu sıbyan mektebine arazi konumundan ötürü dışarıdan taş bir merdivenle çıkılmaktadır. Kuzeyinde küçük bir mezarlık alan bulunmaktadır. Uzun süre polis karakolu olarak kullanılmış olup, günümüzde harabe durumdadır.

Şekil 4.122: Yokuş Çeşme Sokak'tan Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.123 (sol): Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin Kapısı üzerindeki kitabe (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.124 (sağ): Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin Cephesinde bulunan kuş evi (Gökçe Ürk, 2009)

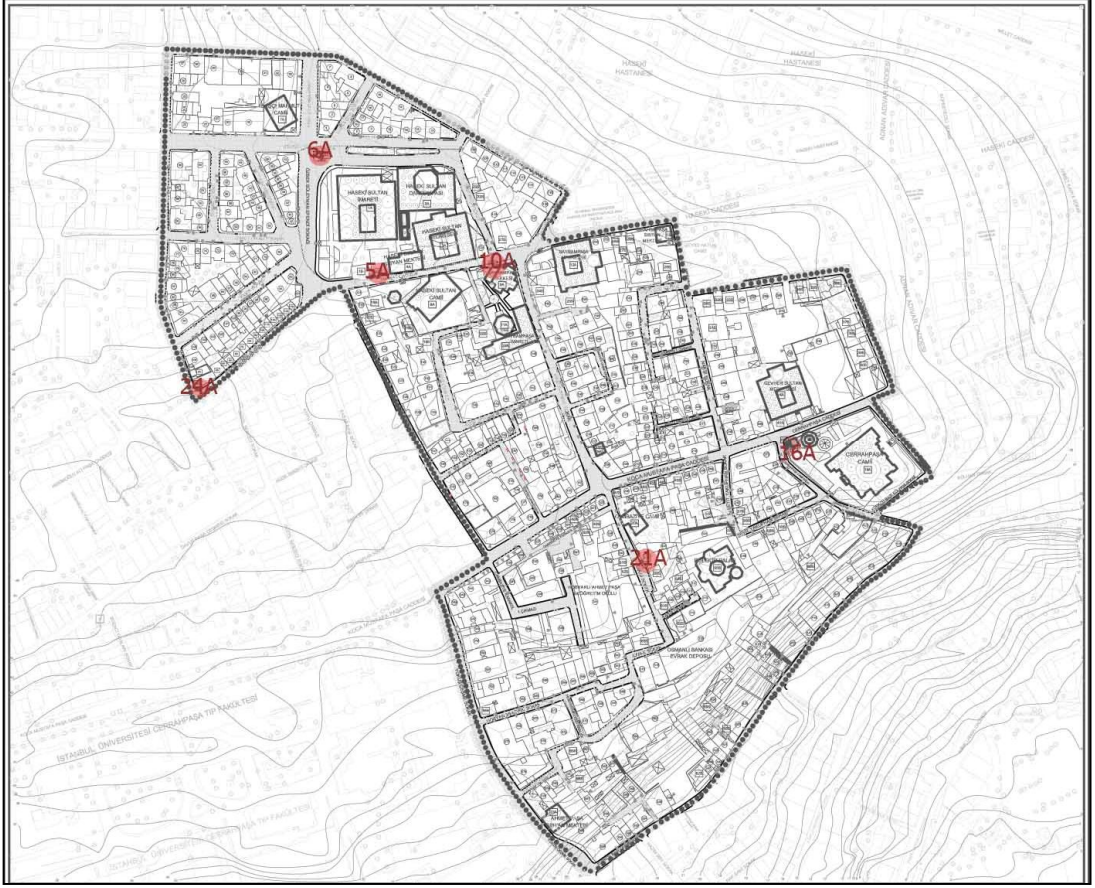

Şekil 4.125: Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi'nin yanında bulunan mezarlık (Gökçe Ürk, 2009)

4.2.6 eşmeler

Çalışma Alanında 6 adet eşme bulunmaktadır. Bunlardan 4 tanesi bağımsız olup, 2 tanesi duvara gömülmüş olarak külliye ve tekke duvarlarında yer almaktadır. Bunlar;

- 5A kodlu Haseki Sultan Külliyesi eşmesi; Haseki Caddesi üzerinde bulunan, Haseki Sultan Külliyesi'nin duvarında yer alır (haritada 1808 ada, 7 parsel).
- 6A kodlu Bahı Hacı Mahmut eşemesi; Cevdet Paşa Caddesi ile Özbek Süleyman Efendi Sokağı'nın keşiştiğı köşede yer alır (haritada 1808 ada, 1 parsel).
- 10A kodlu Bayram Paşa eşmesi; Haseki Caddesi üzerinde bulunan, Bayrampaşa Tekkesi'nin duvarında yer alır (haritada 1132 ada, 54 parsel).
- 16 A kodlu Cerrah Paşa Külliyesi eşmesi; Cerrah Paşa Caddesi ile Cerrah Paşa Cami Sokağı'nın keşiştiğı köşede yer alır (haritada 1107 ada, 2 parsel).
- 21 A kodlu Cerrah Paşa Kazım Bey eşmesi; Koca Mustafa Paşa Caddesi ile Kargı Sokağı'n keşiştiğı köşede yer alır (haritada 2390 ada, 29 parsel).
- 24A kodlu eşme; Tefik Fikret Sokağı ve Haseki Caddesi'nin keşiştiğı köşede yer alır (haritada 1814 ada, 16 parsel).

Şekil 4.126: Kırmızı renk ile gösterilen, çalışma alanında bulunan çeşmeleri gösteren anahtar pafta (Gökçe Ürk, 2010)

4.2.6.1 Başçı Hacı Mahmut Efendi Çeşmesi:

Özbek Süleyman Efendi Sokağı ile Cevdet Bey Caddesi'nin kesiştiği noktada yer alan çeşme 1803 yılında yapılmıştır. Bir meydan çeşmesi niteliğinde olup kesme taştan yapılmıştır (Öztürk, 2011: 9).

Şekil 4.124 (sol): Ercüment Arşivi'nde yer alan Başçı Hacı Mahmut Efendi Çeşmesi'nin 1947 tarihli fotoğrafı (Öztürk, 2011: 10)

Şekil 4.128 (sağ): Başçı Hacı Mahmut Efendi Çeşmesi görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

4.2.6.2 Cerrah Paşa Kazım Bey Çeşmesi

Kargı Sokağı üzerinde bulunan ve 1859 yılında yaptırılmış olan çeşme, Gevher Sultan Camii'nin mezarlık duvarının üzerinde yer almaktadır. Çeşme, ampir biçimin etkisinde askı çelenkler/girlandlar, meşaleler, ok, kılıç, top, tüfek gibi askerlikle ilgili motifler, Barok ve Rokoko çiçekler, yapraklar ile süslü beyaz mermer bir yüzeyden oluşmaktadır (Peliehvorian, 2000: 131).

Şekil 4.129: 21 A kodlu, Cerrahpaşa Kazım Bey Çeşmesi (2390 ada, 29 parsel) (Gökçe Ürk, 2009)

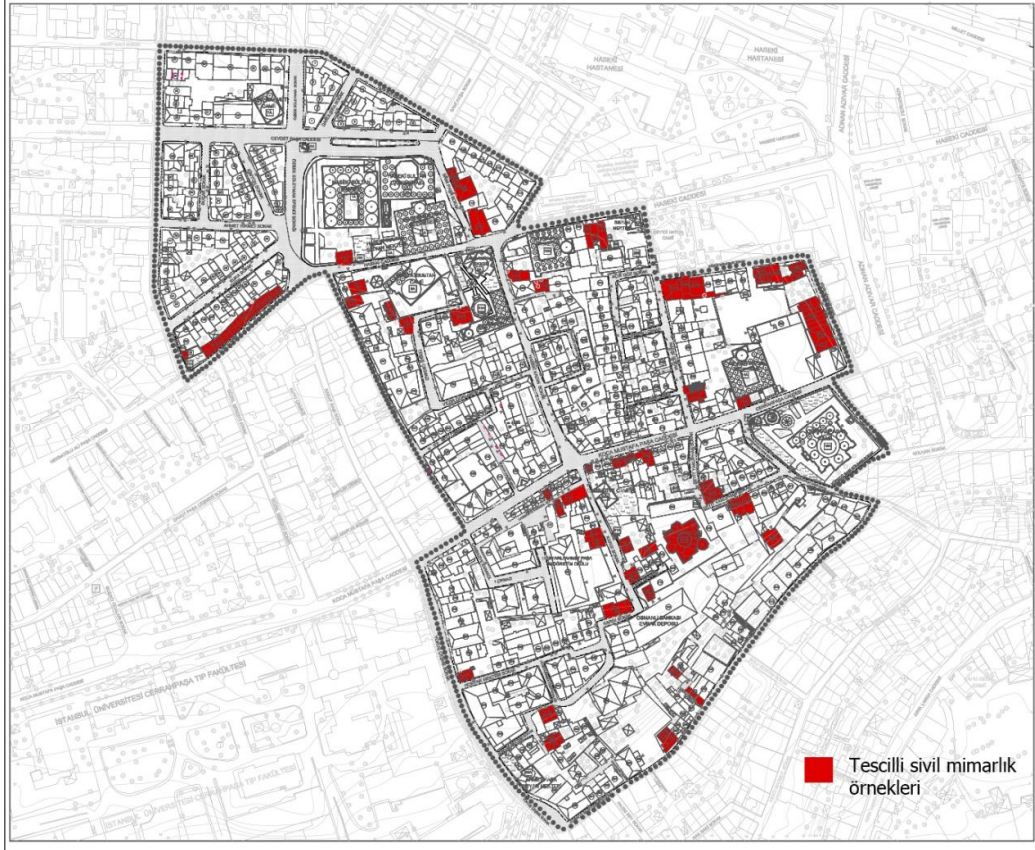
Şekil 4.130: 24A kodlu çeşme (1814 ada, 16 parsel) (Gökçe Ürk, 2009)

4.3 Alandaki Sivil Mimarlık Örnekleri

4.3.1 Genel Özellikler

Çalışma alanında 69 adet tescilli sivil mimarlık örneği bulunmaktadır (Şekil 4.128). Bu yapılar, '0S' kodlaması ile pafta üzerinde yer almaktadır. '0' rakamı sivil mimarlık örneklerinin sıralaması için; 'S' ise, sivil mimarlık örneklerini temsilen kullanılmıştır. %25'i iki katlı olan bu yapıların, %30'u ahşap strüktürlü, % 20'si karkas strüktürlü ve %71'i de kırma çatılıdır. Yapısal durum olarak %5'i harap

durumda, %4'ü yıkılmış ya da %7'si restorasyon geçirmiştir. Tescilli sivil mimarlık örneklerinin dışında, bu çalışma sırasında %20 oranında henüz tescillenmemiş ancak tescille önerilebilecek nitelikte sivil mimarlık örnekleri olduğu saptanmıştır.. Bunların yapısal durumları da %60 strüktür ve malzeme bozulması yok veya az malzeme bozulması var, %25 strüktürel olarak kısmi, malzeme olarak ileri sorunları olan, %15 strüktür ve malzeme ileri sorunları olan bulunmaktadır (Şekil 4.131-132-133-134) .

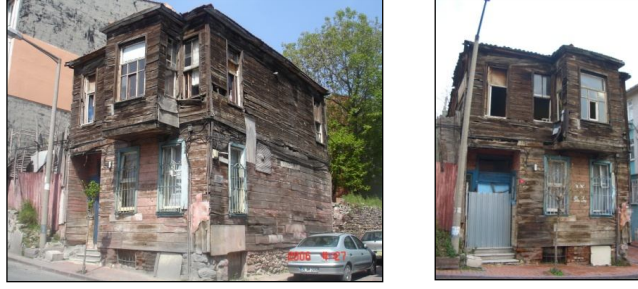
Şekil 4.131: Çalışma alanındaki tescilli 69 adet sivil mimarlık örneğinin alan içindeki dağılımı (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.132(sol): Nakşi Sokak'ta bulunan, 262 kodlu tescilsiz, orta yapısal duruma sahip yapının görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.133 (sağ): Kürkçü Başı Çeşme Sokak'ta bulunan, 406 kodlu tescilsiz, harap yapısal duruma sahip yapının görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.134: Kırkçü Başı Çeşme Sokak'ta bulunan, 406 kodlu tescilsiz, harap yapısal duruma sahip yapının görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.135 (sol): Kargı Sokak'ta bulunan, 52S kodlu yapı (yanındaki 51S kodlu yapıda yaşayanların çektiği fotoğraf, 2006)

Şekil 4.136 (sağ): Kargı Sokak'ta bulunan, 52S kodlu yapının 2010'da yıkılmasından sonraki görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.137'de görüldüğü gibi, Haseki Bölgesi çalışma alanındaki tespitler sırasında yıpranmış ve yıkılmış sivil mimarlık örnekleri ile boş alanlar ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.137: Nakşi Sokak'ta bulunan 42S kodlu yapının yıkılmadan önceki sokak silüetindeki görünümü (İBB, 2007)

Şekil 4.138: Nakşi Sokak'ta bulunan, 42S kodlu yapının yıkıldıktan sonraki görünümü (Gökçe Ürk, 2009)

Şekil 4.139’de görüldüğü gibi, günümüzde yıpranmış olan yapılara restorasyon önerisinde bulunulmuş ve farklı kullanımlar düşünülmüştür.

Şekil 4.139(sol):Küçük Mühendis Sokak’ta bulunan, 38S kodlu yapının doğu cephesi (Kurul dosya resmi, dosya no:534, 1945)

Şekil 4.140 (sağ): Küçük Mühendis Sokak’ta bulunan, 38S kodlu yapının 2010’daki görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Çalışma alanındaki sivil mimarlık örneklerinin en önemlisi; 19.yüzyılın ikinci yarısında mimar Giulio Mongeri tarafından yapılmış olan ve döneminin batılılaşma etkisindeki mimarlık özelliklerini yansıtan, Bulgur Palas’tır (Şekil 4.141).

Şekil 4.141: Bulgur Palas’ın görünümü (www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr, 10. 2010)

Bulgur Palas, Cerrah Paşa Bölgesi’nde yer almaktadır. Girişi Kargı Sokağı üzerinde bulunan yapı, günümüzde Osmanlı Bankası’nın arşivi olarak kullanılmaktadır.

Bulgur Palas ile ilgili olarak iki farklı rivayet vardır. Birincisi: inşası bitmemiş bu bina, savaş yıllarında bulgur ticaretinden zengin olan bir tüccara aittir. Kurtuluş Savaşı sonrasında, Mustafa Kemal Hükümeti'nin eline geçer ve onlar da binayı Osmanlı Bankası'na bağışlarlar. İkincisi rivayet ise; Osmanlı Bankası'nın zengin bir müşterisinin iflas ettiği ve inşasını bitiremediği binayı borçları karşılığı olarak Osmanlı Bankası'na devrettiğidir (Yenal, 2001: 151-52).

Bu rivayetlerin dışında arşiv belgelerinden, Haziran 1921'de Dillizade Emrullah Kardeşler Şirketi'nden Hacı Ahmedzade Selim Nuri Bey'in İnebolu ve Samsun'daki mallarına karşılık Osmanlı Bankası'na senet kırdığı ve borcunu kefil olan Bolu Mebusu Mehmed Habib Bey, kendisine ait Bulgur Palas'ı ipotek ettiği anlaşılmaktadır. Banka, binanın bitmemiş haliyle ipotegini kabul eder. Ekim 1921'de, banka alacağının bir kısmını tahsil etmek amacıyla Dillizade Emrullah Kardeşler Firması'nın İnebolu'daki deposundaki iplik üreten eden 48 kasanın satışını ister. Osmanlı Bankası, Mart 1922'de Habib Bey'in eşi Fatma Bediye Hanım'a eşi adına kredi tahsis eder. Alınan bu kredinin karşılığı yine Bulgur Palas'tır. İki ay sonra talep üzerine, kredi tahsis edilir. Mart 1925'de, Osmanlı Bankası tarafından, Fatma Bediye Hanım'ın Bulgur Palas'ı Hacı Ahmedzade Selim Nuri Bey'e tütün depolaması için 1.500 liraya kiralandığı öğrenilir. Üstelik diğer yandan bina, Krum Çapraçilov isimli bir Bulgar firmasına daha kiralanmıştır. Aynı yılın Ekim ayında, bankanın talebi üzerine arsa ve binanın sınırları belirlenir ve 28 Ocak 1926 günü bina ve bostan Tapu Kadastro'nun belirlediği fiyattan açık arttırmaya çıkarılır. Osmanlı Bankası, ihalenin sonuçlanması için iki aylık bir süre verir. 1926 yılının sonuna gelindiğinde, Osmanlı Bankası Fatma Bediye Hanım hakkında yasal prosedürü işleme koyar (www.obarsiv.com, 08. 2010).

Böylece Osmanlı Bankası son ihaleden sonra, binaya sahip olmuştur ve bu tarihten itibaren alınan haksız kiraları talep eder. Binayı devralan banka idaresinin 21-23 Aralık 1926 tarihleri arasında Bulgur Palas hakkında aldıkları yönetim kurulu kararları şunlardır:

- Fatma Bediye Hanım'ın borcu ve Bulgur Palas'ın Osmanlı Bankası'na geçişinin muamele parası karşılığı olarak Bulgur Palas'ı sayması;
- Kalan borcu için, sahibi bulunduğu diğer mülklerin peşine düşülmesi. İçindeki kiracının kontratının Osmanlı Bankası adına yenilenmesi;

- Binanın sanatoryum veya hastane olarak kullanılması.

Bulgur Palas'ın inşaatının tamamlanması ve kullanılır getirilmesi için çalışmalar başlar, ancak Bulgur Palas'ın sanatoryum veya hastaneye dönüştürülmesi hiçbir zaman gerçekleştirilemez (www.obarsiv.com,11. 2010).

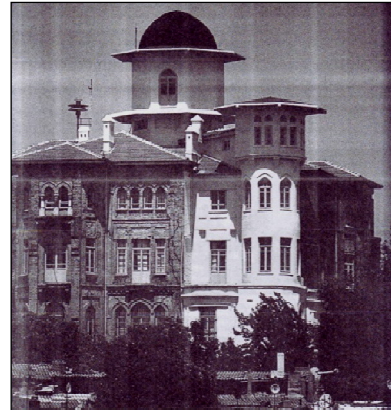
Şekil 4.142: Bulgur Palas'ın Marmara Denizi tarafından silüeti (Erdem, 2000: 50)

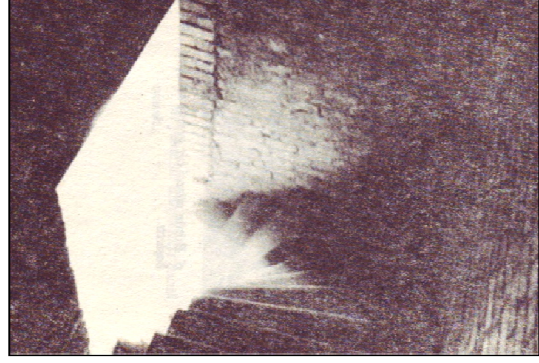
Şekil 4.143: Bulgur Palas'ın batı kuzey cephe görünümü (www.obarsiv.com,11. 2010)

Şekil 4.144(sol): Bulgur Palas'ın batı cephesinin görünümü (Erdem, 2000: 51)

Şekil 4.145 (sağ): Bulgur Palas'ın güney cephesinin görünümü (Erdem, 2000: 52)

Şekil 4.146(sol): Bulgur Palas'ın doğu cephesinin görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

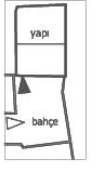
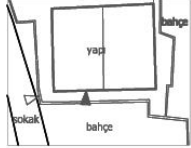

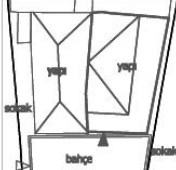
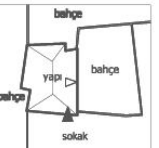
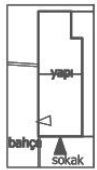

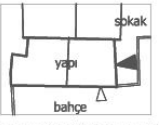
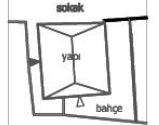
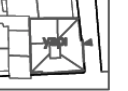
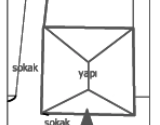

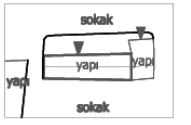
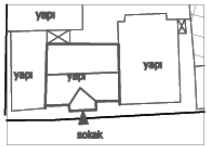
Şekil 4.147(sağ): Bulgur Palas'ın iç merdivenlerinin görünümü (Erdem, 2000: 53)

4.3.2 Tipolojiler

Çalışma alanına özgün karakterini veren tipolojiler iki bölümde toplanmaktadır. Bunlar: yapının çevre ile ilişkileri (konum tipolojisi, yapı giriş ilişkileri vb. tipolojisi, çıkma tipolojisi) ve mimari özellikleri ile ilgili tipolojilerdir. (çıkma, kapı ve pencere tipolojisi)

4.3.2.1 Yapının çevre ile ilişkileri ile ilgili tipolojiler

Konum tipolojisine bakıldığında, parsellerin bitişik nizamda bir değer sergilediği görülmektedir. Parseller üzerinde yapıların konumlanmalarına bakıldığında ise, önden ve yandan girişli olarak iki grup yapı bulunmaktadır. Önden ve yandan girişli olanlarsa bahçeli ve bahçesiz olarak iki grup olarak ayrılmaktadır. Bahçeli girişli olanlar, sokaktan-yapıya, yapıdan-bahçeye (Kürkçü Başı Çeşmesi 5.Çıkması no:386) girişli ve sokaktan-bahçeye, bahçeden yapıya girişli (Cerrah Paşa Cami Sokak no:60S) olarak değerlendirilmektedir. Bahçesiz olanlarsa, yapının konumuna göre sınıflandırılmıştır. Yapının konumu da ara konumlu (Başçı Mahmut Sokak no:159) ve köşe konumlu (Nakşi Sokak no:30S) olarak iki grupta toplanmıştır. Bahçeli olarak en çok rastlanan konum önden girişli olup, sokaktan-yapıya, yapıdan bahçeye girişli bir düzen oluşturmaktadır (Şekil 4.148).

		KONUM TİPOLOJİSİ				
		ÖNDEN GİRİŞLİ			YANDAN GİRİŞLİ	
BAHÇELİ	SOKAKTAN-BAHÇEYE BAHÇEDEN-YAPTYA GİRİŞLİ	 CERRAHPAŞA CAMİİ SOKAK:60S	 KÜRKCÜ BAŞI ÇEŞMESİ 3.ÇIKMAZI NO:404	 HOBYAR MEKTEBİ SOKAK NO:383	 BAŞÇI MAHMUT SOKAK NO:18S	 BAŞÇI MAHMUT SOKAK NO:130
	SOKAKTAN-YAPTYA YAPIDAN-BAHÇEYE GİRİŞLİ	 KÜRKCÜ BAŞI ÇEŞMESİ 5.ÇIKMAZI NO:386	 KÜRKCÜ BAŞI ÇEŞMESİ 5.ÇIKMAZI NO:409	 KÜRKCÜ BAŞI ÇEŞMESİ 3.ÇIKMAZI NO:69S	 BEKÇİ HASAN ÇIKMAZI NO:221	 CAMBAZIYE KARAKOL 1. ÇIKMAZI NO:385
BAHÇESİZ	YAPININ KONUMUNA GÖRE KÖŞE KONUMLU	 NAKŞİ SOKAK NO:30S	 HASEKİ KADIN SOKAK NO:183	 KARGI SOKAK NO:82S		
	ARA KONUMLU	 HOBYAR ÇIKMAZI SOKAK NO:189	 HOBYAR MEKTEBİ SOKAK NO:373	 HOBYAR ÇIKMAZI SOKAK NO:159		
		 BAŞÇI MAHMUT SOKAK NO:180	 KOCA MUSTAFA PAŞA CADDESİ NO:330-329			
		 CERRAHPAŞA CADDESİ NO:287				

**İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI
DANIŞMANI
Yrd. Doç.Dr. **ELİF MEHÇOĞLU BİLAL**
HAZIRLAYANI
Gökçe ÜRK 060801021**

**HASEKİ KÜLLİYESİ VE
GEVRESİ
KORUMA PROJESİ**

TİPOLOJİ PAFTALARI

KONUM TİPOLOJİSİ

ANALİZ	DEĞERLENDİRME	ÖNERİ
23/57		

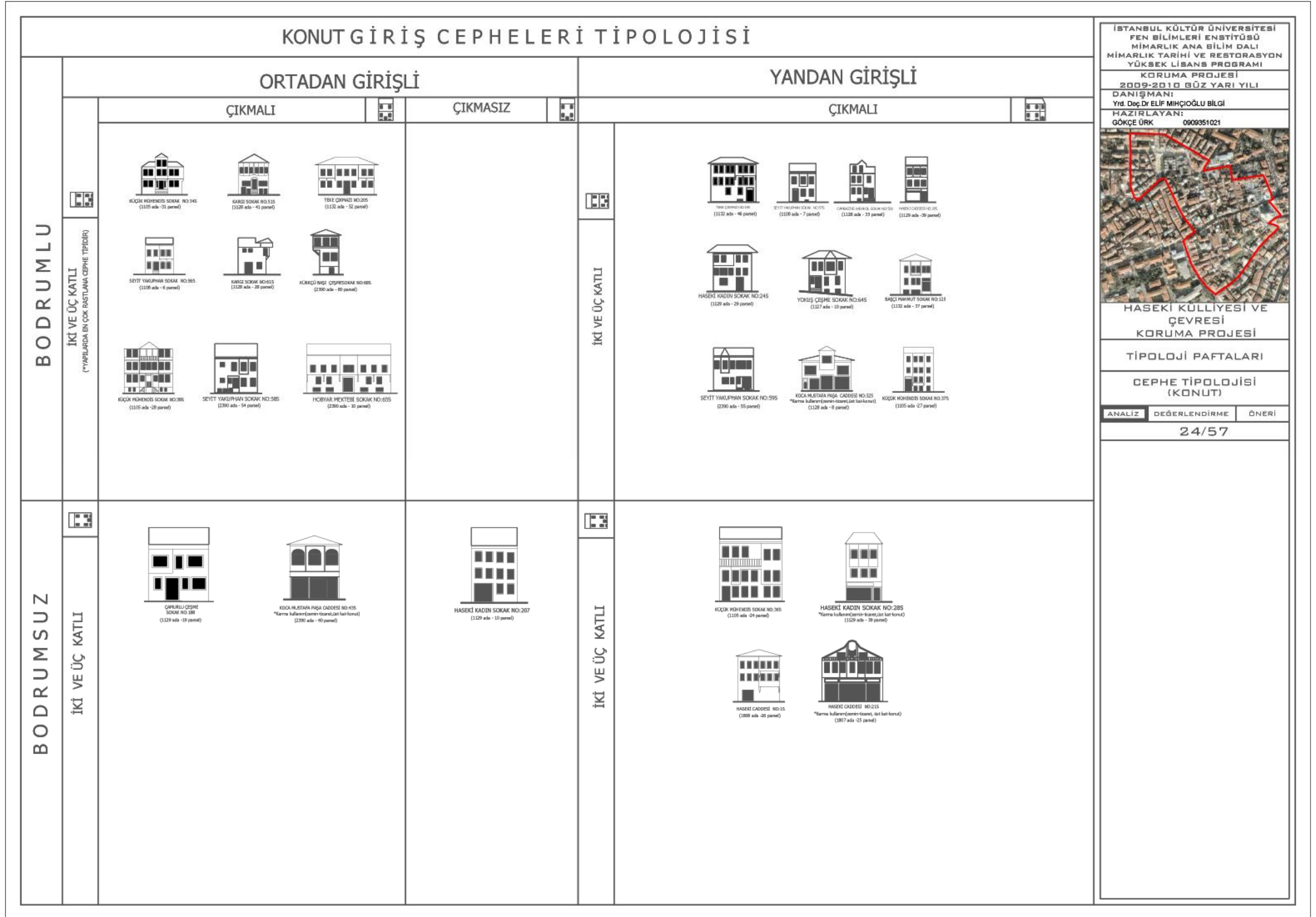
Şekil 4.148: Konum Tipolojisi Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

4.3.2.2 Mimari Özelliklerle İlgili Tipolojiler

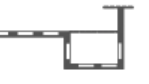

Çalışma alanındaki geleneksel konutların mimari özelliklerinin detaylı olarak ele alınıp incelenebilmesi için yapılan çalışmada cephe, çıkma, kapı ve pencere tipolojileri gerçekleştirilmiştir.

Alandaki sivil mimarlık örneklerinin, hem çevre çalışması kapsamında en kolay ulaşılabilen, hem de en özenli olarak ele alındığı bilinen giriş cephelerinin çalışıldığı cephe tipolojisine bakıldığında; iki ve üç katlı geleneksel yapılar için, bodrumlu ve bodrumsuz olmak üzere iki çeşit olduğu saptanmıştır. Bodrumlu ve bodrumsuz yapılar da; ortadan ve yandan girişli olmak üzere iki türe ayrılmaktadır. Bodrumlu ve bodrumsuz ortadan girişli olan geleneksel yapılar; çıkmalı ve çıkmasız olarak çeşitlenirken; yandan girişli olanlar ise, çıkmalıdır. Çok rastlanan sivil mimarlık örneği cephe tipi; bodrumlu, ortadan girişli ve çıkmalıdır (Şekil 4.149).

Alandaki sivil mimarlık örneklerinin giriş cepheleri bazında ele alınan çıkma tipolojisine bakıldığında; incelenen çıkmalar, dikdörtgen ve çokgen çıkmalar olmak üzere iki çeşittir. Dikdörtgen ve çokgen çıkmalar da, kendi içlerinde, düz ve ikili çıkma olarak iki tipte toplanabilir. Düz çıkmalar; cephe boyunca çıkma, orta çıkma ve yan çıkma olmak üzere üç çeşittir. Geleneksel konutların giriş cephelerinde en sık: dikdörtge, düz ve orta çıkmalara rastlanmaktadır (Şekil 4.150).

Şekil 4.149: Konut Giriş Cepheleeri Tipolojisi Analizi (Gökçe Ürk, 2010)

		ÇIKMA TİPOLOJİSİ (Giriş Cephesi Bazında)			
		DİKDÖRTGEN ÇIKMA		ÇOKGEN ÇIKMA	
(*DÜZ ÇIKMA (*) YAPILAMDA EN SIK BASTIRILAN ÇIKMA TİPİDİR.	CEPHE BOYUNCA ÇIKMA	 KÜRKCÜ BAŞI ÇEŞME SOKAK NO:406 (2390 ada - 24 parsel)		 HASEKİ KADIN SOKAK NO:285 (1120 ada - 20 parsel)	
	ORTA ÇIKMA	 YOKUŞ ÇEŞME SOKAK NO:64S (1127 ada - 10 parsel)		 HASEKİ CADDESİ NO:21S (1807 ada - 25 parsel)	
		 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:37S (1105 ada - 27 parsel)			
		 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:58S (2390 ada - 94 parsel)		 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:38S (1105 ada - 28 parsel)	
		 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:59S (1127 ada - 10 parsel)		 BAŞÇI MAHMUT SOKAK NO:12S (1132 ada - 07 parsel)	
		 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:34S (1105 ada - 31 parsel)			
	YAN ÇIKMA	 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:35S (1105 ada - 32 parsel)		 KÜRKCÜ BAŞI ÇEŞME SOKAK NO:408 (2390 ada - 73 parsel)	
		 HASEKİ CADDESİ NO:1S (1809 ada - 26 parsel)			
		 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:56S (1108 ada - 6 parsel)		 NAKŞI SOKAK NO :261 (1105 ada - 15 parsel)	
	İKİLİ ÇIKMA	 TEKE ÇIKMAZI NO:20S (1132 ada - 52 parsel)		 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:36S (1105 ada - 24 parsel)	
		 HOBYAR MEKTEBİ SOKAK NO:65S (2390 ada - 10 parsel)		 KARGI SOKAK NO:51S (1138 ada - 42 parsel)	

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI
DANIŞMAN:
Yrd. Doç.Dr.ELİF MIHÇIOĞLU BİLGİ
HAZIRLAYAN:
GÖKÇE ÜRK 0909351021

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
ÇEVRESİ
KORUMA PROJESİ

TİPOLOJİ PAFTALARI

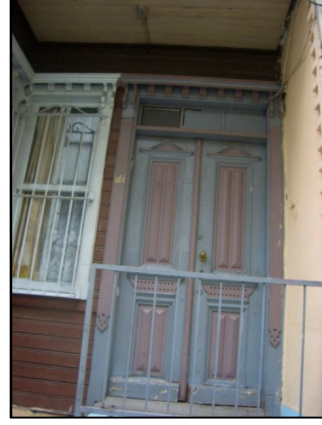
ÇIKMA TİPOLOJİSİ
(Giriş Cephesi Bazında)

ANALİZ	DEĞERLENDİRME	ÖNERİ
		25/57

* 7 tane orta çıkmalı vardır

Şekil 4.150: Giriş cepheleri bazında çıkma tipolojisi (Gökçe Ürk, 2010)

Çalışma alanındaki sivil mimarlık örneklerinin ana giriş kapıları arasında gerçekleştirilen kapı tipolojisine göre kapılar, masif ve camlı olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Masif ve camlı kapılar da; düz, kemerli ve üst pencereli olmak üzere üç tiptedir. Çalışma alanındaki tarihi konutlarda tipoloji olarak en sık rastlanan giriş kapısı, camlı üst pencereli olandır (Seyit Yakuphan Sokak No:59S) (Şekil 4.151-152-155).

Şekil 4.151 (sol): Sami Paşa Sokak 21S kodlu kemerli masif kapı görünümü (GökçeÜrk, 2010)

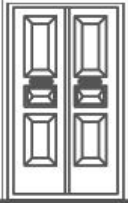

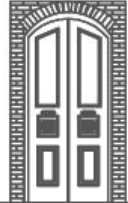

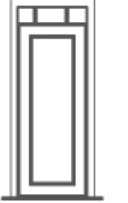

Şekil 4.152 (sağ): Seyit Yakuphan Sokak 59S kodlu camlı üst pencereli kapı görünümü (GökçeÜrk, 2010)

Konutlarda pencere tipolojisinde, tek kanatlı, çift kanatlı ve giyotin pencere tipi bulunmaktadır. Bunlar da: düz, kemerli, üst pencereli olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Konut pencere tipolojisi olarak en sık rastlanan, düz çift kanatlı tipidir (Seyit Yakuphan Sokak No:59S) (Şekil 4.153-154-156).

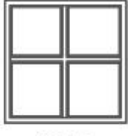

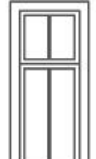

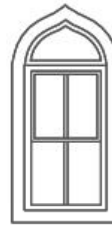

Şekil 4.153 (sol): Seyit Yakuphan Sokaktaki 59S kodlu çift kanatlı düz pencere görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.154 (sağ): Seyit Yakuphan Sokaktaki 58S kodlu çift kanatlı kemerli pencere görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

KAPI TİPOLOJİSİ (KONUT) Ana Giriş Kapıları			<p>İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI KORUMA PROJESİ 2009-2010 GÜZ YARI YILI DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. ELİF MIHÇIOĞLU BİLGİL HAZIRLAYAN: GÖKÇE ÜRK 0908351021</p> <p>HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ KORUMA PROJESİ</p> <p>TİPOLOJİ PAFTALARI</p> <p>KAPI TİPOLOJİSİ (KONUT)</p> <table border="1"> <tr> <td>ANALİZ</td> <td>DEĞERLENDİRME</td> <td>ÖNERİ</td> </tr> <tr> <td colspan="3">26/57</td> </tr> </table>	ANALİZ	DEĞERLENDİRME	ÖNERİ	26/57		
ANALİZ	DEĞERLENDİRME	ÖNERİ							
26/57									
MASİF	CAMLI								
DÜZ	 ÇAMURLU ÇEŞME SOKAK NO:188 HOBYAR MEKTEBİ SOKAK NO:655	 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:385 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:345 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:355							
KEMERLİ	 SAMİ PAŞA SOKAK NO:215								
ÜST PENCERELİ	 BAŞÇI MAHMUT SOKAK NO:125 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:575 KÜRKCÜ BAŞI ÇEŞMESİ 2.ÇIKMAZI NO:410	 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:595 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:565 CAMBAZİYE KARAKOL SOKAK NO:505 BEKÇİ HASAN ÇIKMAZI NO:225 KARGI SOKAK NO:515 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:279							

Şekil 4.155: Konut, ana giriş kapıları tipolojisi analizi (Gökçe Ürk, 2010)

PENCERE TİPOLOJİSİ (KONUT)				
	TEK KANATLI	ÇİFT KANATLI	GİYOTİN	
DÜZ	 KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:36S	 KARGI SOKAK NO:51S YOKUŞ ÇEŞME SOKAK NO:64A HOBYAR MEKTEBİ SOKAK NO:65S KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:37S SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:59S SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:59S KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:38S KOCA MUSTAFA PAŞA CADDESİ NO:32S	 CAMBAZİYE KARAKOL SOKAK NO:50S KÜÇÜK MÜHENDİS SOKAK NO:35S YOKUŞ ÇEŞME SOKAK NO:64A HASEKİ CADDESİ NO:1S	 HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ KORUMA PROJESİ TİPOLOJİ PAFTALARI PENCERE TİPOLOJİSİ (KONUT) ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ 27/57
KEMERLİ	 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:58S	 SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:58S KOCA MUSTAFA PAŞA CADDESİ NO:43S	 KOCAMUSTAFA PAŞA CADDESİ NO:32S	
ÜST PENCERELİ	 YOKUŞ ÇEŞME SOKAK NO:64A	 SAMİ PAŞA SOKAK NO:21S SEYİT YAKUPHAN SOKAK NO:56S	 KARGI SOKAK NO:51S	

Şekil 4.156: Konut, pencere tipolojisi analizi (Gökçe Ürk, 2010)

Çalışma alanında bulunan çıkma altı konsolları genellikle ahşap ve oymalıdır (Şekil 4.157-158-159).

Şekil 4.157: Küçük Mühendis Sokaktaki 38 S kodlu yapının konsol görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.158: Seyit Yakuphan Sokaktaki 59S kodlu yapının konsol görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 4.159: Seyit Yakuphan Sokaktaki 56 S kodlu yapının konsol görünümü (Gökçe Ürk, 2010)

BÖLÜM 5

ÇALIŞMA ALANININ SOSYO-EKONOMİK NİTELİKLERİ

İstanbul’u etkileyen iç göçler sonucu, farklı kültürlerdeki kişilerin bir araya gelmesiyle semtlerin kimliği önemli ölçüde değişmiş ve gelir dağılımı da buna göre şekillenmiştir. Diğer semtler gibi bu durumdan etkilenen Haseki Bölgesi çalışma alanı, sosyo-ekonomik olarak homojen bir yapıya sahiptir. Çalışma alanındaki sosyal yapıyı daha iyi tanımak ve analiz için, bu alanda yer alan 20 adet tescilli yapıda oturan hane sahiplerine anket uygulanmıştır.

5.1 Sosyal Yapı Analizi

Haseki Bölgesi çalışma alanında kullanılmakta olan, 20 adet tescilli sivil mimarlık örneğinde yaşayan insanların sosyo-ekonomik yapılarını analiz edebilmek için, konut ve ticaret olmak üzere iki tür anket hazırlanmıştır. Konut anketinde, yapıda yaşayanlara aile yapısı, konut-aile ilişkileri, konut-çevre ilişkileri, konut-çevre ilişkileri ve yenileme-koruma ilişkileri ile ilgili soruları içeren bir anket uygulanmıştır (Bknz. Ekler).

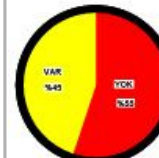

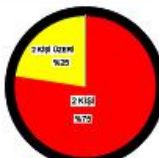
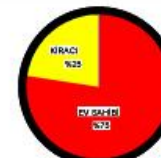

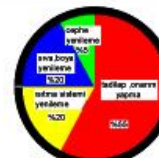

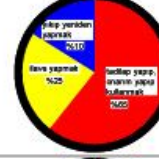

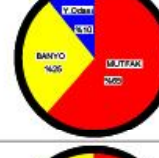

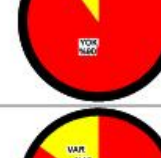

Bazı geleneksel konutlarda, iki aile birden yaşamaktadır. Bunlarla ayrı ayrı görüşülmüş ve anket yapılmıştır. Anket uygulanan 20 tescilli yapı, ticari ve konut olarak kullanılmaktadır. Sırf ticari nitelikli olanlar ve sırf konut olarak kullanılan yapılar için, aynı konu başlıkları altında anketler uygulanmıştır.

Anket yapılan yirmi adet yapının; 3 tanesi ticari, diğerleri konut olarak kullanılmaktadır. Şekil 5.1’de görüldüğü gibi; mavi renkte olanlar ticari, kırmızı renkte olanlar ise konut olarak kullanılmakta olan anket uygulanmış yapılardır. Ayrıca, anket yapılan yirmi yapının fotoğrafları ve bu fotoğrafların nereden çekildiğini gösteren, çekim noktaları da belirtilmiştir.

Bu analizler sonucunda: anket, ana konu başlıklarına göre dört gruba ayrılmıştır. Söz konusu dört grup içerisindeki sorular, anket yapılan kişilerin verdikleri cevaplara göre yüzde olarak hesaplanmış ve tablo haline dönüştürülmüştür (Şekil 5.2).

Şekil 5.1: Sosyal anket uygulanan yapılar (Gökçe Ürk, 2010)

YAPIDA YAŞAYANLARIN KİŞİSEL BİLGİLERİ	KONUT-AİLE İLİŞKİSİ :	KONUT-ÇEVRE İLİŞKİSİ:	YENİLEME-KORUMA İLİŞKİLERİ:	İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
 <p>YAPININ KULLANIM DURUMU</p>	 <p>YERLİ OLANLAR (20 YIL ÜSTÜ) SONRADAN GELENLER (20 YIL ALTI)</p>	 <p>MAHALLEDE RAHATSIZLIK DURUMU</p>	 <p>YAPIDAN MEMNUN OLMA DURUMU</p>	KORUMA PROJESİ 2009-2010 GÜZ YARI YILI
 <p>YAPIDA YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISI</p>	 <p>EV SAHİBİ KİRALCI DURUMU</p>	 <p>MAHALLEDE RAHATSIZ OLUNAN DURUMLAR</p>	 <p>KENDİ OLANAKLARIYLA YAPIDA YAPILANLAR</p>	DANIŞMAN: Yrd.Doç.Dr. ELİF MIHÇIOĞLU BİLGİ
 <p>ÖĞRENİM DURUMU</p>	 <p>YAPIYI TERCİH ETME NEDENİ</p>	 <p>MAHALLEDE MEMNUN OLUNAN DURUMLAR</p>	 <p>İMKAN DURUMUNDA YAPIYA YAPILMAK İSTENİLENLER</p>	HAZIRLAYAN: GÖKÇE ÜRK 0909351021
 <p>ÇALIŞMA DURUMU</p>	 <p>YAPININ BÜYÜKLÜK DURUMU</p>	 <p>MAHALLEDE KOMŞULARLA GÖRÜŞME DURUMU</p>	 <p>YAPIDA ONARIM YAPILMASI İSTENİLEN YERLER</p>	HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ KORUMA PROJESİ
 <p>AYLIK KAZANÇ</p>	 <p>YAPIDAKİ ODA SAYISI</p>	 <p>MAHALLEDE KOMŞULARIN BİRBİRİ İLE GEÇİNME DURUMU</p>	 <p>YAPIDA ONARIM YAPILMASINI ENGELLEYEN KOŞULLAR</p>	GÜNCEL DURUM DEĞERLENDİRME PAFTALARI
 <p>YAN GELİR</p>	 <p>YAPININ KULLANIM ZAMANI</p>	 <p>YAPININ YAKIN OLUNMASI İSTENİLEN YERLER</p>	 <p>MADDİ DESTEK VERİLSE AYNI YAPIDA OTURMA</p>	SOSYAL ANKET DİLİMLERİ
 <p>SOSYAL GÜVENLİK DURUMU</p>	 <p>KATLARIN KULLANIM DURUMU</p>	 <p>MAHALLEDE OLMASI İSTENİLEN ÖNERİLER</p>	 <p>AYNI YAPIYI YADA APARTMAN DAİRESİNİ TERCİH DURUMU</p>	PAFTA NO: 22/57
	 <p>YAPIDA KULLANILMAYAN ODA DURUMU</p>		 <p>AHŞAP YAPILARIN KORUNUP YADA YIKILMA DURUMU</p>	ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ
	 <p>YAPIYA SONRADAN EKLENEN VEYA YAPIDAN ÇIKARILAN MEKAN DURUMU</p>		 <p>AHŞAP YAPILARA YAPILMASI ÖNERİLENLER</p>	

Şekil 5.2: Sosyal anket sonucu oluşan sosyo-ekonomik dağılım tablosu (Gökçe Ürk, 10. 2010)

5.1.1 Çalışma Alanında Yaşayanların Kişisel Bilgileri

Çalışma alanında anket yapılan 20 adet geleneksel yapıdan, %85'i (16 adet) konut, %15'i (4 adet) ticari olarak kullanılmaktadır. İki katlı, kagir nitelikte olan ve ticari olarak kullanılan yapılar, eczane olarak kullanılmaktadır. Üst katları ofis ya da depodur. Yapılarda yaşayan kişi sayıları, %75 oranında iki kişi, %25 oranında iki kişi ve üzeri olarak belirlenmiştir. Kişilerin öğrenim durumları; %40 oranında ilköğretim, %30 oranında lise ve %30 oranında üniversitedir. Kişilerin çalışma durumlarına bakıldığında; %50'inin çalıştığı, buna karşın %35'inin çalışmadığı, %15'inin ise emekli olduğu görülmektedir. Aylık kazançlara bakıldığında ise; aylık 600 TL kazanç sahibi olanlar %60 oranında, 600 TL'nin üzerinde kazanç sahibi olanlar %40 oranındadır. Bu kişiler arasından yan geliri olanlar %90'ı, yan geliri olmayanlar ise %10'u oluşturmaktadır. Alanda oturanların sosyal güvenlik durumuna bakıldığında; %50'si Sosyal Sigortalar Kurumu'na, %25'i Emekli Sandığı'na, %10'u Bağ-kur'a bağlıdır ve buna karşın %15'in hiçbir sosyal güvencesi yoktur.

5.1.2 Konut- Aile İlişkileri

Bu alanda yaşayanlardan: semtin yerlisi olanlar %80'i, yerlisi olmayıp, sonradan yerleşenler %20'yi oluşturmaktadır. Burada yaşayanların, %75'i ev sahibi, %25'i kiracıdır. Yaşadıkları yapıyı tercih etme nedenlerine bakıldığında: kişisel durumları nedeniyle tercih edenler %40; işe, okula, hastaneye yakın olduğu için tercih edenler %20; sağlam, aydınlık olması %15, akrabaya yakınlık, aileden uzak kalmamak için tercih edenler %15 ve ucuz fiyatlı olması, merkezi bir konumda yer alması nedeniyle tercih edenler ise %10'luk oranlar sergilemektedir. Bu konutlarda yaşayanlar açısından yapılarının büyüklük durumları; %80 oranında yeterli, %20 oranında yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Yapıdaki oda sayısı dağılımında; 3 odalı olanlar %40 oranında, 3 odadan fazla olanlar ise %60 oranındadır. Yapının kullanım zamanlarına yönelik veriler, sakinlerin %80'inin konutlarını yaz ve kış sürekli olarak kullandığını, %20'sinin sadece kışın kullandığını göstermektedir. Yapıdaki katların kullanımında ise; %90'inin katları tamamen, %10'unun ise katları kısmen kullandığı gözlenmektedir. Yapıda kullanılmayan oda durumuna bakıldığında; %90'ının odaların hepsini kullanmakta olduğu, %10'unda ise kullanılmayan odalar bulunduğu saptanmıştır. Yapıya sonradan eklenen veya yapıdan çıkarılan mekan, %85 oranında

yapıda söz konusu olmayıp, %15 oranında yapıya sonradan eklenti yapılmıştır. Bu ekler, yapıdaki oda sayısı yeterli gelmediğinden, bahçe alanının kullanıldığı durumlardır.

5.1.3 Yapı - Çevre İlişkileri

Haseki Bölgesi çalışma alanındaki mahallelerde oturanların, %55'i mahallesinden memnunken, %45'i memnun değildir. Mahallede rahatsız olunan durumların ise; %25'i gürültü ve ses, %20'si çöp ve diğer kişisel nedenlerdir. Yaşadığı yerden memnun olanlar; %65'i yaşadıkları yer sakin, sessiz olduğu için; %35'i komşuluk ilişkisi sebebiyle memnundur. Komşularla iletişim durumuna bakıldığında ise; %90'ının komşularıyla görüşmekte olduğu, %10'unun ise komşularıyla görüşmediği ortaya çıkmaktadır. Komşuların birbiri ile geçinme durumlarına bakıldığında; %90'ının iyi ilişki içinde geçindiği, %10'unun ise geçinemediği saptanmaktadır. Sakinlerin yaşadıkları yapının yakın olmasını istedikleri yerler; %55 oranında hastane, %25 oranında otopark ve %20 oranında çocuk parkı ile spor alanıdır. Mahallede olması istenilen yerler ise; %55 oranında çocuk parkı; %25 oranında spor alanı ve %20 oranında çay bahçesidir.

5.2 Yenileme ve Koruma İlişkileri

Konut ve ticaret amacı ile kullanılan yapılarda oturanlar: %95 oranında yaşadıkları yapıdan memnun, %5 oranında memnun değildir. Kendi olanaklarıyla yapıda yapılan uygulamalar: %55 oranında onarım; %20 oranında ısıtma sistemi, %20 oranında sıva boya yenileme ve %5 oranında cephe yenilemesidir. İmkan olması durumunda yapıya yapılmak istenilenler: %65 oranında onarım yapıp kullanmak; %25 oranında ilave yapmak ve %10 oranında yeni bir yatak odası oluşturmaktır. Onarım yapılması istenilen mekanlar: %65 oranında mutfak; %25 oranında banyo ve %10 oranında tüm evin yıkılıp yeniden yapılması şeklindedir. Onarım yapılmasını engelleyen koşullar ise; %75 oranında maddi yetersizlik ve %25 oranında tarihi yapı olmasından kaynaklanan zorluklardır. Maddi yetersizlik sonucu onarım yapamayanlara maddi destek verilmesi durumunda aynı yapıda oturmak isteyenler %90 oranında, istemeyenler ise %10 oranındadır. Ayrıca, anket uygulananların %90'ı aynı yapıyı, %10'u apartman dairesini tercih etmektedir. Ahşap yapıların

korunması ya da yıkılmasına yönelik eğilime bakıldığında ise; %95 oranında korunması, %5 oranında yıkılıp alanın temizlenmesinin istendiği görülmektedir. Ahşap yapılar ile ilgili öneriler konusunda; anket yapılanlardan %90'ı yapıların korunup, restore edilmesini, %10'u rökonstrüksiyon yapılmasını istemektedir.

BÖLÜM 6

ÇALIŞMA ALANININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Haseki Bölgesi çalışma alanının değerlendirilmesi, çevresel ve yapısal olarak iki ölçekte ele alınmış ve bu çerçevede bulunan nitelikler; değerler, sorunlar ve potansiyeller başlıkları altında incelenmiştir (Swot analizleri).

6.1. Değerler

Haseki Bölgesi çalışma alanına bakıldığında; öncelikle alandaki tarihi yapılar öne çıkmaktadır. Bunlar başta sadece bölgenin kimliğini oluşturmakla kalmayıp, başta kent için önemli değerler olan tarihi anıtsal yapılar olmak üzere; silüete değer katan tarihi anıtsal yapılar, sivil mimarlık örnekleri ve 1950-1970 arası yıllara ait dönem değeri taşıyan yapılardır. Çevre ölçeğinde ise; tarihi çeşmeler, tarihi duvarlar, ağaçlık yeşil alanlar, çıkmaz sokaklar ve alanın farklı yerlerinde yoğunlaşan bakı noktaları önemli değerlerdir (Şekil 6.1).

Şekil 6.1’de de görüldüğü gibi; (turuncu ve gri renklerle gösterilen) tarihi anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri bölgenin temel mimari değerleridir. (Sarı ve kırmızı ile gösterilen) silüete değer katan biri tarihi anıtsal yapı, diğeri sivil mimarlık örneği olan; Cerrah Paşa Camii ve Bulgur Palas, bölgedeki topoğrafik eğrilerin en yüksek noktasında konumlanmış ve silüetleriyle bölgenin kimliğini oluşturan ana yapılardır.

(Pembe ile gösterilen) 1950-1970 yılları arasında inşa edilmiş ve dönem değeri taşıyan yapılar ise, kendi dönemlerinin tipik özelliklerini taşıyan yapılardır ve yeni yapılardansa çevreye çok daha fazla uyumludur.

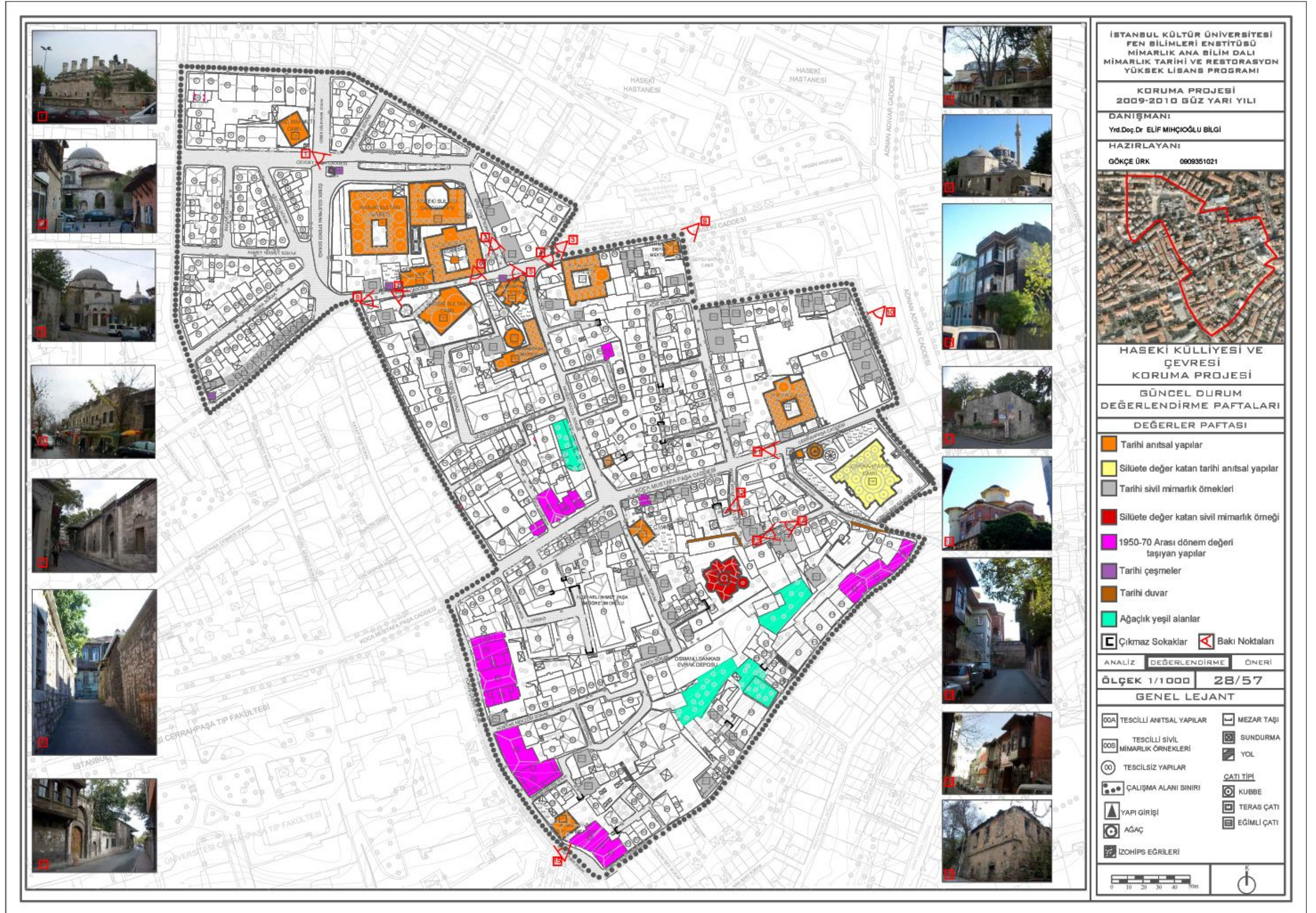
Çevresel değerler olarak ise, (Şekil 6.1’de mor ve kahverengi ile gösterilmiş olan) tarihi çeşme ve tarihi duvar, alanın önemli değerleridir. Tarihi çeşme olarak, külliye çeşmeleri ve sokak aralarında bulunan çeşmeler bulunmaktadır. Bunlar; külliye çeşmesi olarak, Haseki Caddesi’nde, Haseki Külliyesi duvarında bulunan külliye çeşmesi, Bayram Paşa Külliye duvarında bulunan külliye çeşmesi, Cerrah Paşa

Caddesi'nde bulunan Cerrah Paşa Külliyesi duvarında bulunan külliye çeşmesidir. Sokak aralarında bulunan çeşmeler ise; Cevdet Paşa Caddesi'nde bulunan meydan çeşmesi, Tevfik Fikret Sokak ile Haseki Caddesi'nin kesiştiği köşede bulunan 24 kod numaralı çeşme ve Kargı Sokak'ta bulunan 21 A kod numaralı çeşmedir.

Tarihi duvar olarak ise; Bulgur Palas'ı çevreleyen Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan devşirme taşların da bulunduğu duvar ile Cerrah Paşa Camii Sokak'ta bulunan, günümüzde otopark olarak kullanılan alanın duvarı ele alınmıştır. Ağaçlık yeşil alanlar olarak da; Haseki Kadın Sokak'ta bulunan ve çocuk parkı olarak kullanılan alan ile, dışardan görsel yeşillik oluşturan Kürkçü Başı Çeşme Sokak'ta bulunan evlerin bahçelerinde yer alan yeşili bol alanlar değerlendirilmiştir.

Geleneksel doku açısından önemli bir kentsel eleman olan çıkmaz sokaklar ('C' harfi ile gösterilen), çalışma alanında toplam 11 adettir. Bunlar ; Haseki Kadın Yağhane Çıkmazı, Bekçi Hasan Çıkmazı, Bekçi Hasan 1. Çıkmazı, Cambaziye 1., 2. Çıkmazı, Kargı Çıkmazı, Seyit Yakuphan 1. Çıkmazı, Hobyar Mektebi Çıkmazı, Kürkçü Başı Çeşmesi 2., 3., 5. Çıkmazıdır.

Çalışma alanındaki bakı noktaları, bölgenin tarihi kimliğini ortaya koyan önemli zenginliklerinden biridir ve 'Haseki' denilince ilk akla gelen nirengi noktalarına bakan manzara noktalarıdır. Buna en iyi örnek bakı no:9'da bulunan Cerrah Paşa Cami'nin bulunduğu noktadadır. Burada Cerrah Paşa Caddesi ve Cerrah Paşa Camii Sokak üzerinde, topoğrafyadan dolayı en iyi manzara görülmektedir. Alanda 15 adet karakteristik bakı noktası bulunmaktadır. Burada önemli olan, anıtsal ve sivil mimarlık örneklerinin görüldüğü, sokak bütünlüğünün ve niteliğinin nispeten bozulmadığı düzenlerdir. Haseki Caddesi (bakı no:3, 4, 5, 6, 7, 8), Küçük Mühendis Sokak (bakı no:10), Seyit Yakuphan Sokak (bakı no:13, 14) nispeten sokak bütünlüğünün sağlandığı noktalardır. Bakı noktalarının yoğunlaştığı yerlere baktığımızda ise Haseki Caddesi ve Seyit Yakuphan Sokağı görmekteyiz.

Şekil 6.1: Haseki Çalışma Alanı'ndaki değerler paftası (Gökçe Ürk, 2010)

6.1.2 Sorunlar

Haseki çalışma alanındaki sorunlar, temel olarak yapı ve çevre sorunları olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Yapı sorunları arasında, (Şekil 6.2’de turuncu, koyu lacivert ve koyu gri renklerde gösterildiği gibi sırasıyla) kısmen yıkılmış tescilli yapılar, tamamen yıkılmış tescilli yapılar, niteliksiz betonarme ve yüksek katlı yapılar başta gelmektedir. Özellikle niteliksiz betonarme ve yüksek katlı yapılar, bölgede yoğun olarak gözlemlenmektedir. (Şekil 6.2’de açık mor renk ile ifade edilen) tarihi yapı çevresindeki uyumsuz ekler ise, alanda kullanılan fakat tarihi yapı bütünlüğünü bozan yapı ekleridir. (Şekil 6.2’de sarı ve koyu turuncu renkte gösterilen) kısmen ve tamamen bozulmuş yapılar ise, yapısal bütünlük açısından sorun yaratmakta, sokak silüetlerini ve çevreyi olumsuz yönde etkilemektedir. (Açık sarı ve koyu pembe renklerle ifade edilen) niteliksiz yeni yapı cepheleri ve özgün niteliklerini yitirmiş tarihi yapı cepheleri ise dokuda en çok hissedilen sorunlardır. (Açık mavi renkte ifade edilen) niteliksiz koruma uygulamaları da, yapılar arası cephe bütünlüğüne uygun olmayan ve kendileri de nitelikli yapı kimliği taşımayan yapılardır. (Koyu mor renklerle ifade edilen) özgün kullanımını korumayan yapıların en önemlisi ise Bulgur Palas’tır.

Çevre sorunlarına bakıldığında; (Şekil 6.2’de açık gri renklerle ifade edilen) Haseki Sultan Külliyesi etrafında artık yok olmuş özgün sokak kaplaması önemli bir eksiklik ya da sorun olarak görülmektedir. (Açık pembe renk ile nokta olarak gösterilen) görüntüsüyle çevreyi olumsuz etkileyen sokak lambası ve elektrik direkleri ise, Koca Mustafa Paşa Caddesi’nde daha çok bulunmaktadır. (Koyu mavi ile ifade edilen) boşalmış parseller ise çevre görüntüsünü bozan çöplerin atıldığı alanlar olarak tehdit oluşturmaktadır. Haseki Sultan Külliyesi ve çevresindeki, başta Haseki Caddesi olmak üzere, Cevdet Paşa Caddesi, Ahmet Hikmet Sokak, Kimyon Sokak, Buca Sokak, Kuka Sokak ve Haseki Kadın Sokak trafik düzeninin tam olarak sağlanamadığı yoğun trafikli caddelerdir. Buradaki ses ve gürültü, burada oturan kişilere zarar vermektedir. (Orta koyulukta mor renklerle ifade edilen) gelişmiş güzel otopark alanları ise, çevrede oluşabilecek kamusal alan olanaklarını engellemekte ve ayrıca otopark sırası beklenmesinden dolayı trafik sıkışıklığına neden olmaktadır. (Kırmızı renklerle ifade edilen) çevreye zararlı kullanımda ise, yıkılmış ya da kullanılmakta olan ve çevrede kötü görüntüye neden olan alan ya da yapılar gösterilmektedir. Bu yapılar arasında okul ve okul

bahçesi de yer almaktadır. Okul bahçesinin, hafta sonu çocukların oyun yeri olarak kullanılmasından dolayı, ses ve gürültü fazla olmaktadır.

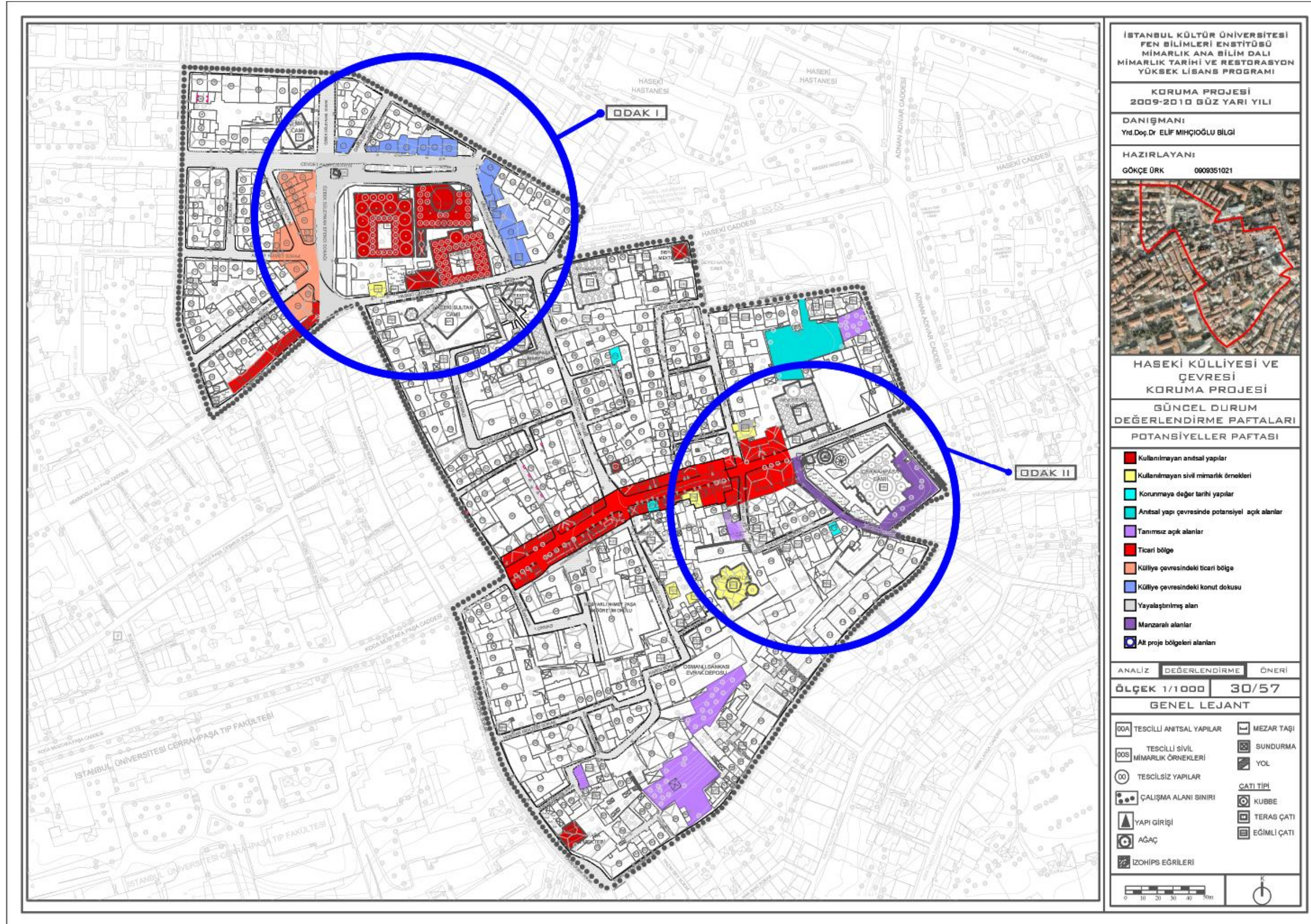

Şekil 6.2: Haseki Çalışma Alanı Sorunlar Paftası (Gökçe Ürk, 2010)

6.1.3 Potansiyeller

Şekil 6.3'te görülen (ve koyu kırmızı ve sarı renkle ifade edilen) bugün kullanılmayan anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri, bölgenin kamusal alan odaklı bir merkez olması için işlevlendirilmesi mümkün yapılardır. Korunmaya değer tarihi yapıların bir kısmı ise, yapıldıkları dönemin özelliklerini taşıyan sivil mimarlık örnekleri olup, henüz tescillenmemişlerdir. (Şekil 6.3 'te mavi renk ve açık mor renkle ifade edilen) anıtsal yapı çevresindeki potansiyel açık alanlar ve tanımsız açık alanlar, çalışma alanı için önemli alanlardır. Bu alanlar günümüzde otopark olarak kullanılan ya da boş parsel olarak duran, ancak kamusal alan olarak kullanılabilen alanlardır.

(Şekil 6.3'de açık kırmızı renkle ifade edilen) ticari yapılar, daha çok Koca Mustafa Paşa Caddesi'nde görülmekte ve ticari bir aks oluşturmaktadır. Bu aks, bu ticari bölgenin sürekliliği açısından önem taşımaktadır. Bununla beraber (Şekil 6.3'de turuncu, koyu mavi ve açık gri ile ifade edilen), Haseki Sultan Külliyesi'nin çevresindeki ticari bölge ve konut dokusu, bu alanın niteliğini belirleyen, anıtsal yapı ve çevresinin gelişmesinde önemli rol oynayan kullanım olup; külliye etrafının yayalaştırılmış olması ise, bu alanda külliyenin korunup ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur. (Koyu mor renkle ifade edilen) manzaralı alanlar ise, topoğrafik yükseltiden dolayı, bulunduğu noktadan bakıldığında İstanbul silüetinin geniş bir açıdan görülebildiği alanlardır. (Koyu mavi renkle yuvarlak içine alınmış olan) alt çalışma alanları ise, çalışma alanında gelişme potansiyeli taşıyan odak noktalarıdır. Bu odak noktaları sırasıyla, Haseki Sultan Külliyesi ve çevresi (Odak I) ve Cerrah Paşa ve çevresinin bulunduğu (Odak II) alanlardır.

Şekil 6.3: Haseki Çalışma Alanı Potansiyeller Paftası (Gökçe Ürk, 2010)

6.2 Sosyal Yapı

Sosyal yapıyı anketler doğrultusunda değerlendirdiğimizde, yaşayanların çoğunluğu ilköğretim mezunu olanlarla ve çalışmayanlar olduğu görülmektedir. Aylık kazanç dağılımı 600 TL olup, ayrıca yan geliri olanlar bulunmaktadır. Bunlar ek iş yapan ya da akrabalarından yardım alanlardır. Haseki Bölgesi'nde yaşayanların çoğu alanın yerlisi olup, ev sahibidir. Yaşadıkları yapıyı tercih etmeleri; işe, okula, hastaneye, akrabaya ve aileye yakınlıktan dolayıdır. Yapıların büyüklüğünün kullanıcılar tarafından çoğunlukla yeterli bulunduğu alanda, daha çok 3 ve üzeri odalı yapının bulunduğu, yapıda mevcut katların büyük çoğunlukla tamamen kullanıldığı, yine çoğunlukla yapıya sonradan eklenen veya yapıdan çıkarılan mekanların olmadığı ve yapıların yaz ve kış kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Haseki Bölgesi çalışma alanında yaşayan kişilerin çoğunluğu, yaşadıkları yerden memnun olup, iyi bir komşuluk ilişkisi içindedir. Ancak mahallede ve yaşadıkları yerde otopark, spor alanı, çocuk parkı gibi sosyal alanların daha çok olmasını istemektedirler. Yaşadıkları yapıdan memnun olan kişiler çoğunluktadır. Anket uygulanan yapılara kendi olanaklarıyla onarım yapanlar oran olarak fazla olup, bunlar genelde yapılarına bugüne kadar ısıtma sistemi yenileme, sıva, boya yenileme ve cephe yenileme gibi müdahalelerde bulunmuşlardır. İmkan olması durumunda; mutfak başta olmak üzere, banyo ve yatak odasının elden geçirilip yenilenmesi arzu edilmektedir. Maddi yetersizlikten dolayı onarım yapamayan kişilere maddi destek verilmesi durumunda, aynı yapıda oturmak isteyenler çoğunluktadır. Aynı yapıda oturmak istemeyenler ise, yapının büyük olmasından dolayı, daha küçük ve ısıtma sistemi doğalgaz olan yapıları tercih etmektedirler. Bölgedeki ahşap yapıların korunmasını ve restore edilmesini isteyenler çoğunluktadırlar. Böylelikle korumacı düşünce anlayışını benimsemiş kişi sayısı çoğunluktadır.

BÖLÜM 7

ÇALIŞMA ALANIYLA İLGİLİ KORUMA VE SAĞLIKLAŞTIRMA ÖNERİLERİ

Haseki Bölgesi çalışma alanında yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucunda, tarihi kent dokusunun sürdürülebilirliği ve geleceğe yenilenecek taşınması için çevre ölçeğinde kararlar alınmıştır.

Alınan her kararın, sorumlu bir kültür varlıklarını koruma anlayışı doğrultusunda, tarihsel ve çevresel değerlerin yaşatılması amacıyla, var olan kentsel, mimari ve sosyo-kültürel sorunlara çözüm getirmesi ön planda tutulmuştur. Bu doğrultuda, Haseki Bölgesi'nin anıtsal yapılarının daha çok öne çıktığı ve bununla beraber, tarihi doku çevresinde, gerek ticari dokunun, gerekse konut dokusunun daha çok bulunup, yaşadığı değerlendirilmesinden hareketle yeni bir merkez olma niteliğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Çevre ölçeğinde, Haseki Bölgesi'nin ticari, sosyal ve fiziksel niteliğini geliştirecek kararlar alınmıştır. Yapı ölçeğinde ise, belirlenen önemli odak alanlara, yapısal ve çevresel müdahaleler önerilmiştir ve kararlar alınmıştır.

Bu bağlamda; Haseki Sultan Külliyesi ve çevresi Odak Alan I ve Cerrah Paşa Cami, Gevher Sultan Medresesi ve Bulgur Palas çevresi ise Odak Alan II, proje öneri alanları olarak belirlenmiştir. Öneri alanlarının içerdiği bölgelerde mevcut durum ve öneri durum karşılaştırılmalı bir gösterimle, plan ve cephe önerileri olarak geliştirilmiştir. Özellikle, çalışılan sokak cephelerinden, bugün yıkık durumda bulunan ve doküman bulunabilen bazılarında, restitütif bir yaklaşımla, 1993 dönemindeki durumları da ekstra olarak, sokak cepheleri sürecine eklenmiş ve yeni önerilerde ilham alınmıştır.

7.1 Çalışma Alanı ile İlgili Öneriler

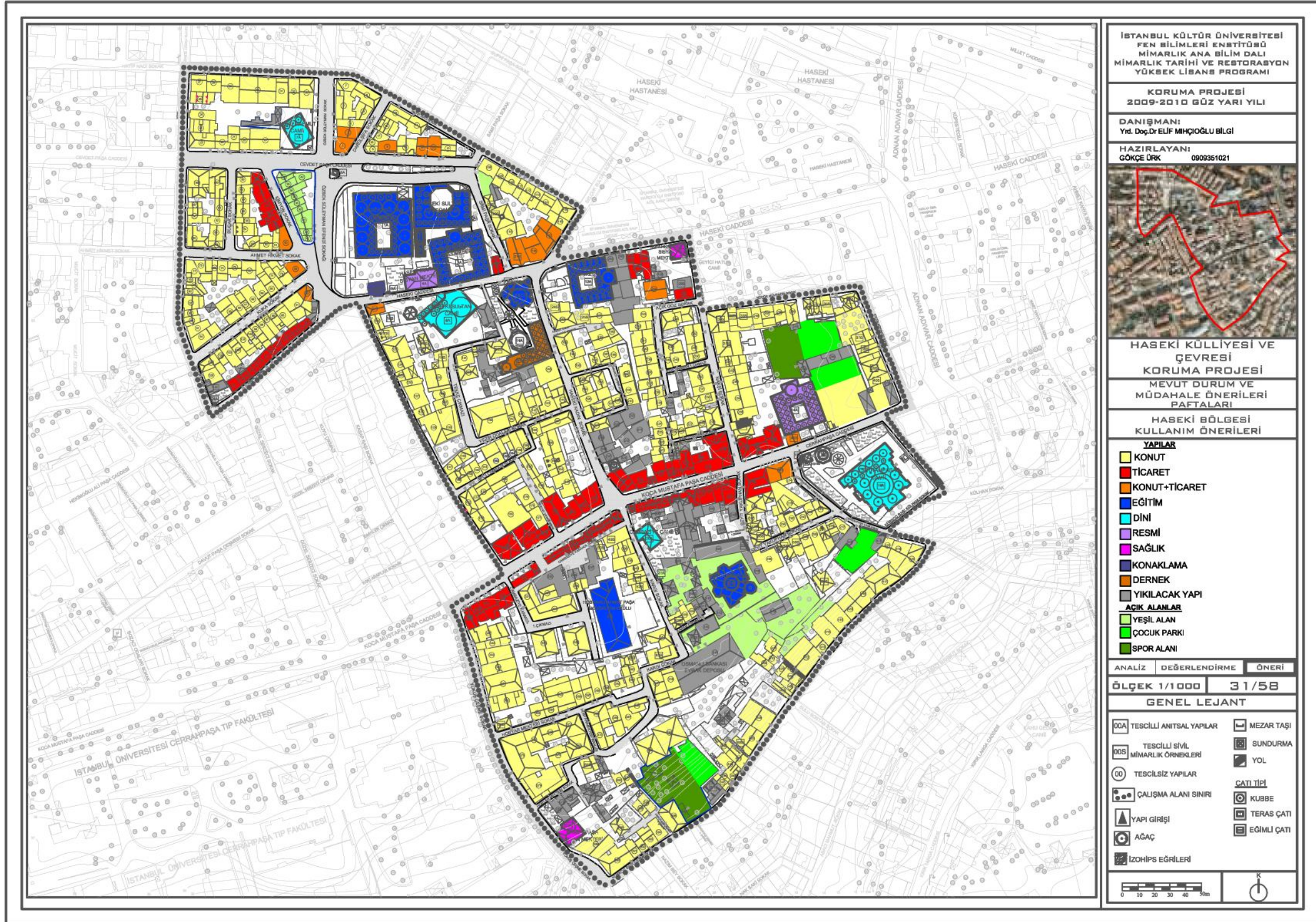
Çalışma alanına çevre ölçeğindeki önerilere bakıldığında, çalışma alanındaki yapılar için kullanım önerileri ve fiziksel müdahale önerileri olarak iki grupta ele alınmıştır. Kullanım önerileri, analiz sırasındaki yaklaşımda olduğu gibi, yapı ve açık alan

kullanım önerileri olarak iki ölçekte ele alınmıştır. Fiziksel müdahale önerileri için ise, üç ayrı kısımda öneride bulunulmuştur. İlk kısımda, tarihi ve tescilli yapılara müdahale önerilerinin yanı sıra, yeni yapılara müdahale önerileri ve çevre müdahale önerileri geliştirilmiştir. İkinci kısımda; kat indirimi ve kat artırımını kararları verilmiştir (ve verilen kat sayı kararları planda yapılar üzerine yazılmıştır). Üçüncü kısımda ise, durumları muhafaza edilenler ile yeni önerilen kat yükseklikleri ele alınmıştır.

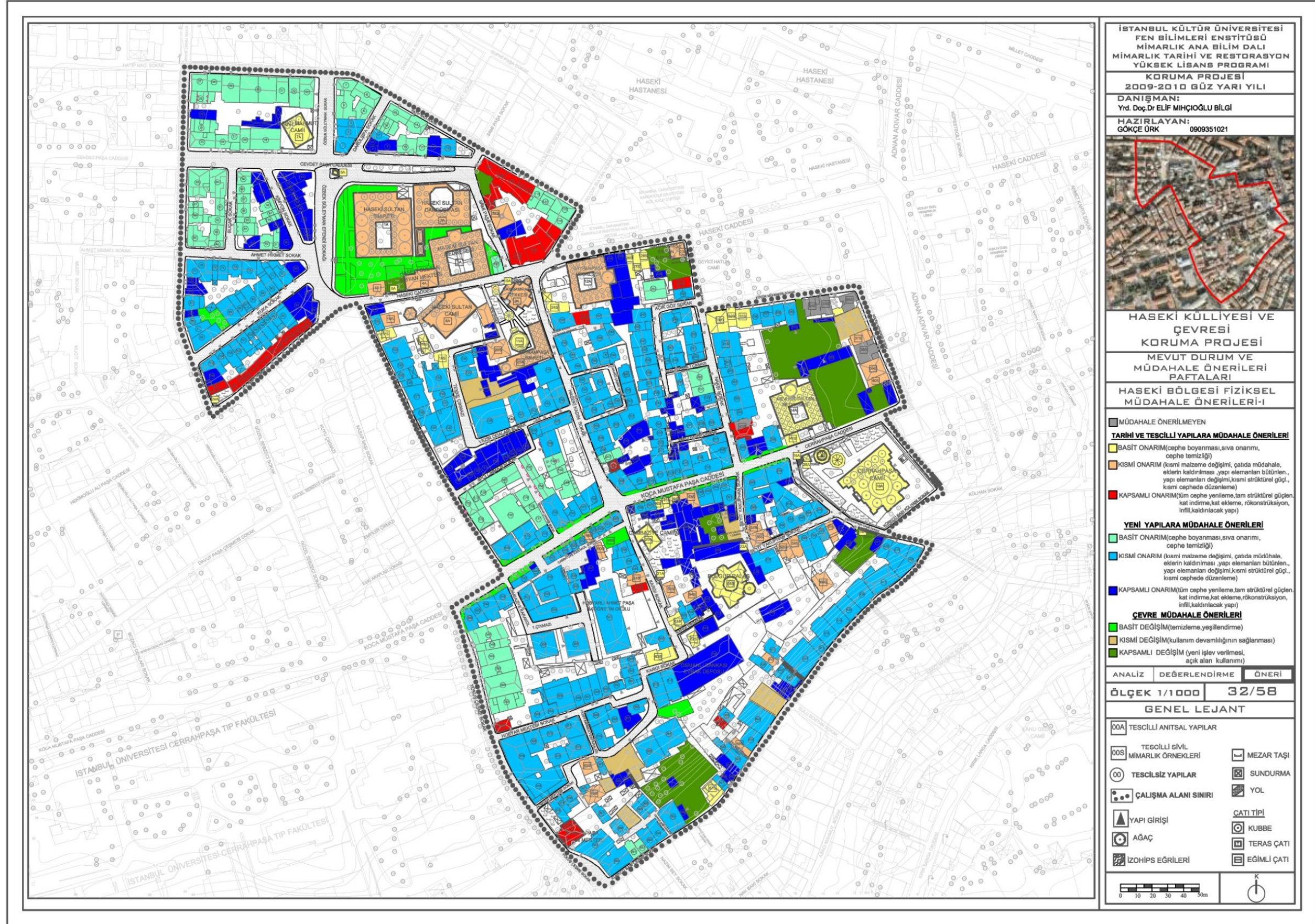
Şekil 7.1’de Haseki Bölgesi için kullanım önerisine bakıldığında, arazi kullanım analizi ve anketler göz önünde bulundurularak, konut yoğunluğunun bulunduğu yerlerde, ticaretin belirli aks güzergahları üzerinde ve analizlerdeki noktalarda daha güçlü bir tek aksta yer almasına karar verilmiştir. Şekil 7.1’de (sarı renkle ifade edilen) %60 oranındaki konut alanlarının, yapı adaları içerisinde bütünlük oluşturarak, güçlü bir baz ve örüntü oluşturması hedeflenmiştir. (Kırmızı renk ile ifade edilen) %15 oranındaki ticaret alanlarının, anıtsal yapıların yoğun olduğu Haseki Caddesi ve Koca Mustafa Paşa Caddesi üzerinde iki ana aks olarak bulunması önerilmiştir. %3 oranındaki (turuncu renkle ifade edilen) karma kullanım alanlarının (yani; konut ve ticaretin birlikte bulunduğu durumlarda) ise, Haseki Sultan Külliyesi ve Bayram Paşa Külliyesi etrafındaki yaya ve trafik akışı göz önüne alınarak, bu alanın meydana dönüştürülmesi ve buradaki anıtsal yapıların ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu öneri kapsamında, anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Projede, Haseki Sultan Külliyesi, (koyu mavi renk ile ifade edilen) günümüzde alanda toplam %3 oranındaki bulunan eğitim amacıyla işlevlendirilmiş; Gevher Sultan Medresesi’ne ise araştırma merkezi olarak resmi kullanım (açık mor renk ile ifade edilen) önerilmiştir. (Açık mavi renk ile ifade edilen) günümüzde cami olarak kullanılmakta olan %2 oranındaki dini yapılar için ise, devamlılıklarının korunması düşünülmüştür. (Koyu pembe renk ile ifade edilen) %2 oranındaki sağlık kullanımının sürdürülmesine ve buna ek olarak, tescilli anıtsal yapılar olan İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi ve Ahmet Paşa Sıbyan Mektebi’nin sağlık alanında kullanımları önerilmiştir. Eğitim birimleri olarak işlevlendirilmesi düşünülen Haseki Sultan Külliyesi’nin ek birimi olan 1S kodlu sivil mimarlık örneğine, alanda %2 oranında bulunan (koyu mor renkle ifade edilen) konaklama kullanımı önerilmiştir. Bayram Paşa İmareti’nin bulunduğu birimin, alanda toplam %1 oranındaki sosyal kuruluş kullanımı (kahverengi ile ifade edilen) için, özellikle

'Haseki Sultan Derneği' olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca, anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri açısından, sokak ve doku bütünlüğünü bozan yapıların kaldırılması önerilmiştir.

Arazi kullanım analizi ve sosyal anketler baz alınarak; Haseki Bölgesi çalışma alanında bulunan açık alanlar için Şekil 7.1'de görülen; yeşil alan, çocuk parkı ve spor alanı önerilerinde bulunulmuştur. Haseki Sultan Külliyesi'nin çevresinde bulunan ve günümüzde yıkık ve harap durumda olan (açık yeşil renk ile ifade edilmiş olan) yapı grubunun kaldırılmasına karar verilmiştir. Kaldırılan yapı grubunun yerine, çeşitli kamusal kullanımlara uygun, meydan niteliği taşıyan bir etkinlik alanı, dinlenme alanı ve yeşil alan önerilmiştir. Ayrıca, otopark olarak kullanılan alanların çocuk parkı ve spor alanı olarak (orta koyu yeşil ve koyu yeşil ile ifade edilen) yeniden düzenlenmesi önerilmiştir.

Şekil 7.1:Haseki Bölgesi Çalışma Alanı için kullanım önerisi (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.2: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı için müdahale önerisi -I (Gökçe Ürk, 2010)

I. Grup fiziksel yapı müdahale önerilerine bakıldığında (Şekil 7.2); %1 oranında (koyu gri renkle ifade edilen) müdahale önerilmeyen yapılar bulunmaktadır. Yapılar için fiziksel müdahaleler; tarihi ve tescilli yapılara müdahale önerileri ile yeni yapılara müdahale önerileri olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Tarihi ve tescilli yapılara müdahale olarak; %38 oranında 'basit onarım' (sarı renk ile ifade edilen; cephe boyanması, sıva onarımı, cephe temizliği), %35 oranında 'kısmi onarım' (turuncu renk ile ifade edilen; kısmi malzeme değişimi, çatıda müdahale, eklerin kaldırılması, yapı elemanlarının bütünlenmesi, yapı elemanları değişimi, kısmi strüktürel güçlendirme, kısmi cephe düzenlemesi); %27 oranında 'kapsamlı onarım' (turuncu renk ile ifade edilen; tüm cephe yenileme, tam strüktürel güçlendirme, kat indirme, kat ekleme, infil, kaldırılacak yapı) önerilmiştir.

Yeni yapılar için ise; (tescilli ve tarihi yapı başlıklarıyla aynı olup) %15 oranında basit onarım (açık mavi renk ile ifade edilen), %45 oranında kısmi onarım (mavi renk ile ifade edilen) ve %40 oranında (koyu mavi renk ile ifade edilen) kapsamlı onarım önerilmiştir.

Çevre önerileri; 'basit değişim' (temizleme, yeşillendirme), 'kısmi değişim' (kullanım devamlılığının sağlanması) ve 'kapsamlı değişim' (yeni işlev verilmesi ve açık alan kullanımı) olarak düzenlenmiştir. Çevre müdahale önerilerine bakıldığında ise; Haseki Külliyesi bahçesi ve çevresi için kısmi değişim (açık yeşil renk ile ifade edilen), yeşil Bayram Paşa ve çevresi ile Gevher Sultan ve çevresi için (koyu yeşil renk ile ifade edilen) kapsamlı değişim önerilmiştir.

Haseki Bölgesi çalışma alanı için II. grup fiziksel müdahale önerilerine bakıldığında; %35 oranında kat değişimi önerilmeyen yapılar (Şekil 7.3'te renklendirilmeyen yapılar), %55 oranında kat indirimi önerilen yapılar (kırmızı renk ile ifade edilip, Şekil 7.3'te yapı içlerine (-) işareti ile azaltılacak kat sayısı belirtilmiştir) ve %10 oranında kat artırımı önerilen yapılar (mavi renk ile ifade edilip, Şekil 7.3'te yapı içlerine (+) işareti ile arttırılacak kat sayısı belirtilmiştir) bulunmaktadır (Şekil 7.3).

Haseki Bölgesi çalışma alanındaki III. grup fiziksel müdahale önerilerine göre, kat yükseklikleri belirlenmiştir (Şekil 7.4). Bu grup öneriler kapsamında; yapı kat sayıları (mor renkle ifade edilenler) %10 oranında iki katlı (Z+1); (pembe renk ile ifade edilenler) %27 oranında 3 katlı (Z+2); (açık mavi renk ile ifade edilenler) %43 oranında 4 katlı (Z+3) ve (koyu mor renk ile ifade edilenler) %20 oranında 5 katlı (Z+4) olarak belirlenmiştir (Şekil 7.4).

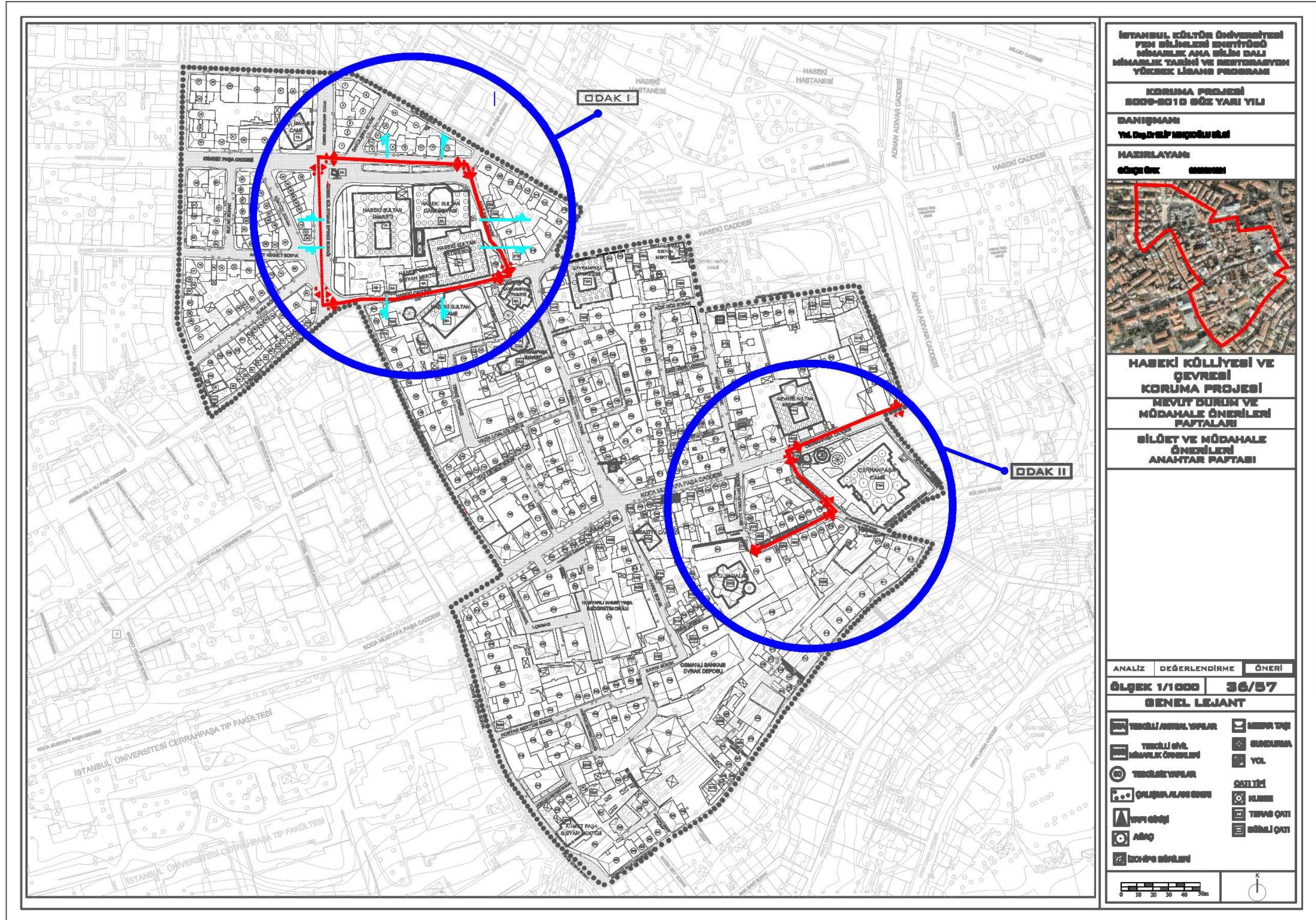
Çevre verileri ve yapı bazındaki incelemeler sonucunda, Haseki Bölgesi çalışma alanında iki adet öneri odak alan belirlenmiştir. Belirlenen bu odak alanlara ait mevcut plan, mevcut cephe, öneri plan ve öneri cepheleri çalışılmıştır. Odak Alan I, Haseki Külliyesi ve çevresini daha canlı ve daha çok kullanılan bir alan haline getirmek amacıyla bir düzenlenme yapılmıştır. Odak Alan II ise, Cerrah Paşa ve Gevher Sultan Medresesi çevresindeki yapıların tarihi doku açısından daha uyumlu hale getirilmeleri için seçilmiştir (Şekil 7.5).

Şekil 7.3: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı için müdahale önerisi -II (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.4: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı için müdahale önerisi -II (Gökçe Ürk, 2010)

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜCEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Dr. İsmail GÖKÇE

HAZIRLAYAN
Gökçe ÜRK

HASEKİ KÜLLYESİ VE
GEVRESİ
KORUMA PROJESİ

MEVUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ
PAFTALARI

SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ
ANAHTAR PAFTASI

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/1000 36/57

GENEL LEJANT

	TERRASLI BİNALAR		MESKUN TAŞI
	TERRASLI SIVIL
MİMARLIK ÖNERİLERİ		ÇARDIRMA
	TERRASLI ALANLAR		YOL
	ÇALIŞMA ALANLARI		DUVAR
	YAPILAR		MÜHÜR
	ALAN		TIRNAK ÇATI
	YERLİK BİNALAR		MİMARİ ÇATI

Şekil 7.5:Haseki Bölgesi Çalışma Alanı için silüet ve müdahale önerileri anahtar paftası (Gökçe Ürk, 2010)

7.2 Alt Çalışma Alanları ile İlgili Öneriler

Bu yakın çevre çalışmasında; Odak Alan I ve Odak Alan II olarak tanımlanan çalışma alanı açısından farklı nitelikleriyle öne çıkan iki alan seçilmiştir. Odak alan önerileri 1/500 ölçekte planlar, kesitler ve 1/200 ölçekli görünüşler üzerinden çalışılmaktadır.

Odak alanlarla ilgili çalışmanın genelinde, öncelikle planlar için iki aşamalı bir gösterim yapılmıştır. Çalışmada, daha önce çalışma alanı ölçeğinde, 'sorunlar', 'değerler' ve 'potansiyeller' olarak üç ayrı grupta incelenmiş olan değerlendirme aşaması odak alanlar için çakıştırılarak bir araya getirilmiş, ayrıca karşılaştırmayı da mümkün kılacak şekilde, ilgili öneri proje önerisi ile yan yana gösterilmiştir.

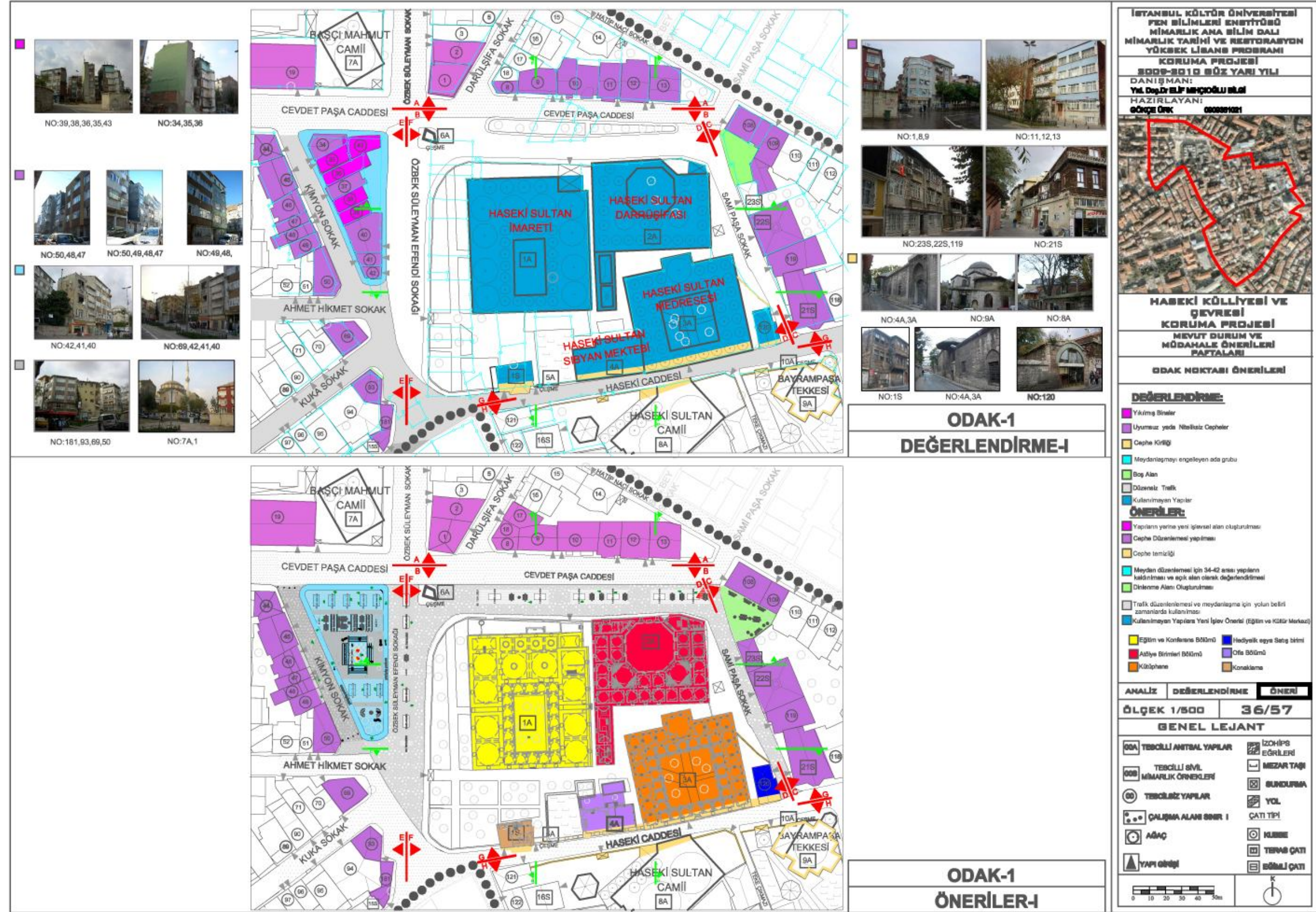
7.2.1 Odak Alan I

Şekil 7.6'nın değerlendirme kısmında görülen (koyu pembe renk ile) 43, 35, 36, 38 ve 39 kod numaralı yapılar halihazırda yıkılmış yapılardır. Bu yapılar için, iki çeşit öneride bulunulmuştur. Birincisi, yıkılmış yapıların yerine yeni işlevsel alanlar oluşturulması önerilmiştir. İkincisi ise, mevcut cephelerin revize edilerek yapıların yeni kullanımlara açılmasıdır. Odak Alan I'de (koyu pembe renk ile gösterilen) 1, 2, 8, 9,10, 11, 12, 13,108, 109, 22S, 119, 21S, 93, 108, 69, 34, 40, 41 ,42, 19, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 69, 93 ve 181 kod numaralı çevreye uyumsuz veya niteliksiz yapılar için cephe düzenlemesi önerilmiştir. (Açık sarı renk ile gösterilen) 1S, 3A, 4A, 8A, 9A ve 120 kod numaralı yapıların cephe kirliliğine karşı cephe temizlemesi önerilmiştir. Haseki Sultan Külliyesi'nin yan tarafında yer alan (mavi renk ile gösterilen) meydanlaşmayı engelleyen ve uyumsuz yapılardan oluşan yapıların bulunduğu yapı adasının yerine, meydan düzenlemesi için 34-42 kod numaralı yapıların kaldırılarak, yerine açık alan olarak kullanılması önerilmiştir. Ayrıca, Şekil 7.6'da öneriler kısmında (açık yeşil renk ile gösterilen) boş alanların, dinlenme alanı olarak kullanılması önerilmiştir. Bunun yanında, (açık gri renk ile gösterilen) düzensiz trafik akışının olduğu Kimyon Sokak'ın meydan kullanımı açısından, günün belirli gün ve saatlerinde kontrollü kullanılması önerilmiştir.

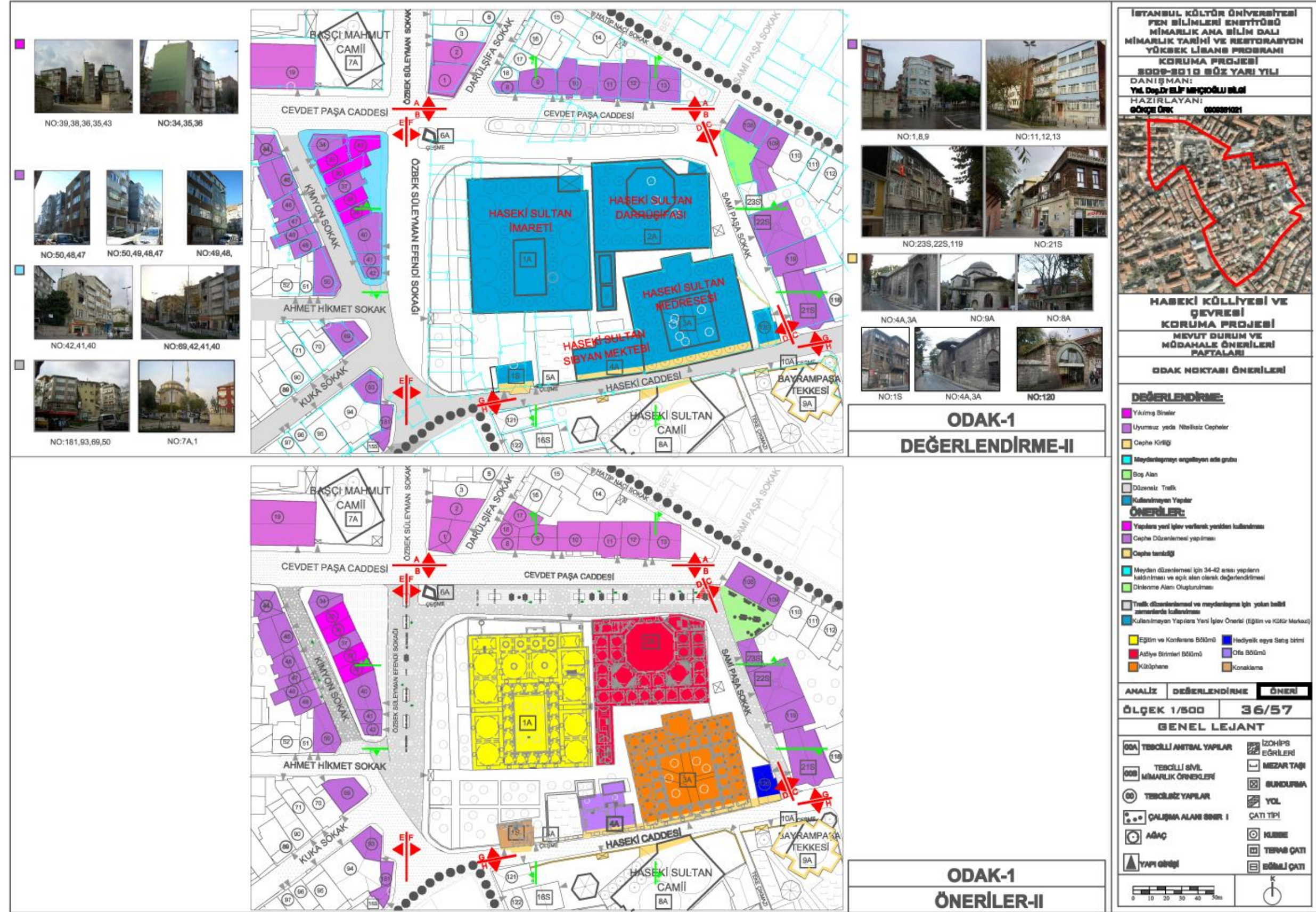
Günümüzde kullanılmayan Haseki Sultan Külliyesi'nin (koyu mavi renk ile ifade edilen) yeni işlev verilerek, eğitim ve kültür merkezi olarak kullanılması önerilmiştir.

Külliye yapılarından; 1A numaralı yapının eğitim ve konaklama amaçlı olarak, 2A numaralı yapının atölye olarak, 3A numaralı yapının kütüphane olarak değerlendirilmesi önerilmiştir. Bununla bağlantılı olarak, Külliye alanında bulunan (ve koyu mavi renk ile ifade edilen) 120 kod numaralı yapının hediyelik eşya satış dükkanı olarak kullanılması önerilmiştir. Aynı alandaki (açık mor renkle ifade edilen) 4A numaralı yapının ofis bölümü olmasına ve 1S kod numaralı yapının ise konaklama amaçlı kullanılmasına karar verilmiştir. Bu önerilerdeki amaç, belirtildiği gibi, Haseki Sultan Külliyesi ve çevresinin yaşayan, aktivitesi bol bir alan haline dönüştürülmesidir.

Değerlendirme ve öneriler II'de ise (pembe renk ile gösterilen) 35, 36, 38 ve 39 numaralı yıkılmış durumdaki yapıların, yeni işlev verilerek yeniden kullanılması düşünülmüştür. 34, 37, 40, 41 ve 42 numaralı yapılara ise cephe düzenlemesi yapılması önerilmiştir (Şekil 7.7).

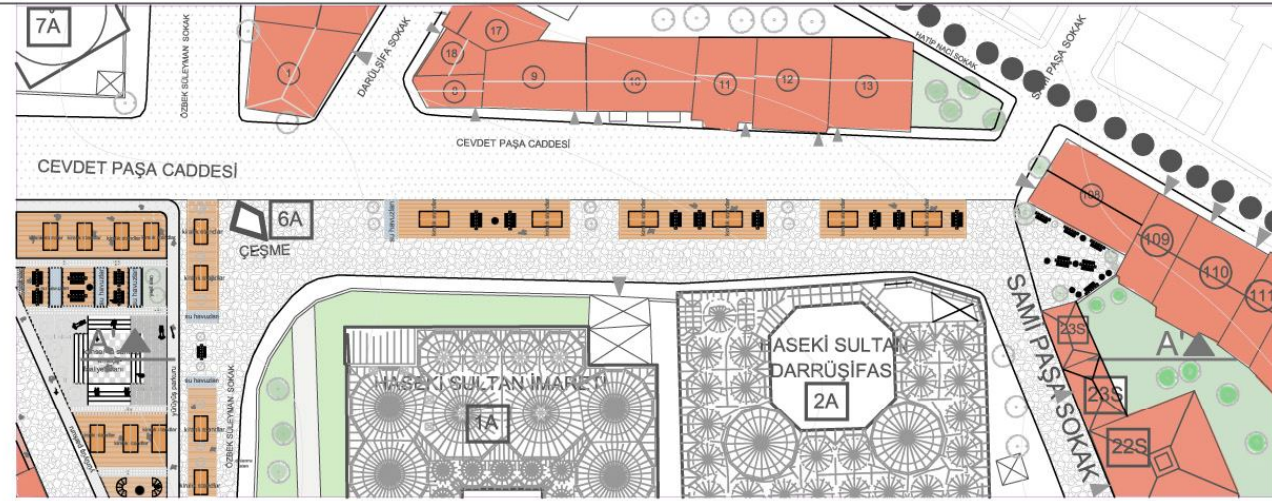
Şekil 7.6:Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Odak Alan -I değerlendirme ve alternatif öneri-I paftası (Gökçe Ürk, 2010)

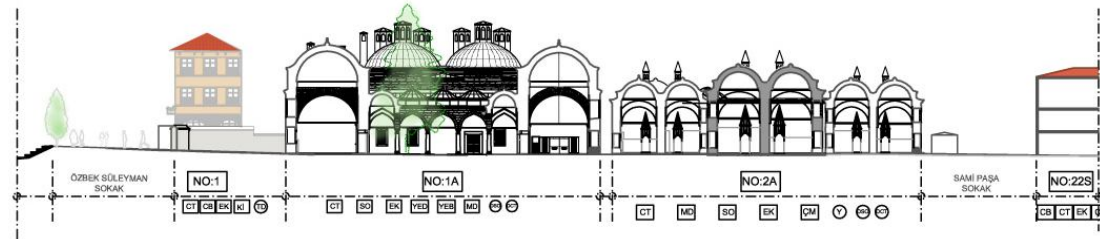
Şekil 7.7: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Odak-I değerlendirme ve alternatif öneri-II paftası (Gökçe Ürk, 2010)

Odak alanlarda müdahale önerileri, kesit ve silüetler aracılığıyla iki şekilde ifade edilmektedir. Genel yaklaşım olarak, koruma, önce yapı bazında, daha sonra çevre bazında ele alınmaktadır. Yapı bazında koruma ise üç çeşittir. Bunlar: basit onarım (cephe boyanması, sıva onarımı, cephe temizliği); kısmi onarım (kısmi malzeme değişimi, eklerin kaldırılması, yapı elemanlarının bütünlenmesi, yapı elemanlarının değişimi, çatıda müdahaleler); kapsamlı onarım (strüktürel güçlendirme, kat indirimi, kat ekleme, cephe düzenlemesi, infil/dolgu, kaldırılacak yapı, kapsamlı malzeme değişimi) olarak ayrılmaktadır. Çevre bazında müdahaleler ise: basit değişim (çevre temizliği, yeşillendirme, duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizliği, duvarda boyama); kısmi değişim (kullanım devamlılığının sağlanması, kısmi açık alan kullanımı); kapsamlı değişim (yeni işlevsel kullanım, döşeme malzeme değişimi, duvar malzeme değişimi, elektrik malzeme değişimi, aydınlatma direği eklenmesi, tabela düzenlemesi, kent mobilyası eklenmesi (çöp kutusu eklenmesi, oturma bankı, aydınlatma elemanı vs. eklenmesi) şeklinde tanımlanmıştır.

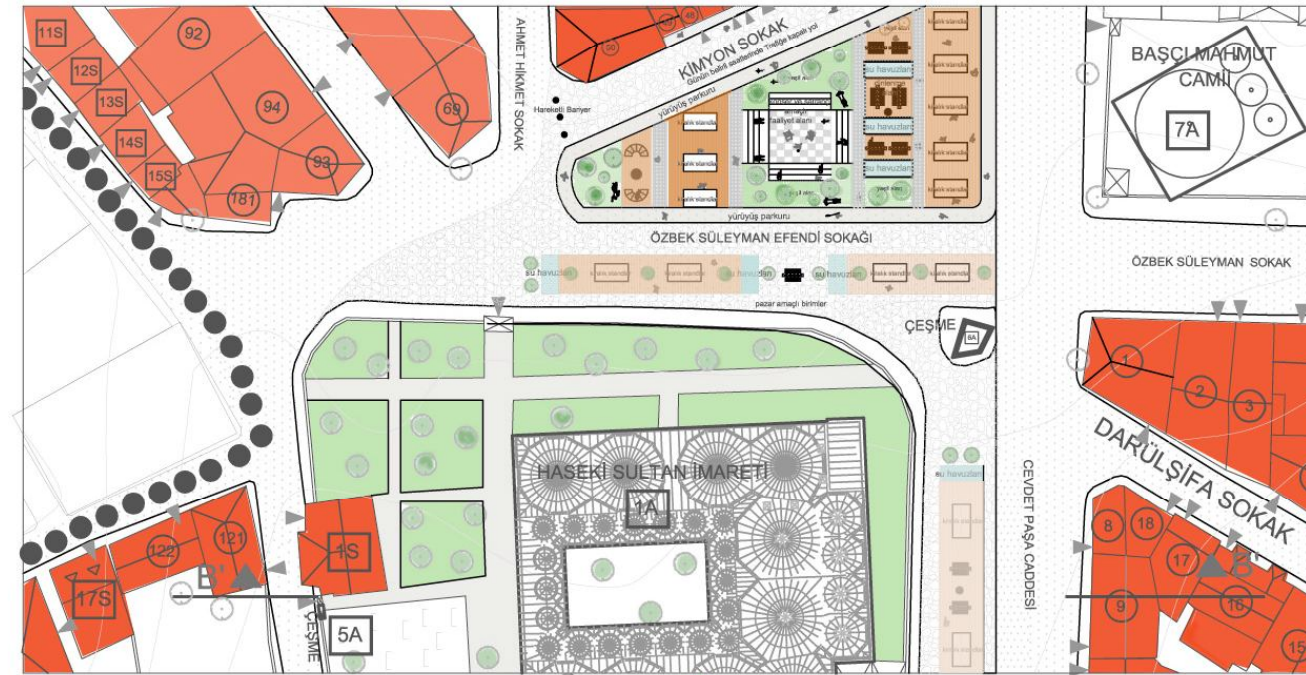
Kesit A-B-C-D 'de Haseki Sultan Külliyesi ile çevresinin ilişkilerini görmekteyiz. Kesit A'da, analizler ve değerlendirmeler sonucu, Külliye'ye bakan, komşu konumdaki yapı adasında bulunan, tümü niteliksiz, uyumsuz ve/veya yapısal durumları kötü olan yapılar ile yıkılma dolayısıyla boşalmış parsellere sahip yapı adasının boşaltılarak, ilk alternatif olarak, yeni bir meydan yaratma önerisinde bulunulmuştur. Kesit B'de, eğitim amaçlı yapının; Kesit C'de ise, camii ve çevre ile ilişkileri çalışılmış ve gösterilmiştir. Kesit D'de ise, atölye birimi ve kütüphanenin çevre ile olan ilişkileri ele alınmıştır (Şekil 7.8-7.9).

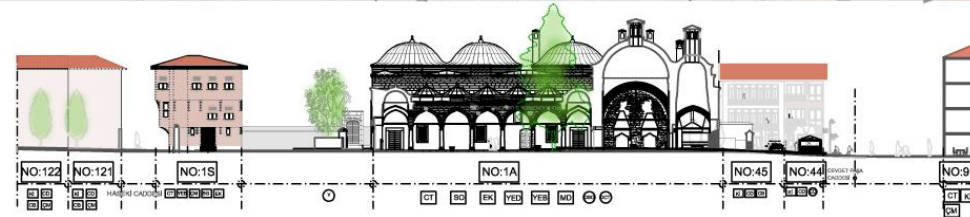
PLAN

A'-A' KESİTİ

PLAN

B'-B' KESİTİ

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ

2009-2010 GÜZ YARI YILI
DANIŞMAN:
Yrd. Doç. ELİF MIHÇIOĞLU BİLGİ
HAZIRLAYAN:
GÖKÇE ÜRK 0909351021

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
ÇEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ
PAFTALARI

KESİT VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPILARIN KURUMSAL DURUMU	
OLDUĞU GIBI KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SIVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATI DA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
RÖKONSTRÜKSİYON	R
İNFIL/DOLGU	I
KALDIRILACAK YAPI	KY
KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ	KaMD
ÇEVRE TEMİZLİĞİ	ÇT
YEŞİLLENDİRME	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KİMD
YENİ İŞLEVSEL KULLANIM	YİK
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DöMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DuMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

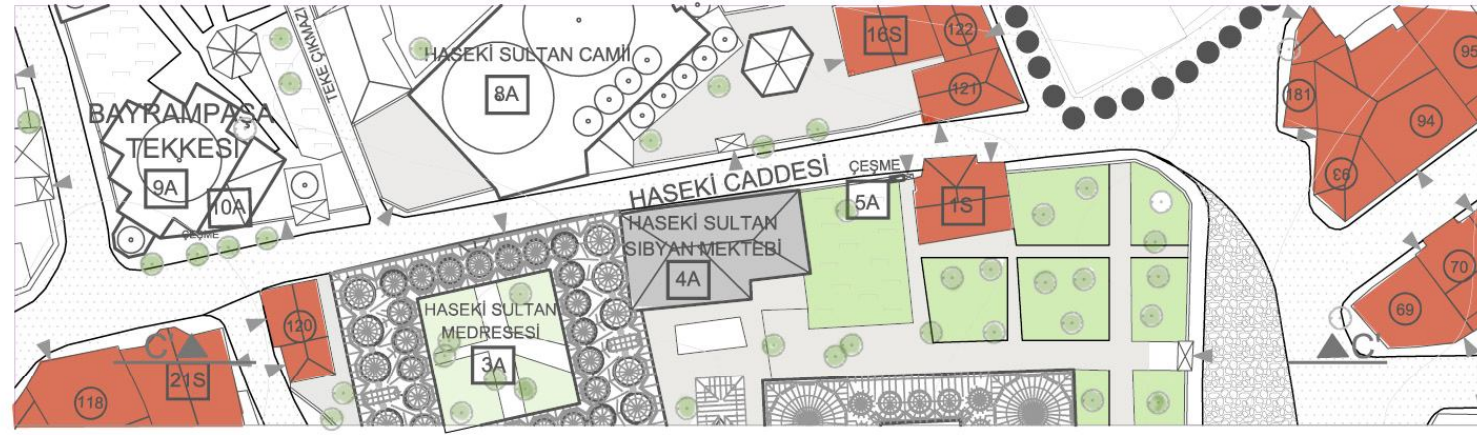
ÖLÇEK 1/500 39/58

GENEL LEJANT

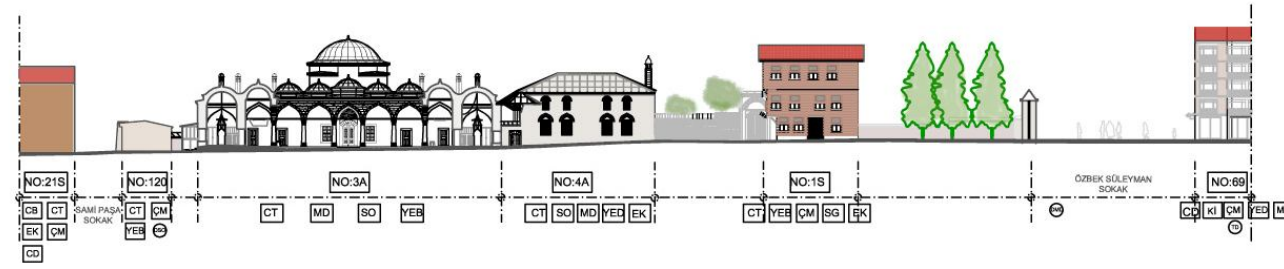
00A	TESCİLLİ ANITSAL YAPILAR	IZOHİPS EĞRİLERİ
00S	TESCİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİ	MEZAR TAŞI
00	TESCİLSİZ YAPILAR	SUNDURMA
●●●	ÇALIŞMA ALANI SINIR I	YOL
⊙	AĞAÇ	ÇATI TİPİ
▲	YAPI GİRİŞİ	KUBBE
		TERAS ÇATI
		EĞİMLİ ÇATI

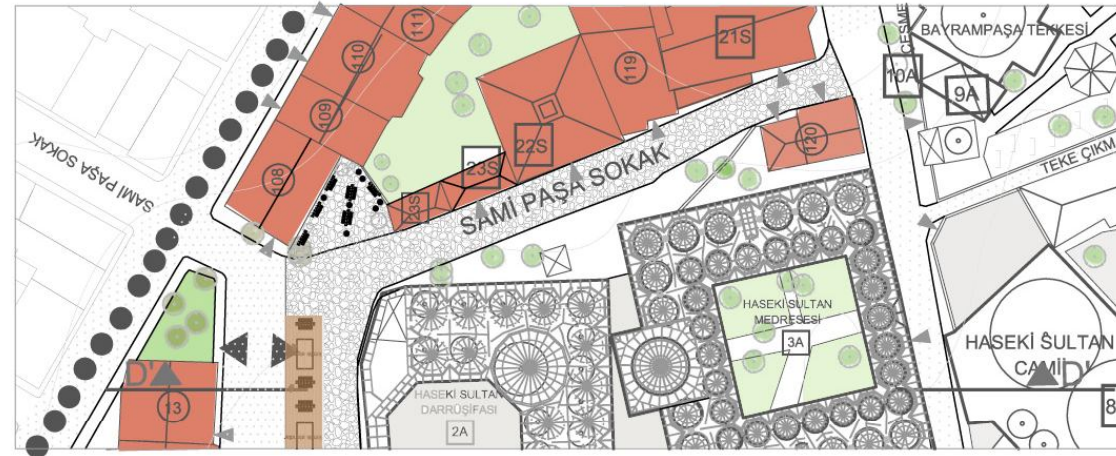
Şekil 7.8: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı A'-A' ve B'-B' Kesiti (Gökçe Ürk, 2010)

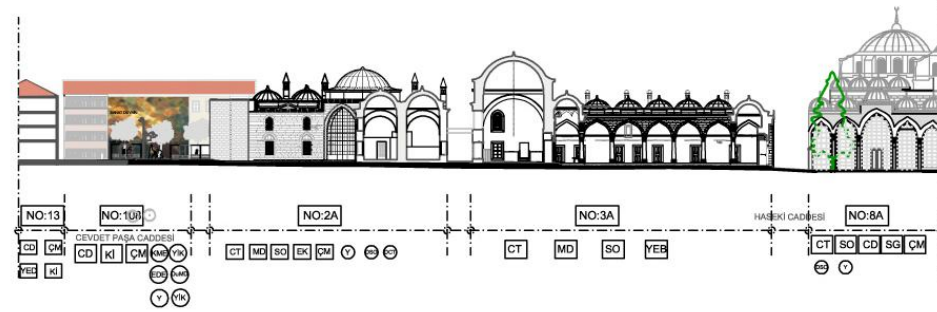
PLAN

C'-C' KESİTİ

PLAN

D'-D' KESİTİ

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI
DANIŞMAN:
Yrd. Doç. ELİF MIHÇIOĞLU BİLGİ
HAZIRLAYAN:
GÖKÇE ÜRK 0909351021

HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
KESİT VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ

YAPILARIN YAPISI VE YAPISI	
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SIVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLEMLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPILARIN BÜTÜNLENMESİ	YEB
YAPILARIN DEĞİŞİMİ	YED
ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
RÖKONSTRÜKSİYON	R
İNFIL/DOLGU	I
KALDIRILACAK YAPILAR	KY
KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ	KaMD
ÇEVRE TEMİZLİĞİ	ÇT
YEŞİLLENDİRME	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KiMD
YENİ İŞLEVSEL KULLANIM	YİK
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DöMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DuMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

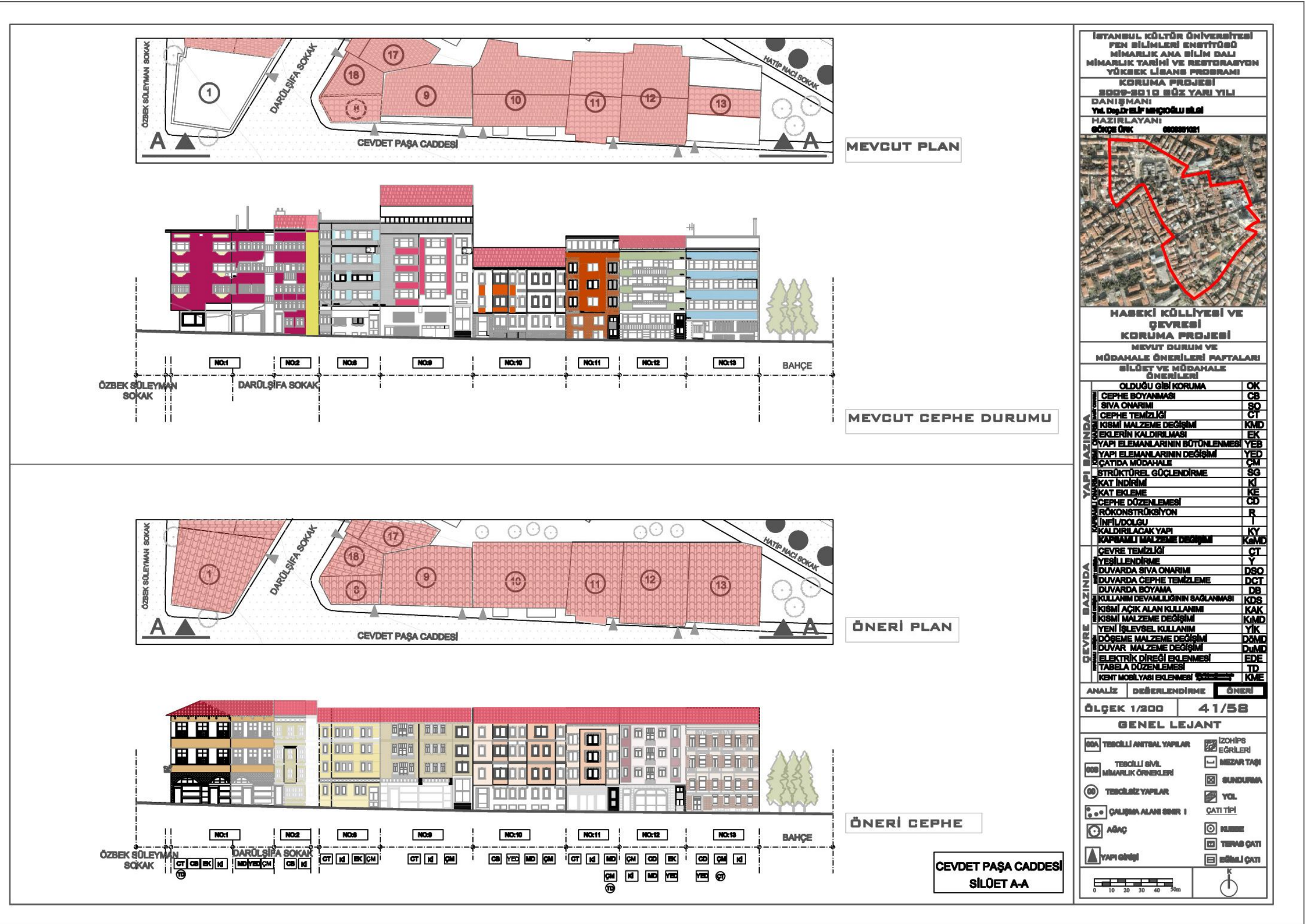
ÖLÇEK 1/500 40/58
GENEL LEJANT

00A	TESCİLLİ ANITSAL YAPILAR	IZOHİPS EĞRİLERİ
00S	TESCİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİ	MEZAR TAŞI
00	TESCİLSİZ YAPILAR	SUNDURMA
00	ÇALIŞMA ALANI SINIRI	YOL
00	AĞAÇ	ÇATI TİPİ
00	YAPILARIN GİRİŞİ	KUBBE
		TERAS ÇATI
		EĞİMLİ ÇATI

0 10 20 30 40 50m

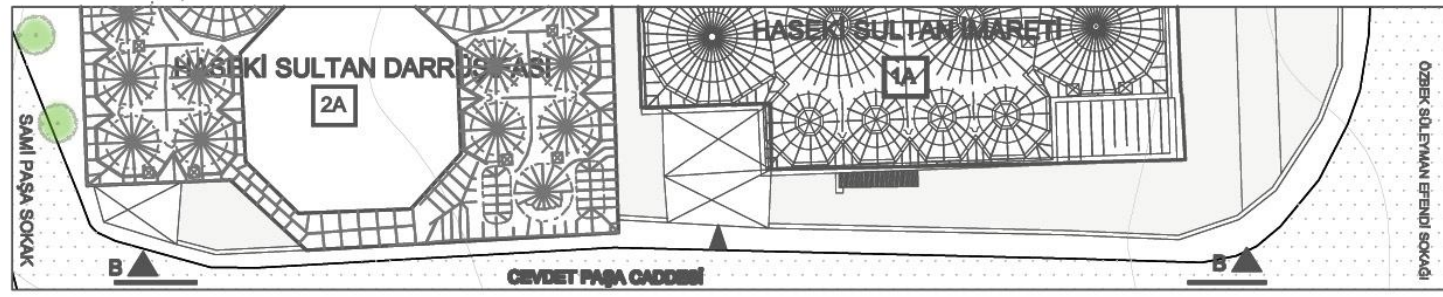
Şekil 7.9: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı C'-C' ve D'-D' Kesiti (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.8’de Silüet A-A’ya bakıldığında; Cevdet Paşa Caddesi ve Darül Şifa Sokak üzerindeki cephe önerilerini görmekteyiz. Mevcut cephede bulunan cephe kirliliği, fazla kat indirimi, çatıda müdahale gibi öneriler gösterilmektedir. Yapı bazında, yapı no:1’de cephe temizliği, cephe boyama, eklerin kaldırılması, kat indirimi, malzeme değişimi, yapı elemanların değişimi, çatıya müdahale olarak teras çatının alaturka kiremitli kırma çatı olarak değiştirilmesine; çevre bazında ise, tabela düzenlemesine karar verilmiştir. Darül Şifa Sokak üzerinde bulunan, yapı no:2’de basit onarım olan cephe boyaması, kapsamlı onarım olan kat indirimi önerilmiştir. Cevdet Paşa Caddesi üzerindeki yapı no:8 için; cephe temizliği, kat indirimi, eklerin kaldırılması, çatıya müdahale yapıлып, teras çatının alaturka kiremitli kırma çatı ile değiştirilmesine karar verilmiştir. Yapı no:9’da; yapı bazında cephe temizliği, kat indirimi, Marsilya kiremitli olan çatının, alaturka kiremitle değiştirilmesine karar verilmiştir. Yapı no:10’da yapı bazında cephe boyaması, yapı elemanlarının değiştirilmesi, malzeme değişimi, Marsilya kiremitli örtülü olan çatı malzemesinin, alaturka kiremitle değiştirilmesine karar verilmiştir. Yapı no:11’de; cephe temizliği, kat indirimi, malzeme değişimi, teras olan çatının alaturka kiremitli kırma çatı olarak değiştirmesine karar verilmiştir. Çevre bazında ise; cephede tabela düzenlemesi önerilmiştir. Yapı no:12’de; kat indirimi, eklerin kaldırılması, yapı elemanlarının değişimi, malzeme değişimi, cephe düzenlemesi ve Marsilya kiremitli örtülü olan çatının alaturka kiremit ile değiştirilmesine karar verilmiştir. Yapı no:13’de ise; cephe düzenleme, teras olan çatının alaturka kiremitli kırma çatı olarak değiştirilmesine, kat indirimi, yapı elemanlarının değişimi ve çevre bazında basit değişim kapsamında çevre temizliği önerilmiştir. Bunun sonucunda, Şekil 7.10’da görülen eski durumla karşılaştırmalı olarak gösterilen yeni cephe dizisi ortaya çıkmıştır.

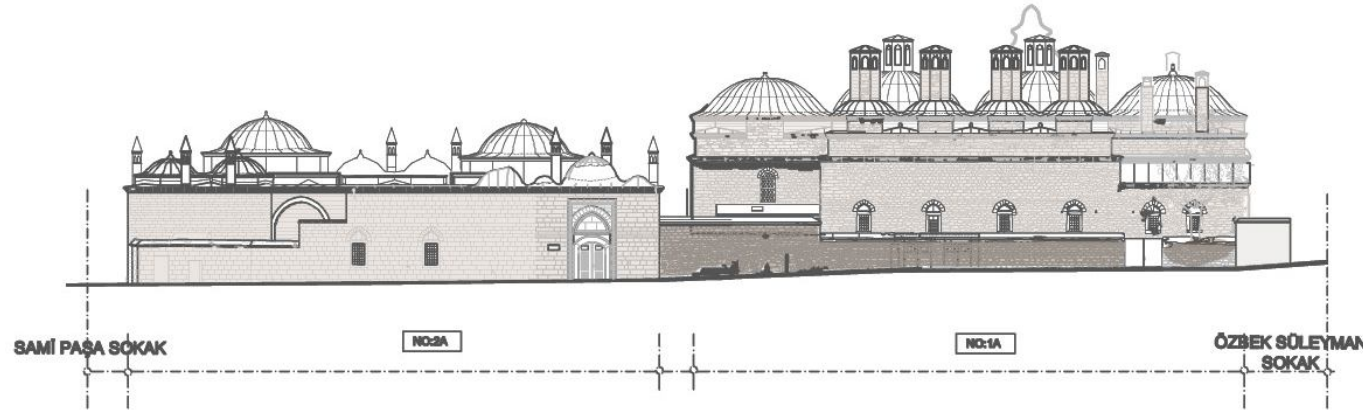

Şekil 7.10:Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cevdet Paşa Caddesi A-A silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

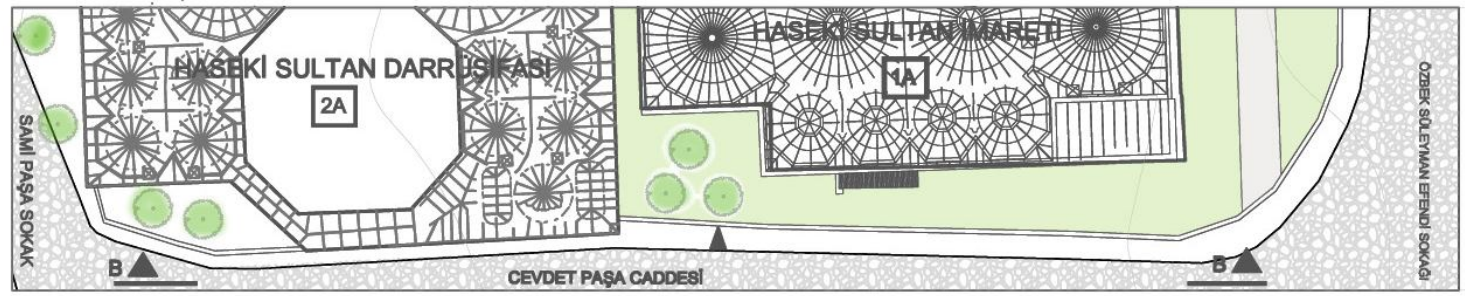
Şekil 7.11’de gösterilen, Cevdet Paşa Caddesi’ne ait Silüet B-B’ye bakıldığında; yapı no:2A’da cephe temizliği, malzeme değişimi, sıva onarımı, eklerin kaldırılması, çatıya müdahale olarak yapı bazında önerilerde bulunulmuştur. Çevre bazında ise; yeşillendirme, duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizliği, döşemede malzeme değişimine karar verilmiştir. Yapı no:1A’da ise; cephe temizliği, sıva onarımı, yapı elemanlarının değişimi, yapı elemanlarının bütünlenmesi ve malzeme değişimi önerilmiştir. Çevre bazında ise duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme, döşemede malzeme değişimi önerilmiştir (Şekil 7.11).

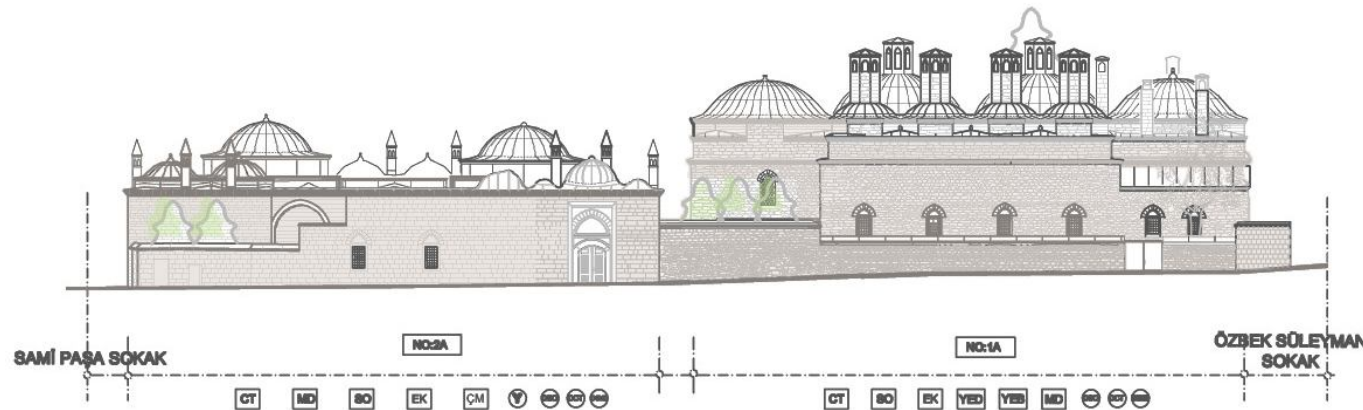
MEVCUT PLAN

MEVCUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ PLAN

ÖNERİ CEPHE

CEVDET PAŞA CADDESİ
SİLÜET B-B

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI

DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elif Gökçe ÜRK
HAZIRLAYANI
Gökçe ÜRK

HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVCUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPILAN İŞ	ÖNERİ	SONUÇ
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK	
CEPHE BOYANMASI	CB	
SIVA ONARIMI	SO	
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT	
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
EKLEMLERİN KALDIRILMASI	EK	
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB	
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED	
ÇATI DA MÜDAHALE	ÇM	
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG	
KAT İNDİRİMİ	Kİ	
KAT EKLEME	KE	
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD	
REKONSTRÜKSİYON	R	
İNFLİ/DOLGU	I	
KALDIRILACAK YAPI	KY	
KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
ÇEVRE TEMİZLİĞİ	CT	
YEŞİLLENDİRME	Y	
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO	
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT	
DUVARDA BOYAMA	DB	
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS	
KİSİMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK	
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
YENİ İZLENEBİLİR KULLANIM	YİK	
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE	
TABELA DÜZENLEMESİ	TD	
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME	

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 42/58

GENEL LEJANT

00A TEBEHLİ ANITBAL YAPILAR	IZOHIPS EĞRİLERİ
00B TEBEHLİ SIVIL	MİZAR TAŞI
00C MİMARLIK ÖRNEKLERİ	SUNDURMA
00D TEBEHLİZ YAPILAR	YOL
00E ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ 1	ÇATI TİPİ
00F AĞAÇ	KURSU
00G YAPI ÖNERİ	TIRNAÇ ÇATI
	ESKİMLİ ÇATI

0 10 20 30 40 50m

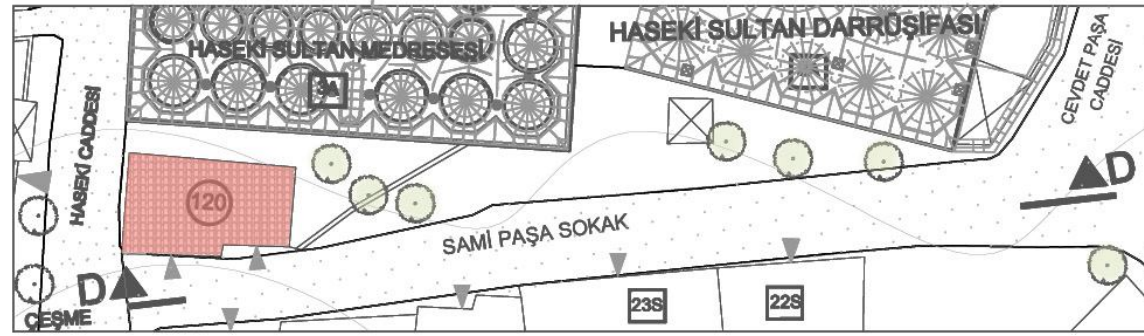
K

Şekil 7.11: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cevdet Paşa Caddesi B-B Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

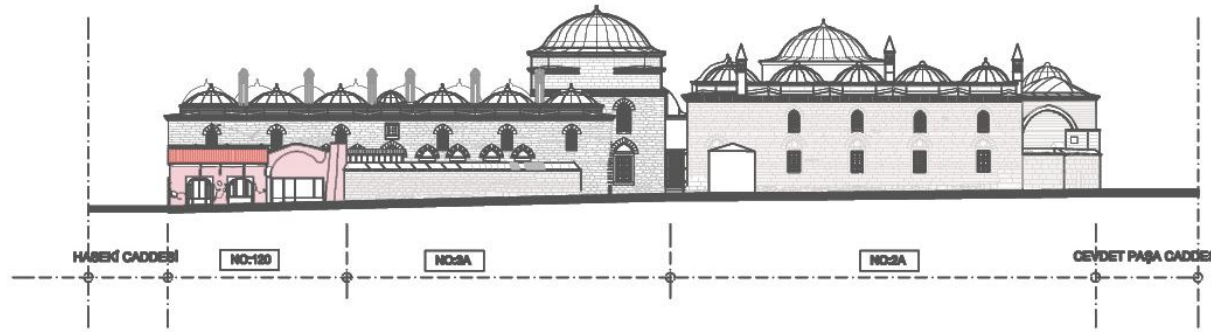
Şekil 7.12’de ele alınan, Sami Paşa Sokağı, Cevdet Paşa Caddesi’nde bulunan C-C silüetinde, yapı no:108’de bulunan binada, kapsamlı onarım olarak cephe düzenlemesi, kat indirimi, teras çatı olan çatının, alaturka kiremitli kırma çatıya dönüştürülmesine karar verilmiştir. Çevre bazında ise; kent mobilyalarının eklenmesine (banklar, çöp kutuları, aydınlatma elemanı vs.) karar verilmiş, buraya yeni işlev verilerek, insanların dinlendiği bir alan olarak yeşillendirilip, duvar malzemesinin değiştirilerek, sanat duvarı haline dönüştürülmesi önerilmiştir. Böylece, Sami Paşa Sokağı’nın daha yaşanabilir ve canlı bir alan haline dönüştürülmesi düşünülmüştür.

Yapı no:109’da; cephe düzenlemesi, kat indirimi, teras çatının alaturka kiremitli kırma çatı olmasına karar verilmiştir. Çevre bazında ise; yeşillendirme, duvarda boyama, duvarda cephe temizliği önerilmiştir. Yapı no:23S’de; cephe boyama, cephe düzenleme ve kat artırımı önerilmiştir. Yapı no:22S’de cephe boyama, cephe temizliği, eklerin kaldırılması, Marsilya kiremitli olan kırma çatının, alaturka kiremit ile değiştirilmesine karar verilmiştir. 109 numaralı yapıda; cephe boyama, cephe temizliği, eklerin kaldırılması, cephe düzenlemesi ve çatıya müdahale önerilmiştir. 21S kodlu yapı için ise; cephe boyama, cephe temizliği, eklerin kaldırılması, çatıya müdahale, çatı düzenlemesi ve çevre bazında tabela düzenlemesi önerilmiştir (Şekil 7.12).

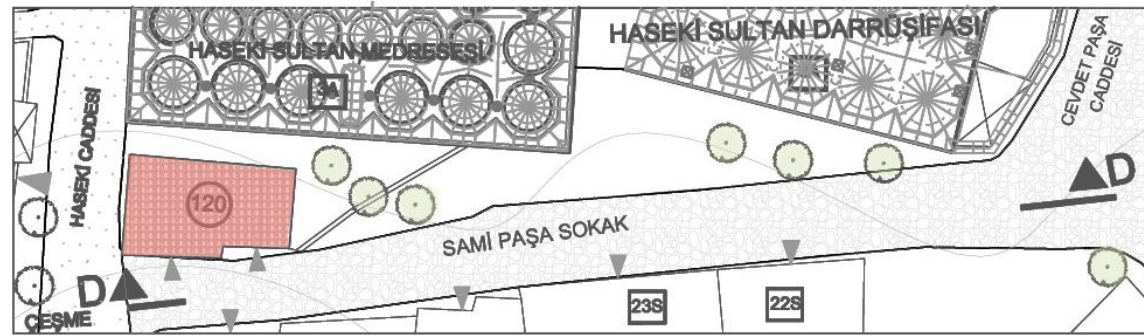
Sami Paşa Sokak'ta bulunan 120 numaralı yapıda cephe temizliği, malzeme değişimi, sıva onarımı ve cephe boyaması önerilmiştir. Çevre bazında ise, döşemede malzeme değişimi yapılarak beton parke zemin, Arnavut kaldırımı ile değiştirilmesi ve duvarlarda sıva onarımı önerilmiştir. Yapı no:3A'ya bakıldığında ise, cephe temizliği, malzeme değişimi, sıva onarımı ve yapı elemanlarının bütünlemesi önerilmiştir. Çevre bazında ise, duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme, çatı tamamlama ve döşeme malzemesi değişimine karar verilmiştir. Yapı no:2A'da ise; cephe temizliği, malzeme değişimi, sıva onarımı ve yapı elemanlarının bütünlenmesine karar verilip, çevre bazında yapı no:3 ve yapı no:2 için aynı kararlar alınmıştır (Şekil 7.13).

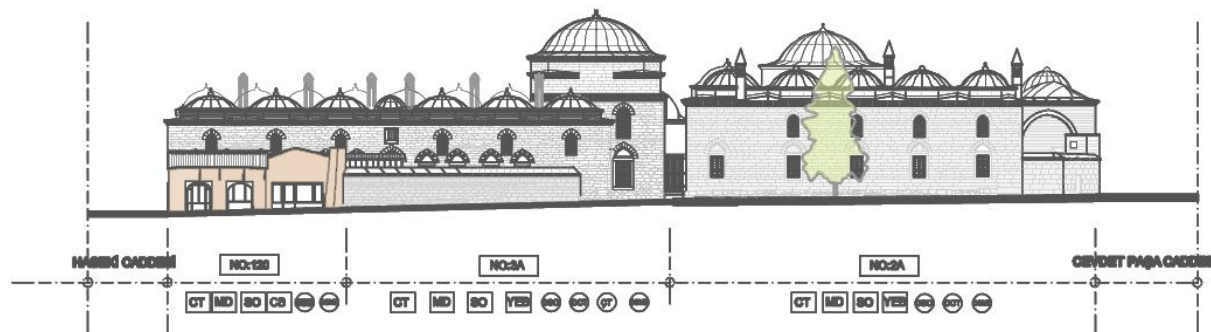
MEVCUT PLAN

MEVCUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ PLAN

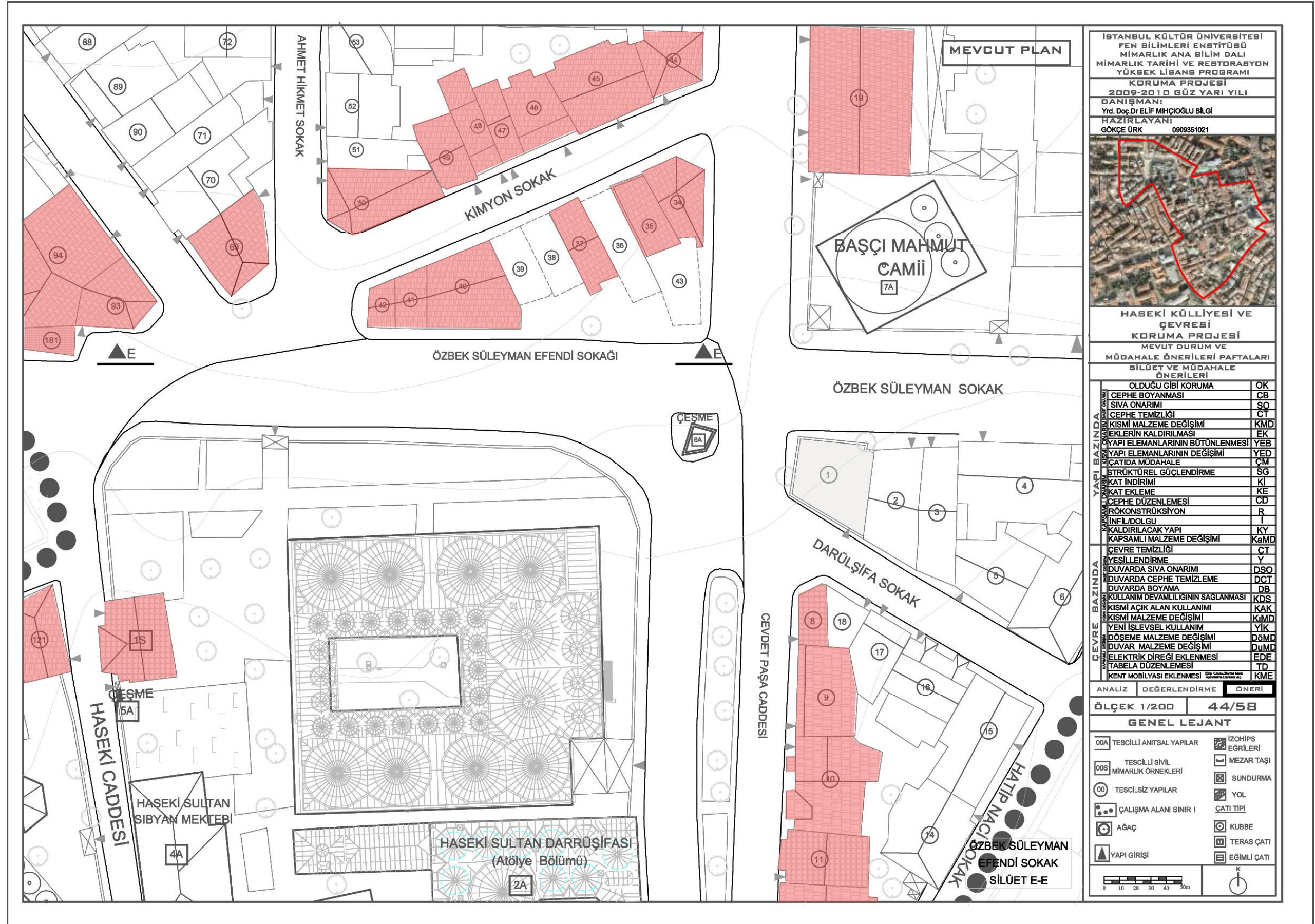
ÖNERİ CEPHE

SAMI PAŞA SOKAK
SİLÜET D-D

<p>İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI KORUMA PROJESİ 2009-2010 BÜZ YARI YILI DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZGÜLLÜ HAZIRLAYANI Gökçe ÜRK</p>																																																															
<p>HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ KORUMA PROJESİ MEVCUT DURUM VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI SİLÜET VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ</p>																																																															
<table border="1"> <thead> <tr> <th>OLDUĞU GİBİ KORUMA</th> <th>OK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CEPHE BOYANMASI</td> <td>CB</td> </tr> <tr> <td>SIVA ONARIMI</td> <td>SO</td> </tr> <tr> <td>CEPHE TEMİZLİĞİ</td> <td>CT</td> </tr> <tr> <td>KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ</td> <td>KMD</td> </tr> <tr> <td>EKLEMLERİN KALDIRILMASI</td> <td>EK</td> </tr> <tr> <td>YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ</td> <td>YEB</td> </tr> <tr> <td>YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ</td> <td>YED</td> </tr> <tr> <td>ÇATIDA MÜDAHALE</td> <td>ÇM</td> </tr> <tr> <td>STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME</td> <td>SG</td> </tr> <tr> <td>KAT İNDİRİMİ</td> <td>KI</td> </tr> <tr> <td>KAT EKLEME</td> <td>KE</td> </tr> <tr> <td>CEPHE DÜZENLEMESİ</td> <td>CD</td> </tr> <tr> <td>REKONSTRÜKSİYON</td> <td>R</td> </tr> <tr> <td>İNFLİ/DOLGU</td> <td>I</td> </tr> <tr> <td>KALDIRILACAK YAPI</td> <td>KY</td> </tr> <tr> <td>KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ</td> <td>KMD</td> </tr> <tr> <td>CEVRE TEMİZLİĞİ</td> <td>CT</td> </tr> <tr> <td>YEŞİLLENDİRME</td> <td>Y</td> </tr> <tr> <td>DUVARDA SIVA ONARIMI</td> <td>DSO</td> </tr> <tr> <td>DUVARDA CEPHE TEMİZLEME</td> <td>DCT</td> </tr> <tr> <td>DUVARDA BOYAMA</td> <td>DB</td> </tr> <tr> <td>KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI</td> <td>KDS</td> </tr> <tr> <td>KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI</td> <td>KAK</td> </tr> <tr> <td>KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ</td> <td>KMD</td> </tr> <tr> <td>YENİ İSLEVSEL KULLANIM</td> <td>YİK</td> </tr> <tr> <td>DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ</td> <td>DMD</td> </tr> <tr> <td>DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ</td> <td>DMD</td> </tr> <tr> <td>ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ</td> <td>EDE</td> </tr> <tr> <td>TABELA DÜZENLEMESİ</td> <td>TD</td> </tr> <tr> <td>KENT MOBİLYASI EKLENMESİ</td> <td>KME</td> </tr> </tbody> </table>		OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK	CEPHE BOYANMASI	CB	SIVA ONARIMI	SO	CEPHE TEMİZLİĞİ	CT	KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	EKLEMLERİN KALDIRILMASI	EK	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB	YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED	ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG	KAT İNDİRİMİ	KI	KAT EKLEME	KE	CEPHE DÜZENLEMESİ	CD	REKONSTRÜKSİYON	R	İNFLİ/DOLGU	I	KALDIRILACAK YAPI	KY	KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	CEVRE TEMİZLİĞİ	CT	YEŞİLLENDİRME	Y	DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO	DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT	DUVARDA BOYAMA	DB	KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS	KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK	KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	YENİ İSLEVSEL KULLANIM	YİK	DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE	TABELA DÜZENLEMESİ	TD	KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK																																																														
CEPHE BOYANMASI	CB																																																														
SIVA ONARIMI	SO																																																														
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT																																																														
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD																																																														
EKLEMLERİN KALDIRILMASI	EK																																																														
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB																																																														
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED																																																														
ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM																																																														
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG																																																														
KAT İNDİRİMİ	KI																																																														
KAT EKLEME	KE																																																														
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD																																																														
REKONSTRÜKSİYON	R																																																														
İNFLİ/DOLGU	I																																																														
KALDIRILACAK YAPI	KY																																																														
KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD																																																														
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT																																																														
YEŞİLLENDİRME	Y																																																														
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO																																																														
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT																																																														
DUVARDA BOYAMA	DB																																																														
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS																																																														
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK																																																														
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD																																																														
YENİ İSLEVSEL KULLANIM	YİK																																																														
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD																																																														
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD																																																														
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE																																																														
TABELA DÜZENLEMESİ	TD																																																														
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME																																																														
<p>ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ</p>																																																															
<p>ÖLÇEK 1/300 43/58</p>																																																															
<p>GENEL LEJANT</p>																																																															
<p>NO-120 TEBEHLİ ANITIAL YAPILAR</p>	<p>İZOHİS EĞRİLERİ</p>																																																														
<p>NO-2A TEBEHLİ SIVL MİMARLIK ÖRNEKLERİ</p>	<p>MİZAR TAŞI</p>																																																														
<p>NO-3A TEBEHLİ YAPILAR</p>	<p>SUNDURMA</p>																																																														
<p>ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ</p>	<p>YOL</p>																																																														
<p>AĞAÇ</p>	<p>KURSU</p>																																																														
<p>YAPI ÖNERİ</p>	<p>TIRNAZ ÇATI</p>																																																														
	<p>SİMLİ ÇATI</p>																																																														
<p>0 10 20 30 40 50m</p>																																																															
<p>K</p>																																																															

Şekil 7.13:Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Sami Paşa Caddesi D-D Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.15'te görülen; Özbek Süleyman Efendi Sokak'ta iki öneride bulunulmuştur. İlk öneri, mevcut plan üzerinden yapılan öneridir. İkinci öneri ise; Haseki Sultan Külliyesi'ni ortaya çıkarmak için yapılan, mevcut plan üzerindeki yapıları kaldırıp, yeni bir yapı adası oluşturup, kafeleriyle, dükkanlarıyla yeni bir meydan oluşturma fikridir. Birinci öneri, yapı no:94 için yapı bazında öneride, cephe düzenleme, kat indirimi, malzeme değişimi, yapı elemanlarının değişimine, Marsilya kiremitli olan kırma çatının, alaturka kiremitli kırma çatılı olmasına karar verilmiştir. Yapı no:93'de cephe düzenleme, kat indirimi, yapı elemanlarının düzenlenmesi ve malzeme değişimi önerilmiştir. Yapı no:69'da; cephe düzenlemesi, kat indirimi, çatıya müdahale, malzeme değişimi ve yapı elemanlarının değişimi önerilmiştir. Yapı no:50 ise, kaldırılacak yapı olarak önerilmiştir. Yapı no:41 ve 42'de çatıya müdahale, malzeme değişimi, eklerin kaldırılması ve yapı elemanlarının değişimi önerilmiştir. Yapı no: 40'da; cephe değişimi, çatıya müdahale, malzeme değişimi ve yapı elemanlarının değişimi önerilmiştir. Yapı no: 38-39 için, yeniden tasarlanacak yapı Yapı no:37'de; yapı elemanlarının değişimi, çatıya müdahale ve yapı elemanlarının bütünlemesi önerilmiştir. Yapı no:36'da ise, elde edilen dokümantasyon ışığında, yeniden tasarlanacak yapı olarak önerilmiştir. Yapı no: 34, 35 ve 40'da ise; yapı elemanlarının bütünlenmesi ve çevre bazında elektrik direği ve tabela eklenmesi önerilmiştir (Şekil 7.14-15).

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI
DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. ELİF MİHÇİOĞLU BİLGİ
HAZIRLAYAN:
GÖKÇE ÜRK 0909351021

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
ÇEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPILAN YAPILARDA	YAPILAN YAPILARDA
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SIVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
RÖKONSTRÜKSİYON	R
İNFIL DOLGU	I
KALDIRILACAK YAPI	KY
KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ	KaMD
ÇEVRE TEMİZLİĞİ	CT
YEŞİLLENDİRME	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
YENİ İŞLEVSEL KULLANIM	YİK
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DöMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DuMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

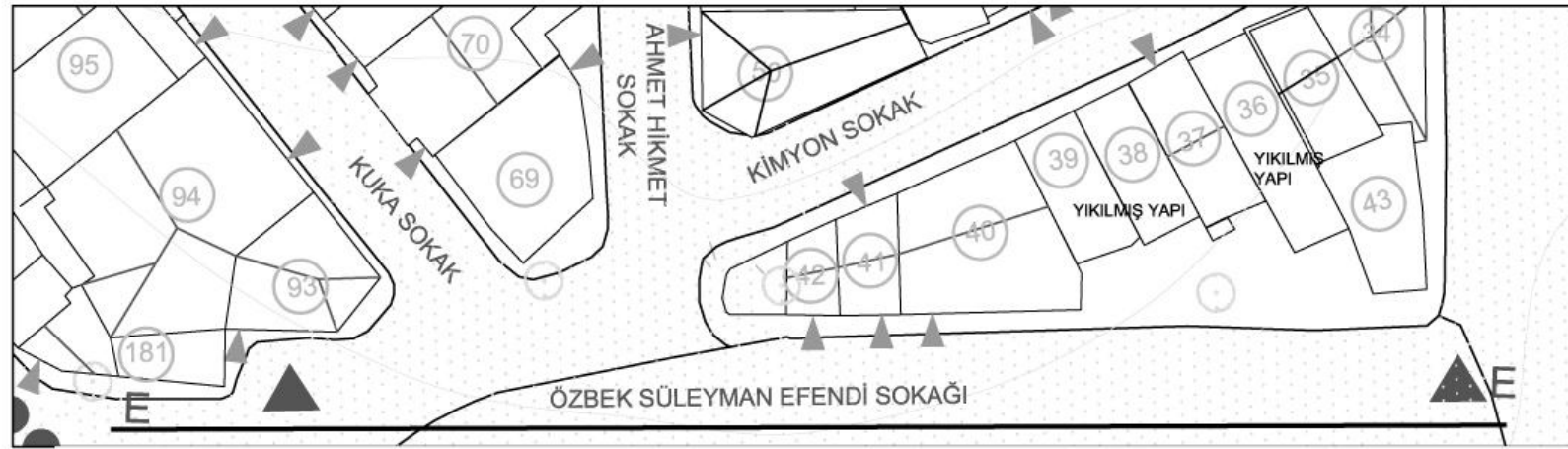
ÖLÇEK 1/200 44/58

GENEL LEJANT

00A	TESCİLLİ ANITSAL YAPILAR	IZOHİPS	EĞRİLERİ
00S	TESCİLLİ SIVIL	MEZAR TAŞI	
00	MİMARLIK ÖRNEKLERİ	SUNDURMA	
00	TESCİLSİZ YAPILAR	YOL	
00	ÇALIŞMA ALANI SINIRI	ÇATI TİPİ	
00	AĞAÇ	KUBBE	
00	YAPI GİRİŞİ	TERAS ÇATI	
		EĞİMLİ ÇATI	

0 10 20 30 40 50m

Şekil 7.14: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak Planı (Gökçe Ürk, 2010)

PLAN

MEVGUT CEPHE

ÖNERİ

ÖZBEK SÜLEYMAN EFENDİ SOKAK SİLÜET E-E

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 GÜZ YARI YILI

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. ELİF MİHÇİOĞLU BİLGİ

HAZIRLAYAN:
GÖKÇE ÜRK 0909351021

HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ

YARI BAZINDA KURULAN YAPILAR	
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SIVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
TEKLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
RÖKONSTRÜKSİYON	R
İNFL/DOLGU	I
KALDIRILACAK YAPI	KY
KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ	KaMD
ÇEVRE TEMİZLİĞİ	CT
YESİLLENDİRME	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSİMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KiMD
YENİ İŞLEVSEL KULLANIM	YİK
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/200 45/58

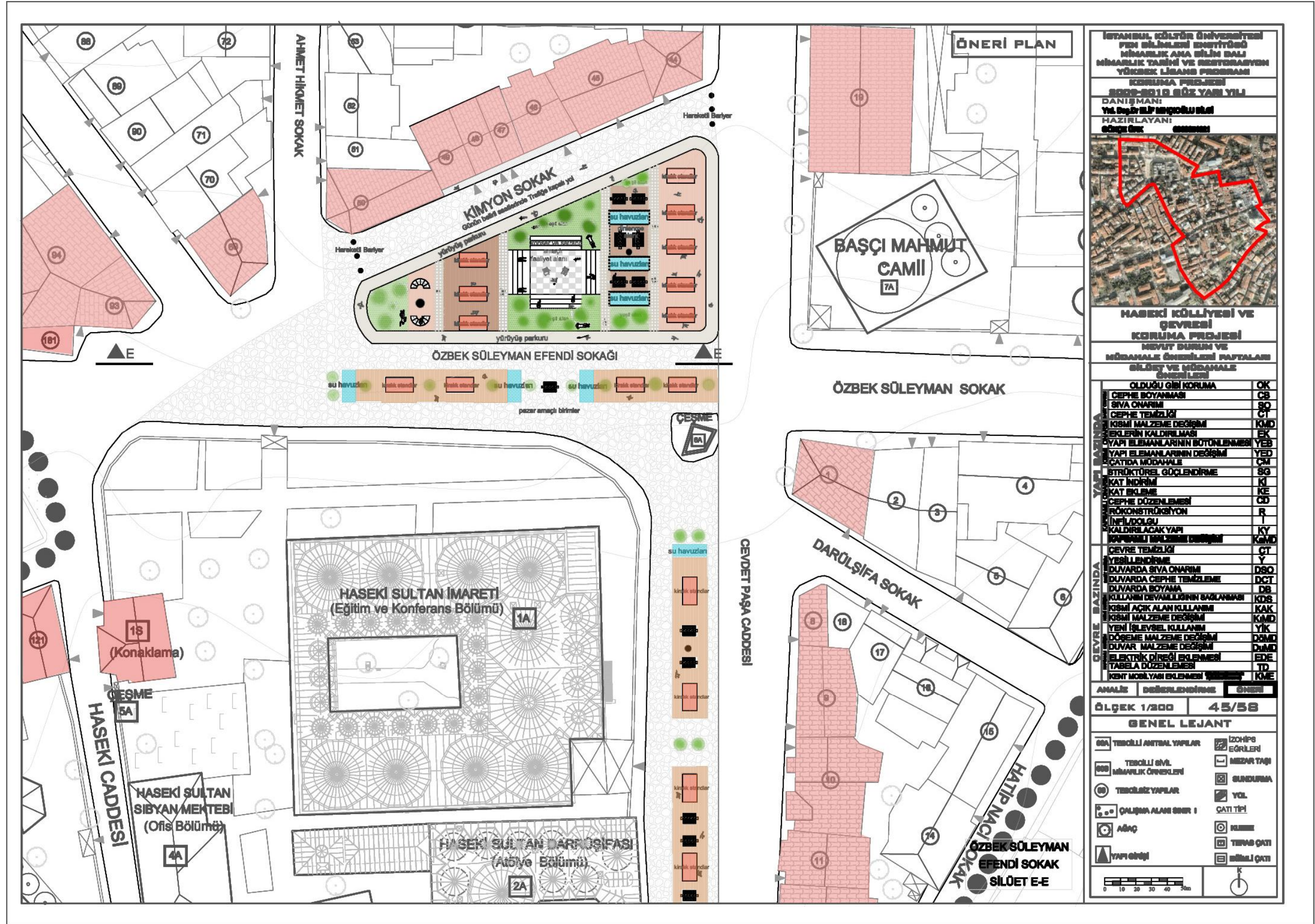
GENEL LEJANT

00A	TESCİLLİ ANITSAL YAPILAR	IZOHİPS EĞRİLERİ
00S	TESCİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİ	MEZAR TAŞI
00	TESCİLSİZ YAPILAR	SUNDURMA
00A	ÇALIŞMA ALANI SINIR I	ÇATI TİPİ
00A	AĞAÇ	KUBBE
00A	YAPI GİRİŞİ	TERAS ÇATI
		EĞİMLİ ÇATI

0 10 20 30 40 50m

Şekil 7.15: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak'tan E-E Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Aynı alan için, Şekil 7.16 ve 7.17’de ifade edilen, ikinci öneriye bakıldığında ise, burada gece ve gündüz yaşayan bir alan yaratmak istenmiştir. 42-34 numaralı yapı grubu kaldırılıp, arkadaki yapılar kafe ve butik dükkan haline getirilmiştir. Günün belirli saatlerinde trafiğe kapalı olan bu yerde, turistik hediyelik eşya satan dükkânlar ve kafeler oluşturulmuştur. Yapı no:94-93 için önerilenler aynıdır. Kaldırılan yapı adasının yerine; dinlenme bankları, aydınlatma elemanları, yeşillendirme yapıları ve küçük amfi formunda bir meydan yaratılıp, müzik dinletilerinin gerçekleştirilebileceği bir alan tasarlanmıştır. Gece kullanımı için ise; kiralık stantlar, hediyelik eşya satan, küçük dükkanlar oluşturulup, gece ve gündüz yaşayan bir alan haline dönüştürülmüştür. Oluşturulan meydan adası etrafında yürüyüş yolları oluşturulup, spor ya da yürüyüş amaçlı kullanım sağlanmıştır. Ayrıca, bu kiralık stantlar, Özbek Süleyman Efendi Sokak’la beraber Cevdet Paşa Caddesi’ne de konulmuştur. Yapı no:70 için cephe düzenlemesi ve kat indirimi önerilmiştir. Yapı no:69’da; cephe düzenlemesi, kat indirimi, çatıya müdahale, yapı elemanlarının değişimi ve malzeme değişimi önerilmiştir. Yapı no:50’de kat indirimi, kısmi malzeme değişimi, çatıya müdahale, cephe düzenlemesi ve cephe boyama önerilmiştir. Çevre bazında ise, tabela düzenlemesi önerilmiştir. Yapı no:49’da; kat ekleme, cephe boyama ve cephe düzenlemesi önerilmiştir. Yapı no:48-47’de, kat indirimi ve cephe düzenleme önerilmiştir. Yapı no:46’da; kat indirimi, cephe düzenleme ve cephe boyaması önerilmiştir. Yapı no:45’de; kat indirimi, cephe düzenleme ve cephe boyama önerilmiştir. Yapı no:44’de ise; kat indirimi ve cephe düzenlemesi önerilmiştir. Çevre bazında ise; çevrede bulunan aydınlatmanın yeterli olmamasından dolayı, alana aydınlatma direği eklenmesi ve tabela eklenmesi önerilmiştir (Şekil 7.16-7.17).

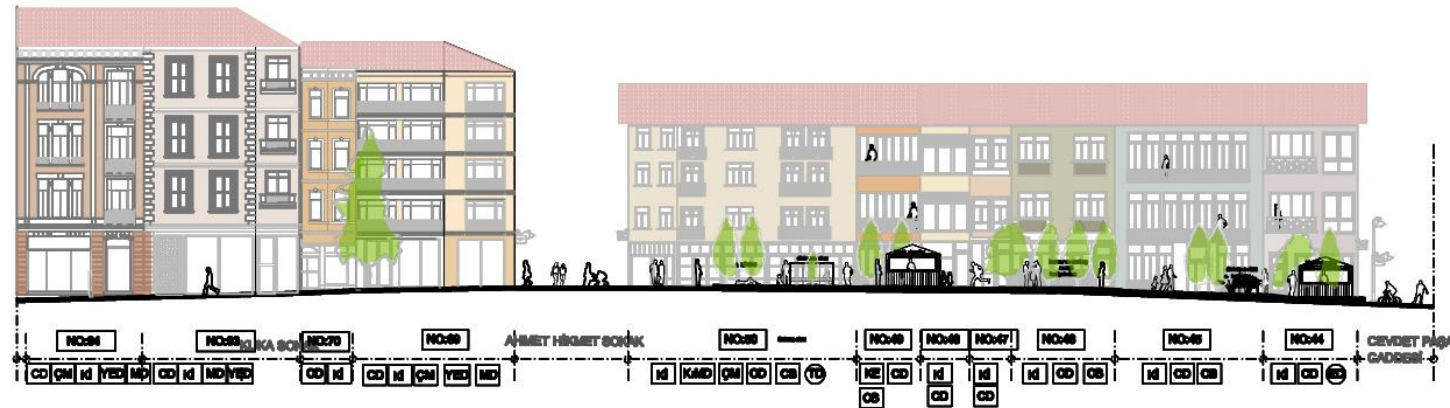
Şekil 7.16: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı ÖzbeK Süleyman Efendi Sokak E-E Planı (Gökçe Ürk, 2010)

MEVGUT CEPHE

MEVGUT NO:50-44 NOLU CEPHLER

ÖNERİ CEPHE

ÖZBEK SÜLEYMAN
EFENDİ SOKAK
SİLOET E-E

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA PROJESİ
2009-2010 ÖZ YARI YILI

DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Özgür ÖZKAYA

HAZIRLAYANI
Gökçe ÜRK

HASEKİ KÖLLÜYESİ VE
ÇEVRESİ
KORUMA PROJESİ

MEVUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI

SİLOET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPILAN MÜDAHALE	ÖNERİ
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SIVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BOTONLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATIYA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKİLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
RÖKONSTRÜKSİYON	R
İNFLİDOLGU	I
KALDIRILACAK YAPI	KY
KAPISIZLIK MÜDAHALESİ	KMD
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT
YERİLENDİRME	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DRO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVALÜJÜNÜN SAĞLANMASI	KDS
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
YENİ İSLEVSSEL KULLANIM	YİK
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 46/58

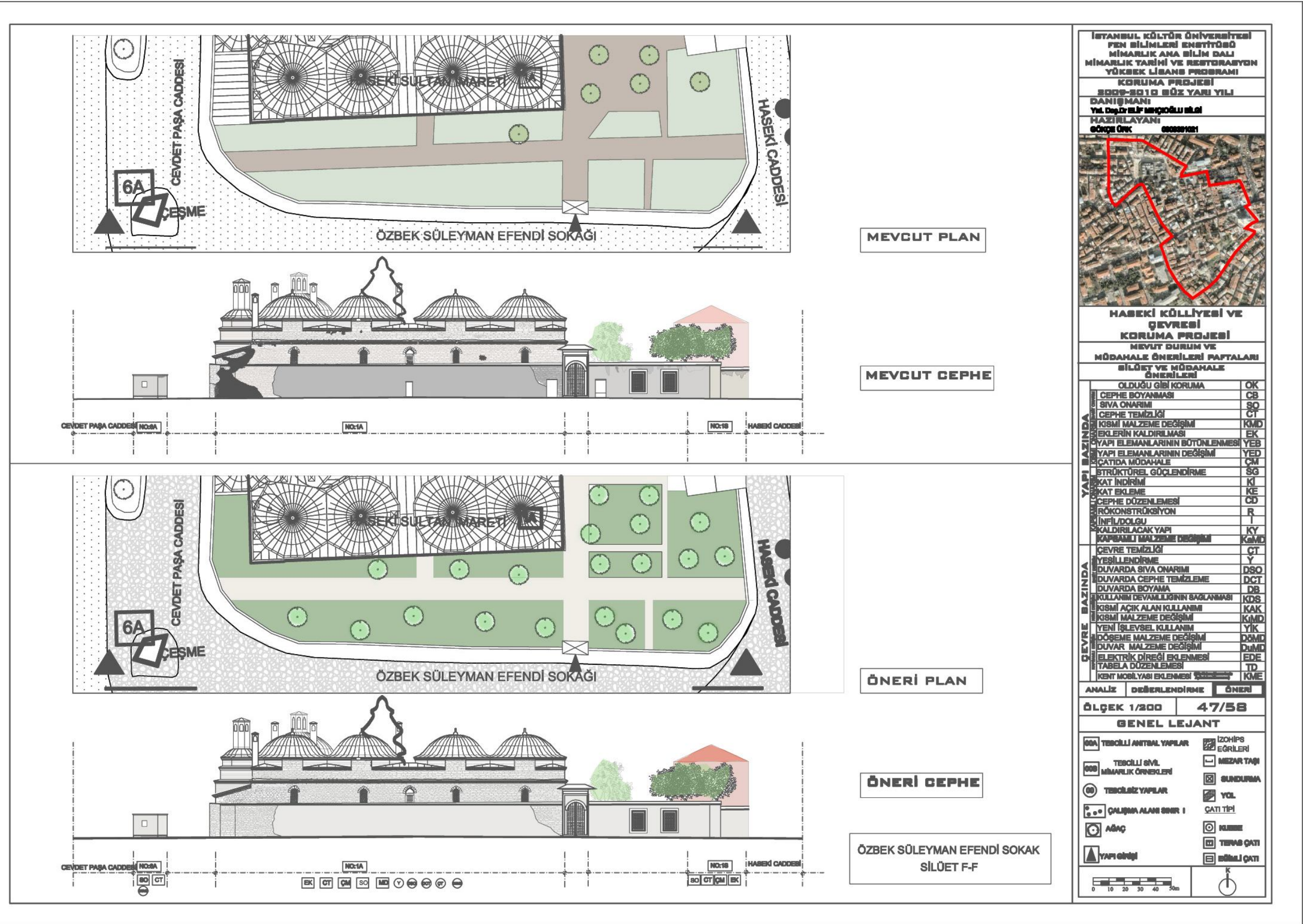
GENEL LEJANT

00A TESCİLLİ ANITIAL YAPILAR	İZOHİP EĞRİLERİ
00B TESCİLLİ SİVİ MİMARLIK ÖNERİLERİ	MİZAR TAŞI
00C TESCİLLİ YAPILAR	SUNDURMA
00D ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ	YOL
00E AĞAÇ	ÇATI TİPİ
00F YAPI ÖLÇÜ	KURSU
	TIRNAÇ ÇATI
	MİMARLIK ÇATI

0 10 20 30 40 50m

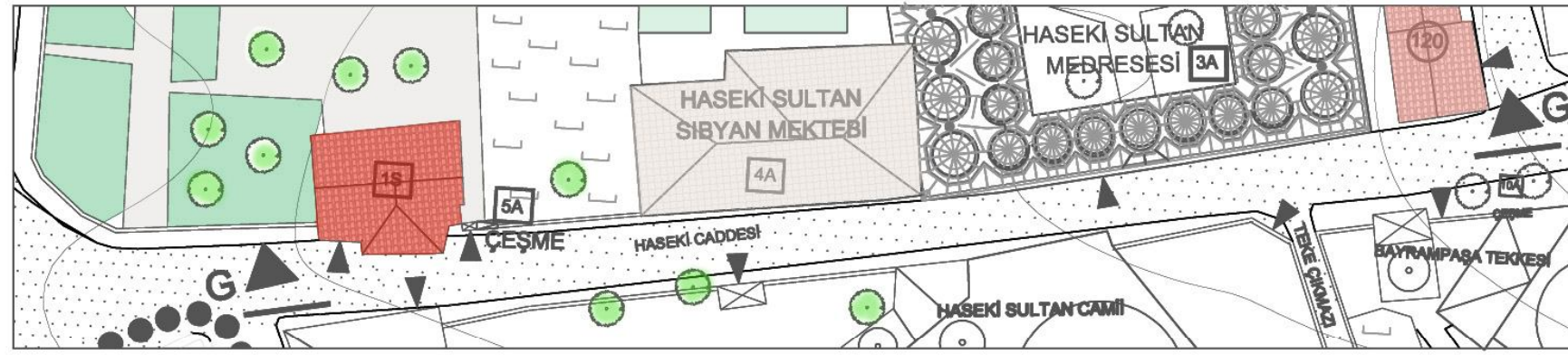
Şekil 7.17: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak'tan E-E Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.18’de ele alınan, Özbek Süleyman Efendi Sokak’ta bulunan 6A numaralı çeşmenin, cephe temizliği, sıva onarımı ve çevre bazında; döşeme malzemesinin betonarme parke yerine, Arnavut kaldırımı ile değiştirilmesine karar verilmiştir. Yapı no:1A’da; eklerin kaldırılması, cephe temizleme, çatıya müdahale, sıva onarımı ve malzeme değişimi önerilmiştir. Çevre bazında ise; yeşillendirme yapılıp, duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme, çevre temizliği ve döşeme malzemesinin değişimine karar verilmiştir. Yapı no:1S’de ise; sıva onarımı, cephe temizliği, çatıya müdahale, çatıya müdahale ve eklerin kaldırılması önerilmiştir (Şekil 7.18).

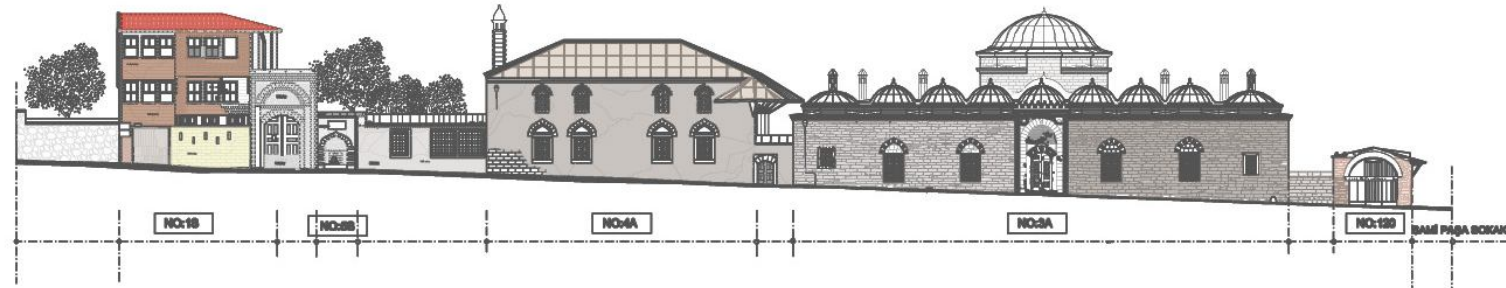

Şekil 7.18: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Özbek Süleyman Efendi Sokak F-F Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.19’da, Haseki Caddesi’nde bulunan yapı no:1S için, cephe temizliği, yapı elemanlarının bütünlemesi, çatıya müdahale, strüktürel güçlendirme, eklerin kaldırılması önerilmiştir. 5S numaralı çeşmede ise; cephe temizliği ve sıva onarımı önerilmiştir. Çevre bazında ise; duvarda sıva onarımı ve duvarda cephe temizliği önerilmiştir. 4A numaralı yapıda ise, cephe temizliği, sıva onarımı, malzeme değişimi, yapı elemanlarının değişimi ve eklerin kaldırılması önerilmiştir. 3A numaralı yapıda; cephe temizliği, sıva onarımı, çatıya müdahale, cephe düzenlemesi, yapı elemanlarının bütünlemesi önerilmiştir. Çevre önerisi olarak; duvarda cephe temizliği, duvarda sıva onarımı ve çevre temizliği önerilerinde bulunulmuştur. Yapı no:120 için ise; cephe temizliği, çatıya müdahale ve yapı elemanlarının bütünlenmesi önerilmiştir (Şekil 7.19).

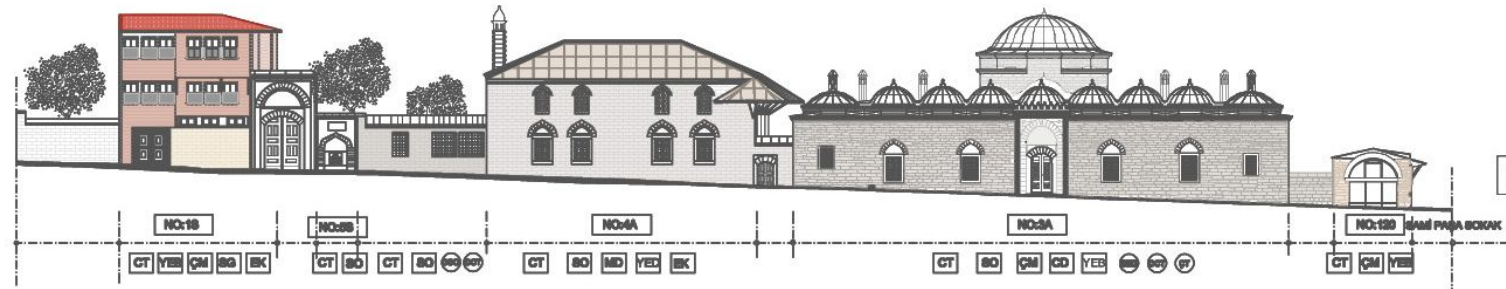
MEVCUT PLAN

MEVCUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ PLAN

ÖNERİ CEPHE

HASEKİ CADDESİ
SİLÜET G-G

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. İrfan AKGÖZÜLÜ
HAZIRLAYAN:
Gökçe ÜRK

HASEKİ KÜLLİYESİ VE GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVCUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPIL BAZINDA	YAPIL BAZINDA	YAPIL BAZINDA
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK	
CEPHE BOYANMASI	CB	
SIVA ONARIMI	SO	
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT	
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
EKLEMLERİN KALDIRILMASI	EK	
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB	
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED	
ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM	
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG	
KAT İNDİRİMİ	Kİ	
KAT EKLEME	KE	
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD	
REKONSTRÜKSİYON	R	
İNFL/DOLGU	IN	
KALDIRILACAK YAPI	KY	
KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT	
YEŞİLLENDİRME	Y	
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO	
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT	
DUVARDA BOYAMA	DB	
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS	
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK	
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
YENİ İZLEMLER KULLANIMI	YİK	
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE	
TABELA DÜZENLEMESİ	TD	
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME	

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 48/58

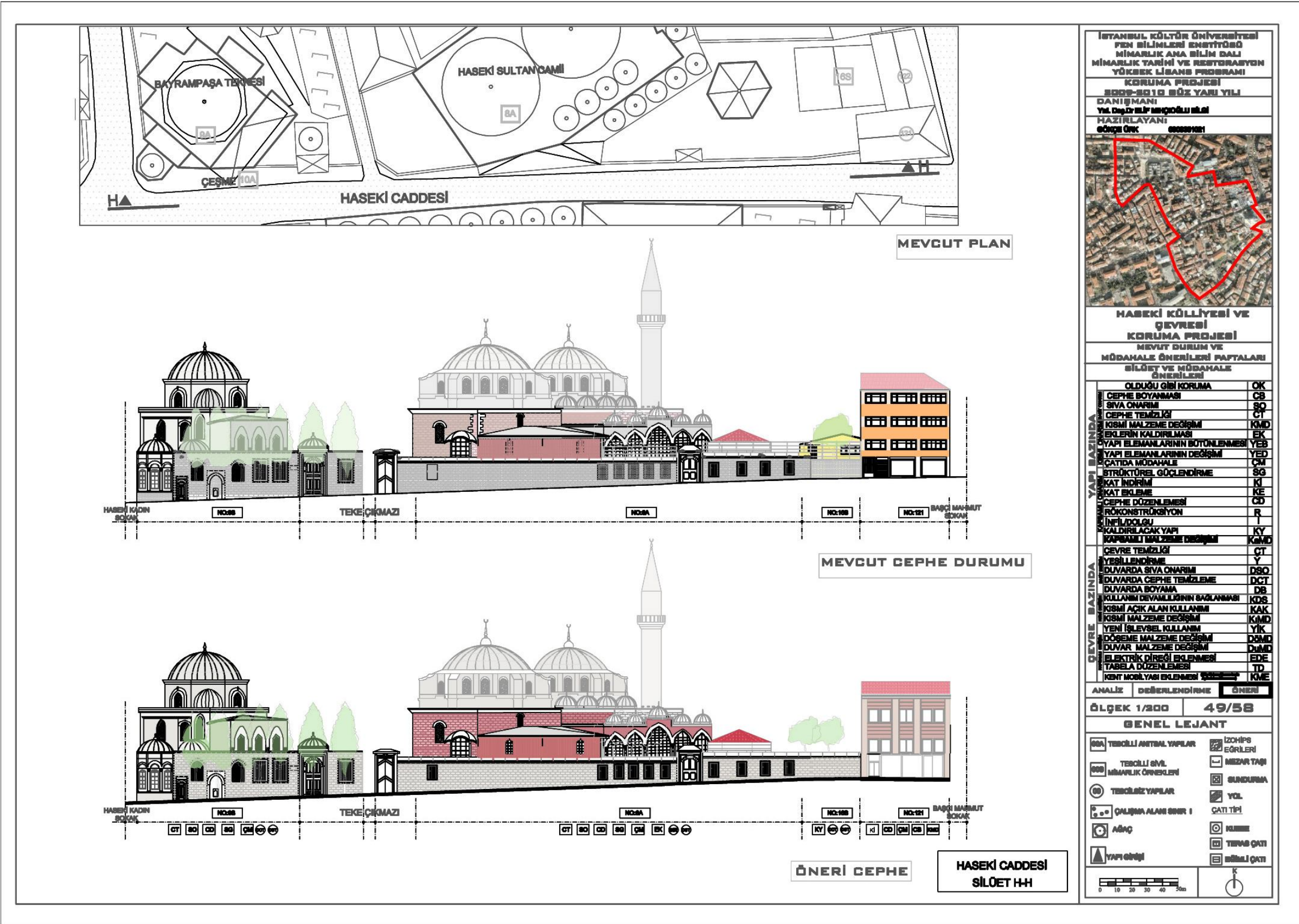
GENEL LEJANT

DBA TEBEHLİ ANITBAL YAPILAR	İZOHİS EĞRİLERİ
TEBİHLİ SİVİL	MİZAR TAŞI
MİMARLIK ÖRNEKLERİ	GUNDURMA
TEBİHLİ YAPILAR	YOL
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	ÇATI TİPİ
AĞAÇ	KUŞ
YAPI ÇATI	TERAS ÇATI
	SİMLİ ÇATI

0 10 20 30 40 50m

Şekil 7.19: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Haseki Caddesi'nden G-G Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.20’de ele alınan bölümde; Haseki Caddesi’nde bulunan yapı no:9’da cephe temizliği, sıva onarımı, cephe düzenleme, strüktürel güçlendirme, cephe düzenlemesi ve çatıya müdahale önerilmiştir. Çevreye müdahale ise; duvarda sıva onarımı ve duvarda cephe temizliği olarak önerilmiştir. 8A numaralı yapıda cephe temizliği, sıva onarımı, cephe düzenlemesi, strüktürel güçlendirme, çatıya müdahale ve eklerin kaldırılması önerilmiştir. Çevre bazında ise; duvarda cephe temizliği ve duvarda sıva onarımı önerilmiştir. 16S numaralı yapı, kaldırılacak yapı olarak belirlenmiştir. Çevre bazında ise; duvarda sıva onarımı ve duvarda cephe temizliği önerilmiştir. Yapı no:121’de ise; kat indirimi, cephe düzenleme, çatıya müdahale, cephe boyama ve kısmi malzeme değişimi önerilmiştir (Şekil 7.20).

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI
DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. M. R. Gökçe Ürk
HAZIRLAYANI
Gökçe Ürk

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVCUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÖET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SİVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLEMLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BÖTÜNLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATI MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKİLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
REKONSTRÜKSİYON	R
İNŞİ DOLGU	I
KALDIRILACAK YAPI	KY
KARŞIYALI MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
YEBİLENDİRME	Y
DUVARDA SİVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSİMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
YENİ İSLEMSSEL KULLANIM	YİK
DÖREME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 49/58

GENEL LEJANT

BAI TEBEHLİ ANITIAL YAPILAR	İZOHİPS
TEBİLLİ SİVA	EĞRİLERİ
MİMARLIK ÖRNEKLERİ	MİZAR TAŞI
TEBİLLİZ YAPILAR	SUNURMA
ÇALIŞMA ALANI SINIR I	YOL
AĞAÇ	ÇATI TİPİ
YAPI GİRİŞİ	KULESİ
	TERRAS ÇATI
	MİLLİJ ÇATI

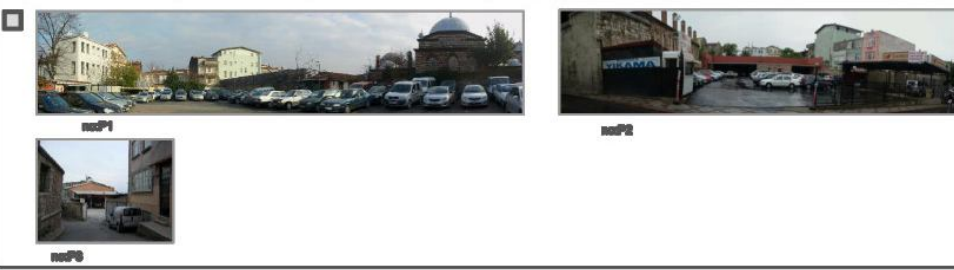
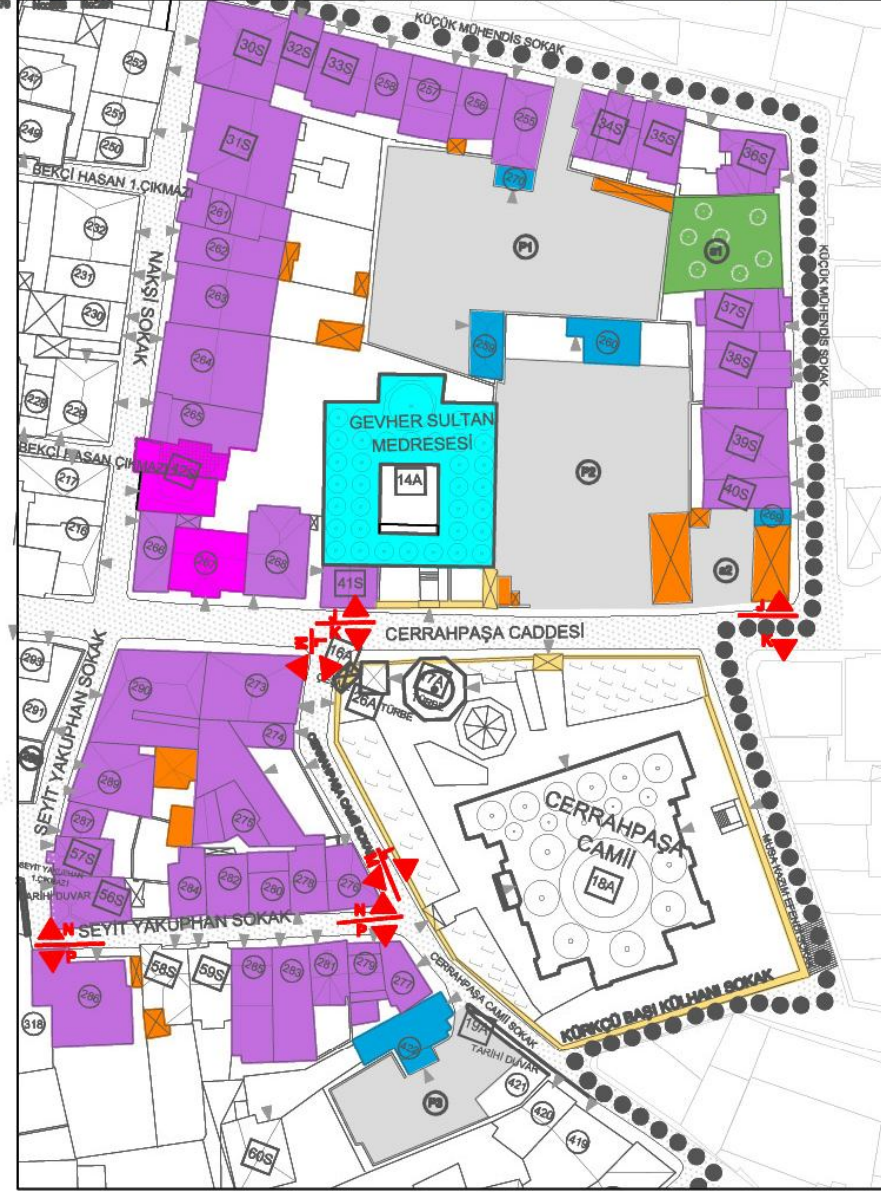
0 10 20 30 40 50m

Şekil 7.20: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Haseki Caddesi'nden H-H Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

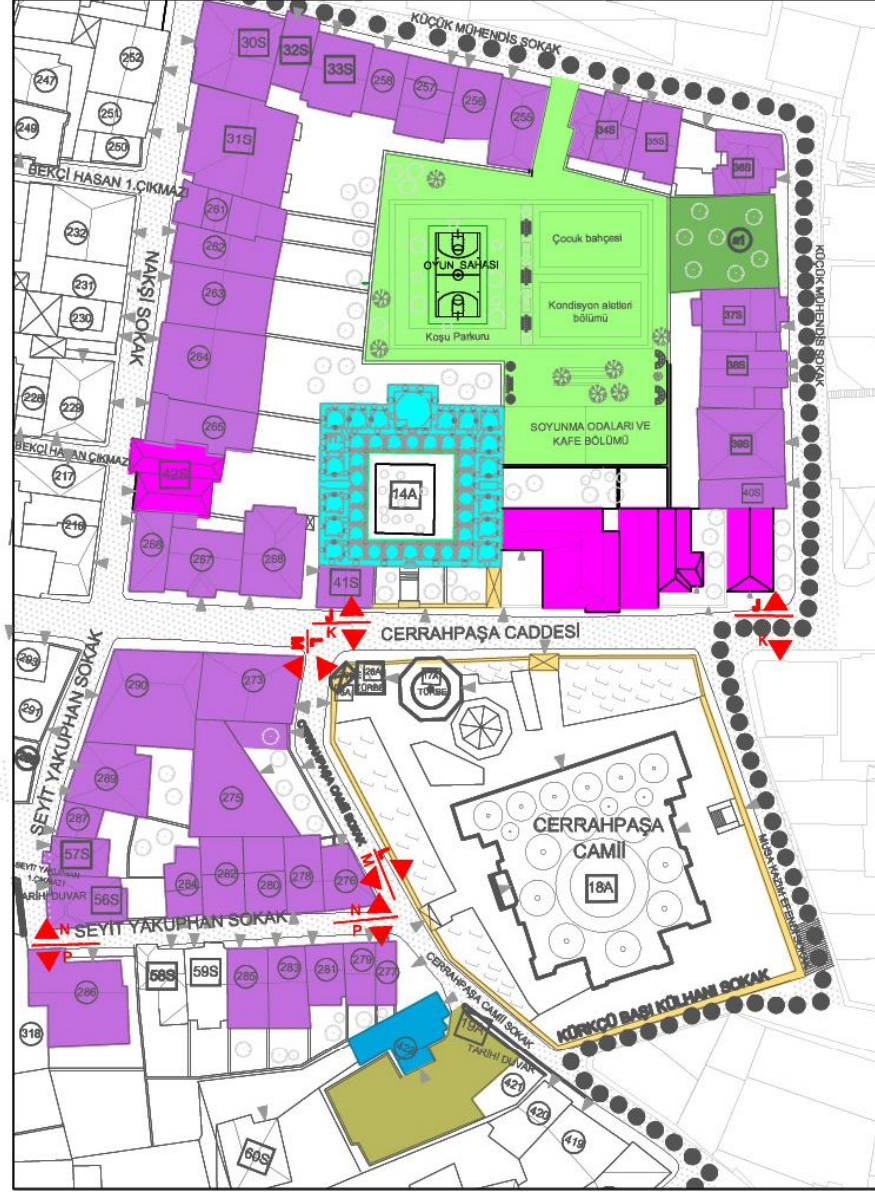
7.2.2 Odak Alan-II

Alt çalışma alanlarından Odak Alan II'ye bakıldığında; Şekil 7.21'de (koyu pembe renk ile gösterilen) 42S ve 267 kod numaralı yapıların yerine, eski belge ve fotoğraflardan esinlenerek yeniden tasarımına karar verilmiştir. (Koyu mor renk ile gösterilen) uyumsuz ve niteliksiz cephelerin yerine, tarihi dokunun niteliklerine uygun cephe düzenlemelerinin yapılması önerilmiştir. Odak Alan II'deki (sarı renkle ifade edilen) anıt duvarlarında yüzey kirliliği için cephe temizliği önerilmiştir. Ayrıca, (açık mavi renk ile ifade edilen) günümüzde konaklama amaçlı olarak kullanılmakta olan Gevher Sultan Medresesi'ne, araştırma merkezi yeni işlevi verilerek kullanılmasına karar verilmiştir. Alanda P1 ve P2 numaralı düzensiz otopark alanı yerine, Şekil 7.21'de P1 ile numaralandırılmış ve günümüzde geniş düzensiz otopark alanı yerine, yeşil renk ile ifade edilen spor alanı, çocuk parkı ve dinlenme alanı olarak önerilmiştir. P2 numaralı düzensiz otopark alanı yerine, kurulda bulunan dosyasına bakılarak bulunan dokümanlar yardımıyla alanın yeniden tasarımına karar verilmiş ve yapıların konut olarak kullanılması önerilmiştir. Odak Alan II'de mavi renk ile ifade edilen uyumsuz ya da niteliksiz yapıların kaldırılması önerilmiştir. Turuncu renk ile gösterilen, alandaki sundurmaların ise kaldırılması önerilmiştir.

ODAK - 2 DEĞERLENDİRME

ODAK - 2 ÖNERİLER

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. M. N. GÖKÇE ÜRK

HAZIRLAYAN:
Gökçe Ürk

HASEKİ KÜLLİYESİ VE GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI

ODAK NOKTASI ÖNERİLERİ

DEĞERLENDİRME:

- Yıkılmag Binalar
- Uyumsuz yada Niteliksiz Çepler
- Anıt Duvarlarında Yüzey Kılıfı
- Konaklama amaçlı kullanılan Anıtsal yapı
- Soy Alan
- Pilastrik Çıkartıl Alan
- Uyumsuz yada Niteliksiz Yapı
- Niteliksiz Sırdurmeler

ÖNERİLER:

- Yeniden tasarlanan yapı
- Çeple Dözenleme yapıması
- Çeple temizliği
- Anıtsal Yapıya Yeni İşlev Önerisi (Araştırma Merkez)
- Açık Alan Kullanım Önerisi (Spor Alanı)
- Açık Alan Kullanım Önerisi (Dinlenme Alanı)
- Açık Alan Kullanım Önerisi (Çocuk Parkı)
- Uyumsuz ve Niteliksiz Yapıların Kaldırılması
- Niteliksiz Sırdurmelerin Kaldırılması

ANALİZ	DEĞERLENDİRME	ÖNERİ
ÖLÇEK 1/500	38/58	
GENEL LEJANT		
TEBELLİ ANITBAL YAPILAR	İZOHİPS EĞRİLERİ	MİZAR TAŞI
TEBELLİ SIVL MİMARLIK ÖNERİLERİ	SINDURMA	YOL
TEBELLİSİZ YAPILAR	ÇATI TİPİ	KULİSE
ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ	YERLİ ÇATI	MİLLİ ÇATI
AĞAÇ		
YAPIL ÖNERİ		

0 10 20 30 40 50m

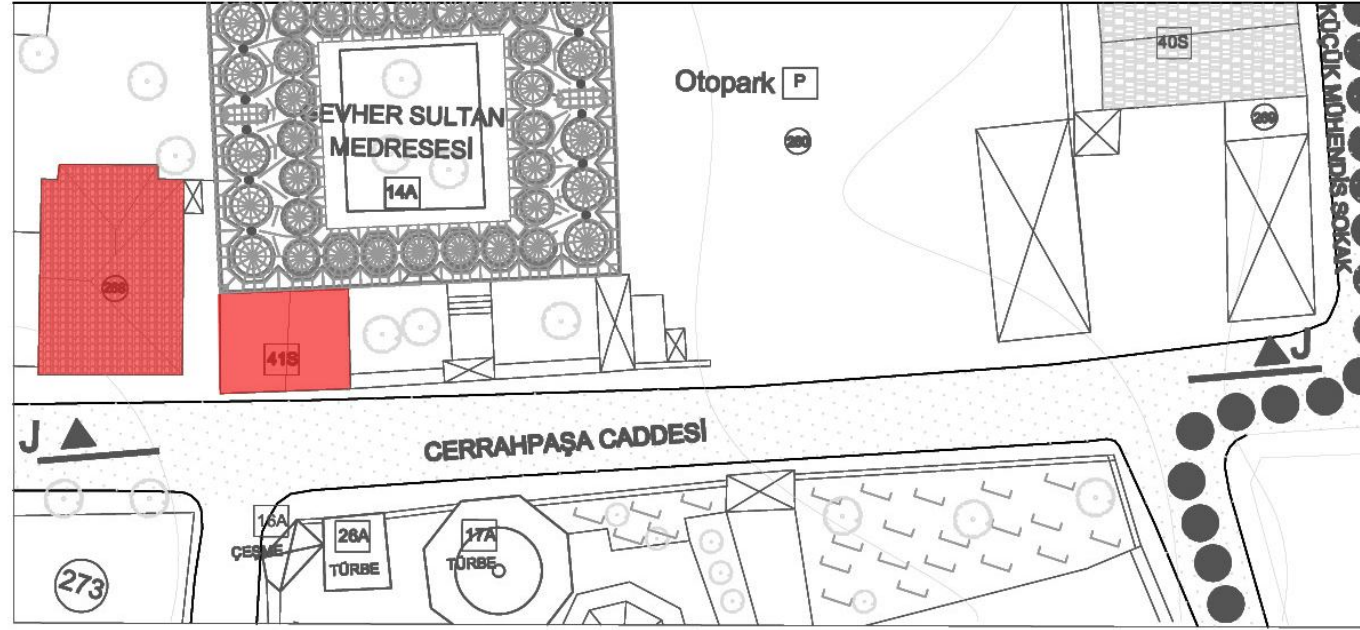
Şekil 7.21: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı odak-II öneri ve değerlendirme paftası (Gökçe Ürk, 2010)

Cerrah Paşa Caddesi'nde bulunan 41S numaralı yapıya malzeme değişimi, cephe düzenleme ve cephe boyama önerilmiştir. Ayrıca, Cerrah Paşa Caddesi'nde bulunan 14A numaralı yapı için sıva onarımı; cephe temizleme ve malzeme değişimi önerilmiştir. Çevre bazında ise; duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme önerilmiştir. 260 numaralı yapı, 1993 yılındaki durumu göz önüne alınarak, 1105 ada, 1, 2 parsel, İBB Tarihi Yarımada Genel Tipoloji envanteri ve Kentsel Tasarım Rehberi Çalışma Arşivi 5158 numaralı kurul dosyasında bulunan eski belge ve fotoğraflardan ve Pervititch haritasından esinlenerek yeniden tasarımına karar verilmiştir. Burada, kütle cephe ve mimari elemanlarında ölçek ve oran olarak eski durumuna bağlı kalınıp, uyumlu çağdaş malzeme kullanımı ile eskiyi çağrıştıрма prensibi benimsenmiştir.

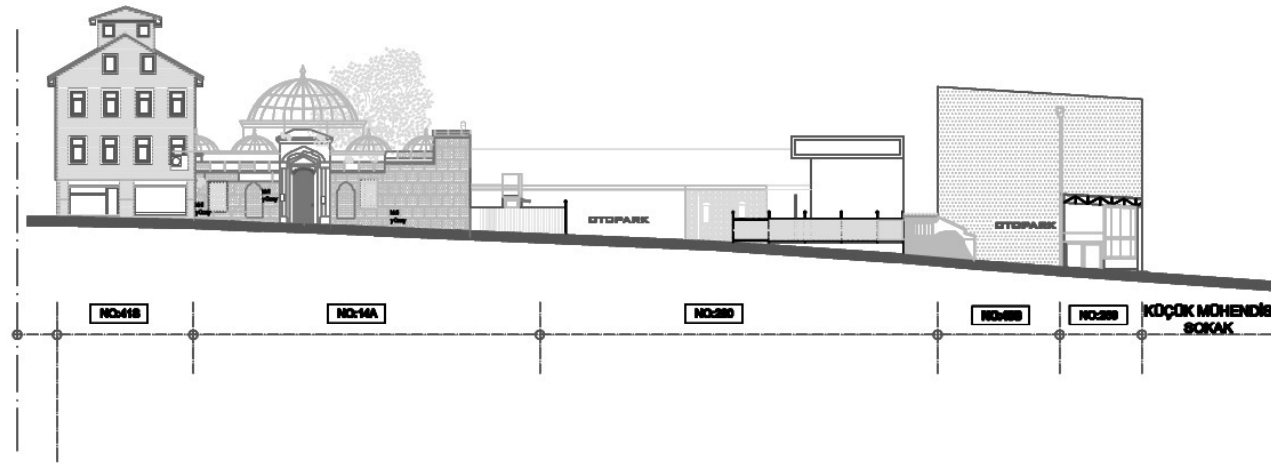

Şekil 7.22: 1936 haritası (Atatürk Kütüphanesi Arşivi)

Çevre bazında; duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme ve yeni işlevsel kullanım önerilmiştir. 296 numaralı yer alan ve günümüzde otopark olarak kullanılan yapı, kaldırılacak yapı olarak belirlenmiştir. 1993 yılındaki durumu baz alınarak, 1105 ada, 3 parsel, 5158 kurul dosyasında bulunan resim ve Pervititch haritası göz önüne alınarak yeniden tasarlanmıştır. Çevre bazında ise; 269 numaralı yapıya, önüne aydınlatma direği eklenmesi, tabela düzenlemesi ve konut kullanımı önerilmiştir.

MEVCUT PLAN

MEVCUT CEPHE DURUMU

CERRAHPAŞA CADDESİ
SİLÖET J-J

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA PROJESİ

2009-2010 BÜYÜK YARI YILI

DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Gökçe ÜRK

HAZIRLAYANI

Gökçe ÜRK

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
ÇEVRESİ

KORUMA PROJESİ

MEVCUT DURUM VE

MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI

SİLÖET VE MÜDAHALE

ÖNERİLERİ

OLDUĞU GİBİ KORUMA

OK

CEPHE BOYANMASI

CB

SIVA ONARIMI

SO

CEPHE TEMİZLİĞİ

CT

KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ

KMD

EKLERİN KALDIRILMASI

EK

YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ

YEB

YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ

YED

ÇATIYA MÜDAHALE

ÇM

STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME

SG

KAT EKLEME

KI

KAT EKLEME

KE

CEPHE DÜZENLEMESİ

CD

RÜKONSTRÜKSİYON

R

İNFLİDOLGU

I

KALDIRILACAK YAPI

KY

KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ

KMD

ÇEVRE TEMİZLİĞİ

CT

YESİLLENDİRME

Y

DUVARDA SIVA ONARIMI

DSO

DUVARDA CEPHE TEMİZLEME

DCT

DUVARDA BOYAMA

DB

KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI

KDS

KİSİMİ AÇIK ALAN KULLANIMI

KAK

KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ

KMD

YENİ İZLEMLER KULLANIMI

YIK

DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ

DMD

DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ

DMD

ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ

EDE

TABELA DÜZENLEMESİ

TD

KİT MOBİLYA EKLENMESİ

KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/200 50/58

GENEL LEJANT

00A TESCİLLİ ANITAL YAPILAR

00B TESCİLLİ SİVİ

00C TESCİLLİ ÇEVRE

00D TESCİLLİ YAPILAR

00E ÇALIŞMA ALANI SINIRI

00F AĞAÇ

00G YAPI ÖLÇÜ

00H İZOHİPS

00I EĞRİLİK

00J MİZAR TAŞI

00K GÜNDÜZGÜ

00L YOL

00M ÇATI TİPİ

00N KUBBE

00O TERAS ÇATI

00P MİMARİ ÇATI

00Q

00R

00S

00T

00U

00V

00W

00X

00Y

00Z

00AA

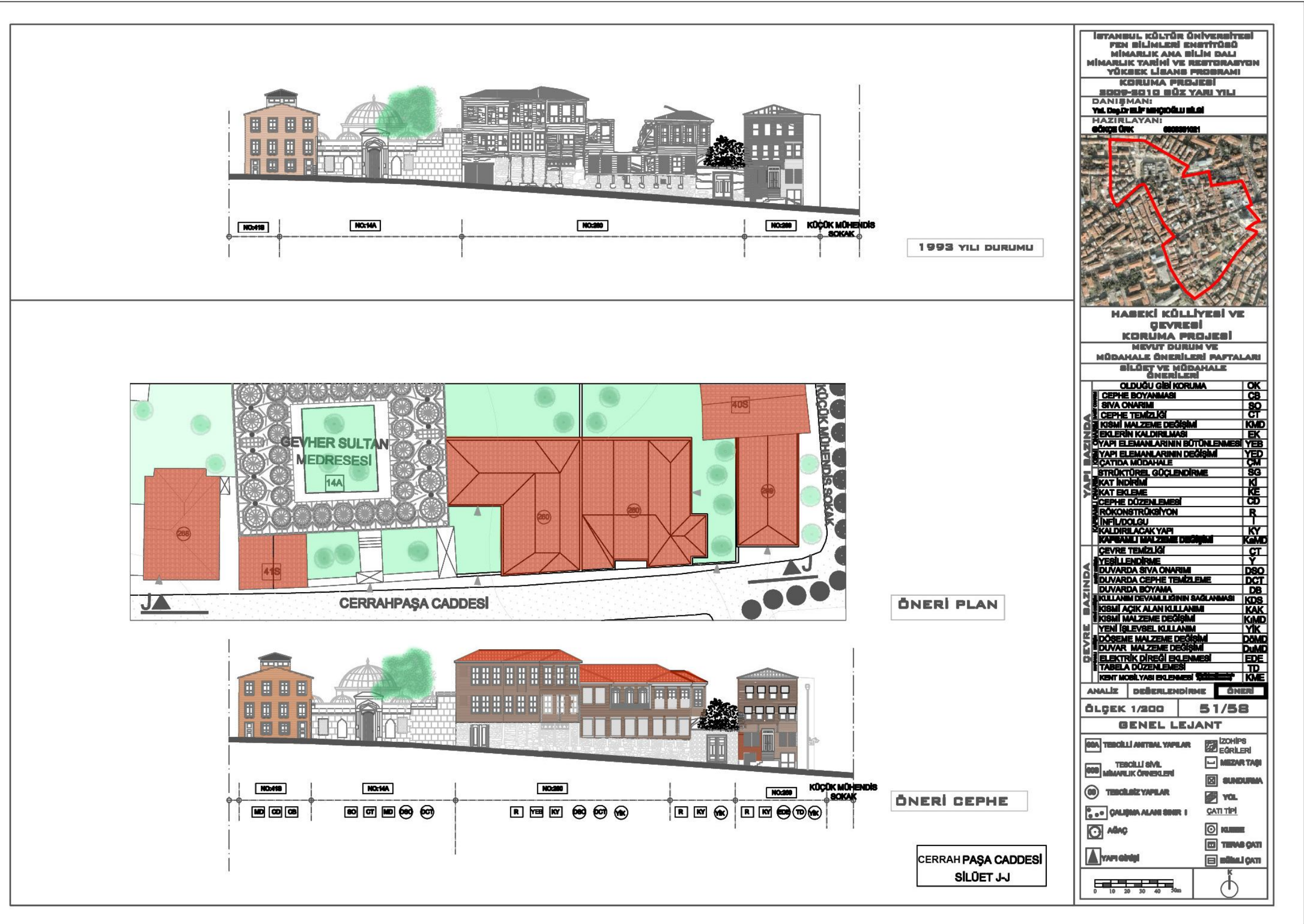
00AB

00AC

00AD

00AE

Şekil 7.23: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Caddesi J-J Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. Gülseren GÖKÇE ÜRK

HAZIRLAYAN:
Gökçe ÜRK 000001001

HASEKİ KÜLLYESİ VE GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPIL BAZINDA	YAPIL BAZINDA
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SIVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATI DA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
ETKAT İNDİRİMİ	Kİ
ETKAT EKLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
REKONSTRÜKSİYON	R
İNEL DOLGU	İD
KALDIRILACAK YAPI	KY
KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT
YİYELENDİRME	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSİMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
YENİ İZLESEL KULLANIM	YİK
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DDMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DDMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/200 51/58

GENEL LEJANT

TESİLLİ ANİTAL YAPILAR	İZOHİPS EĞRİLERİ
TESİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİ	MİZAR TAŞI
TESİLSİZ YAPILAR	SUNDURMA
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	YOL
AĞAÇ	ÇATI TİPİ
YAPI GİRİŞİ	KURSU
	TERRAS ÇATI
	MİMARLI ÇATI

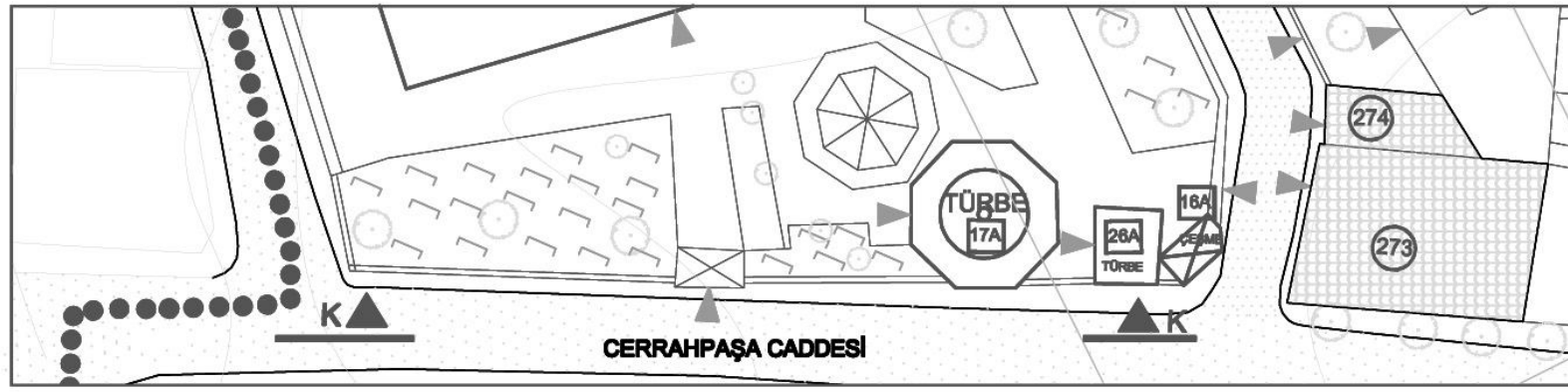
0 10 20 30 40 50m

Şekil 7.24: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Sokak J-J Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

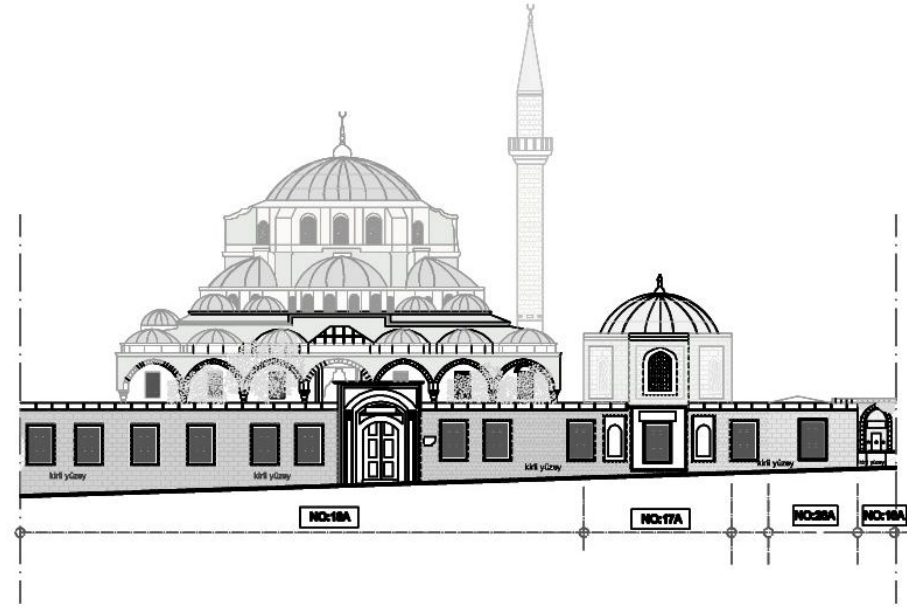
Cerrah Paşa Caddesi'nde bulunan 18A numaralı yapı için cephe temizlemesi ve sıva onarımı önerilmiştir. Çevre bazında; çevre temizliği, duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme ve yeşillendirme önerilmiştir. 16A-17A-26A numaralı yapılarda cephe temizleme, çevre bazında da duvarda sıva onarımı ve duvarda cephe temizliği önerilmiştir (Şekil 7.25).

Cerrah Paşa Camii Sokak'ta bulunan 17A numaralı yapıda, cephe temizliği ve sıva onarımı önerilmiştir. Çevre bazında ise; duvarda sıva onarımı ve duvarda cephe temizleme önerilmiştir. 18A numaralı yapı içinde cephe temizleme, sıva onarımı, çevre bazında, duvarda sıva onarımı ve duvarda cephe temizliği önerilmiştir (Şekil 7.26).

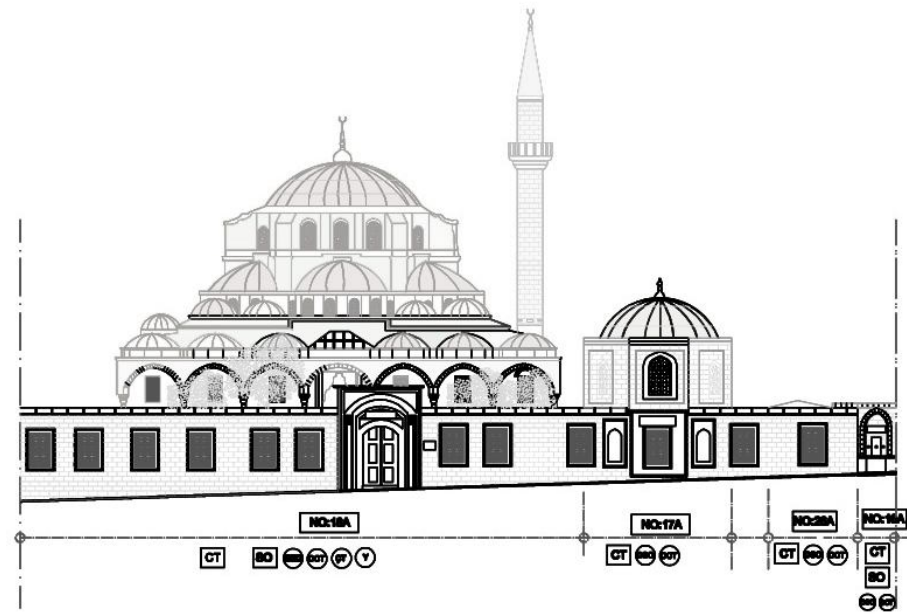
Cerrah Paşa Camii Sokak'ta bulunan 276 numaralı yapıya, cephe boyanması, sıva onarımı, cephe temizleme, yapı elemanlarının bütünlemesi, Marsilya kiremitli çatının, Alaturka kiremitli kırma çatıya dönüştürülmesi ve cephe değişikliği önerilmiştir. Çevre bazında ise; duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme önerilmiştir. 275 numaralı yapıda; cephe temizleme, cephe boyanması, tek kata indirimi, teras olan çatının Alaturka kiremitli kırma çatı ile değiştirilmesi önerisinde bulunulmuştur. Çevre bazında ise, duvarda sıva onarımı, duvarda cephe temizleme, duvarda boyama ve yeşillendirme önerilmiştir. 274 numaralı yapının kaldırılmasına ve yerinin çevre bazında yeşillendirilmesi önerilmiştir. 273 numaralı yapıya cephe temizleme, sıva onarımı, iki kata indirimi, cephe düzenleme, teras olan yapının Alaturka kiremitli kırma çatılı olmasına ve yapı elemanlarının düzenleme önerisinde bulunulmuştur (Şekil 7.27).

MEVCUT PLAN

MEVCUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ CEPHE

CERRAHPAŞA CADESİ
SİLÜET K-K

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI
DANIŞMANI:
Yrd. Doç. Dr. M. R. GÖKÇE ÜRK
HAZIRLAYANI:
Gökçe Ürk

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVCUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPILAN İŞLEM	ÖNERİ
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SIVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
REKONSTRÜKSİYON	R
İNFLİDOLGU	I
KALDIRILACAK YAPI	KY
KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT
YERLENDİRME	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
YENİ İZLEMLERİN KULLANIMI	YİK
DÖREME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 52/58

GENEL LEJANT

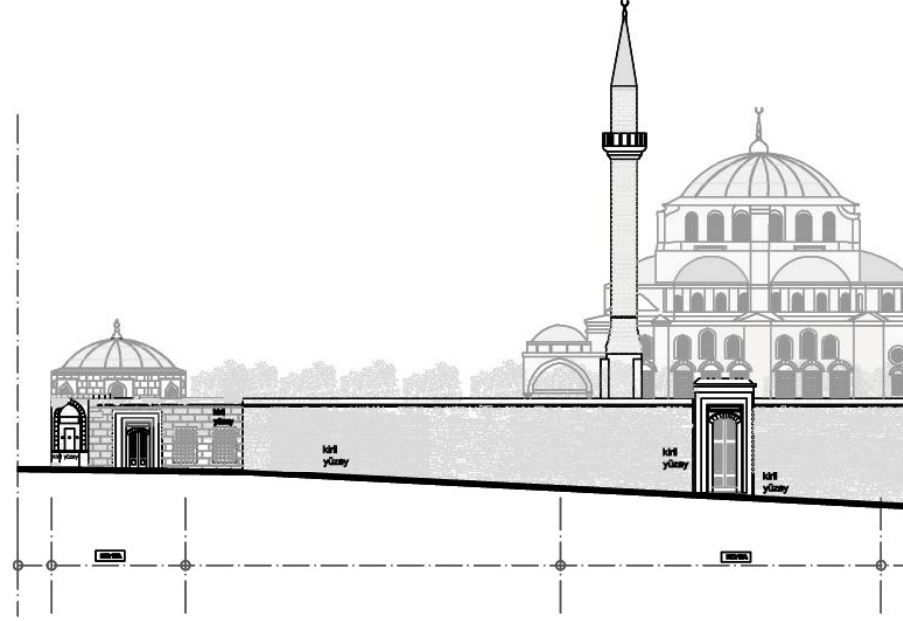
BOA	TEBİLLİ ANITLAL YAPILAR	İZOHİPS	İZOHİPS
BOB	TEBİLLİ SIVIL	MEZAR TAŞI	EĞRİLERİ
BOC	MİMARLIK ÖRNEKLERİ	SUNDURMA	
BOE	TEBİLLİ YAPILAR	YOL	
BOF	ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ	ÇATI TİPİ	
BOG	AĞAÇ	KURSU	
BOH	YAPI ÖNERİ	TIRAS ÇATI	
		SİMLİ ÇATI	

0 10 20 30 40 50m

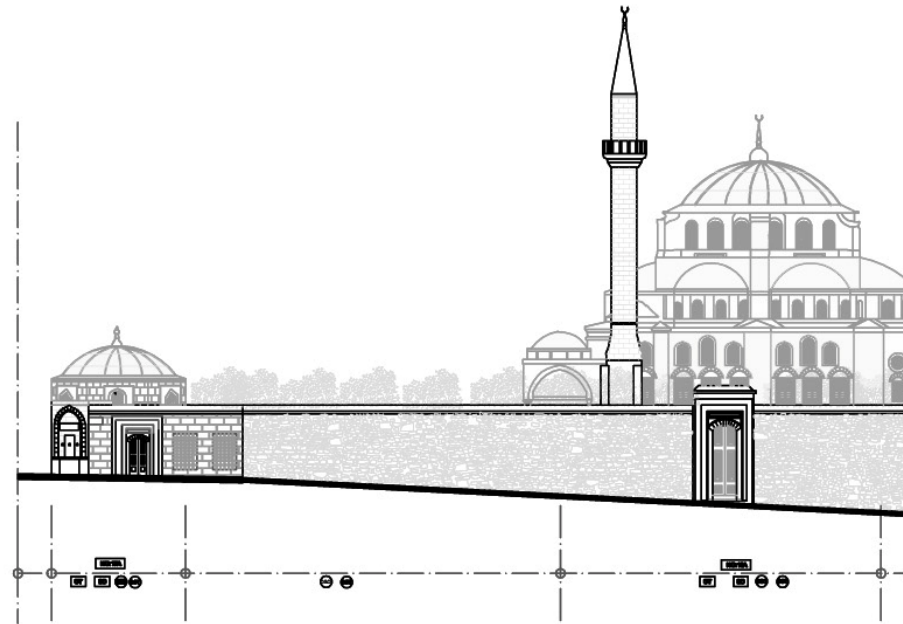
Şekil 7.25: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Sokak K-K Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

MEVCUT PLAN

MEVCUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ CEPHE

CERRAHPAŞA CADESİ
SİLÜET L-L

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. M. R. İNANÇOĞLU M. A. İ.

HAZIRLAYAN:
Gökçe ÜRK 090901001

HASEKİ KÜLLİYESİ VE
GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVCUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK
CEPHE BOYANMASI	CB
SİVA ONARIMI	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
EKLERİN KALDIRILMASI	EK
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED
ÇATIDA MÜDAHALE	ÇM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ
KAT EKLEME	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD
RÖKONSTRÜKSİYON	R
İNFLİDLÖĞÜ	I
KALDIRILACAK YAPI	KY
KAPSAMLI MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT
YESİLLENDİRME	Y
DUVARDA SİVA ONARIMI	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD
YENİ İSLEMBEL KULLANIM	YİK
DÖREME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/200 53/58

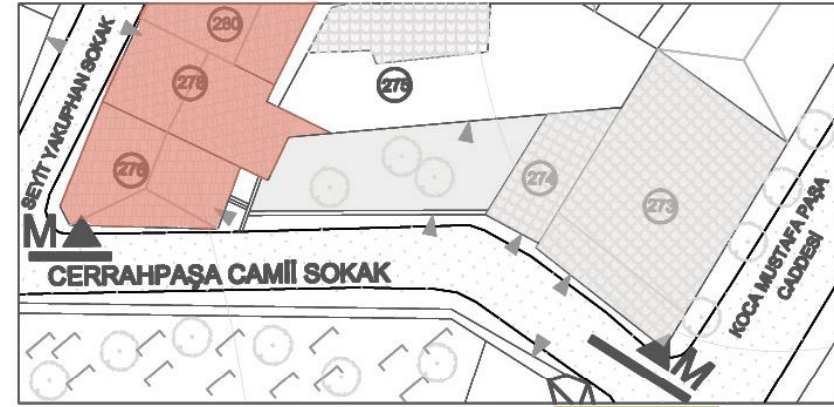
GENEL LEJANT

00A	TEBİLLİ ANITLAL YAPILAR	İZOHİPS EĞRİLERİ
00B	TEBİLLİ SİVA MİMARLIK ÖRNEKLERİ	MİZAR TAŞI
00C	TEBİLLİSİZ YAPILAR	SUNDURMA
00D	ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ	YOL
00E	AĞAÇ	ÇATI TİPİ
00F	YAPI ÖNERİ	KURSU
		TIRAS ÇATI
		SİBİLLİ ÇATI

0 10 20 30 40 50m

K

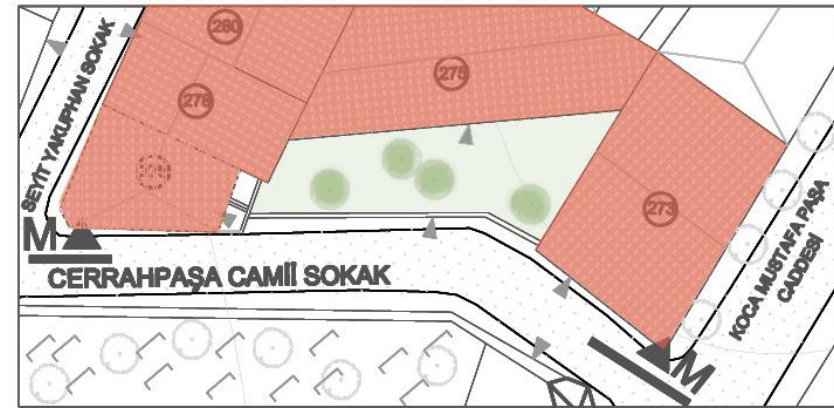
Şekil 7.26: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Sokak J-J Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

MEVOUT PLAN

MEVOUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ PLAN

ÖNERİ CEPHE

CERRAHPAŞA CADESİ
SİLÜET M-M

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI
DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. M. Murat ÖZGÜZ
HAZIRLAYANI
Gökçe ÜRK

HASEKİ KÖLLYESİ VE GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPI BAZINDA	ÖNERİLERİ	OK
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK	OK
CEPHE BOYANMASI	CB	CB
SIVA ONARIMI	SO	SO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT	CT
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	KMD
EKLEMLERİN KALDIRILMASI	EK	EK
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB	YEB
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED	YED
ÇATIDA MÜDAHALE	CM	CM
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG	SG
KAT İNDİRİMİ	Kİ	Kİ
KAT EKLEME	KE	KE
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD	CD
REKONSTRÜKSİYON	R	R
İNFI/DOLGU	I	I
KALDIRILACAK YAPI	KY	KY
KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	KMD
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT	CT
YERİLENDİRME	Y	Y
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO	DSO
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT	DCT
DUVARDA BOYAMA	DB	DB
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS	KDS
KİSİMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK	KAK
KİSİMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	KMD
YENİ İKLEVSEL KULLANIM	YİK	YİK
DÖŞEME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	DMD
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMD	DMD
ELEKTRİK DİREĞİ EKLEME	EDE	EDE
TABELA DÜZENLEMESİ	TD	TD
KENT MOBİLYASI EKLEME	KME	KME

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 54/58

GENEL LEJANT

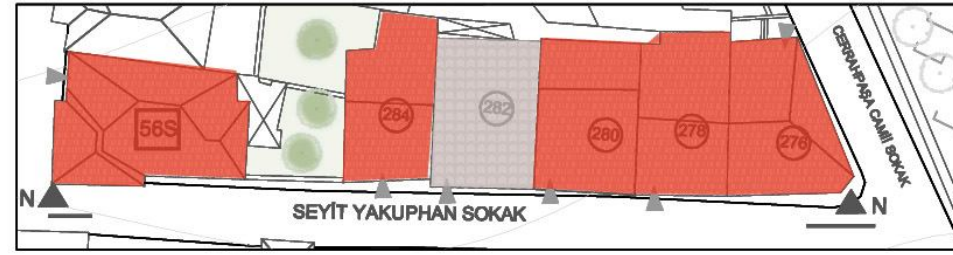
00A	TEBİHİLLİ ANITSAL YAPILAR	00E	İZMİR EĞRİLERİ
00B	TEBİHİLLİ SIVIL	00F	MİZAR TAŞI
00C	MİMARLIK ÖRNEKLERİ	00G	ŞUNDUKUMA
00D	TEBİHİLLİ YAPILAR	00H	YOL
00E	ÇALIŞMA ALANI SINIRI	00I	CATI TİPİ
00F	AĞAÇ	00J	KİLİME
00G	YAPI ÖRNEĞİ	00K	TERRAS ÇATI
		00L	SİMLİ ÇATI

0 10 20 30 40 50m

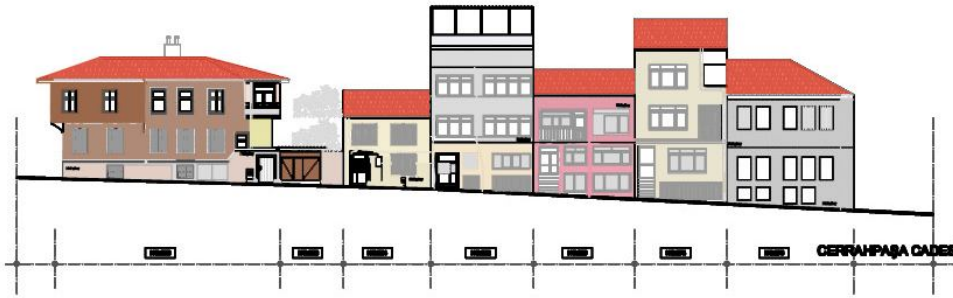
K

Şekil 7.27: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Cerrah Paşa Camii Sokak M-M Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 56S numaralı yapı için cephe düzenleme, Marsilya kiremitli olan çatının Alaturka kiremitle değiştirilmesine, eklerin kaldırılmasına, cephe temizleme, cephe boyama önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 284 numaralı yapıya; cephe boyama, sıva onarımı ve cephe temizleme önerilmiştir. 282 numaralı yapıya; cephe boyama, sıva onarımı, kat indirimi, eklerin kaldırılması ve kısmi malzeme değişimi önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 280 numaralı yapıya; cephe boyanması, sıva onarımı, eklerin kaldırılması ve yapı elemanlarının değişimi önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 278 numaralı yapıya; eklerin kaldırılması, bir kata indirimi, cephe boyaması, sıva onarımı, yapı elemanlarının değişimi ve kısmi malzeme değişimi önerilmiştir. Ayrıca, Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 276 numaralı yapıya; strüktürel güçlendirme, yapı elemanlarının bütünlenmesi, cephe boyama ve cephe değişimi önerilmiştir (Şekil 7.28).

MEVGUT PLAN

MEVGUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ PLAN

ÖNERİ CEPHE

SEYİT YAKUPHAN SOKAK
SİLÜET N-N

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI
DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. M. Gökçe ÜRK
HAZIRLAYANI
Gökçe ÜRK

HASEKİ KÜLLYESİ VE
GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÜET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

YAPIL BAZINDA	YAPIL BAZINDA	YAPIL BAZINDA
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK	
CEPHE BOYANMASI	CB	
SIVA ONARIMI	SO	
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT	
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
EKLERİN KALDIRILMASI	EK	
YAPIL ELEMENLARININ BOTONLENMESİ	YEB	
YAPIL ELEMENLARININ DEĞİŞİMİ	YED	
ÇATI DA MÜDAHALE	ÇM	
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG	
KAT İNDİRİMİ	Kİ	
KAT EKLEME	KE	
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD	
REKONSTRÜKSİYON	R	
İNFLATÖRLÜ	I	
KALDIRILACAK YAPIL	KY	
KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT	
YERİŞİLENDİRME	Y	
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO	
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT	
DUVARDA BOYAMA	DB	
KULLANIM DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI	KDS	
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK	
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
YENİ İZLEYSİSEL KULLANIM	YİK	
DÖREME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMMD	
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMMD	
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE	
TABELA DÜZENLEMESİ	TD	
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME	

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 55/58

GENEL LEJANT

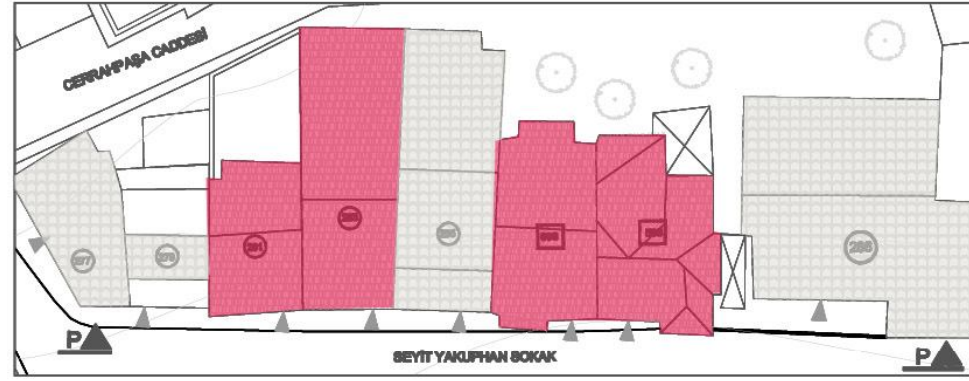
56S	TEBİLLİ ANITLAL YAPILAR	IZOHİPS	İZOHİPS
56S	TEBİLLİ SIVIL	MEZAR TAŞI	EĞRİLERİ
56S	MİMARLIK ÖRNEKLERİ	SUNDURMA	
56S	TEBİLLİ YAPILAR	YOL	
56S	ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ	CATI TİPİ	
56S	AĞAÇ	KURSU	
56S	YAPIL ÖNERİ	TIRAS ÇATI	
56S		SİMLİ ÇATI	

0 10 20 30 40 50m

Şekil 7.28: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Seyit Yakuphan Sokak N-N Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 277 numaralı yapı, kaldırılacak bir yapıda olup, yerine yerel tipolojiye uygun yeni bir yapının yapılması önerilmiştir. Çevre bazında da aydınlatma direğinin eklenmesi ve tabela düzenlemesi önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 279 numaralı yapıya; strüktürel güçlendirme, kapsamlı malzeme değişimi, cephe boyama ve cephe düzenlemesi önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 281 numaralı yapıya, cephe boyaması, eklerin kaldırılması, Marsilya kiremitli olan çatının Alaturka kiremit ile değiştirilmesi önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 283 numaralı yapıda; cephe boyaması, sıva onarımı, kısmi malzeme değişimi ve Marsilya kiremit örtülü olan çatının Alaturka kiremit ile değiştirilmesi önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 285 numaralı yapıya; cephe boyaması, sıva onarımı ve kat sayısının bir kata indirimi önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 59S numaralı yapıya; cephe boyaması ve eklerin kaldırılması önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 58S numaralı yapıya; yapı elemanlarının düzenlenmesi, eklerin kaldırılması, cephe temizleme ve cephelerin boyanması önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 268 numaralı yapıya ait olan parselde bulunan ek sundurmanın kaldırılması önerilmiştir. Seyit Yakuphan Sokak'ta bulunan 268 numaralı yapı için kısmi malzeme değişimi, cephe boyama, teras olan çatının Alaturka kiremitli kırma çatı ile değiştirilmesi ve yapı elemanlarının değişimi önerilmiştir (Şekil 7.29)

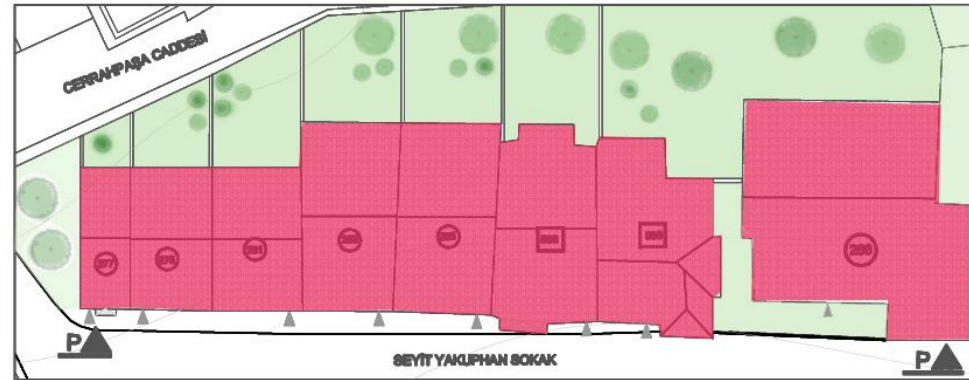
Haseki Bölgesi çalışma alanında bulunan yapılarda ve silüetlerde kullanılacak oturma grupları, aydınlatma ve tabela tipleri, çöp kutusu plan ve görünüşleri, parklarda bulunacak çocuklar için oyun grubu örnekleri geliştirilmiştir (Şekil 7.30).

MEVCUT PLAN

MEVCUT CEPHE DURUMU

ÖNERİ PLAN

ÖNERİ CEPHE

SEYİT YAKUPHAN SOKAK
SİLÖET P-P

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
KORUMA PROJESİ
2009-2010 BÜZ YARI YILI

DANIŞMAN:
Yrd. Doç. Dr. M. R. Gökçe Ürk

HAZIRLAYANI:
Gökçe Ürk

HASEKİ KÜLLİYESİ VE GEVRESİ
KORUMA PROJESİ
MEVCUT DURUM VE
MÜDAHALE ÖNERİLERİ PAFTALARI
SİLÖET VE MÜDAHALE
ÖNERİLERİ

ÖNERİ	DEĞERLENDİRME	ÖNERİ
OLDUĞU GİBİ KORUMA	OK	
CEPHE BOYANMASI	CB	
SIVA ONARIMI	SO	
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT	
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
EKLERİN KALDIRILMASI	EK	
YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB	
YAPI ELEMANLARININ DEĞİŞİMİ	YED	
CATIDA MÜDAHALE	CM	
STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG	
KAT İNDİRİMİ	Kİ	
KAT EKLEME	KE	
CEPHE DÜZENLEMESİ	CD	
RÖKONSTRÜKSİYON	R	
İNFİLDOLGU	I	
KALDIRILACAK YAPI	KY	
KAPISIZ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
CEVRE TEMİZLİĞİ	CT	
YEŞİLLENDİRME	Y	
DUVARDA SIVA ONARIMI	DSO	
DUVARDA CEPHE TEMİZLEME	DCT	
DUVARDA BOYAMA	DB	
KULLANIM DEVAMLIĞININ SAĞLANMASI	KDS	
KİSMİ AÇIK ALAN KULLANIMI	KAK	
KİSMİ MALZEME DEĞİŞİMİ	KMD	
YENİ İZLEME KULLANIMI	YİK	
DÖREME MALZEME DEĞİŞİMİ	DMMD	
DUVAR MALZEME DEĞİŞİMİ	DMMD	
ELEKTRİK DİREĞİ EKLENMESİ	EDE	
TABELA DÜZENLEMESİ	TD	
KENT MOBİLYASI EKLENMESİ	KME	

ANALİZ DEĞERLENDİRME ÖNERİ

ÖLÇEK 1/300 56/58

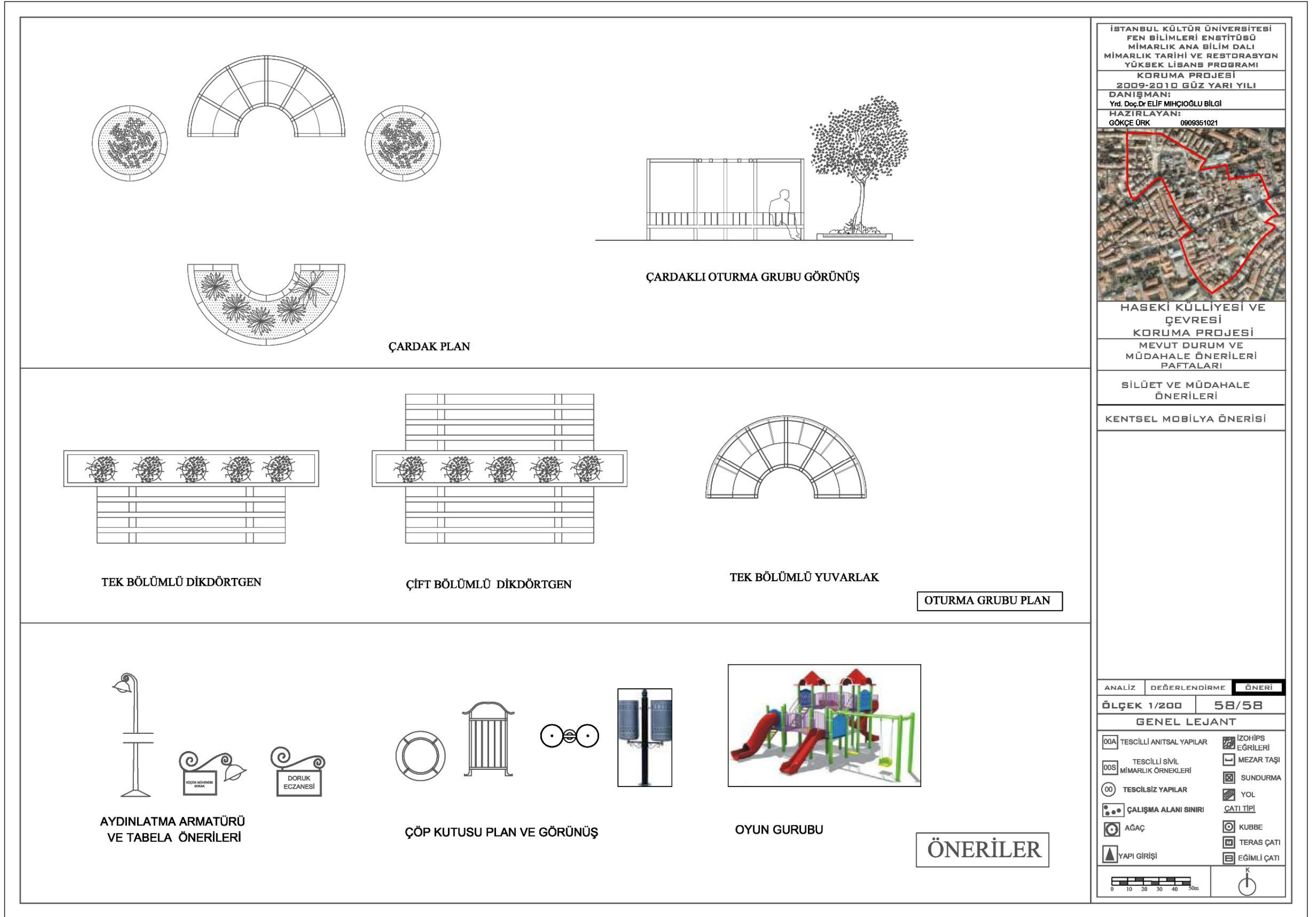
GENEL LEJANT

00A	TEBİLLİ ANITIAL YAPILAR	IZOHİP	İZOHİP
00B	TEBİLLİ SIVL	MEZAR TAŞI	MEZAR TAŞI
00C	MİMARLIK ÖRNEKLERİ	SUNDURMA	SUNDURMA
00D	TEBİLLİ YAPILAR	YOL	YOL
00E	ÇALIŞMA ALANI ÖNERİ	CATI TİPİ	CATI TİPİ
00F	AĞAÇ	KURSU	KURSU
00G	YAPI ÖNERİ	TIRNAS ÇATI	TIRNAS ÇATI
		SİMLİ ÇATI	SİMLİ ÇATI

0 10 20 30 40 50m

K

Şekil 7.29: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı Seyit Yakuphan Sokak P-P Silüeti (Gökçe Ürk, 2010)

Şekil 7.30: Haseki Bölgesi Çalışma Alanı için kent mobilyası önerileri (Gökçe Ürk, 2010)

BÖLÜM 8

SONUÇ

Haseki Bölgesi çalışma alanı, Bizans'tan itibaren Cumhuriyet Dönemi'ne kadar ki uzun süreçte yapılmış olan yapıların bulunduğu, ülkemizdeki pek çok tarihi çevrede olduğu gibi, eşine az rastlanır bir alandır. Her devrin değişen şartlarında, pek çok badireler atlatarak, çok eski çağlardan, bugüne kadar gelmeyi başarmış olan bu bölge, günümüzde 3. derece koruma alanı içerisinde bulunmaktadır. Çalışma alanı sınırları içinde kalan geleneksel tarihi çevre niteliklerini önemli ölçüde kaybetmiş bölgede yer alan 514 adet yapı, çeşitli analizlerle değerlendirilmiş, yerleşimdeki mevcut durum saptanmıştır. Günümüzde, çoğunluğunu külliye ve camilerin oluşturduğu anıtsal yapıların sadece bir bölümü kullanılmakta, bir bölümü ise kullanılmamaktadır. Restore edilmekte olan ve halen kullanılmayan en önemli anıtsal yapı Haseki Külliyesi'dir. Bölgeye adını veren Haseki Külliyesi, önerilerde de belirtildiği gibi, önemli bir odak noktası olmakla beraber, gelecekte yeni bir potansiyel alan oluşturacak bir alan olarak ele alınmıştır. Tarihi dokunun yaşatılabilmesi, ancak günümüze işlevsel olarak katılmasıyla sağlanabilir. Değerlendirmede ise, Haseki Bölgesi çalışma alanında öncelikle alandaki tarihi yapılar öne çıkmaktadır. Bunlar sadece bölgenin kimliğini oluşturmakla kalmayan, kent için önemli değerleri olan tarihi anıtsal yapılar, silüete değer katan tarihi anıtsal yapılar, sivil mimarlık örnekleri ve 1950-1970 arasında inşa edilmiş dönem değeri taşıyan yapılardır. Alanda, başta Bulgur Palas olmak üzere önemli nirengi noktaları vardır. Sorunlara bakıldığında ise; yapı ve çevre sorunları olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Yapılarla ilgili sorunlar; daha çok kısmen ya da tamamen yıkılmış yapılar, niteliksiz çok katlı yapılar, tarihi yapı çevresinde niteliksiz ekler, kısmen ya da tamamen bozulmuş yapılar, niteliksiz yapı cepheleri, özgün niteliklerini yitirmiş tarihi yapı cepheleri, niteliksiz koruma uygulamaları ve özgün kullanımın sağlanamadığı durumlardır. Çevre ölçeğindeki sorunlara baktığımızda ise; yok olmuş özgün sokak kaplamaları, çevreyi estetik açıdan olumsuz etkileyen sokak lambası ve elektrik direkleri, boşalmış parseller, çöp, trafik sıkışıklığı, gelişmiş güzel otopark alanı ve çevreye zararlı kullanımlardır. Çevre ölçeğindeki değerler ise; tarihi çeşmeler, tarihi duvarlar, ağaçlık yeşil alanlar, çıkmaz sokaklar ve alanın farklı yerlerinde yoğunlaşan bakı noktalarıdır. Çalışma alanlarına ait potansiyeller ise; kullanılmayan

anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri, korunmaya değer tarihi yapılar, anıtsal yapı çevresinde potansiyel açık alanlar, tanımsız açık alanlar, ticari bölge, külliye çevresindeki ticari bölge ve konut dokusu, yayalaştırılmış alan, manzara alanları ve alt çalışma alanlarıdır (Haseki Külliyesi ve çevresi için Odak Alan-I, Cerrah Paşa Cami ve çevresi için Odak Alan-II). Anıtsal yapıların özgün işlevleri bugün kullanılmamaktadır, ancak gerekli restorasyon çalışmaları ile tarihi dokunun bütün özellikleri ile ortaya çıkartılması ve bu önemli kültür mirasının geleceğe aktarılması sağlanacaktır. Tarihi dokunun önemli bir bölümünü oluşturan sivil mimarlık örnekleri için, sağlıklılaştırma uygulamaları ve tescil işlemlerinin yapılması ile bu konutların yok olması önlenecektir. Ancak, konunun önemli bir başka boyutu, kullanıcıların da koruma konusunda bilinçlendirilmeleridir.

Bu çalışma, tarihi çevrede sürekliliğin izlerinin okunması ve bu izlerin bilimsel bir yöntemle değerlendirilerek gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Bu şekilde, hızla kaybolmakta olan İstanbul'un bu bölgesindeki tarihi eserleri, bir ölçüde de olsa kurtarmak hedeflenmiştir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Ö.**, 1967, *Osmanlı Devri İstanbul Sıbyan Mektepleri Üzerine Bir İnceleme*, İTÜ Yayınları, İstanbul.
- Cezar, M.**, 2002, *Osmanlı Başkenti İstanbul*, Ekav Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Çınar, S.**, 2003, "Haseki", *İstanbul'un Semtleri*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları İstanbul.
- Çobanoğlu, A.**, 1998, "Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt XVII, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Ekrem Koçu, R.**, 1965, *İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt VII, İstanbul.
- Erdem, E.**, 2000, *Bir Yerde Bir Gül Ağlar*, Belge Uluslar arası Yayıncılık, İstanbul.
- Genç, M.**, 2000, *İstanbul Depremleri Fotoğraf ve Belgelerde 1894 Depremi*, İBB İGDAŞ, İstanbul.
- Göktürk, H.**, 1965, "Cerrah Paşa", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt VII, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Günay, R.**, 2006, *Sinan'ın İstanbul'u*, Yapı Endüstrü Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Hasol, D.**, 2005, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, Yapı Endüstrü Merkezi Yayınları, İstanbul.
- İşli, E.**, 1994, "Haseki", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt II, İstanbul.
- İşli, E.**, 1994, "Haseki", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt IV, İstanbul.
- Kara Pilehvarian, N.**, 2000, *Osmanlı Başkenti İstanbul'da Çeşmeler*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Koçu, R.E.**, 1965, "Cerrah Paşa Hamamı", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt VII, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D.**, 2004, *İstanbul Bir Kent Tarihi*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Kuban, D.**, 1998, *Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Kuran, A.**, 1986, *Mimar Sinan*, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kurşun, Z.**, 2010, *Medaris-i İstanbul Yaşayan İstanbul Medreseleri*, Cilt II, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul.
- Kütükoğlu, M.**, 2000, *XX.Asra Erişen İstanbul Medreseleri*, Türk Tarık Kurumu Yayınları, Ankara.

- Mazlum, D.**, 2001, *Osmanlı Arşiv Belgeleri ışığında 22 Mayıs 1766 İstanbul Depremi ve ardından gerçekleştirilen yapı onarımları*, Doktora Tezi, İTÜ, İstanbul.
- Müller-Wiener, W.**, 2001, *İstanbul'un Tarihsel Topoğrafyası, 17.yüzyıl Başlarına Kadar Byzantion-Konstantinopolis-İstanbul*, çev:Ü.Sayın, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Nayır, Z.**, 1988, *İstanbul Haseki 'de Bayram Paşa Külliyesi*, İstanbul.
- Öztürk, A.**, 1992, *Arcadius Sütunu'nun Restorasyonu ve Çevresinin Düzenlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul.
- Özekinci, İ.**, 2011, "Arcadius", *Vakıf Restorasyon Yıllığı Dergisi*, sayı:II, İstanbul.
- Pekak, S.**, 1994, "Arcadius", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt I, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Tanman, B.**, 1994, "Bayram Paşa Külliyesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt II, İstanbul.
- Taşkıran, N.**, 1972, *Haseki'nin Kitabı*, Yenilik Basımevi, İstanbul.
- Topçu, H.**, 2004, *A Historic-Contextual Approach of the Identificatin of the Built Heritage in Historic Urban Areas: Case of Galata District in İstanbul*, Doktora Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sacit P.**, 1994, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt I, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Sakaoğlu, N.**, 1994, "Avrat Pazarı", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt I.
- Seyhan, K.**, "Arcadius", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt I, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Seyhan, K.**, 1965 "Cerrah Paşa", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt VII, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Süheyl, A.**, 1934, *Cerrah Mehmet Paşa Hamamı Hakkında*, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul.
- Yenal, E.**, 2001, *Bir Kent: İstanbul 101 Yapı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- 1) http://www.fatihmuftulugu.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=127:bascmahmut&catid=68:cgrubu&Itemid=81
- 2) <http://www.fatihbelediyesi.gov.tr>
- 3) <http://www.fatihmuftulugu.gov.tr/camilerimiz/tarihi-camiler/161-davutpasa.html>
- 4) http://www.fatihmuftulugu.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=817
- 5) http://www.fatihmuftulugu.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=144:cambaziyekoca&catid=68:cgrubu&Itemid=81
- 6) <http://googleearth.com>
- 7) <http://www.ibb.gov.tr>
- 8) <http://www.mustafacambaz.com>
- 9) <http://www.obarsiv.com>
- 10) http://wikipedia.org/wiki/Hekimoğlu_Ali_Paşa_Camii
- 11) <http://www.wowturkey.com>

EKLER:**SOSYAL ANKET FORMU (Konut)****KONU: HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ KORUMA PROJESİ**

Anket No:

Tarih :

Adres :

- Yapının Kullanımı : konut() diğer()

1. AİLE YAPISI:

a) Hane reisinden başlayarak evde oturanları sayar mısınız ?

Adı/Soyadı	Aile Reisine göre akrabalık	Toplam kişi sayısı	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Meslek	Aylık Kazanç

- Ailenin aylık kazancı:
- Yan gelirleri : Var() Yok()
Varsa; yan gelir nedir?..... ve ne kadar kazanılıyor?.....
- Sosyal güvenlik durumu : Var(): SSK() Bağ-kur () E. Sandığı ()
Diğer() Yok()

2. KONUT AİLE İLİŞKİLERİ:

b) Haseki'nin yerlisi misiniz ? Evet() Hayır()

- (Cevap hayır ise) Nereden geldiniz ?
- Kaç yılında geldiniz ?.....
- Neden geldiniz ?

c)Yapıda mülkiyet durumu :

- Mal Sahibi () Kiracı()

ç)Kaç yıldır kiracı..... Ödediği kira.....

d) Kaç yıldır bu evde oturuyorsunuz ?.....

- e) Daha önce nerede oturuyordunuz?.....
- Aynı mahallede başka evde () Farklı semt, başka mahallede ()
Başka şehirde()
- f) Neden bu evi tercih ettiniz ?
- Ucuz fiyat () Sağlam, aydınlık olması() İşe, okula yakınlık()
Akraba, dost yakınlık() Diğer()
- g) Sizce evin büyüklüğü nasıl ? Yeterli () Büyük () Küçük()
- h) Oda sayısı kaç ? 2() 3() 4() 5 ve üzeri ()
- ı) Kullanım durumu : Yaz-kış () Yaz () Kış () Arada () Hiç()
- i) Tamamında siz mi oturuyorsunuz ? Evet() Hayır()
- j) Katların kullanım durumları :
- Bodrum: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım() Yok()
 - Zemin Kat : Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım()
 - 1. Kat : Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım()
 - 2. Kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım()
- k) Kullanılıyorsa; Zemin katta hangi odalar var ?
- 1. Katta hangi odalar var ?.....
 - 2. Katta hangi odalar var
- l) Kullanılmayan oda sayısı kaç adettir ?
- Sonradan eklenen veya çıkarılan mekanlar var mı ? Varsa neler ?
.....

3.YAPI-CEVRE İLİŞKİLERİ

- m) Mahallenizde sizi rahatsız eden şeyler var mı? Var() Yok()
- Varsa neler ? Gürültü () Çöp () Yangın () Diğer().....
Yoksa, memnun olduğunuz şeyler neler?.....
- n)Komşularınızla görüşüyor musunuz? Evet() Hayır()
- o) Komşularınız birbiriyle iyi geçiniyorlar mı ? Evet () Hayır () Kısmen()
- ö) Aynı mahallede oturan akrabanız var mı ? Evet () Hayır()
- p) Evinizin aşağıdakilerden hangisine yakın olmasını isterdiniz ?
- Çarşı () Park () Kahve () Cami () Okul () Pazar () Başka()

4. YENİLEME –KORUMA İLİŞKİLERİ (YAKLAŞIMLARI)

r) Evinizden memnun musunuz ? Evet () Hayır () Kısmen ()

- Evet ise neden ? :
- Hayır/kısmen ise neden ? :

s) İhtimaliniz olsa eviniz ile aşağıdakilerin hangisini yapmak isterdiniz ?

- Tadilat yapıp, onarım kullanmak () ilave yapmak () Satmak () Kiraya verip başka eve taşınmak () Yıkıp yeniden yapmak ()

ş) Evinizin içerisinde onarım yapılmasını istediğiniz yerler nelerdir ?

.....

t) İhtiyaç duyduğunuz onarım ya da değişiklikler neler?

Çatı onarımı () doğrama/döşeme değişimi () ısıtma sistemi döşenmesi () mutfak, banyo büyütülmesi () kat çıkmak () sıva, boya yenileme ()

u) Bu onarımları gerçekleştirmenizi engelleyen koşullar var mı?

- Evet () Hayır ()
- Varsa neler ? Maddi güç yetersizliği () İlgisizlik ()
Sağlık sorunları/yaşlılık ()

ü) Evinizin onarımı için devlet size faizsiz ve uzun süreli kredi verirse, bunu değerlendirip evinizde oturmaya devam eder miydiniz ?

- Evet () Hayır ()

v) Oturduğunuz bu evi mi yoksa yeni bir apartman dairesini tercih edersiniz ?

- Bu ev () Yeni apartman dairesi ()

Nedeni

?

.....

y) Sizce bu evler korunmalı mı yoksa yıkılıp yerlerine yenileri mi yapılmalı ?

- Korunmalı () Yıkılmalı () Bilmiyorum ()

z) Nedeni ?

.....

NOTLAR:

SOSYAL ANKET FORMU (Ticari)

KONU: HASEKİ KÜLLİYESİ VE ÇEVRESİ KORUMA PROJESİ

Anket No:

Tarih :

Adres :

- Yapının Kullanımı : dükkan () diğer ()

1. ÇALIŞAN YAPISI:

a) Yapının sahibinden itibaren çalışanları sayabilir misiniz?

Adı/Soyadı	Yapının sahibine göre durumu	Toplam kişi sayısı	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Meslek	Aylık Kazanç

- Çalışanların aylık kazancı:
- Yan gelirleri : Var () Yok ()
Varsa; yan gelir nedir?..... ve ne kadar kazanılıyor?.....
- Sosyal güvenlik durumu : Var () SSK () Bağ-kur () E. Sandığı ()
Diğer () Yok ()

2. YAPI ÇALIŞAN İLİŞKİLERİ:

b) Haseki'nin yerlisi misiniz ? Evet () Hayır ()

• (Cevap hayır ise) Nereden geldiniz ?

• Kaç yılında geldiniz ?.....

• Neden geldiniz ?

c)Yapıda mülkiyet durumu :

• Mal Sahibi () Kiracı ().....

ç) Kaç yıldır kiracı?..... Ödediği Kira.....

d) Kaç yıldır bu yapıda çalışıyorsunuz?.....

e) Daha önce nerede çalıştınız?.....

- Aynı mahallede başka yapıda () Farklı semt, başka mahallede ()
Başka şehirde ()

f) Neden bu yapıyı tercih ettiniz ?

- Uygun fiyat () Merkezi olması () Satış potansiyeli olan bir yer olması ()
Kullanım amacıma uygun olması () Diğer ()

g) Sizce yapının büyüklüğü nasıl ? Yeterli () Büyük () Küçük ()

h) Oda sayısı kaç? 2 () 3 () 4 () 5 ve üzeri ()

ı) Kullanım durumu : Yaz-kış () Yaz () Kış () Arada () Hiç ()

i) Yapının tamamını siz mi kullanıyorsunuz? Evet () Hayır ()

j) Katların kullanım durumları :

• Bodrum: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım() Yok()

• Zemin Kat : Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım ()

• 1.Kat : Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım ()

• 2. Kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanım ()

k) Kullanılıyorsa; Zemin katta hangi odalar var ?

• 1.Katta hangi odalar var ?

• 2.Katta hangi odalar var

l) Kullanılmayan oda sayısı kaç ?

• Sonradan eklenen veya çıkarılan mekanlar var mı ? Varsa neler ?

3.YAPI-CEVRE İLİŞKİLERİ:

m) Mahallenizde sizi rahatsız eden şeyler var mı? Var () Yok ()

Varsa neler ? Gürültü () Çöp () Yangın () Diğer....

Yoksa, memnun olduğunuz şeyler neler?.....

n) Komşularınızla görüşüyor musunuz? Evet () Hayır ()

o) Komsularınız birbiriyle iyi geçiniyorlar mı ? Evet () Hayır () Kısmen()

ö) Aynı mahallede oturan akrabanız var mı ? Evet () Hayır ()

p) Yapınızın aşağıdakilerden hangisine yakın olmasını isterdiniz ?

• Çarşı () Park () Kahve () Cami () Okul () Pazar () Başka ()

4. YENİLEME –KORUMA İLİŞKİLERİ (YAKLAŞIMLARI)

r) Yapınızdan memnun musunuz ? Evet () Hayır () Kısmen()

- Evet ise neden ? :
- Hayır/kısmen ise neden ? :

s) İmkancınız olsa yapınız ile aşağıdakilerin hangisini yapmak isterdiniz ?

- Tadilat yapıp, onarıp kullanmak () İlave yapmak () Satmak () Kiraya verip başka eve çıkmak () Yıkıp yeniden yapmak ()

ş) Yapınızın içerisinde onarım yapılmasını istediğiniz yerler nelerdir ?

t) İhtiyaç duyduğunuz onarım ya da değişiklikler neler?

- Çatı onarımı () doğrama/döşeme değişimi () ısıtma sistemi döşenmesi () mutfak, banyo büyütülmesi () kat çıkmak () sıva, boya yenileme ()

u) Bu onarımları gerçekleştirmenizi engelleyen koşullar var mı?

- Evet () Hayır ()
- Varsa neler ? Maddi güç yetersizliği () İlgisizlik ()

Sağlık sorunları/yaşlılık ()

ü) Yapınızın onarımı için devlet size faizsiz ve uzun süreli kredi verirse, bunu değerlendirip evinizde oturmaya devam eder miydiniz ?

- Evet () Hayır ()

v) Oturduğunuz bu yapıyı mi yoksa yeni bir apartman dairesini tercih edersiniz ?

- Bu ev () Yeni apartman dairesi ()

Nedeni

?

y) Sizce bu yapılar korunmalı mı yoksa yıkılıp yerlerine yenileri mi yapılmalı ?

- Korunmalı () Yıkılmalı () Bilmiyorum ()

z) Nedeni ?

NOTLAR: